

PROJEKTAS VP1-2.2-ŠMM-04-V-01-001
**„MOKYMOŠI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS 14-19 METŲ
MOKINIAMS, II ETAPAS: GILESNIŠ MOKYMOŠI DIFERENCIJAVIMAS IR
INDIVIDUALIZAVIMAS, ŠIEKIANT UGDYMO KOKYBĖŠ, REIKALINGOS
ŠIUOLAIKINIAM DARBO PASAULIUI“**

**LietuviŲ kalbos moduliŲ programŲ 9–10 kl.
metodinĖs rekomendacijos**

(projektas – III variantas)

*Parengė:
Vilija Januškauskienė
Henrika Prośniakova
Dainius Vaitiekūnas
Loreta Vilkienė
Gintautė Žemaitytė*

2011 m. birželio 20 d.

Turinys

Įvadas	3
1. Lietuvių kalbos modulių programos realizavimo metodinės gairės	7
1.1. Lietuvių kalbos modulinio mokymo(si) ištakos ir siekiai	7
1.2. Lietuvių kalbos modulinio mokymo(si) pagrindai	10
1.3. Lietuvių kalbos modulių programos planavimo galimybės	13
1.4. Lietuvių kalbos modulinio mokymo(si) metodai	19
1.5. Modulinio lietuvių kalbos mokymo(si) vertinimo ir įsivertinimo teoriniai ir praktiniai aspektai	26
2. Modulinio mokymo(si) proceso diferencijavimas ir individualizavimas	34
2.1. Modulinis mokymas(is): daugiau galimybių individualizuoti ir diferencijuoti ugdymą	34
2.2. Mokymosi bendradarbiaujant principai	49
2.3. Mokymo kokybės kriterijai: koks mokymas(is) yra geras?.....	57
3. Branduolio, privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių jungtys ir skirtys	59
3.1. Akademinių ir praktinių polinkių mokinių pažinimas	59
3.2. Tiriamosios veiklos organizavimo gairės	63
4. Lietuvių kalbos branduolio, privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių metodiniai aprašai ir detaliųjų planų projektai	70
4.1. Modulinio aprašo modelis (gairės)	70
4.2. Branduolio lietuvių kalbos modulių aprašai ir detaliųjų planų pavyzdžiai	71
4.3. Branduolio literatūros modulių aprašai ir detaliųjų planų pavyzdžiai	120
4.4. Privalomai pasirenkamųjų modulių aprašai ir detaliųjų planų pavyzdžiai	256
4.5. Laisvai pasirenkamo modulinio aprašas ir detalaus plano pavyzdys	312
5. Lietuvių kalbos modulinio ugdymo geroji patirtis (2009-2011) (bus parašyta projekto pabaigoje, susumavus rezultatus)	
Literatūra ir šaltiniai	
Priedas – audiovizualinės medžiagos CD	

Įvadas

Apie projektą

2009–2012 m. Ugdymo plėtotės centras vykdė ES remtą projektą *Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams, II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui* (<http://galimybės.pedagogika.lt/apie-projekta>). Šio projekto tikslai:

1. Plėtoti mokymosi kryptių pasirinkimo galimybes 14–19 metų mokiniams, individualizuojant ir diferencijuojant ugdymo turinį.
2. Didinti mokinių pasirinkimo galimybes ir ugdymo turinio patrauklumą, atsižvelgiant į šiuolaikinio darbo pasaulio poreikius.
3. Plėtoti projekto dalyvių profesines kompetencijas.

Kitaip tariant, projektas buvo skirtas tam, kad būtų sudarytos kuo palankesnės sąlygos 14–19 metų mokiniams mokytis diferencijuojant ir individualizuojant ugdymo turinį, siejant jį su praktine veikla, taikant įvairius novatoriškus mokymo(si), vertinimo, įvertinimo ir įsivertinimo būdus, kad būtų skatinama įvairių polinkių mokinių mokymosi motyvacija, kad ugdymo procesas taptų veiksmingo pasirengimo gyvenimui laidu.

Vienas aptariamo projekto uždavinių – suskirstyti moduliais ir išbandyti lietuvių kalbos bendrąsias programas, atitinkančias 9-10 klasių mokinių pasiekimų lygį, jų polinkius ir poreikius, siekiant padėti mokiniams pasiekti geresnių mokymosi rezultatų, pasirinkti mokymosi kryptį ir/ar būsimą profesiją. Šiose metodinėse rekomendacijose ir pateikiamos lietuvių kalbos modulių programų 9-10 klasėms įgyvendinimo gairės.

Metodinių rekomendacijų paskirtis

Lietuvių kalbos modulių programų 9-10 klasėms metodinės rekomendacijos – tai lietuvių kalbos mokytojams skirta metodinė priemonė, padėsianti įgyvendinti modulinio ugdymo turinį: jį planuoti ir organizuoti, vertinti mokinių pasiekimus ir pan. Šiose rekomendacijose mokytojai ras patarimų, kaip rengti modulių planus, į kokius ugdymo aspektus turėtų būti atkreiptas dėmesys įgyvendinant konkretų modulį ir pan. Taip pat šių rekomendacijų paskirtis – skleisti gerąją projekto dalyvių patirtį, t. y. pateikti mokyklose jau išbandytų modulių planų ir kitokios medžiagos pavyzdžių, jų komentarų.

Lietuvių kalbos modulių programų 9-10 klasėms metodinės rekomendacijos parengtos remiantis *Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis* (Lietuvos Respublikos švietimo

ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymas Nr. ISAK-2433) ir šių programų *Lietuvių gimtosios kalbos bendrosios programos* dalimi 9–10 klasei, *Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sampratoje* (2004) pateiktais vertinimo ugdymo procese principais ir nuostatomis, projekte *Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams, II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui* pateikta modulio koncepcija ir modulinio ugdymo tikslais ir kitais informacijos šaltiniais, skirtais modulinio ugdymo klausimams.

Metodinio leidinio tikslas ir uždaviniai

Kaip jau buvo minėta, šių *Lietuvių kalbos modulių programų 9-10 klasėms metodinių rekomendacijų tikslas* – suteikti mokytojams metodinę pagalbą, skirtą planuoti ir įgyvendinti modulinių ugdymą.

Uždaviniai

1. Aptarti bendruosius *Lietuvių kalbos modulių programos* realizavimo principus, modulinio ugdymo proceso diferencijavimo ir individualizavimo galimybes, vertinimo ir įsivertinimo aspektus.
2. Pateikti rekomendacijų ir praktinių pavyzdžių, kaip galėtų būti realizuotos branduolio modulių programos.
3. Išsamiai aptarti, kaip taikyti lietuvių kalbos privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių programas 9-10 klasėse, naudojant novatoriškus mokymo(si) ir vertinimo metodus, diferencijuojant ir individualizuojant ugdymo procesą, taip pat pateikti projekto dalyvių išbandytų pavyzdžių, jų komentarų.
4. Laisvai pasirenkamojo modulio programos įgyvendinimui pateikti audiovizualinės mokymo medžiagos pavyzdžių (įrašyta ir pridedama CD) ir jų komentarų.
5. Skleisti gerąją projekte dalyvavusių mokyklų patirtį: pateikti modulių planų pavyzdžių, patarimų, kaip organizuoti veiklą, taip pat vertinimo, įvertinimo ir mokinių įsivertinimo galimybių, naudotos papildomos literatūros nuorodų ir pan.
6. Pateikti literatūros ir internetinių nuorodų sąvadą, kuriame mokytojas galėtų rasti teorinės ir metodinės literatūros išteklius, kuriais galėtų kliautis, jei norėtų gilintis į rūpimus modulinio ugdymo klausimus.

Metodinių rekomendacijų struktūra

Lietuvių kalbos modulių programų 9-10 klasėms metodines rekomendacijas sudaro šeši skyriai. Pirmame skyriuje *Lietuvių kalbos modulių programos realizavimo metodinės gairės* yra aptariamos modulinio mokymo(si) ištakos, siekiai, bendrieji modulinio ugdymo principai ir jų realizacijos galimybės Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų 9-10 klasėse. Pirmiausia šiame skyriuje kalbama apie tai, kas, šiuolaikinio mokymo požiūriu, laikytina geru mokymusi. Toliau svarstomi pagrindiniai modulinio mokymosi aspektai, aptariami modulinio mokymosi etapai, metodai, planavimo gairės. Pateikiama alternatyvų, kokia seka ir kaip lietuvių kalbos modulių programa gali būti įgyvendinama. Šiame skyriuje analizuojamos mokinių gebėjimų vertinimo ir įsivertinimo teorinės ir praktinės galimybės, pateikiama projekte dalyvavusių mokyklų išbandytų pavyzdžių ir jų komentarų. Antrame metodinių rekomendacijų skyriuje *Modulinio ugdymo proceso diferencijavimas ir individualizavimas* susitelkiama ties modulinio ugdymo teikiamomis galimybėmis diferencijuoti ir individualizuoti mokymą ir mokymąsi atsižvelgiant į mokinių poreikius ir polinkius. Trečiasis skyrius *Branduolio, privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių jungtys ir skirtys* skiriamas *Lietuvių kalbos modulių programos* modulių ypatybėms atskleisti. Pristatomos akademinės ir praktinės polinkių mokinių pažinimo gairės, aptariamos tiriamosios veiklos organizavimo galimybės.

Didžiausias – ketvirtasis – rekomendacijų skyrius *Lietuvių kalbos branduolio, privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių metodiniai aprašai ir detaliųjų planų pavyzdžiai*. Šiame skyriuje pateikiamos kiekvieno *Lietuvių kalbos modulių programų 9–10 klasei projekte* numatyto modulio įgyvendinimo gairės, aptariamos dalykinės ir didaktinės realizacijos kryptys, mokinių pasiekimų vertinimo galimybės, siūloma modulio įgyvendinimui pravarčių priemonių, literatūros, šaltinių, gerosios projekto dalyvių patirties pavyzdžių. Nors buvo minėta, kad šioje dalyje aprašomi visi moduliai, kiek didesnis dėmesys sutelkiamas aptarti, kaip taikyti lietuvių kalbos privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių programas, kokios priemonės ir metodai galėtų būti pasitelktos veiksmingam šių modulių įgyvendinimui. Penktajame skyriuje *Lietuvių kalbos modulinio ugdymo geroji patirtis (2009-2011)* dalijamasi gerąją projekto mokyklų patirtimi.

Metodinių rekomendacijų pabaigoje pridodamas įgyvendinant modulinį ugdymą naudingos literatūros ir šaltinių sąrašas. Taip pat leidinys turi priedą – CD, – kuriame pateikiama audiovizualinė medžiaga, rekomenduojama įgyvendinant laisvai pasirenkamąjį modulį.

1. Lietuvių kalbos modulių programos realizavimo metodinės gairės

1.1. Lietuvių kalbos modulinio mokymo(si) ištakos ir siekiai

Modulinio mokymo idėjų ištakos siejamos su XX a. pabaigoje suaktyvėjusiomis „žinių“, „informacijos“ visuomenės identifikacijomis (Drucker, 1992, 1993) bei mokymosi visą gyvenimą, tęstinio mokymo(si) bei mokymo(si) proceso – kaip svarbiausio ugdymo proceso sando – populiarėjančių koncepcijų sklaida (Jucevičienė, 1998). Tokio mokymo(si) proceso organizavimas suponavo sąlygas ir pagrindinėms mokymo(si) nuostatomis atsirasti:

- a) **mokymo(si) medžiagos tikslingas parengimas:** sistemingumas, aiškumas, suprantamumas bei aktualumas – mokymo(si) reikšmingumo, patrauklumo ir efektyvumo siekis;
- b) **mokymo(si) proceso kryptingas organizavimas:** kontekstualumas, sistemingumas, mokymo(si) būdų pasiūlos įvairovė ir individualaus pasirinkimo galimybių praktika;
- c) **besimokančiųjų ir mokančiųjų** vaidmenų kaita: savarankiškų, sąmoningų ir atsakančių už savo mokymo(si) rezultatus mokinių bei pedagogo – mokymo(si) proceso organizatoriaus, konsultanto – efektyvaus bendradarbiavimo pozicijos.

Modulinio mokymo idėjos pradininkai S.Postlethwait ir J. Russel (1971) taip apibūdino *modulinį mokymą* – tai toks mokymo metodas, kurį realizuojant taikoma savarankiško mokymosi priemonė – *modulis*, leidžianti mokomąją medžiagą pateikti baigtinėmis porcijomis bei įgalinantis besimokantįjį pasirinkti jo įsisavinimo būdus, tempą. Šioje mokymo(si) sistemoje svarbiausiu elementu yra laikomas *modulis* – tai mokomosios medžiagos ir jos įsisavinimo būdų parengtas komplektas. (Jucevičienė, 1997).

Taigi pagrindiniai *modulinio mokymo(si)* siekiai yra aktualaus, sistemingo, efektyvaus mokymo(si) pasiūlos sąlygų sudarymas besimokantiesiems, kurie patys individualiai galėtų patirti *pasirengimo mokytis, mokymo(si) ir išmokimo sėkmę*.

Būtent šios pradinės modulinio mokymo(si) idėjos ir nuostatos tapo *taikomosios lituanistikos* programų (*Perpetuum mobile*, 2001, *Santaka*, 2002-2003, *Grįžulo ratai*, 2006) - šerdimi:

- a) **Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos lituanistikos turinys apibrėžtas ir suskaidytas į pagrindinius mokomosios medžiagos blokus**, parengta tos medžiagos sisteminės lentelės-modeliai bei praktinės veiklos užduočių paketai;
- b) **mokymo(si) programoms numatytos modulinio mokymo(si) etapų sisteminės gairės:** individualių dalykinių kompetencijų diagnozavimas, individualių mokymosi poreikių identifikavimas,

mokymosi motyvacijos aktualizavimas, mokymosi būdų pasiūlos parengimas, mokymosi proceso organizavimas, mokymosi rezultatų įsivertinimas, tolimesnio individualaus mokymosi gairių pasiūla ir pasirinkimo organizavimas;

c) **pasiūlyta atsakingų savarankiškai besimokančiųjų ir mokytojų-pagalbininkų neformalaus bendradarbiavimo didaktinės galimybės** – programos buvo rengiamos ne pagrindinio mokymosi metu – kaip paremiamosios ar išlyginamosios studijos. (Janušauskienė, 2001, 2004).

2009-2011 m. Europos sąjungos socialinio fondo „Kuriame Lietuvos ateitį“ ir Lietuvos šveitimo ir mokslo ministerijos inicijuotas projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams, II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas, siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui“ sudarė galimybes modulinio mokymo idėjas, pagrįstas Lietuvos ir Jungtinių Karalysčių mokyklų patirtimi, tikrinti praktiškai parengiant *Lietuvių kalbos modulių programų 9-10 klasioms projektą*, suburti šiame projekte dalyvavusių mokyklų mokytojų grupę bei atlikti šių programų bandymus Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose, tobulinti jas ir koreguoti, atsižvelgiant į mokytojų pastabas ir rekomendacijas (kontaktiniai seminarai, nuotolinis mokymas, vykdomų bandymų mokomosios veiklos aptarimai ir analizė).

Lietuvių kalbos modulių programos 9-10 kl. bandančių mokyklų sąrašas:

Alytaus profesinio rengimo centras

Druskininkų „Atgimimo“ vidurinė mokykla

Kaišiadorių Algirdo Brazausko gimnazija

Kauno Kovo 11-osios vidurinė mokykla

Kelmės Jono Graičiūno gimnazija

Klaipėdos „Ąžuolyno“ gimnazija

Klaipėdos „Varpo“ gimnazija

Marijampolės Sūduvos gimnazija

Mažeikių Merkelio Račkausko gimnazija

Molėtų gimnazija

Panevėžio „Verdenės“ pagrindinė mokykla

Šiaulių „Romuvos“ gimnazija

Švenčionių rajono Pabradės „Ryto“ gimnazija

Tauragės „Žalgiriu“ gimnazija

Ukmergės Dukstynos pagrindinė mokykla

Varėnos „Ažuolo“ vidurinė mokykla

Viešoji įstaiga Kauno Juozo Urbšio katalikiška vidurinė mokykla

Viešoji įstaiga Panevėžio profesinio rengimo centras

Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazija

Šaltiniai

1. Janušauskienė V. Modulinės lituanistikos poreikis bendrojo lavinimo mokykloje // *Pedagogika: mokslo darbai*, t.52. ISSN1392-0340. Vilnius: VPU leidykla, 2001, p.120-126.
2. Janušauskienė V. Lanksčių ugdymo pažiūrų patirtis siekiant taikomosios lituanistinės kompetencijos // *Pedagogika: mokslo darbai*, t.73. ISSN1392-0340. Vilnius: VPU leidykla, 2004, p.39-44.
3. Jucevičienė P. Modulinio mokymo teorija // *Edukologijos idėjos Lietuvos švietimo sistemos modernizavimui*. Kaunas, 1998.

1.2. Lietuvių kalbos modulinio mokymo(si) pagrindai

1.2.1. Modulinio mokymo(si) bendrieji principai

Pradinės modulinio mokymo idėjos Lietuvoje buvo plėtojamoms, gilinamos, tikrinamos KTU profesorės P.Jucevičienės ir jos vadovaujamų mokslininkų teoriniuose ir praktiniuose tiriamuosiuose darbuose 1983-1997 m., kol pasiektos pagrindinės mokslinio lygmens išvados:

1. Modulinis mokymas(is) remiasi kognityvine psichologija ir aktyvia besimokančiojo veikla.

2. Modulinio mokymo(si) idėja iš esmės yra integrali (sudaroma iš kelių variantinių galimybių), tačiau nusakoma esminiu *modalumo* [lot. *modulus* – matas: *komp.* funkcinis mazgas – įtaiso arba kompiuterio programos autonominė dalis] *principu*, kuris gali būti suprantamas keleriopai:

- *modulinis mokymas* kaip mokomosios *informacijos organizavimo* idėja – tai paprasčiausias variantas;
- *modulinis mokymas* kaip *metodas* – tai *informacijos įsisavinimo įvairių kelių, būdų pasiūla ir sąlygų sudarymas individualaus pasirinkimo galimybėms*;
- *modulinis mokymas* kaip *priemonė* – tai profesionaliai *parengta informacijos pateikimo ir įsisavinimo būdų pasiūlos priemonė* (spausdinti ar elektroniniai variantai);

- *modulinis mokymas* kaip *forma* - tai įvairių studentų įvairius mokymo(si) poreikius patenkinti parengta *optimaliai mokymo(si) procesą organizuojančių ugdytojų komanda*;
- *modulinis mokymas* kaip *didaktinė sistema* - tai labiausiai integralus modulinio mokymo(si) principo supratimas, jungiantis *modulinio mokymo(si) tikslus, formas, metodus, realizuojamų besimokančiųjų ir pedagogų paritetinės sąveikos procese, visumą*. (Jucevičienė, 1998).

Buvo pagrįsta 8 pagrindinių modulinio mokymo(si) principų sistema:

- *ugdymo turinio struktūrizavimas į savarankiškus elementus*;
- *dinamiškumas*;
- *veiklos metodas*;
- *lankstumas*;
- *suvokta perspektyva*;
- *įvairiapusiškas metodinis konsultavimas*;
- *paritetiškumas*;
- *modalumas*.

Būtent šiais pagrindiniais modulinio mokymo principais ar jų lanksčiais deriniais grindžiamos Lietuvos aukštųjų ir bendrojo lavinimo mokyklų modulinio ugdymo(si) programos.

Parengta remiantis P. Jucevičienės P. Modulinio mokymo teorija // *Edukologijos idėjos Lietuvos švietimo sistemos modernizavimui*. Kaunas, 1998.

1.2.2. Modulinio mokymo(si) pagrindinių principų realizacija *Lietuvių kalbos modulių programose ir Metodinėse rekomendacijose*

Atsižvelgus į modulinio mokymo(si) bendruosius principus bei lietuvių kalbos modulių programos rengimo gaires, 2009-2011 metais buvo parengtos *Lietuvių kalbos modulinio mokymo programos 9-10 klasėms* bei jų realizavimo praktikai skirtos *Metodinės rekomendacijos*, pagrįstos pagrindiniais aštuoniais modulinio mokymo principais:

- *mokymo turinio struktūrizavimo principas*: *Lietuvių kalbos modulių programoje* (2010) struktūriniais blokais išskaidytas *Pagrindinio ugdymo programų* (2008) lietuvių kalbos dalyko ugdymo turinys į *branduolio* (lietuvių kalbos ir literatūros dominančių), *privalomai pasirenkamųjų* (akademinio ir taikomojo pobūdžio) ir *laisvai pasirenkamojo modulio* blokus ir sudaryti jų turinio, pasiekimų ir vertinimo aprašai;
- *dinamiškumo principas* – tai teisė rinktis, transformuoti mokomosios medžiagos turinį pagal besimokančiųjų poreikių aktualijas: *literatūros branduolio modulių* aprašuose pateikiami ne tik

privalomų, bet ir rekomenduojamų skaityti knygų sąrašai – iš jų mokiniai ir mokytojai gali laisvai rinktis knygas, o *lietuvių kalbos ir literatūros branduolio* modulių, *privalomai pasirenkamųjų ir laisvai pasirenkamojo modulio* mokymas(is) gali būti realizuojamas pasitelkus *Metodinėse rekomendacijose* siūlomus tekstus bei pedagogų ir besimokančiųjų laisvai pasirinktus;

- ***veiklos metodo principo*** realizacija – tai siekis, kad dalyko modulinio mokymo(si) procese naujų dalyko žinių, supratimo ir gebėjimų besimokantieji drauge mokytųsi ir įvairių mokomosios veiklos metodų: šio principo realizacija skatinama *Metodinių rekomendacijų* didaktinėse priemonėse – *Modulinio mokymo(si) veiklos lankstaus modeliavimo galimybių* bei *Modulinio mokymo(si) planavimo gairių* grafiniuose modeliuose;
- ***lankstumo principo*** taikymas – tai palankių sąlygų diagnostiniams (įsi)vertinimams sudarymas ir įvairių mokomosios medžiagos individualizuotų kelių ir būdų numatymas bei jų realizacijos sąlygų besimokantiesiems sudarymas: metodinės mokymo(si) veiklos diferencijuoto ir individualizuoto kelio pasirinkimo galimybės numatomos *Metodinėse rekomendacijose* pateikiamose *(Įsi)vertinimo gairėse*, *Modulinio mokymo(si) veiklos lankstaus modeliavimo galimybių* ir *Modulinio mokymo(si) planavimo gairių* grafiniuose modeliuose;
- ***suvoktos perspektyvos principo*** realizacijos kryptys – tai besimokančiojo sąmoningumo ir aktyvumo skatinimas mokomojo proceso pradžioje, eigoje, pabaigoje, aktualizuojant, siejant mokymosi pradinę situaciją su siekiais, mokymosi eigos etapais ir laukiamais/ pasiektais mokymo(si) rezultatais: šiems besimokančiojo horizontams plėsti *Metodinėse rekomendacijose* yra pateikiami *Modulinio mokymo(si) planavimo gairių*, *Modulinio mokymo(si) veiklos lankstaus modeliavimo galimybių*, *Grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo didaktinių galimybių* grafiniai modeliai bei *(Įsi)vertinimo gairės*;
- ***įvairiapusiško metodinio konsultavimo principas*** – tai palankių mokymo(si) sąlygų, pagrįstų nuolatinio aiškinimo(si)/ tikslinimo(si)/ konsultavimo(si) galimybėmis, sudarymas: tai mokymo(si) grafinių modelių efektyvus taikymas (*Modulinio mokymo(si) veiklos lankstaus modeliavimo galimybių* grafinis modelis) ir mokytojų profesinės bendradarbiavimo kompetencijos realizavimo kelių numatymas;
- ***paritetiškumo principas*** – tai besimokančiojo ir pedagogo sąveikos demokratiškumas, kai besimokantysis gali gauti visavertį mokymo(si) komplektą: modulio pavidalu efektyviai organizuotą mokomąją informaciją ir jos įsisavinimo metodinę sistemą bei galimybę pirmuosius mokymo(si) žingsnius žengti pačiam, kelti problemas, uždavinius, konsultotis su pedagogu: šis principas gali būti

realizuojamas profesionaliai rengiant konkrečių lietuvių kalbos modulių mokymo(si) medžiagą bei organizuojant konkretų mokomąjį procesą pagal konkrečius besimokančiųjų poreikius;

- ***modalumo principas*** – tai modulinio mokymo(si) didaktinės sistemos parengimas ir modulinio mokymo organizavimas – šių siekių sėkmingai realizacijai skiriamos ***Lietuvių kalbos modulių programos metodinės rekomendacijos***.

Aptarus modulinio mokymo pagrindinių principų taikymo galimybes organizuojant lietuvių kalbos mokymą(si) pagal ***Lietuvių kalbos modulių programą 9-10 klasei*** ir ***Lietuvių kalbos modulių programos 9-10 klasei metodines rekomendacijas***, galima daryti išvadas, jog tokiam mokymo(si) būdui praktiškai įgyvendinti reikalinga dalykinė ir didaktinė mokymo(si) bazė bei besimokančiųjų ir pedagogų vieningi siekiai bei gebėjimai organizuoti/ žengti kryptingus mokymo(si) žingsnius (motyvacinės nuostatos, planavimas, mokymo(si) metodai, (įsi)vertinimo sistema).

1. 3. Lietuvių kalbos modulių programos planavimo galimybės

Kad ***Lietuvių kalbos modulių programos*** siekiai būtų sėkmingai realizuojami mokymo(si) praktikoje, atsižvelgiant į 1.2 aptartus modulinio mokymo(si) pagrindinius principus, rekomenduojami ***Lietuvių kalbos modulių 9–10 kl. sekos ir planavimo grafiniai*** modeliai.

1.3.1. Rekomenduojami lietuvių kalbos modulių 9-10 kl. sekos grafiniai modeliai

9–10 kl. numatyta 315 val.:

- 9 kl. – 5 val. per savaitę;
- 10 kl. – 4 val. per savaitę.

Paaiškinimai:

1. Branduolio modulių seką ir valandų skaičių moduliui(iams) mokytojai gali koreguoti savo nuožiūra.
2. Privalomai pasirenkami moduliai gali būti dėstomi lygiagrečiai su branduolio moduliais arba išėjus branduolio modulius. Rekomenduojam privalomai pasirenkamąjį modulį dėstyti 9 klasėje.
3. Laisvai pasirenkamas modulis gali būti dėstomas 9 arba 10 klasėje.

Klasė	Branduolio moduliai	Trukmė	
9	A1. Kalbos gyvenimas: kalbų kilmė ir raida	22 val.	
	B1. Kultūros ištakos: tautosaka, Antikos literatūra, Biblija, senovės rytų poezija	27 val.	
	A2. Kalbos labirintai: lietuvių kalbos sintaksė	22 val.	
	B2. Kultūros raida: viduramžiai, Renesansas, barokas, klasicizmas	25 val.	
	A3. Žodis ir ženklas: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas	22 val.	
	B3. Pasaulėvaizdžio kontrastai: šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas	27 val.	
	Privalomai pasirenkami moduliai: taikomasis (C1) ir akademinis (C2)		Trukmė
	C1. Bendravimas rašytine kalba: skaitymo ir rašymo gebėjimų tobulinimas	35 val.	
	C2. Tradicija ir modernumas šiandien: praeities kultūrų ženklai šiuolaikinės kultūros/literatūros tekstuose ir sociokultūriniame kontekste	35 val.	
10	Branduolio moduliai		
	A1. Žmogus ir kalba: gimtoji kalba globalizacijos epochoje	22 val.	
	B1. Moderniojo meno ieškojimai: simbolizmo, impresionizmo, ekspresionizmo, avangardizmo, neoromantizmo literatūra	21 val.	
	A2. Žmogus ir žodis: viešojo kalbėjimo pagrindai	22 val.	
	B2. XX a. II pusės kultūros (pa)likimas: pasaulio ir lietuvių literatūros sankirtos ir santakos	27 val.	
	A3. Margas tekstų pasaulis: negrožinių tekstų suvokimas	22 val.	
	B3. Jaunas žmogus ženklų pasaulyje: aš, kalba, literatūra	21 val.	
9/10	Laisvai pasirenkamas modulis		
	D. Žmogus, žodis ir vaizdas	35 val.	

Pastaba. A – privalomi kalbos moduliai, B – privalomi literatūros moduliai; C – privalomai pasirenkami moduliai; D – laisvai pasirenkami moduliai.

Rekomenduojama modulių seka 9 klasėje

1 variantas (paralelinis)

A1. Kalbos gyvenimas:
kalbų kilmė ir raida
(22 val.)

B1. Kultūros ištakos:
tautosaka, Antikos
literatūra, Biblija,
senovės rytų poezija (27
val.)

A2. Kalbos labirintai:
lietuvių kalbos sintaksė
(22 val.)

B2. Kultūros raida:
viduramžiai,
Renesansas, barokas,
klasicizmas (25 val.)

A3. Žodis ir ženklas:
aiškinamojo ir
argumentacinio
pobūdžio tekstų
rašymas (22 val.)

**B3. Pasaulėvaizdžio
kontrastai:**
šviečiamasis
amžius,
romantizmas,
realizmas (27 val.)

Privalomai pasirenkamas. Taikomasis

C1. Bendravimas rašytine kalba: skaitymo ir rašymo gebėjimų tobulinimas (35 val.)

Privalomai pasirenkamas. Akademinis

C2. Tradicija ir modernumas šiandien: praeities kultūrų ženklai šiuolaikinės kultūros/literatūros tekstuose ir sociokultūriniame kontekste (35 val.)

2 variantas (nuoseklusis)

**A1. Kalbos
gyvenimas: kalbų
kilmė ir raida
(22 val.)**

**B1. Kultūros
ištakos: tautosaka,
Antikos literatūra,
Biblija, senovės
rytų poezija
(27 val.)**

**A2. Kalbos
labirintai: lietuvių
kalbos sintaksė
(22 val.)**

**B2. Kultūros raida:
viduramžiai,
Renesansas,
barokas,
klasicizmas
(25 val.)**

**A3. Žodis ir
ženklas:
aiškinamojo ir
argumentacinio
pobūdžio tekstų
rašymas (22 val.)**

**B3. Pasaulėvaizdžio
kontrastai:
šviečiamasis
amžius,
romantizmas,
realizmas (27 val.)**

Privalomai pasirenkamas. Taikomasis

C1. Bendravimas rašytine kalba: skaitymo ir rašymo gebėjimų tobulinimas (35 val.)

Privalomai pasirenkamas. Akademinis

C2. Tradicija ir modernumas šiandien: praeities kultūrų ženklai šiuolaikinės kultūros/literatūros tekstuose ir sociokultūriniame kontekste (35 val.)

Rekomenduojama modulių seka 10 klasei

A1. Žmogus ir kalba:
gimtoji kalba
globalizacijos epochoje
(22 val.)

**B1. Moderniojo meno
ieškojimai: simbolizmo,
impresionizmo,
ekspresionizmo,
avangardizmo,
neoromantizmo literatūra
(21 val.)**

A2. Žmogus ir žodis:
viešojo kalbėjimo
pagrindai
(22 val.)

**B2. XX a. II pusės
kultūros (pa)likimas:
pasaulio ir lietuvių
literatūros sankirtos ir
santakos (27 val.)**

**A3. Margas tekstų
pasaulis: negrožinių
tekstų suvokimas
(22 val.)**

**B3. Jaunas žmogus
ženklų pasaulyje:
aš, kalba, literatūra
(21 val.)**

Paralelinis 1 (galimas 9 ir 10 kl.). Vienu metu mokosi branduolio ir privalomai pasirenkamus modulius (branduolio moduliai dėstomi intensyviau, o privalomai pasirenkamas modulis išsitiesia per visus metus, t.y. jam skiriama 1 val. per savaitę).

Nuoseklusis (derliaus) – galimas 9 kl. Iš pradžių išeinami branduolio moduliai, o po to mokiniai renkasi akademinį arba taikomąjį 35 val. modulį.

1.3.2. Lietuvių kalbos modulių planavimo grafinis modelis

I. Modulio metrika

Modulio pavadinimas

Klasė

Trukmė

Numatyta visų lietuvių kalbos branduolio modulių seka: šio modulio vieta mokymo(si) proceso eigoje, atsižvelgiant į kontekstines sąsajas

Mokinių mokymo(si) patirtis: įgyti/ugdyti šios temos gebėjimai, žinios, supratimas (iš V-VI, VII-VIII kl. BP, IX-X kl. modulių programos projekto)

Modulio tikslas

Modulio uždaviniai

Numatomi pasiekimai / laukiami rezultatai (iš modulio programos projekto)

II. Modulio detalusis planas (mokymo(si) proceso seka)

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai: 1) dalyko nuostatos, 2) dalyko žinios, supratimas ir gebėjimai, 3) mokymosi mokyti kompetencijos siekiai	Numatoma integruota kalbinė veikla (kalbėjimas ir klausymas, skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas, rašymas) ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (kas ir kaip vertinama)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas (nurodyti numatomą val. skaičių)			
1.			
2.			
3.			

II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (nurodyti numatomą val. skaičių)			
1.			
1.1.			
1.2.			
2.			
3.			
4.			
...			
III etapas. Modulio apibendrinimas (nurodyti numatomą val. skaičių)			
1.			
2.			
...			

III. Mokinių darbai, iš kurių rezultatų galėtų rasti baigiamasis modulio vertinimas

IV. Modulio turinio gilinimo-plėtros idėjos-gairės kitiems literatūros ir kalbos moduliams

V. Papildoma literatūra mokytojams

1.4. Lietuvių kalbos modulinio mokymo(si) / ugdymo(si) metodai

Modulinio ugdymo idėjų sėkmingai realizacijai (ypač atsižvelgiant į *veiklos principo* ir *mokymosi mokyti kompetencijos* siekių aktualumą šiuolaikiniams besimokantiejiems) svarbu tinkamai parinkti modulinio mokymo(si) metodus. Šių siekių realizacijai buvo parengti *Modulinio mokymo(si) veiklos lankstaus modeliavimo galimybių, Grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo didaktinių galimybių* grafiniai modeliai.

1.4.1. Modulinio mokymo(si) veiklos lankstaus modeliavimo galimybės (grafinis modelis)

Modulio pavadinimo tikslinimas, konkretinimas, atsižvelgiant į modulio dalykinį turinį, didaktinius siekius ir konkrečių mokinių poreikius: kelionės, ekspedicijos, tyrimai, klausimų kėlimas, įdomių krypčių numatymas, vaidmeninės veiklos aktualizavimas ir t.t.		
Modulio etapo mokymo(si) siekių formulavimo kryptys : 1) nuostatos, 2) žinios, supratimas ir gebėjimai; 3) mokėjimo mokyti kompetencijos ugdymas	Modulio etapo turinio atskleidimo krypčių galimybės: 1) integracinis bendrakultūrinis kontekstas; 2) dalykinis lietuvių kalbos, literatūros, kultūros kontekstas; 3) asmeninės patirties kontekstas; 4) kultūros lietuvių kalbos, literatūros vaizdiniai, žodiniai, rašytiniai, grafiniai ir kt. tekstai; 5) vertinimas/ kritinė raiška; 6) kūrybinė raiška.	Modulio etapo mokymo(si) aktyvieji ir interaktyvieji metodai kalbėjimo/ klausymo, žiūrėjimo, skaitymo, rašymo, iliustravimo, grafinių darbų, vaidybos ir kt. veikloms atlikti ir kalbos/literatūros/ kultūros pažinimui plėsti, gilinti, įgyti.

	Visos klasės veikla	Veikla poromis arba grupėmis (diferencijacija)	Individuali veikla (individualizacija)	
I etapas. Modulio įvadas (<i>gera pradžia – pusė darbo</i>)				
<p>1. Mokinių susidomėjimą, asmeninį suinteresuotumą, teigiamą požiūrį į naujo modulio bendrakultūrinius, dalykinius, komunikacinius siekius skatinančių nuostatų apgalvojimas ir suformulavimas.</p> <p>2. Mokinių turimų bendrakultūrinių, dalykinių ir asmeninės patirties žinių, supratimo ir gebėjimų aktualizavimo, (iši)vertinimo, naujų dalykų hipotezių kėlimo siekių numatymas ir modulio mokomojo turinio etapų bei užduočių aptarimas/ pasirinkimas/ dalijimasis.</p> <p>3. Susipažinimas su konkrečiu modulio mokymui(si) numatytą metodų ir (iši)vertinimo būdų pasiūla, aptarimas, pasirinkimas, derinimas.</p>	<p>1. Modulio integracinio tarpdalykinio konteksto atskleidimas, remiantis istorijos, geografijos, gamtos, etikos/ tikybos, muzikos, dailės, technologijų ir kt. dalykų (net tikslųjų mokslų) žiniomis, supratimu ir gebėjimais.</p> <p>2. Dalyko (lietuvių kalbos ir literatūros) vertikaliosios ir horizontaliosios integracijos konteksto prisiminimas: kada ir kokie konkretaus modulio turinio dalykai jau išmolti ar su kuo susipažinta, kurie gebėjimai įgyti, kas užmiršta, kodėl, kaip spragas įveikti, o turimus gebėjimus plėtoti?</p> <p>3. Asmeninės patirties kontekstas: kokie būsimo modulio dalykai ar sąsajos su jais patirtos/ girdėtos/ matytos/ žinomos, koks asmeninis santykis su šiuo dalyku?</p> <p>4. Hipotetinių spėjimų/ tyrimų laukas: kokios tikėtinos šio modulio žinios ir gebėjimai, kodėl ?</p> <p>5. Modulio klasės, grupinių, individualių užduočių pasiūla ir pasidalijimas (laiko ašis).</p> <p>6. Modulio vertinimo sistemos aptarimas ir susitarimas dėl vertinimo kriterijų.</p> <p>7. Kūrybinių idėjų bankas</p>	<p><i>Minčių žemėlapis, Temos žemėlapis, Vaizduotės kelionės, Kryptingas išvaizdavimas, Interviu, Svarbių įvykių analizė, Atvejo analizė, Probleminės situacijos aptarimas, Vaidmeniniai žaidimai/ improvizacijos, Idėjų kūrimas remiantis turimomis žiniomis, Nuomonių sūpynės, diskusija, Idėjų dvikovos, Apskritojo stalo riterių svarstymai, Bokso ringai...</i></p>	<p><i>ŽNS, Išankstiniai orientyrai, Išankstiniai įspūdžiai, Nebaigti sakiniai, Jėgos lauko analizė, Diagnostiniai testai, Anketos, Įsivaizduok save nuotraukoje, Laisvasis rašymas, Savo minčių, jausmų, vaizdinių stebėseną, Svarbūs (kelių pusių) užrašai, Modulio veiklos dienoraštis, (Iš)vertinimo grafiniai ženklai.</i></p>	
II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (idėjos konkrečiam modulio žingsniui: <i>Žengi žingsnį – ir žiūrėk, sakai žodį – ir galvok</i>)				
<p>1. Mokinių susidomėjimą, asmeninį suinteresuotumą ir mokymo(si) intriškumą kiekvienam modulio žingsniui žadinančių nuostatų apgalvojimas.</p> <p>2. Konkretaus mokymo(si) etapo pagrindinių žinių ir supratimo bei naujų arba turimų gebėjimų ugdymo, plėtojimo, gilinimo ir konkrečių kalbėjimo/klausymo, skaitymo/ literatūros (kultūros) pažinimo, rašymo siekių numatymas.</p> <p>3. Konkrečiam mokymo(si) etapui skiriamą mokymo(si) veikos metodų įvardijimas ir jų efektyvaus panaudojimo drauge mokiniams padedant ugdytis ir mokėjimo mokyti kompetenciją pasirinkimas.</p>	<p>1. Modulio konkretaus elemento sąsają su modulio visuma aktualizavimas.</p> <p>2. Lietuvių kalbos dalyko vidinės kalbėjimo/ klausymo, skaitymo/ kultūros/ literatūros pažinimo integracijos darnos saugojimas.</p> <p>3. Modulio konkretaus elemento sąsają su besimokančiųjų asmenine patirtimi atskleidimas.</p> <p>4. Regimų, girdimų, sakomų, skaitomų, rašomų tekstų supratimas, aptarimas, analizė, tyrimas, interpretacija, vertinimas.</p> <p>5. Mokymo(si) metu įgyjamų žinių, gebėjimų, įgūdžių, mokymo(si) patirties, emocinių, estetinių, etinių potyrių aptarimas, analizė, vertinimas.</p> <p>6. Kūrybinės veiklos (sąlyginės, rašytinės, vaizdinės, vaidybinės... integralios) darbai .</p>	<p><i>Minčių lietus, Minčių saulė, Minčių ežys, Idėjų krepšinis, Temos gidas, Temos raktas (raktiniai žodžiai), Įmagnetintos santraukos, Pedagoginė saulė... vaizdinių tekstų (fotonuotraukų, kino filmų, prezentacijų videoįrašų ir kt.), negrožinių ir grožinių tekstų trijų etapų skaitymo strategijų taikymas (žr. negrožinių ir grožinių tekstų skaitymo didaktinių galimybių modelius), tekstų inscenizacijos, interpretacijos, vaidybiniai etiudai, rengiamasis rašytinei raiškai (temos žemėlapis, minčių žemėlapis, pasakojimo planas, veikėjo stebėjimas, VAFT - vaidmuo-adresatas-forma-tema: pasirėngimas rašinio rašymui), grafiniai modeliai (Venno, Vee diagramos ir kt.), pokalbiai, diskusijos, literatūriniai teismai, vaidmeniniai žaidimai (spaudos konferencijos, klausimai autoriui, knygų mugės...), Paskutinis žodis priklauso man...</i></p>	<p><i>Kūrybiniai darbai, pranešimai, vaidmeniniai žaidimai, tekstų inscenizacijos, kompozicijos, aspektinės, sisteminės, sinchroninės grožinių tekstų analizės ir tyrimai, trijų etapų negrožinių ir grožinių tekstų skaitymo strategijų taikymas (žr. negrožinių ir grožinių tekstų skaitymo didaktinių galimybių modelius), grafinių modelių rengimas ir kt.</i></p>	<p><i>Laisvasis rašymas, Savo minčių, jausmų, vaizdinių stebėseną, pranešimai, pristatymai, rašytinės raiškos modeliai (laiškas, interviu, charakteristika, dienoraštis, straipsnis, esė, rašinys, gyvenimo aprašymas, motyvacinis laiškas, recenzija, prašymas, ataskaita, protokolai, literatūros tekstų transformacijos, imitacijos... miniatiūra, apsakymas, eilėraštis...), Tekstų skaitymo ir žymėjimo strategijos, Svarbūs užrašai, Modulio veiklos dienoraštis, (Iš)vertinimo grafiniai ženklai ir kt.</i></p>
III etapas. Modulio apibendrinimas (<i>Negirk dienos be vakaro</i>)				
<p>1. Mokinių pasitenkinimo įgyta modulio metu bendrakultūrine, dalykine ir asmenine patirtimi nuostatų siekimas.</p> <p>2. Modulio metu įgytų žinių, supratimo ir gebėjimų sisteminimo, įtraukimo į</p>	<p>1. Įgytų modulio žinių ir gebėjimų įtraukimas į tarpdalykinį kontekstą remiantis istorijos, geografijos, gamtos, etikos/ tikybos, muzikos, dailės ir kt. dalykų koordinatėmis.</p> <p>2. Dalyko (lietuvių kalbos ir literatūros) vertikaliosios ir horizontaliosios integracijos žinių ir gebėjimų horizonto</p>	<p><i>Durstinys (modulio medžiagos suvestinė), Pokalbiai, Žinių futbolas, Vaidmeniniai žaidimai ((pvz., Įsivaizduojami reportažai iš Kelionių, Literatūrinių susitikimų, Literatūriniai teismai, Autoriaus kėdė,</i></p>	<p><i>Kartojimo(si) poromis tenisas, Kampai, Akvariumas, Vaidmeniniai žaidimai (pvz., Ekspertų komentarai, Įvairios</i></p>	<p><i>ŽNS, Modulio mokymo(si) dienoraštis, modulio aplankas (portfelis), modulio veiklos atmintinė, modulio dalyvio užrašai, individualių pasiekimų</i></p>

<p>bendrakultūrinį integracinį ir savo asmeninės patirties kontekstą siekis. 3. Modulio metu įgytos mokėjimo mokyti kompetencijos (įsi)vertinimo/ apmąstymo siekis.</p>	<p>plėtos rezultatų aptarimas. 3. Asmeninės patirties refleksija: kas buvo planuota, kas pasiekta, ką dar reikėtų tobulinti, gilinti, plėsti savarankiškai, kaip tai atlikti? 4. Kolektyvinės ir grupinės veiklos patirties refleksija: kas pasisekė, kas – nelabai, kodėl, kaip galima būtų tobulinti gebėjimus? 5. Kūrybinių atradimų aptarimas/analizė: kas atrasta originalaus, kas sukėlė teigiamų emocijų, estetinių potyrių, kodėl? 6. Modulio pasiekimų (įsi)vertinimas: kas ir kaip įvertinta, kodėl, ką ir kaip galima koreguoti grupėmis, poromis, individualiai?</p>	<p><i>Apskritasis stalas, Kūrybinės laboratorijos, Vertybinės piramidės, Komplimentai draugams, Mažosios išpažintys... Minčių šuori... Teigiamų jausmų piramidė, Modulio kuprinė/ lagaminas</i></p>	<p><i>perspektyvos), Kūrybiniai žaidimai (pvz., Tekstų transformacijos, Tekstų inscenizacijos, Įmink tekstą, Įmink kultūros epochą, Kalbos/ Literatūros detektyviniai tyrimai), Diskusijų tinklas, Diskusija (mažose grupėse), Debatai, Probleminės situacijos aptarimas, svarbaus įvykio, jėgos lauko ir kt. analizės...</i></p>	<p><i>atmintinė,, savianalizės / (įsi) vertinimo užrašai, Diagnostiniai testai, anketos, Tolių/ siekių gairės... emocinės iškrovos žaidimai... (įsi)vertinimų piešiniai/ grafika</i></p>
---	--	---	---	--

Vilija Janušauskienė 2010

Šaltiniai

Aktyvaus mokymosi metodai: Mokytojo knyga. (1998). Vilnius: Garnelis.

Buehl D.(2004) Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis.

Janušauskienė V., Žvironaitė. Lingo lego laduto/ Mokytojo knyga (2006). Kaunas: Šviesa.

Janušauskienė V., Žvironaitė. Rito rato ratuto/ Mokytojo knyga (2009). Kaunas: Šviesa.

Šiaučiukėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. (2006). Šiuolaikinės didaktikos pagrindai. Kaunas: Technologija.

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. www.pedagogika.lt

1.4.2. Negrožinių tekstų skaitymo didaktinės galimybės (grafinis modelis)

Lanksti negrožinių tekstų skaitymo didaktika (trijų etapų skaitymo strategijos metodinės galimybės –lego konstrukcijų kūrimas)

Metodinės galimybės prieš teksto skaitymą	Metodinės galimybės teksto skaitymo metu	Metodinės galimybės perskaičius tekstą
<p>I. Kryptingas mokinių nuteikimas bendram darbui taikant įvairius bendrosios didaktikos metodus mokinių dėmesiui, aktyvumui, susidomėjimui, gerai nuotakai sutelkti 1. <i>Ledlaužis (priklausymo tam tikrai grupei nustatymas – pvz., pagal nuotaiką, mąstymą...)</i> 2. <i>Kampai (pasiskirstymas grupėmis ir bendro darbo nuveikimas)</i> 3. <i>Laisvasis rašymas (rašymas pagal pateiktus klausimus ar temą)</i> 4. <i>Savo mąstymo stebėseną (savo minčių tam tikra tema aprašymas)</i> II. Įžanginis mokytojo pasakojimas, siekiant sužadinti moksleivių susidomėjimą tam tikra tema (pvz., Įtraukiančios paskaitos fragmentas) III. Kryptingai mokytojo vadovaujamas euristinis pokalbis, sudarant sąlygas patiems moksleiviams atskleisti turimas žinias tam tikra tema (pvz., klausimų pateikimas) IV. Kryptingai mokytojo vadovaujamas euristinis pokalbis,</p>	<p>I. Skaitymo būdo pa(si)rinkimas 1. Individualus skaitymas tyliai 2. Kolektyvinis skaitymas balsiai 3. Komentuojamasis skaitymas (skaitoma tam tikrais segmentais ir aiškinamasi pateikiant tikslingai klausimus) II. Teksto žymėjimas skaitant (pieštuku pasižymimi tam tikri teksto aspektai) 1. + ir - (pasižymimi teigiami ir neigiami analizuojamo reiškinių aspektai) 2. + ir - (pasižymima tai, kas suprantama ir kas nesuprantama) 3. +, -, ! – žymėti teigiamus, neigiamus ir sudominusius reiškinių aspektus. 4. +, -, !, ? – žymėti ką žinojo, kas prieštarauja turimam supratimui, kas įdomu, kas neaišku. 5. Savo skaitymo ir mąstymo stebėseną (V-suprantu, ? – neaišku)</p>	<p>I. Teksto visuminė analizė (klausimų pateikimas, rašytiniai atsakymai, grafiniai modeliai) 1. Teksto žanrinės funkcijos (supažindinti, išmokyti, sudominti, įtikinti, suintriguoti...) 2. Teksto tema 3. Teksto potemės 4. Jei - keliama (-os) problema (-os) 5. Jei pateikiama informacija- jos svarbumas ar seka 6. Jei išvelgiama - pagrindinė mintis 7. Jei numanomos – autoriaus intencijos 8. Teksto poveikis skaitytojui 9. Išvados perskaičius (kas iš to?) II Teksto aspektiniai tyrimai (aiškinamasi tai, kas išvelgiama tekste) 1. Pasakojimo planas 2. Piramidės schema (kas?, koks?, kur?, kodėl?, ką veikia?, kas iš to? -1, 2, 3, 4</p>

<p>siekiant sužadinti moksleivių skaitymo motyvaciją ir susidomėjimą tam tikra tema taikant interaktyviasias strategijas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Išankstiniai orientyrai (galimybė iš anksto parašyti savo nuomonę apie teksto mintis) 2. IIPS (išvardyk, išsiaiškink, pažymėk, sužinok) 3. Ratu pagal abėcėlę (įrašyti žinomus dalykus) <p>2. Teksto gidas (svarbios nuorodos)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Teksto raktas (pateikiami svarbiausi teksto žodžiai ir spėjamos jų reikšmės) 4. Kryptingas įsivaizdavimas (siūloma įsivaizduoti temos objektus ir pasidalyti savo mintimis) 5. Įmagnetintos santraukos (svarbiausios teksto sąvokos) 6. Galimi sakiniai (sugalvoti savus sakinius su teksto pagrindiniais žodžiais) 7. Nebaigti sakiniai (siūloma patiems individualiai užbaigti padiktuotos formuluoatės pradžią) 8. Pedagoginė saulė (lentoje saulės viduryje užrašoma formulės pradžia aplink – įvairūs pabaigos siūlymai) 9. ŽNS (žinau, noriu sužinoti, sužinojau) <p>V. Moksleivių savarankiško mąstymo ir kalbėjimo/rašymo tam tikra tema skatinimas taikant tam tikrus aktyviusius metodus</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interviu 2. Temos ar minčių žemėlapiai 3. Temos ar minčių tinklo nėrimas (centre – pagrindinis žodis ar tema, nuo jo – įvairiakrypčiai sprendiniai) 4. Minčių lietūs, srautai, minčių ežys 5. Mokymosi dienoraštis (pirminiai išpūdziai) <p>VI. Moksleivių kritinio mąstymo skatinimas ir kalbėjimo gebėjimų lavinimas taikant aktyviusius metodus</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Svarbių įvykių analizė 2. Atvejo analizė 3. Jėgos lauko analizė (argumentai „už“ ir „prieš“) 4. Probleminės situacijos aptarimas <p>VII. Moksleivių kūrybingumo skatinimas taikant interaktyviusius metodus</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vaidmeniniai žaidimai tam tikra tema 2. Idėjų kūrimas remiantis turimomis žiniomis, 3. Įsivaizduok save nuotraukoje 4. Išankstiniai išpūdziai <p>VIII. Vaizdinės informacijos pateikimas ir analizė, siekiant atskleisti platesnį ir įvairiapusiškesnį tam tikros temos kontekstą</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fotonuotraukos ir klausimai moksleiviams 2. Kino filmų žiūrėjimas pateikus moksleiviams orientacines gaires - užduotis 3. Videomedžiagos stebėjimas pasitelkiant tyrimo aspektus <p>IX. Kultūrinio akiračio plėtimas skatinant moksleivių susidomėjimą ir savos nuomonės formavimą tam tikromis temomis (išvykos, ekskursijos, parodos, koncertai, spektakliai etc)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. Pačių sugalvoti sutartiniai ženklai. 7. Sumaišyta dėlionė (patekiamos sumaišyta seka frazės iš teksto, kurių eiliškumą reikės atstatyti skaitant ir perskaičius) <p>7. II. Skaitymo dienoraščiai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dviejų pusių dienoraščio struktūra (skaitant į vieną lentelės skiltį išsirašyti kelias svarbias citatas, o kitoje lentelės skiltyje jas pakomentuoti) 2. IDEAL lentelė (I – raskite tekste keliamą problemą, D – aprašykite problemos esmę, E – nurodykite galimus problemos sprendimo būdus pagal tekstą ir /ar savarankiškai, L – apibendrinkite, reflektuokite) <p>III. Grafiniai darbai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Laiko horizontalė (nubraižoma linija ir pažymimi laikotarpiai, prie kurių skaitant žymima reikiama informacija) 2. Sąvokų (konceptcijų) žemėlapis (sąvokų vizualus aiškinimasis) 3. Sąvokos ir apibrėžimo schema (kas tai? Kas būdinga? Kokie pavyzdžiai?) 3. Faktų piramidė (pamatinės žinios, trumpalaikiai faktai, papildomos detalės – iš viršaus į apačią) 4. Grafinės analogijos atvaizdavimas (pvz., žinomos ir naujos sąvokos panašumai ir skirtumai) 5. Frayerio modelis (esminių ir neesminių savybių išskyrimas bei pavyzdžių ir nepavyzdžių pateikimas) 6. Istorinių pokyčių schema 7. Schema istoriniams faktams įsiminti 8. Tyrimo lentelė (kryptingai parengti tyrimo aspektai) 9. Lygių žymėjimas (požymių skyrimas) 10. Pasakojimo planas (žvaigždės modelis: kas? kur? kada? kas atsitinka? Kaip baigiasi? Kodėl?) <p>IV. Skaitomų tekstų semantiniai tyrimai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Įvairios perspektyvos (teksto turinio tyrimas iš skirtingų asmenų pozicijų) 2. Veikėjų stebėjimas (ką veikia? ką kalba ir apie ką mąsto? ką kiti apie juos sako ar ką su jais veikia? koks jų vaidmuo konflikte? kaip jie keičiasi?) 3. Interaktyviojo skaitymo gairės (nurodomos konkrečios teksto tyrimo užduotys) 4. Įmagnetintos santraukos (svarbiausios teksto sąvokos praplečiamos remiantis tekstu) 5. Požiūrio nagrinėjimo gairės (atsakyti į pateikiamus klausimus į tam tikro asmens pozicijų I asmeniu) 6. Semantinės ypatybės analizė (požymių įvardijimas pagal modelį) <p>V. Struktūruoti užrašai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Teiginio ir patvirtinimo struktūra (skiriami teiginiai ir juos pagrindžiantys argumentai) 2. Klausimo ir atsakymo santykis (klausimų grupavimas pagal atsakymų ieškojimo galimybes tekste ar skaitytojo mąstyme) 3. Problemos ir sprendimai 4. Palyginimas ir supriešinimas 5. Priežastys ir padariniai 6. Tikslas, veiksmas ir rezultatas 	<p>....ir t.t. ž.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Penkiaeilis (temos žaidybiniis nusakymas) 4. Laisvasis rašymas (pvz., ką sužinojau nauja? Klausimas, į kurį negavau atsakymo...) 5. Įvairūs klausimai („stori“ ir „ploni“, 6 kodėl?, klausimų ramunė: ką sužinojome? ką supratome? ką taikėme praktiškai? ką analizavome? ką kūrėme patys? kaip vertiname?; klausimai su užuominomis) 6. Abipusis mokymas (aiškinimasis grupėse) 7. Durstinys (analizuojami pasidalinti tekstai, paskui vieni kitus supažindina su savo atradimais) 8. Paskutinis žodis priklauso man 9. Grafinių modelių sudarymas <p>III. Teksto kontekstiniai lyginimai (pvz., Venno diagrama)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lyginimas su ta pačia tema parašytais kito žanro tekstais 2. Lyginimas su ta pačia tema parašytais kitų autorių tekstais ieškant panašumų ir skirtumų 3. Lyginimas su prieš tai skaitytais tekstais aiškinantis įgytos patirties <p>IV. Įgytos patirties sisteminimas ir aktualizavimas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ŽNS (žinau, noriu sužinoti, sužinojau) 2. Išankstinių orientyrų patikrinimas (ar nuomonė pasikeitė?) 3. Durstinys (susisteminami visų atradimai) 4. Mokymosi dienoraštis (savos patirties ir potyrių apmąstymai) 5. Kryžminė diskusija (pokalbis su savimi lentelėje žymint argumentus už ir prieš bei jų pagrindimą) 6. Žinių tinklinio varžybos (dvi komandos žaidžia klausimais-atsakymais) 7. Kartojimas poromis <p>V. Moksleivių savarankiško mąstymo ir kalbėjimo/rašymo tam tikra tema skatinimas taikant tam tikrus aktyviusius metodus</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kampai, apskritasis stalas, akvariumas 2. Vaidmeniniai žaidimai 3. Temos ar minčių žemėlapiai 3. Diskusijų tinklas 4. Diskusija (klasės, mažose grupėse) 5. Debatai 6. Autoriaus kėdė (klausimai autoriui) 7. Probleminės situacijos aptarimas, svarbaus įvykio, jėgos lauko ir kt. analizė <p>VI. Moksleivių kritinio mąstymo, mokėjimo įsivertinti skatinimas ir kalbėjimo gebėjimų lavinimas taikant bendrosios didaktikos aktyviusius metodus</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Teigiamų jausmų piramidė (iš sudedamų rankų) 2. Kuprinė (lagaminas) (apibendrinimas: kas praverstų kelionėje? –piešiama ir įrašoma) 3. Veidelio piešimas 4. Nuotaikų kaleidoskopas <p>VII. Moksleivių kūrybingumo skatinimas taikant interaktyviusius metodus</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vaidmeniniai žaidimai tam tikra tema 2. VAFT (vaidmuo-adresatas-forma-tema: pasirengimas rašinio rašymui) <p>VIII. Kultūrinio akiračio plėtimas skatinant moksleivių susidomėjimą ir savos nuomonės formavimą tam tikromis temomis (išvykos, ekskursijos,</p>
---	---	---

<p>X. Teksto formaliųjų požymių (autorius, žanras, pavadinimas, struktūra, vaizdinė medžiaga...) tyrimas ir hipotetiniai spėjimai (klausimų pateikimas)</p> <p>XI. Orientacinės užduotys, nukreiptos į teksto suvokimą ir padedančios sutelkti skaitytojo dėmesį (metodai nurodomi teksto skaitymo skiltyje)</p>		<p>parodos, koncertai, spektakliai etc)</p> <p>IX. Relaksacijos būdai (pagauk pelę, pasiek žvaigždę, kaukės, paukščiai, medžiai, gėlės...)</p>
--	--	---

Vilija Janušauskienė, 2010

Šaltiniai

Aktyvaus mokymosi metodai: Mokytojo knyga. (1998). Vilnius: Garnelis.

Buehl D.(2004) Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis.

Šiaučiukėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. (2006). Šiuolaikinės didaktikos pagrindai. Kaunas: Technologija.

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. www.pedagogika.lt

1.4.3. Grožinių tekstų skaitymo didaktinės galimybės (grafinis modelis)

Lankščios literatūros didaktikos taikomieji modeliai teksto (-ų) skaitymo lego konstrukcijoms surešti literatūros pamokose

I. Skaitytojo prakalbinimas, pažadinimas, kryptingas nuteikimas

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių formos	Užduočių didaktinės raiškos galimybės																																								
<table border="1"> <tr><td>Asmeninė patirtis</td></tr> <tr><td>Kultūros kontekstas</td></tr> <tr><td>Literatūros kontekstas</td></tr> <tr><td>Istorijos kontekstas</td></tr> <tr><td>Geografijos kontekstas</td></tr> <tr><td>Psichologiniai aspektai</td></tr> <tr><td>Estetiniai potyriai</td></tr> <tr><td>Etinė patirtis</td></tr> <tr><td>Socialinė patirtis</td></tr> <tr><td>Visuomeninio gyvenimo aktualijos</td></tr> <tr><td>Vizualinio meno kontekstas ir patirtys</td></tr> <tr><td>Muzikos kontekstas ir muzikinių išpūdžių patirtys</td></tr> <tr><td>Kūrybiniai impulsai</td></tr> <tr><td>Kiti kontekstai, kitokios patirtys ir interesai</td></tr> </table>	Asmeninė patirtis	Kultūros kontekstas	Literatūros kontekstas	Istorijos kontekstas	Geografijos kontekstas	Psichologiniai aspektai	Estetiniai potyriai	Etinė patirtis	Socialinė patirtis	Visuomeninio gyvenimo aktualijos	Vizualinio meno kontekstas ir patirtys	Muzikos kontekstas ir muzikinių išpūdžių patirtys	Kūrybiniai impulsai	Kiti kontekstai, kitokios patirtys ir interesai	<table border="1"> <tr><td>Individualios</td></tr> <tr><td>Poromis</td></tr> <tr><td>Grupėse</td></tr> <tr><td>Kolektyvinės</td></tr> <tr><td>Kampai</td></tr> <tr><td>Frontalinė</td></tr> <tr><td>Sąsiuviniai</td></tr> <tr><td>Pratybos</td></tr> <tr><td>Maži spalvoti lapeliai</td></tr> <tr><td>Dideli lapai</td></tr> <tr><td>Klasės lenta</td></tr> <tr><td>Prieš pamoką</td></tr> <tr><td>Pamokoje</td></tr> </table>	Individualios	Poromis	Grupėse	Kolektyvinės	Kampai	Frontalinė	Sąsiuviniai	Pratybos	Maži spalvoti lapeliai	Dideli lapai	Klasės lenta	Prieš pamoką	Pamokoje	<table border="1"> <tr><td>Asociacijų raiška (emocijos, spalvos, vaizdai, laukai, žodžiai, improvizacijos, žaidimai...)</td></tr> <tr><td>Kryptingas išvaizdavimas (išvaizduojant, užrašant, piešiant, pasakojant, vaidinant su žodžiais ar be jų)</td></tr> <tr><td>Minčių šuorai (pasidalijant mintimis)</td></tr> <tr><td>Pokalbiai (įvairiomis temomis, problemomis)</td></tr> <tr><td>Sustabdytos akimirkos (vaizdų komentarai)</td></tr> <tr><td>Pranešimai (ta pačia arba skirtingomis temomis)</td></tr> <tr><td>Minčių tinklai, žemėlapiai (minčių modeliavimas)</td></tr> <tr><td>Jėgos laukas (mintys už ir prieš)</td></tr> <tr><td>Nuomonių sūpynės (pasidalijimas nuomonėmis)</td></tr> <tr><td>Detektyviniai tyrimai (analizė, sintezė)</td></tr> <tr><td>Vaizduotės kelionės (įvairiais maršrutais)</td></tr> <tr><td>Imitaciniai žaidimai, vaidmenų atlikimas (socialiniai, profesiniai, literatūriniai... vaidmenys)</td></tr> <tr><td>Kūrybinės laboratorijos (žodinė, vaizdinė, vaidybinė, muzikinė, video raiška arba deriniai)</td></tr> </table>	Asociacijų raiška (emocijos, spalvos, vaizdai, laukai, žodžiai, improvizacijos, žaidimai...)	Kryptingas išvaizdavimas (išvaizduojant, užrašant, piešiant, pasakojant, vaidinant su žodžiais ar be jų)	Minčių šuorai (pasidalijant mintimis)	Pokalbiai (įvairiomis temomis, problemomis)	Sustabdytos akimirkos (vaizdų komentarai)	Pranešimai (ta pačia arba skirtingomis temomis)	Minčių tinklai, žemėlapiai (minčių modeliavimas)	Jėgos laukas (mintys už ir prieš)	Nuomonių sūpynės (pasidalijimas nuomonėmis)	Detektyviniai tyrimai (analizė, sintezė)	Vaizduotės kelionės (įvairiais maršrutais)	Imitaciniai žaidimai, vaidmenų atlikimas (socialiniai, profesiniai, literatūriniai... vaidmenys)	Kūrybinės laboratorijos (žodinė, vaizdinė, vaidybinė, muzikinė, video raiška arba deriniai)
Asmeninė patirtis																																										
Kultūros kontekstas																																										
Literatūros kontekstas																																										
Istorijos kontekstas																																										
Geografijos kontekstas																																										
Psichologiniai aspektai																																										
Estetiniai potyriai																																										
Etinė patirtis																																										
Socialinė patirtis																																										
Visuomeninio gyvenimo aktualijos																																										
Vizualinio meno kontekstas ir patirtys																																										
Muzikos kontekstas ir muzikinių išpūdžių patirtys																																										
Kūrybiniai impulsai																																										
Kiti kontekstai, kitokios patirtys ir interesai																																										
Individualios																																										
Poromis																																										
Grupėse																																										
Kolektyvinės																																										
Kampai																																										
Frontalinė																																										
Sąsiuviniai																																										
Pratybos																																										
Maži spalvoti lapeliai																																										
Dideli lapai																																										
Klasės lenta																																										
Prieš pamoką																																										
Pamokoje																																										
Asociacijų raiška (emocijos, spalvos, vaizdai, laukai, žodžiai, improvizacijos, žaidimai...)																																										
Kryptingas išvaizdavimas (išvaizduojant, užrašant, piešiant, pasakojant, vaidinant su žodžiais ar be jų)																																										
Minčių šuorai (pasidalijant mintimis)																																										
Pokalbiai (įvairiomis temomis, problemomis)																																										
Sustabdytos akimirkos (vaizdų komentarai)																																										
Pranešimai (ta pačia arba skirtingomis temomis)																																										
Minčių tinklai, žemėlapiai (minčių modeliavimas)																																										
Jėgos laukas (mintys už ir prieš)																																										
Nuomonių sūpynės (pasidalijimas nuomonėmis)																																										
Detektyviniai tyrimai (analizė, sintezė)																																										
Vaizduotės kelionės (įvairiais maršrutais)																																										
Imitaciniai žaidimai, vaidmenų atlikimas (socialiniai, profesiniai, literatūriniai... vaidmenys)																																										
Kūrybinės laboratorijos (žodinė, vaizdinė, vaidybinė, muzikinė, video raiška arba deriniai)																																										

II. Teksto (-ų) skaitymo intriga, motyvacija, paskatos

Skaitysimo teksto turinio sąsąjū galimybės	Užduočių formos	Užduočių didaktinės raiškos galimybės																							
<table border="1"> <tr><td>Individuali skaitytojo patirtis</td></tr> <tr><td>Klasėje skaityti literatūros tekstai</td></tr> <tr><td>Vadovėlio skyriaus pavadinimas ir turinys</td></tr> <tr><td>Vadovėlio skyriaus poskyrio pavadinimas</td></tr> <tr><td>Vadovėlio poskyrio vaizdinė informacija (žemėlapiai, fononuotraukos, iliustracijos)</td></tr> <tr><td>Kitos mokslo (istorijos, geografijos, mitologijos, religijotyras etc) ir meno (dailės, muzikos, kino etc) sritys</td></tr> </table>	Individuali skaitytojo patirtis	Klasėje skaityti literatūros tekstai	Vadovėlio skyriaus pavadinimas ir turinys	Vadovėlio skyriaus poskyrio pavadinimas	Vadovėlio poskyrio vaizdinė informacija (žemėlapiai, fononuotraukos, iliustracijos)	Kitos mokslo (istorijos, geografijos, mitologijos, religijotyras etc) ir meno (dailės, muzikos, kino etc) sritys	<table border="1"> <tr><td>Individualios</td></tr> <tr><td>Poromis</td></tr> <tr><td>Frontalinė</td></tr> <tr><td>Sąsiuviniai</td></tr> <tr><td>Pratybos</td></tr> <tr><td>Klasės lenta</td></tr> <tr><td>Dideli lapai</td></tr> <tr><td>Grafiniai modeliai</td></tr> </table>	Individualios	Poromis	Frontalinė	Sąsiuviniai	Pratybos	Klasės lenta	Dideli lapai	Grafiniai modeliai	<table border="1"> <tr><td>ŽNS (žinau, noriu sužinoti, sužinojau)</td></tr> <tr><td>IIPS (įvardyk, išsiaiškink, pažymėk ir sužinok)</td></tr> <tr><td>ISP (išvardyk, sugrupuok, pavadink)</td></tr> <tr><td>Ratu pagal abėcėlę (ką žinau?)</td></tr> <tr><td>Teksto gidas (skaitysimo teksto citatų komentavimas)</td></tr> <tr><td>Galimi sakiniai (spėjamas žodžių ar sakinių pratęsimas)</td></tr> <tr><td>Išankstiniai išpūdžiai (spėjimas iš citatų)</td></tr> <tr><td>Išvaizduok save nuotraukoje</td></tr> <tr><td>Literatūrinės minklės (skaitytų literatūros, mokslo, publicistikos tekstų prisiminimas, iminimas ir sąsąjū su skaitysimu tekstu numatymas)</td></tr> </table>	ŽNS (žinau, noriu sužinoti, sužinojau)	IIPS (įvardyk, išsiaiškink, pažymėk ir sužinok)	ISP (išvardyk, sugrupuok, pavadink)	Ratu pagal abėcėlę (ką žinau?)	Teksto gidas (skaitysimo teksto citatų komentavimas)	Galimi sakiniai (spėjamas žodžių ar sakinių pratęsimas)	Išankstiniai išpūdžiai (spėjimas iš citatų)	Išvaizduok save nuotraukoje	Literatūrinės minklės (skaitytų literatūros, mokslo, publicistikos tekstų prisiminimas, iminimas ir sąsąjū su skaitysimu tekstu numatymas)
Individuali skaitytojo patirtis																									
Klasėje skaityti literatūros tekstai																									
Vadovėlio skyriaus pavadinimas ir turinys																									
Vadovėlio skyriaus poskyrio pavadinimas																									
Vadovėlio poskyrio vaizdinė informacija (žemėlapiai, fononuotraukos, iliustracijos)																									
Kitos mokslo (istorijos, geografijos, mitologijos, religijotyras etc) ir meno (dailės, muzikos, kino etc) sritys																									
Individualios																									
Poromis																									
Frontalinė																									
Sąsiuviniai																									
Pratybos																									
Klasės lenta																									
Dideli lapai																									
Grafiniai modeliai																									
ŽNS (žinau, noriu sužinoti, sužinojau)																									
IIPS (įvardyk, išsiaiškink, pažymėk ir sužinok)																									
ISP (išvardyk, sugrupuok, pavadink)																									
Ratu pagal abėcėlę (ką žinau?)																									
Teksto gidas (skaitysimo teksto citatų komentavimas)																									
Galimi sakiniai (spėjamas žodžių ar sakinių pratęsimas)																									
Išankstiniai išpūdžiai (spėjimas iš citatų)																									
Išvaizduok save nuotraukoje																									
Literatūrinės minklės (skaitytų literatūros, mokslo, publicistikos tekstų prisiminimas, iminimas ir sąsąjū su skaitysimu tekstu numatymas)																									

III. Teksto (-ų) pirminė peržvalga

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių formos	Užduočių didaktinės raiškos galimybės														
<table border="1"> <tr><td>Teksto autorius</td></tr> <tr><td>Teksto pavadinimas</td></tr> <tr><td>Teksto žanriniai požymiai</td></tr> <tr><td>Teksto grafika (posmai, pastraipos, sintaksės ženklai)</td></tr> <tr><td>Teksto iliustracijos</td></tr> </table>	Teksto autorius	Teksto pavadinimas	Teksto žanriniai požymiai	Teksto grafika (posmai, pastraipos, sintaksės ženklai)	Teksto iliustracijos	<table border="1"> <tr><td>Individualios</td></tr> <tr><td>Poromis</td></tr> <tr><td>Frontalinė</td></tr> <tr><td>Sąsiuviniai</td></tr> <tr><td>Klasės lenta</td></tr> </table>	Individualios	Poromis	Frontalinė	Sąsiuviniai	Klasės lenta	<table border="1"> <tr><td>Mąstymo pratybos (vardai, žodžiai, jų reikšmės, junginių prasmės)</td></tr> <tr><td>Garsinių, žodinių ir prasminių asociacijų žadinimai-žaidimai</td></tr> <tr><td>Detektyviniai tyrimai</td></tr> <tr><td>Imitaciniai žaidimai, vaidmenų atlikimas</td></tr> </table>	Mąstymo pratybos (vardai, žodžiai, jų reikšmės, junginių prasmės)	Garsinių, žodinių ir prasminių asociacijų žadinimai-žaidimai	Detektyviniai tyrimai	Imitaciniai žaidimai, vaidmenų atlikimas
Teksto autorius																
Teksto pavadinimas																
Teksto žanriniai požymiai																
Teksto grafika (posmai, pastraipos, sintaksės ženklai)																
Teksto iliustracijos																
Individualios																
Poromis																
Frontalinė																
Sąsiuviniai																
Klasės lenta																
Mąstymo pratybos (vardai, žodžiai, jų reikšmės, junginių prasmės)																
Garsinių, žodinių ir prasminių asociacijų žadinimai-žaidimai																
Detektyviniai tyrimai																
Imitaciniai žaidimai, vaidmenų atlikimas																

IV. Orientacinės užduotys teksto (-ų) skaitytojū dėmesiui ir aktyvumui sutelkti

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių forma	Užduočių didaktinės raiškos galimybės																							
<table border="1"> <tr><td>Teksto materialioji raiška (garsai, sąskambiai, ritmas, rimas, leksika, tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės)</td></tr> <tr><td>Teksto vaizduojamasis pasaulis (laikas, erdvė, veikėjai, lyrinis „aš“, veiksmas/vyksmas)</td></tr> <tr><td>Teksto prasmės (emocijos, nuotaikos, motyvai, tema, problemos, mintys, pagrindinės minties tiesioginės ir perkeltinės prasmės)</td></tr> <tr><td>Skaitytojo reakcijos (pojūčiai, nuotaikos, jausmai, vaizdiniai, mintys, komentarai)</td></tr> </table>	Teksto materialioji raiška (garsai, sąskambiai, ritmas, rimas, leksika, tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės)	Teksto vaizduojamasis pasaulis (laikas, erdvė, veikėjai, lyrinis „aš“, veiksmas/vyksmas)	Teksto prasmės (emocijos, nuotaikos, motyvai, tema, problemos, mintys, pagrindinės minties tiesioginės ir perkeltinės prasmės)	Skaitytojo reakcijos (pojūčiai, nuotaikos, jausmai, vaizdiniai, mintys, komentarai)	<table border="1"> <tr><td>Individualios</td></tr> <tr><td>Poromis</td></tr> <tr><td>Grupėse</td></tr> <tr><td>Frontalinė</td></tr> <tr><td>Sąsiuviniai</td></tr> <tr><td>Pratybos</td></tr> <tr><td>Maži spalvoti lapeliai</td></tr> <tr><td>Klasės lenta</td></tr> </table>	Individualios	Poromis	Grupėse	Frontalinė	Sąsiuviniai	Pratybos	Maži spalvoti lapeliai	Klasės lenta	<table border="1"> <tr><td>Įmagnetintos santraukos (skaitant atkreipti į jas dėmesį)</td></tr> <tr><td>Kryptingas išvaizdavimas (skaitant išvaizduoti)</td></tr> <tr><td>Įvairios perspektyvos</td></tr> <tr><td>Veikėjų stebėjimas (skaitant pasižymėti citatas)</td></tr> <tr><td>Pasakojimo planas</td></tr> <tr><td>Minčių žemėlapis (skaitant braižytis ir žymėtis)</td></tr> <tr><td>Jėgos lauko analizė (+/-)</td></tr> <tr><td>Svarbūs užrašai</td></tr> <tr><td>Savo skaitymo, mąstymo, jausmų stebėjimas</td></tr> <tr><td>Asociatyviniai regėjimai</td></tr> <tr><td>Skaitymo dienoraštis</td></tr> </table>	Įmagnetintos santraukos (skaitant atkreipti į jas dėmesį)	Kryptingas išvaizdavimas (skaitant išvaizduoti)	Įvairios perspektyvos	Veikėjų stebėjimas (skaitant pasižymėti citatas)	Pasakojimo planas	Minčių žemėlapis (skaitant braižytis ir žymėtis)	Jėgos lauko analizė (+/-)	Svarbūs užrašai	Savo skaitymo, mąstymo, jausmų stebėjimas	Asociatyviniai regėjimai	Skaitymo dienoraštis
Teksto materialioji raiška (garsai, sąskambiai, ritmas, rimas, leksika, tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės)																									
Teksto vaizduojamasis pasaulis (laikas, erdvė, veikėjai, lyrinis „aš“, veiksmas/vyksmas)																									
Teksto prasmės (emocijos, nuotaikos, motyvai, tema, problemos, mintys, pagrindinės minties tiesioginės ir perkeltinės prasmės)																									
Skaitytojo reakcijos (pojūčiai, nuotaikos, jausmai, vaizdiniai, mintys, komentarai)																									
Individualios																									
Poromis																									
Grupėse																									
Frontalinė																									
Sąsiuviniai																									
Pratybos																									
Maži spalvoti lapeliai																									
Klasės lenta																									
Įmagnetintos santraukos (skaitant atkreipti į jas dėmesį)																									
Kryptingas išvaizdavimas (skaitant išvaizduoti)																									
Įvairios perspektyvos																									
Veikėjų stebėjimas (skaitant pasižymėti citatas)																									
Pasakojimo planas																									
Minčių žemėlapis (skaitant braižytis ir žymėtis)																									
Jėgos lauko analizė (+/-)																									
Svarbūs užrašai																									
Savo skaitymo, mąstymo, jausmų stebėjimas																									
Asociatyviniai regėjimai																									
Skaitymo dienoraštis																									

V. Teksto (-ų) skaitymas

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių formos	Užduočių didaktinės raiškos galimybės																		
<table border="1"> <tr><td>Tautosaka</td></tr> <tr><td>Literatūrinės pasakos, sakmės, padavimai</td></tr> <tr><td>Apsakymai, apysakos, romanai</td></tr> <tr><td>Draminiai kūriniai (pjesės, komedijos, tragedijos, tragikomedijos...)</td></tr> <tr><td>Poezija (eilėraščiai, poemos etc)</td></tr> <tr><td>Esė</td></tr> <tr><td>Literatūrologų darbai</td></tr> </table>	Tautosaka	Literatūrinės pasakos, sakmės, padavimai	Apsakymai, apysakos, romanai	Draminiai kūriniai (pjesės, komedijos, tragedijos, tragikomedijos...)	Poezija (eilėraščiai, poemos etc)	Esė	Literatūrologų darbai	<table border="1"> <tr><td>Namuose</td></tr> <tr><td>Klasėje</td></tr> <tr><td>Tyliai</td></tr> <tr><td>Balsu</td></tr> <tr><td>Vaidmenimis</td></tr> <tr><td>Kompozicijos</td></tr> </table>	Namuose	Klasėje	Tyliai	Balsu	Vaidmenimis	Kompozicijos	<table border="1"> <tr><td>Įdėmus skaitymas (atsižvelgiant į sintaksės ženklus)</td></tr> <tr><td>Raiškūs skaitymas (įvairios tonacijos)</td></tr> <tr><td>Komentuojamasis skaitymas (aiškinantis prasminius akcentus)</td></tr> <tr><td>Komentuojamasis skaitymas (aiškinantis savus atradimus)</td></tr> <tr><td>Skaitymas savaip (individuali skaitytojo raiška)</td></tr> </table>	Įdėmus skaitymas (atsižvelgiant į sintaksės ženklus)	Raiškūs skaitymas (įvairios tonacijos)	Komentuojamasis skaitymas (aiškinantis prasminius akcentus)	Komentuojamasis skaitymas (aiškinantis savus atradimus)	Skaitymas savaip (individuali skaitytojo raiška)
Tautosaka																				
Literatūrinės pasakos, sakmės, padavimai																				
Apsakymai, apysakos, romanai																				
Draminiai kūriniai (pjesės, komedijos, tragedijos, tragikomedijos...)																				
Poezija (eilėraščiai, poemos etc)																				
Esė																				
Literatūrologų darbai																				
Namuose																				
Klasėje																				
Tyliai																				
Balsu																				
Vaidmenimis																				
Kompozicijos																				
Įdėmus skaitymas (atsižvelgiant į sintaksės ženklus)																				
Raiškūs skaitymas (įvairios tonacijos)																				
Komentuojamasis skaitymas (aiškinantis prasminius akcentus)																				
Komentuojamasis skaitymas (aiškinantis savus atradimus)																				
Skaitymas savaip (individuali skaitytojo raiška)																				

VI. Teksto (-ų) aptarimas/ analizė/ tyrimas

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių formos	Užduočių didaktinės raiškos galimybės
Skaitytojo reakcija: teksto garsinis, vaizdinis, emocinis, semantinis poveikis ir/ ar išpūdziai Teksto materialioji raiška (garsai, sąskambiai, ritmas, rimas, leksika, tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės) Teksto vaizduojamasis pasaulis (laikas, erdvė, veikėjai, lyrinis „aš“, veiksmas/vyksmas) Teksto prasmės (emocijos, nuotaikos, motyvai, tema, problemos, mintys, pagrindinės minties tiesioginės ir perkeltinės prasmės)	Individualios Poromis Grupėse Frontalinė Sąsiuviniai Pratybos Klasės lenta Dideli lapai Grafiniai modeliai	Pokalbis Klausimai-atsakymai Orientacinių užduočių atlikimas (žr. IV skiltį) Literatūriniai/ filologiniai aspektiniai tyrimai Receptiniai (skaitytojo reakcijos) aspektiniai tyrimai Moderniosios literatūrologijos idėjų taikomieji tyrimai Sisteminė/ struktūrinė analizė Sinchroninė analizė Aspektinė analizė/ detektyviniai aspektiniai tyrimai Literatūriniai-detektyviniai tyrimai

VII. Tekstų lyginimas

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių formos	Užduočių būdai
Lyginimas su individualiai skaitytais teksta Lyginimas su kolektyviai klasėje skaitytais teksta Lyginimas su teminės kritikos principais parengtais vadovėlio poskyrio teksta Lyginimas su tautosakos teksta Lyginimas su mokslo teksta ta pačia tema Lyginimas su publicistikos teksta ta pačia tema	Individualios Poromis Grupėse Frontalios Sąsiuviniai Pratybos Klasės lenta Dideli lapai Grafiniai modeliai	Pokalbis Klausimai-atsakymai Lyginimas pagal orientacinių užduočių modelius (žr. IV skiltį), Venno diagrama Literatūriniai aspektiniai tyrimai Detektyviniai tyrimai Literatūrinių emocijų sklaidos žaidimai Nuomonių sąpūnės (pasidalijimas nuomonėmis) Vaizduotės kelionės (įvairiais literatūriniais maršrutais) Imitaciniai žaidimai, vaidmenų atlikimas

VIII. Teksto (-ų) interpretacijos

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių formos	Užduočių būdai
Žodinė raiška (žodžiu, raštu) Vaizdinė raiška (piešiniai, lipdyba, lėlės, scenografija, koliažai, mozaikos etc) Vaidybinė raiška (vaidyba su žodžiais, be žodžių) Muzikinė raiška (parinkimas, derinimas, kūryba) Videomodelių kūrimas (filmavimas)	Individualios Poromis Grupėse Ratas Kampai Įvairios meninės formos ir jų deriniai	Literatūrinės-žodinės interpretacijos ir improvizacijos Literatūrinės-vaizdinės interpretacijos ir improvizacijos Įvairios perspektyvos ir vaidmenų atlikimas Vaidmeniniai literatūriniai žaidimai, teatriniai etudai Tekstų tūšos hipotetiniai žaidimai Svarbūs užrašai Skaitytojų dienoraščiai Ekspertų komentarai Literatūrinės minklės Klausimai autoriui Laboratoriniai darbai (žodinė, rašytinė, vaizdinė...raiška) Pokalbiai, diskusijos

IX. Skaitymo patirties integracinis, intertekstualus, kūrybinis atskleidimas

Užduočių turinio kryptių galimybės	Užduočių forma	Užduočių didaktinės raiškos galimybės
Individuali kūrybinė raiška Kultūros kontekstas Tautosakos, mitologijos kontekstas Literatūros kontekstas Istorijos kontekstas Geografinis kontekstas Psichologiniai aspektai Estetiniai potyriai Etinė patirtis Socialinė, visuomeninė etc patirtis	Individualios Poromis Grupėse Ratas Kampai Įvairios meninės formos ir jų deriniai	Kūrybinės laboratorijos (žodinė, vaizdinė, vaidybinė, muzikinė, video raiška arba deriniai, kalbėjimas, klausymas, komentavimas) Greitos reakcijos etudai (klausimai-atsakymai) Vaizduotės kelionės Įvairių stilių, žanrų ir tipų rašytinės raiškos tekstų kūrimas, rinkinių, knygų, laikraščių rengimas Mažosios išpažintys (pasakojimai apie save) Komplimentai draugams Kūrybiniai dialogai Atvejo analizės Dienoraščiai Pokalbiai, diskusijos

Vilija Janušauskienė, 2008-2010

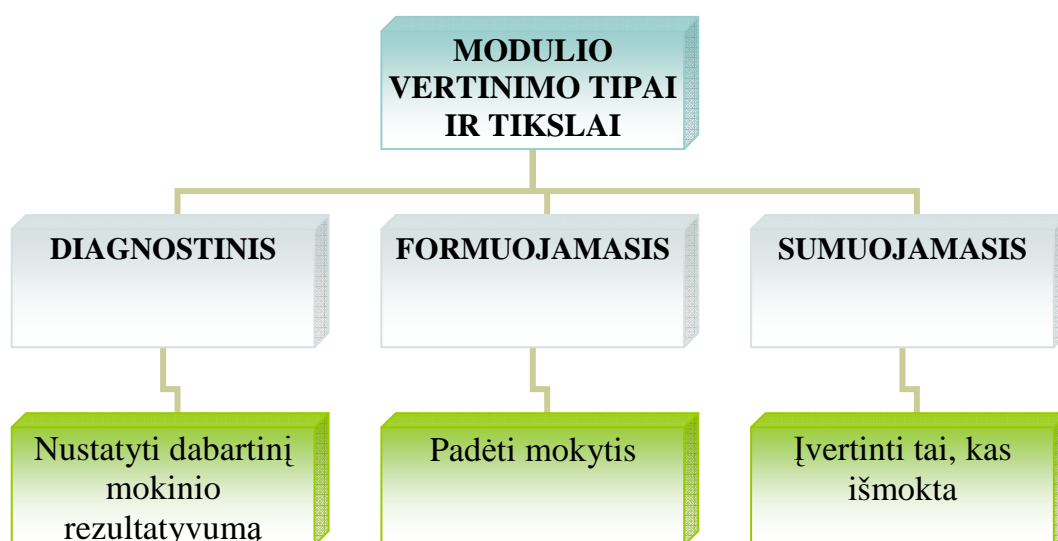
1.5. Modulinio lietuvių kalbos ugdymo vertinimo ir įsivertinimo teoriniai ir praktiniai aspektai

Vertinimas daro didžiulę įtaką mokymosi motyvacijai. Pabrėžiama, jog tinkamas vertinimas padeda mokiniams ugdytis mokymosi mokyti gebėjimus, todėl ugdymo(si) procese labai svarbu sukurti teigiamą atmosferą, matyti kiekvieno mokinio pažangą, vertinti jo pastangas siekti geresnių rezultatų, taikyti įvairius vertinimo ir įsivertinimo būdus.

Šiandien plačiai kalbama apie įvairias vertinimo paskirtis, mokytojams rekomenduojama ugdymo procese integruoti, t.y. paraleliai taikyti, kelias vertinimo funkcijas. Paprastai išskiriami keturi pagrindiniai vertinimo tipai: diagnostinis, formuojamasis, sumuojamasis ir išorinis.

Vertinimas laikomas teisingu, jei yra pakankamai išsamus ir apibendrinantis tam tikro užbaigto etapo (modulio) rezultatus, todėl siūloma, planuojant kiekvieno modulio vertinimą, **siekti kelių vertinimo tikslų** (žr. 1 pav.).

1 paveikslas

Planuojant lietuvių kalbos ir literatūros branduolio ir privalomai pasirenkamų modulių vertinimą, rekomenduojama įvairiuose modulinio mokymo(si) etapuose taikyti formalųjį ir neformalųjį vertinimą (rekomendacijas žr. 1 lentelėje).

Galimi vertinimo tipai įvairiuose modulinio mokymo(si) etapuose

Vertinimo tipas	Vertinimo paskirtis	Kada taikomas?
Diagnostinis	<p>Parodo, kaip dabartinis mokinio rezultatas skiriasi nuo pageidaujamo ir siekiamo rezultato.</p> <p>Šiuo vertinimu siekiama išsiaiškinti mokymo(si) problemas, mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą, kad būtų galima numatyti tolesnio mokymosi galimybes, suteikti pagalbą įveikiant sunkumus.</p> <p>Diagnostinis vertinimas padeda išsiaiškinti mokinių mokymo(si) poreikius ir įsitikinti, ar pastarieji turi tolesniam mokymuisi būtinų nuostatų, gebėjimų ir žinių.</p> <p>Paprastai pažymiu nevertinamas</p>	Taikomas visuose modulinio mokymo(si) etapuose: prieš mokymą(si), modulio viduryje (išėjus tam tikras modulio temas), po mokymosi (baigus modulį).
Formuojamasis	<p>Padeda numatyti mokymosi perspektyvą, pastiprinti daromą pažangą, skatina mokinius mokytis analizuoti esamus pasiekimus ar mokymosi spragas, sudaro galimybes mokiniams ir mokytojams geranoriškai bendradarbiauti.</p> <p>Naudingas visiems mokiniams, ypač vidutinę ir nedidelę pažangą darantiems, padeda sumažinti atotrūkį tarp esamo ir siekiamo rezultato.</p> <p>Dažniausiai neformalizuojamas ir nefiksuojamas, nesiejamas su pažymiu, jo tikslas yra ne kontroliuoti, o padėti mokytis.</p>	Taikomas visuose modulinio mokymo etapuose: prieš mokymąsi, mokantis, po mokymosi.
Sumuojamasis (apibendrinamasis, kaupiamasis)	<p>Jo paskirtis – surinkti duomenis, leidžiančius nustatyti mokinio darbo kokybės lygį, kad jį būtų galima įvertinti formaliai (procentais, balais, pažymiais arba reitingais). Šie rodikliai rodo išorinį mokinio laimėjimų pripažinimą.</p> <p>Apibendrinamojo vertinimo atmaina yra laikomas kaupiamasis (kumuliatyvinis) vertinimas, kuris leidžia mokytojui ugdymo procese surinkti daugiau informacijos apie mokinių padarytą pažangą, ją matuoti pasitelkus įvairius vertinimo metodus (tai vertinimai už įvairius rašto ir kitus praktinius darbus).</p>	Taikomas modulio viduryje (baigus tam tikrą temą) ir modulio pabaigoje (baigus visą modulį).

Mokant literatūros modulių, svarbu numatyti, kaip bus vertinami skaitymo ir literatūros (kultūros) pažinimo nuostatos, žinios ir gebėjimai ir kaip bus integruojamas kitų kalbinės veiklos sričių (rašymo, kalbėjimo ir klausymo) nuostatų, žinių ir gebėjimų vertinimas (rekomendacijas žr. 2 lentelėje).

**Rekomendacijos dėl mokinių nuostatų, gebėjimų ir žinių vertinimo
literatūros moduluose**

Vertinimo aspektai	Vertinimo etapai	Vertinimo tipai (formuojamasis, diagnostinis, sumuojamasis, arba apibendrinamasis), paskirtis, (įsi)vertinimo/atsiskaitymo formos	
I. Skaitymas ir literatūros (kultūros) pažinimas <i>Rašymas</i> <i>Kalbėjimas ir klausymas</i>	Modulio pradžioje (prieš mokymą(si))	Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus). Paskirtis: <ul style="list-style-type: none"> • mokinių turimų žinių, gebėjimų, nuostatų, poreikių analizė; • modulio veiklos tikslų, būdų, vertinimo kriterijų ir atsiskaitymo formų numatymas. (Įsi)vertinimo formos: diskusijos grupėje ir su mokytoju apie mokymosi siekinius, temos žemėlapis, ŽNS, Venno diagrama, vizualinis mokymosi prioritetų (kriterijų/ tikslų) rangavimas, interviu.	Diagnostinis (rekomenduojamas neformalus). Paskirtis – mokinių pradinio žinių ir gebėjimų lygio, mokymosi stiliaus, interesų diagnozavimas. (Įsi)vertinimo formos: laisvasis rašinys (esė), testas, skaitymo užduotys, anketa.
II. Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas ir rašymas	Mokymosi procese	Formuojamasis (įsi)vertinimas Paskirtis – siekiama gauti informaciją apie mokinio gebėjimą rašyti įvairių žanrų tekstus, skatinti jo savarankiškumą, sudaryti jam galimybes ugdytis literatūrinius, rašymo bei mokymosi mokyti gebėjimus, tobulinti savo darbą, skatinti jį siekti geresnių rezultatų. (Įsi)vertinimo formos: <ul style="list-style-type: none"> • vertinimo kriterijų kūrimas rašto darbams ir pateiktų kriterijų analizė / rašinių pavyzdžių aptarimas/ savo ar klasės draugo rašinio įvertinimas pagal susikurtus ar mokytojo pateiktus kriterijus; • mokytojo komentarai žodžiu ir raštu, darbų tobulinimas, jais remiantis; • refleksija (laiško sau rašymas, mokymosi žurnalas/ dienoraštis, interviu, įsivertinimo lapai, diskusijos). 	
	Po mokymosi	Diagnostinis (rekomenduojamas neformalus) Paskirtis – (pvz., mokinių gebėjimų rašyti literatūrinį rašinį diagnozavimas, darbo redagavimo gairių numatymas). Vertinimo forma – mokytojo komentarai. Sumuojamasis (apibendrinamasis) vertinimas (atsiskaitymo formos) – mokinių žinių ir gebėjimų vertinimas: <ul style="list-style-type: none"> • literatūrinis rašinys/veikėjo charakteristika; • esė/diskusinis straipsnis/laiškas/autobiografija/dienoraštis/ recenzija/diskusijos protokolas; • kūrybiniai darbai (rašytinių tekstų kūrimas). 	
III. Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas ir kalbėjimas bei klausymas	Mokymosi procese	Formuojamasis (įsi)vertinimas Paskirtis – siekiama gauti informaciją apie mokinio daromą pažangą, atliekant įvairias kalbėjimo ir klausymo užduotis (pvz., dalyvaujant literatūrinėje diskusijoje), skatinti jo savarankiškumą, sudaryti galimybes tobulinti savo kalbėjimo ir klausymo bei mokymosi mokyti gebėjimus, skatinti siekti geresnių rezultatų. (Įsi)vertinimo formos:	

		<ul style="list-style-type: none"> • mokytojo komentarai žodžiu vertinant mokinių diskusijas, pranešimus, pristatymus, inscenizacijas ir kt.; • savo veiklos planavimas rengiantis diskusijai, pranešimui, interviu, inscenizacijai; • draugų pristatymų, kalbų, inscenizacijų ir kt. vertinimas pagal pateiktus ar susikurtus kriterijus/ savo veiklos įsivertinimas (vertinimo lapai); • refleksija (laiško sau rašymas, mokymosi žurnalas/ dienoraštis, interviu, įsivertinimo lapai, diskusijos).
	Po mokymosi	<p>Sumuojamasis (apibendrinamasis) vertinimas – pažymiu vertinama įvairi modulyje numatyta kalbėjimo ir klausymo veikla pagal mokytojo pateiktus kriterijus. Vertinimas formalus (galimos atsiskaitymo formos):</p> <ul style="list-style-type: none"> • dalyvavimas pokalbiuose, diskusijose (individualus indėlis); • informacinis pranešimas/ pristatymas/ interviu su bendraamžiais/ inscenizacija/ įsivaizduojama ekskursija/ reportažas (galėtų būti rengiama individualiai, poromis, grupėmis).
IV. Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas	Mokymosi procese	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas Paskirtis – siekiama gauti informaciją apie mokinio daromą pažangą, atliekant įvairias grožinių ir negrožinių tekstų skaitymo užduotis, skatinti jo savarankiškumą, sudaryti galimybes ugdytis literatūrinius ir mokymosi mokyti gebėjimus, tobulinti savo darbus, skatinti jį siekti geresnių rezultatų.</p> <p>(Įsi)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darbas poromis – vadovėlio ar kito šaltinio dalies analizė, nustatant pagrindinius jo tikslus; • savo ar klasės draugo darbo įvertinimas pagal pateiktus pavyzdinius atsakymus/ pateiktus ar susikurtus kriterijus (pvz., panaudojant šviesoforo spalvų paveikslėlius); • savo užduočių (ir testų) sudarymas, apibūdinant jų paskirtį ir parengiant vertinimo kriterijus; • pakartotinis testo atlikimas (savo klaidų taisymas); • literatūrinė viktorina; • interviu (žodžiu, raštu) apie skaitymo interesus; • refleksija (laiško sau rašymas, mokymosi žurnalas/ dienoraštis, interviu, įsivertinimo lapai, diskusijos).
	Po mokymosi	<p>Diagnostinis (grožinio/negrožinio teksto suvokimo ar literatūros žinių testas).</p> <p>Sumuojamasis (apibendrinamasis), t.y. formalus) vertinimas – teksto suvokimo testas/ tiriamosios, euristinės teksto analizės užduotys/ kūrybiniai darbai.</p>
V. Skaitymas ir literatūros (kultūros) pažinimas <i>Rašymas</i> <i>Kalbėjimas ir klausymas</i>	<i>Modulio pabaigoje (po mokymosi)</i>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas Paskirtis – siekiama gauti informaciją, ko mokiniai išmoko, ar pasiekė numatytus tikslus, kokių kilo sunkumų.</p> <p>(Įsi)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įsivertinimas pagal pateiktus kriterijus/ įgytų kompetencijų sąrašas; • interviu (žodžiu, raštu) apie padarytą pažangą; • refleksija (laiško sau rašymas, mokymosi žurnalas/ dienoraštis, interviu, įsivertinimo lapai, diskusijos).

Literatūros branduolio modulių dominantė – skaitymo ir literatūros (kultūros) pažinimo nuostatų, žinių ir gebėjimų ugdytas, integruojant ir kitas kalbinės veiklos sritis, todėl vertinant svarbu numatyti kiekvienos kalbinės veiklos srities nuostatų, žinių ir gebėjimų svorį, taikant modulio kaupiamąjį vertinimą (rekomendacijas žr. 3 lentelėje).

Rekomendacijos dėl literatūros modulių kaupiamojo vertinimo

Vertinimo aspektai	Atsiskaitymo formos	Vertinimo būdai/rūšys/ tipai/formos	Kaupiamojo vertinimo proporcijos (proc.)
Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas ir rašymas	<ul style="list-style-type: none"> Literatūrinis rašinys/veikėjo charakteristika. Esė/diskusinis straipsnis/laiškas/autobiografija/die noraštis/ recenzija/diskusijos protokolas. Kūrybiniai darbai (rašytinių tekstų kūrimas). 	Apibendrinamasis (suminis) – formalus.	40
Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas ir kalbėjimas bei klausymas	<ul style="list-style-type: none"> Dalyvavimas pokalbiuose, diskusijose (individualus indėlis). Informacinis pranešimas/ pristatymas/ interviu su bendraamžiais/ inscenizacija/ įsivaizduojama ekskursija/ reportažas (galėtų būti rengiama individualiai, poromis, grupėmis). 	Apibendrinamasis (suminis) – formalus.	30
Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas	<ul style="list-style-type: none"> Literatūros (kultūros) pažinimo ir/arba teksto suvokimo testas. Skaitymo strategijų taikymo užduotys. 	Apibendrinamasis (suminis) – formalus.	30
Mokymasis mokyti	<ul style="list-style-type: none"> Savianalizė. Diagnostinės užduotys/testai. Mokymosi dienoraštis. Rrefleksija. 	Formuojamasis – neformalus (vertinamos mokinio pastangos siekti geresnių mokymosi rezultatų, gali būti rašomi papildomi balai prie kaupiamojo vertinimo).	

Rekomenduojama literatūra apie neformalaus vertinimo metodus

1. G. Petty. Šiuolaikinis mokymas. – V., 2006.

Rekomenduojami metodai:

- rašinių vertinimo kriterijų kūrimas ir pavyzdžių analizė (p. 449- 550)
- savo darbo įvertinimas pagal susikurtus/ pateiktus kriterijus (p. 551)
- meistriškumo įvertinimas (p. 555-556)
- pakartotinis testų atlikimas/ viktorinos – suteikti galimybę ištaisyti savo klaidas, išsiaiškinti nežinomus dalykus (p. 561-562)
- įsivertinimas pagal pateiktus kriterijus/ įgytų kompetencijų sąrašas (p. 562).

2. Paul Weeden, Jan Winter, Patricija Broadfoot. Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms? – V., 2005.

Rekomenduojami metodai:

- apžvalgos lapai (p. 81);
- įvertintų darbų pavyzdžiai (p.82);
- diskusijos apie darbo siekinius poromis ar grupėje (p.82);
- darbas poromis – vadovėlio ar kito šaltinio dalies analizė, nustatant pagrindinius jo tikslus (p. 82);
- savo užduočių (ir testų) sudarymas, apibūdinant jų paskirtį ir parengiant vertinimo kriterijus (p.82);
- diskusija apie mokymąsi (p.82);
- interviu apie padarytą pažangą (p. 83);
- mokymosi dienynai (p. 83);
- portfeliai (p.83);
- grįžtamojo ryšio teikimas – mokytojo komentarai (p. 88–101).

3. Charlton Beth Critchley. Neformaliojo vertinimo strategijos. – 2007.

Rekomenduojami metodai:

- pokalbis/ interviu (p. 38–51);
- teksto suvokimo vertinimas (p. 55–57; 67–82);
- savarankiško skaitymo vertinimas (p. 97–106);
- planavimo lentelė (p.107–110);
- skaitymo strategijų refleksija (p. 133–134; 136);
- dviejų įrašų ir sudėtinis dienoraštis (p. 134–139).

4. Vertinimas ugdymo procese. –V., 2006.

Formuojamojo vertinimo strategijos/būdai/metodai:

- pokalbis;
- komentarų rašymas (p.50-51);
- mokinių vienas kito ir savęs vertinimas (šviesoforas) (p. 52).

5. Buehl Doug. Interaktyviojo mokymosi strategijos. – V., 2004.

Rekomenduojami metodai:

- idėjų kūrimas remiantis turimomis žiniomis (p. 35–38);
- ŽNS plius (p. 73–74);
- mokymosi dienoraštis (p. 76–77);
- kartojimas poromis (p. 86–88);
- savo skaitymo ir mąstymo stebėseną (p. 125–126).

7. Bennet B., Rolheiser-Bennet C., Stevahn L. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000.

Rekomenduojami metodai:

- rezultatų lapai (p. 138);
- epizodų stebėjimas (p. 140);
- savų bendravimo įgūdžių patikrinimas (p. 145);
- savo veiklos vertinimas (146);
- savo įgūdžių mokytis bendramokslis vertinimas (p.147);
- įsivertink pats (p. 148);
- bendravimo įgūdžių analizė (p. 149);

- individualus vertinimas (p. 150);
- vertinimas (p. 151);
- klausimai grupės diskusijai (p.153–156);
- grupės vertinimas/ Grupės minčių žemėlapis (p. 156–157);
- komandos vertinimas (p. 158);
- pyragas (p. 160);
- susirašinėjimas (p. 161);
- kitos grupės stebėjimas/pristatymo vertinimas (p. 164; 181–183);
- bendradarbiaujančių grupių stebėjimo rezultatų lentelė (p. 165);
- savo veiklos vertinimas/ Mano indėlis į grupės projektą/ pristatant grupės darbą (p. 167–169);
- savo mokymosi vertinimas (p.171–172);
- grupė vertina savo pranešimą/tiriamąjį projektą/projektą/apmašto savo mokymąsi/ (p.173–177);
- grupės darbų pristatymų vertinimas (p. 184).

Šaltiniai

1. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata. PATVIRTINTA Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ĮSAK-256 // <http://www.smm.lt>
2. Vertinimas ugdymo procese. – Vilnius, 2006.
3. Weeden P., Winter J., Broadfoot. Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms? – V., 2005.

[

2. Modulinio mokymo(si)/ ugdymo proceso diferencijavimas ir individualizavimas

Modulinio mokymo(si) didaktinėje sistemoje ugdymo proceso diferencijavimui ir individualizavimui skiriamas ypatingas dėmesys: *Lietuvių kalbos modulių programoje* ir *Lietuvių kalbos modulių programos rekomendacijose* šie ugdymo aspektai labai svarbūs organizuojant mokinių veiklą visuose – ir branduolio, ir privalomai pasirenkamuose, ir laisvai pasirenkamame moduluose. Šiems ugdymo siekiams realizuoti gali padėti teorinis pasirengimas ir praktiniame darbe taikomos *didaktikos grafinių modelių, schemų, lentelių* idėjos.

2.1. Modulinis mokymas(is): daugiau galimybių individualizuoti ir diferencijuoti ugdymą

2.1.1. Ugdymo individualizavimo ypatybės

Individualizuoti ugdymą – tai pirmiausia pripažinti, kad mokiniai yra skirtingi ir skirtingais būdais siekia rezultatų, kad jie mokosi ir patirties įgyja ne tik mokykloje, per pamokas, bet ir namuose bei kitoje neformalioje aplinkoje. Siekiant individualizuoti ugdymą, būtina remtis mokinio poreikių ir patirties pažinimu. Ugdymo individualizavimas skatina mokinių pasitikėjimą savimi, savigarbą, taigi ir mokymosi motyvaciją, yra būtina sąlyga mokinio kompetencijoms ugdyti.

Planuojant modulį svarbūs šie individualizuoto ugdymo komponentai:

- mokinių individualių poreikių ir mokymosi stilių nustatymo;
- ugdymo (dalyko) turinio (itin svarbūs apimtys ir aktualumo aspektai), mokymo, mokymosi ir vertinimo būdų pritaikymo individualiems mokinių poreikiams;
- tikslingos mokymosi veiklos organizavimo pamokoje, mokykloje, neformalioje aplinkoje ir kt., kad kiekvienas mokiny pasiektų kuo geresnių rezultatų;
- tinkamos ir savalaikės paramos ir pagalbos;
- kiekvieno žmogaus vertingumą pripažįstančios mokyklos kultūros kūrimo;
- skirtingus mokinių poreikius atitinkančios popamokinės veiklos.

Detalizuojant modulį, planuojant modulio žingsnius, svarbu:

- išsikelti aiškius mokymosi uždavinius ir nustatyti kiekvieno mokinio individualią pažangą;
- sudaryti galimybių mokiniams patiems rinktis ugdymo turinį: temas, užduotis, mokymosi ir vertinimo būdus;
- įtraukti mokinius į aktyvų sąmoningą mokymąsi;
- mokymą(si) grįsti formuojamojo (mokytiis padedančio) vertinimo principais:

- konkretus grįžtamasis ryšys mokiniui;
- mokymas, kaip gautą pastabą panaudoti savo mokymuisi tobulinti;
- grįžtamasis ryšys turėtų būti pozityvus ir konstruktyvus, nukreiptas į užduotį, o ne į asmenį. Mokinys pagiriamas už konkretų, gerai atliktą, kad ir labai mažą, darbą ir remiantis tuo skatinamas siekti kito uždavinio;
- mokiniui sudaromos sąlygos permąstyti savo mokymosi procesą ir vertinti savo ir kitų mokinių rezultatus.

Individualizuoto ugdymo pamokoje požymiai:

- mokiniai vadinami vardais;
- pripažįstama mokinio asmenybė;
- mokiniams aiškūs mokymosi tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai;
- mokiniams parodomi gerai atlikto darbo pavyzdžiai;
- maloni, skatinanti mokymosi aplinka;
- pasidžiaugiama pasiekimais tiek formalioje, tiek neformalioje aplinkoje;
- pripažįstama, kad vertingiausia yra mokinių aktyvus mokymasis;
- mokiniai mokomi ir padrašinami dirbti grupėje ar poroje.

2.1.2. Ugdymo diferencijavimo galimybės

Ugdymo diferencijavimas – tai ugdymo turinio pritaikymas skirtingiems klasės mokinių gebėjimų lygiams, poreikiams, mokymosi stiliams. Diferencijuojant klasės mokiniai skirstomi į grupes. Grupės sudaromos homogeniškos pagal sugebėjimų lygį arba mišrios – įvairių gebėjimų, kuriose stipresni mokiniai padeda mažiau sugebantiems.

Mokymosi grupėje privalumai

- mokiniai patys gali palyginti, kaip jų poreikiai skiriasi nuo kitų;
- mokiniai gali vertinti savo mokymąsi kartu;
- pasirenkama ir plėtojama bendra mokymosi strategija;
- mokytis kartu smagiau;
- grupės nariai gali mokytis vienas iš kito;
- mokymasis gali tęstis po pamokos;
- konkurencijos elementas gali padidinti motyvaciją.

Mokytojas ruošdamasis diferencijuoto mokymo ir mokymosi veikloms bei vertinimui turi *atsižvelgti į mokinių:*

- socialinius ir kultūrinius pagrindus;
- brandumą;
- gebėjimus;
- individualius mokymosi būdus;
- asmeninius poreikius;
- mokymosi tempą.

Mokinių grupėms pritaikomi pagrindiniai *ugdymo turinio elementai*: mokymosi (dalyko) turinys, mokymo, mokymosi ir vertinimo užduotys ir metodai.

Mokymo (dalyko) turinio pritaikymas. Mokymo turinys – tai, ko mokytojas moko ir tikisi, kad mokinys išmoks: žinos ir supras, gebės atlikti, kokias vertybes ir elgesį pasirinks. Mokymo turinys parenkamas taip, kad:

- būtų prasmingas mokiniams;
- atitiktų mokinių poreikius, interesus, sugebėjimų lygį;
- būtų pritaikytas mokymosi aplinkai;
- būtų skirtas ne tik faktams mokytis, bet ir gebėjimams bei nuostatoms ugdytis.

Mokymo ir mokymosi metodų pritaikymas. Išskiriamos dvi pagrindinės metodų grupės: indėlio ir rezultatų metodai. Tuo norima pabrėžti, kad mokymas ir mokymasis pamokoje negali apsiriboti tik naujos medžiagos pateikimu (pavyzdžiui, mokytojo aiškinimu), kad būtina sudaryti sąlygas mokiniams parodyti, ko jie yra išmokę, aptarti rezultatus.

Indėlio metodai naudojami naujai medžiagai (sąvokoms, gebėjimams) pateikti. Mokytojas aiškina, demonstruoja. Mokiniai:

- klauso;
- stebi;
- skaito;
- klausia;
- bando, pakartoja;
- ieško informacijos mokytojo pasiūlytuose šaltiniuose ir kt.

Mokiniai dirba poromis ar grupėmis, kuriose vienas skaito, o kitas/kiti klauso. Jiems rodomi paveikslai ir klausama, paprašoma pasakyti, ką jie jau moka, paklausti tėvų, kaimynų ir kt.

Rezultatų metodai – tai praktinės veiklos ir užduotys, kurios padeda mokiniui priimti ir suprasti naują medžiagą, ją įtvirtinti ir pritaikyti, t.y. pasiekti rezultatą. Mokiniai atlieka pratimus,

tyrimus, praktines užduotis, kūrybinius darbus, atsako į klausimus, planuoja/rašo rašinius.

Rezultatų metodai:

- rašymas;
- kalbėjimas;
- tyrinėjimas;
- piešimas, schemų braižymas;
- kūrimas ir kt.

Mokiniai dirba individualiai, poromis ar grupėmis. Jie kalba, rašo rašinius, kuria plakatus, modelius, piešinius, vaidina, rengia pristatymus ir juos pristato ir kt.

Nereiktų ieškoti visiškai išgryninto indėlio ar rezultatų metodo. Jo paskirtis priklauso nuo tikslo. Jeigu mokytojas skaito trumpą paskaitą pristatydamas naują medžiagą, tai bus indėlio metodas, tačiau, jeigu mokinys skaito trumpą pranešimą pristatydamas savo darbo rezultatus, turėsime rezultato metodą. Projekto ar tyrimo metodas savo pobūdžiu yra ir indėlio, ir rezultato metodas, nes pradžioje renkama nauja informacija, o vėliau gaunami ir pristatomi rezultatai.

2.1.3. Individualizavimas, diferencijavimas ir vertinimas

Vertinimas yra neatskiriama ugdymo ir mokymosi dalis. Individualizuojant ugdymą ypač svarbu naudoti *mokyti padedančio vertinimo būdus*, pavyzdžiui:

- *mokinių stebėjimą* – stebint užsirašoma svarbi informacija apie mokinį ir jo mokymąsi;
- *pradinio patirties lygio nustatymą* – išsiaiškinama, ką konkrečiai mokinys jau žino, supranta ir geba;
- *klaidų analizę* – sistemiškai nustatomos ir analizuojamos mokinio daromos klaidos, jų ypatumai, kartu su mokiniu aiškinamasi, kaip jas ištaisyti;
- *veiklos vertinimą* – sudaromas atliktų užduočių rinkinys, kuris rodo, kad mokinys supranta sąvoką/principą, yra įgijęs gebėjimų, veikla ir elgesiu parodo savo nuostatas, mokiniai skatinami atrasti savo veiklą;
- *vertinimo aplankus* – sistemiškai kaupiami mokinio darbai, atliktos užduotys, kiti įrodymai, kurie padeda mokiniui ir mokytojui pamatyti daromą pažangą;
- *vertinimo konferencijas* – mokiniai, mokytojų padedami, organizuoja ir veda konferenciją prisiimdami atsakomybę aptarti ir vertinti savo pažangą. Kviečiami tėvai ar globėjai.

2.1.4. Mokinių darbo stebėjimas pamokoje

Pamokoje mokytojas dažniausiai stebi mokinių pažangą, interesus, individualius jų bruožus.

Pažanga stebima mokytojo numatyto ugdymo turinio aprėptyje:

- ar mokinys tikrai mokosi to, ko siekiame išmokyti?
- ar jis tikrai yra tokiame lygyje, kad šioje pamokoje galėtų toliau mokytis tai, ką mokytojas numatė?
- ar mokinys atlieka praktinius darbus ir užduotis taip, kaip buvo tikėtasi?
- ar sugeba pritaikyti faktus, sąvokas, gebėjimus, kuriuos išmoko analogiškose ar naujose situacijose?

Stebima mokinio veikla ir jo interesai:

- ar mokinys įsitraukęs į pamoką ir veiklas?
- ar jis domisi nauja tema ar mokymosi sritimi?
- ar jis pasako kitiems, kas jį domina?

Stebimi individualūs mokinio bruožai

- kokie mokinio mėgstami mokymosi būdai (pvz., su visa klase, poromis ar individualiai)
- kaip jis reaguoja į pateikiamą medžiagą, užduotis?
- kaip jis reaguoja į mokymo sunkumo lygį?
- kaip jis reaguoja į mokymo tempą?
- kaip jis reaguoja į mokymosi aplinką?

Stebint mokymąsi reikia aiškiai žinoti tikslą, ką ir kodėl stebėsime. Stebėjimas duoda naudos tik tada, kai yra sistemingas ir apima šiuos esminius etapus:

- pasirenkama, ką konkrečiai stebėsime – elgesį, gebėjimą ar veiklą;
- pasižymima, kas pastebėta;
- pastebėjimai analizuojami ir panaudojami pokalbyje su mokiniu, parenkant mokymosi medžiagą, skiriant užduotis ir pan.

Stebėjimo užrašų analizė ir panaudojimas.

Skirtingi mokytojai, stebėję tuos pačius mokinius skirtingais aspektais, gali pasidalinti informacija ir padėti vienas kitam geriau juos pažinti, kad galėtų tinkamai planuoti tolesnį diferencijuotą mokymą. Analizuodami užrašytą informaciją kartu mokytojai gali išsiaiškinti:

- ką mokinys jau žino ir geba;
- kaip jo pasiekimai atitinka tuos, kurie buvo numatyti;
- ką mokinys dar turi išmokti;
- kodėl mokinys išitraukia į mokymosi veiklą pamokoje arba kodėl neišitraukia;
- kokia vieno ar kito mokinio pažanga arba koks mokymosi stilius;

Bet koks mokinių stebėjimas yra prasmingas tik tuomet, kai jo metu gauta informacija panaudojama toliau mokant.

2.1.5. Pradinio patirties lygio nustatymas

Pradinis mokinio patirties lygis nustatomas tam, kad galima būtų planuoti:

- kokias žinias mokiniams pateikti iš pradžių;
- kaip pateikti naujas žinias;
- kokias užduotis atliks mokiniai pabandydami taikyti žinias ir jas įtvirtindami.

Pradinį mokinių patirties lygį svarbu nustatyti, kai

- pradedama mokytį naują mokini;
- manoma, kad mokinys patiria tam tikrų mokymosi sunkumų;
- pradedama nauja tema ar naujas mokymosi etapas.

Mokinių jau turimos žinios ir gebėjimai nustatomi įvairiais būdais:

- mokiniai, dirbdami individualiai, poromis ar grupėmis, užrašo, ką jau žino toje srityje, kurioje norima tęsti mokymąsi;
- užduodami klausimai reikiama tema, į kuriuos mokiniai atsako individualiai ar dirbdami grupėmis, žodžiu ar raštu, parengia pristatymus ar plakatus. Mokytojas, remdamasis atsakymais, skatina sužinoti, išmokti daugiau;
- peržiūrimi ir aptariami mokinių ankstesni darbai, vertinimo aplankai ir kt.

2.1.6. Vertinimo aplankas

Aplanke mokiniai kaupia darbus, kurie turi būti arba jau yra įvertinti. Mokytojas moko, pataria mokiniui, kaip pasidaryti aplanką, atrinkti ir sutvarkyti darbus. Aplankai panaudojami aptarti mokymąsi su tėvais ar globėjais, pasidžiaugti sėkme, baigtu mokymosi etapu, pasidalinti darbo rezultatais su kitomis klasėmis, mokyklos bendruomene.

Aplankams gali būti panaudojami segtuvai, dėžutės nuo batų, plastmasiniai maišeliai, perlenkti dideli popieriaus lapai ir kt. Svarbu aplanko turinys – mokinio darbai ir jų vertingumas, o ne forma. Kaupiami darbai, kurie atspindi mokinio pažangą ir pasiekimus:

- pamokoje atliktų darbų pavyzdžiai;
- namų užduotys;
- projektų, tyrimų galutiniai rezultatai;
- kontroliniai darbai arba jų rezultatai;
- kūriniai ar gaminiai;
- mokinių savęs vertinimai, refleksijos užrašai, mokytojo užrašyta grįžtamoji informacija.

2.1.7. Klaidų analizė

Klaidų analizė padeda išsiaiškinti mokinio daromų klaidų pobūdį, priežastis ir jas ištaisyti. Mokytojas *kartu su mokiniu* kurį laiką nagrinėja jo darbus ir aiškinasi, kokio tipo klaidas jis/ji daro, kaip jas ištaisyti ir nebekartoti kituose darbuose.

Nustatęs mokinio klaidų ypatumus, mokytojas sprendžia, ko dar reikia išmokti, ką pakoreguoti ar kaip suplanuoti kitokį mokymą, kad mokinys nebedarytų šių klaidų.

2.1.8. Mokinio mokymosi veiklos vertinimas

Mokymosi proceso aptarimas, jo sėkmių ir trūkumų vertinimas mokytojui ir mokiniui pasako daugiau negu kontrolinis darbas ar egzaminas. Veiklos, jos rezultatų, pažangos vertinimas ir įsivertinimas pamokoje:

- parodo, ką mokinys jau suprato ir geba panaudoti ir ko dar negeba (o ne tai, ką prisiminė ir vėliau pamirš);
- padeda reaguoti į situaciją ir pritaikyti ugdymo turinį (tematiką, problematiką, mokymo(si) ir vertinimo būdus);
- parodo, ar pasirinkti mokymo būdai davė laukiamus rezultatus;
- padeda nustatyti, kaip reikia mokytis toliau.

Vertindamas mokinio mokymąsi mokytojas pamato savo darbo stipriąsias ir tobulintinas sritis.

2.1.9. Projekto metodas

Projekto metodas – tai mokymasis darant, veikiant, atliekant užduotis, susijusias su tam tikros problemos sprendimu. Šiuo metodu galima mokytis vieno dalyko pamokose, bet dažniausiai jis peržengia vieno dalyko ribas, ypač tada, kai sprendžiamos realios problemos.

Projektus mokiniai gali vykdyti individualiai, kai neįmanoma dirbti grupėje, tačiau dažniausiai tai yra komandinė, grupinė veikla. Komanda išsirenka vadovą, planuoja veiklas, pasiskirsto užduotis pagal grupės narių interesus ir pasirengimą. Net ir nesidomėdamas dalyku, tačiau projekte atlikdamas patrauklias užduotis (pavyzdžiui, apipavidalintojo, informacinių technologijų specialisto, kalbos redaktoriaus), mokinys įgyja ir dalyko žinių bei gebėjimų, o mokydamasis vien iš vadovėlio to nepasiektų.

Projektiniame darbe procesas toks pat svarbus kaip ir rezultatas. Mokiniai plėtoja savo mokymosi ir darbo stilių, mokosi bendradarbiauti, savarankiškai kelti klausimus, formuluoti problemas ir ieškoti jų sprendimo. Tai, ko mokiniai išmoksta vykdydami projektus, pravers jiems ateityje konkuruojant darbo rinkoje, nes kuo toliau, tuo labiau įmonės ir įstaigos savo darbą grindžia projektine veikla.

Planuojant projekto veiklas verta pasiremti G. Petty (2008) pasiūlytais problemos sprendimo etapais:

- problemos suformulavimas;
- idėjų dėl reikalingų išteklių svarstymas;
- problemos tyrimas ir analizė;
- idėjų dėl problemos sprendimo eigos svarstymas;
- geriausio sprendimo kelio pasirinkimas;
- sprendimo parengimas;
- sprendimo patikrinimas ir priėmimas.

Projekto sėkmę užtikrinantys žingsniai. Labai svarbi sėkmingo projektinio darbo sąlyga – nuoširdus, kolegiškas mokytojo ir mokinių bendradarbiavimas. Mokiniai kartu su mokytoju pasirenka projekto temą, formuluoja problemą ir numato eigą:

- susitaria dėl projekto tikslų (Ko norime pasiekti? Ar tikrai projektas yra geriausias būdas pasiekti išsikeltus tikslus? Ar tikslai realūs?);
- aptaria išteklius (Kiek reikės laiko? Kokių reikia priemonių, patalpų, informacijos šaltinių?);
- aptaria reikalingus gebėjimus ir įgūdžius (Ar moka ieškoti informacijos bibliotekoje, CD, internete? Kas ieškos informacijos? Kaip pasirengę atlikti projekto užduotis?);
- suplanuoja ir detalčiai aprašo veiklas, jų seką (Kaip numatytos veiklos padės pasiekti tikslus? Kas kokią veiklą atliks, kas bus atsakingas?);

- numato projekto rezultatų pristatymą (Kaip, kur ir kam bus pristatyti projekto rezultatai? Kas parengs pristatymą, kas pristatys?).

Projektinio darbo etapai

Pasirengimas – temos pasirinkimas, problemos nustatymas, temos ir problemos pasirinkimo aptarimas, vertinimas.

Planavimas – veiklų pasidalijimas, atlikimo laikas, tarpiniai atsiskaitymai, pristatymo parengimas ir pristatymas, vertinimo kriterijai, vertinimas.

Vykdymas – informacijos rinkimas, tarpiniai atsiskaitymai, apibendrinimas, problemos sprendimo radimas, pristatymo parengimas.

Pristatymas – pasirengimas pristatymui, pristatymas.

Vertinimas – tarpinio ir galutinio vertinimo informacijos rinkimas ir apibendrinimas, sprendimai dėl įvertinimo ar įsivertinimo remiantis kriterijais, refleksija.

Pasirengimas – temos pasirinkimas ir problemos formulavimas. Kiekvienas projekto žingsnis susiejamas su mokymo programos reikalavimais mokinių pasiekimams – ką jie turėtų sužinoti ir suprasti, sugebėti bei pritaikyti. Mokytojas iš programos parenka plačią temą, o geriausiai dvi, ir pagal jas nustato siauresnę mokinius galinčią sudominti sritį. Užduodamų klausimų seka turėtų vesti iki priežasčių: „Kas? Kaip? Kada? Kodėl?“ Reikėtų vengti klausimų, prasidedančių „Ar...“, nes problemai formuluoti reikia platesnio atsakymo. Pavyzdžiui, „Ką galime pasakyti apie?.. Kaip galime?..“ Klausimai turėtų vesti prie rezultato numatymo, tarkime, „Ką nustatysime ir ko išmoksime sprenddami problemą?“

Klausimų kėlimui ir problemos formulavimui skiriama pakankamai laiko, kad mokiniai ir mokytojas turėtų galimybę ieškoti informacijos literatūroje, internete, paklausti bendruomenės atstovų. Suformulavus problemą susitariama dėl projekto tikslų ir pavadinimo, aptariama, kaip bus pristatomi rezultatai. Mokytojas dar kartą pasitikrina:

- kaip pasirinkta tema, ar sritis tikrai atitinka dalyko programos reikalavimus;
- ar praktiškai įmanoma kelti šios temos problemą projektiniam darbui;
- ar užteks medžiagos, ar ji bus prieinama mokiniams;
- ar tokią problemą kelti etiška;
- kaip pavyks atsakyti į sudėtingiausius problemos klausimus.

Galutinai apsisprendus dėl problemos formuluotės minčių lietaus metodu renkamos mokinių idėjos, kaip įgyvendinti projektą. Idėjas galima fiksuoti rašant ant lentos, lapelių, braižant minčių žemėlapi ar voratinklį.

Projekto veiklų motyvuojantis pobūdis. Mokiniai noriai įgyvendina projekto veiklas, jeigu jos įdomios, intriguojančios, atitinka jų interesus ir poreikius, įtraukia, skatina mąstyti ir priimti sprendimus. Darbas poromis ar grupėmis patenkina mokinių bendrumo, draugystės poreikius.

Projekto uždaviniai turi numatyti *realius*, mokiniams *pasiekiamus rezultatus*, kad visi jo vykdytojai patirtų sėkmę.

Užduotys turėtų būti *aiškiai apibrėžtos*, kad mokiniai žinotų, ką jie turi padaryti, ko iš jų tikimasi. Silpnesniems ir nemotyvuotiems mokiniams geriau tinka trumpos aiškiai struktūruotos užduotys, nes jos sudaro galimybę greičiau patirti sėkmę, pajusti savo indėlio svarbą.

Ypač svarbu, kad projekte būtų užduočių, prie kurių vykdymo mokiniai gali *prisidėti asmeniškai*. Būtina stengtis, kad savo asmeninį indėlį mokiniai pajustų visuose projekto įgyvendinimo etapuose:

- ieškant atsakymų į išskylančius klausimus;
- formuluojant problemą;
- projektuojant veiklas;
- išsakant ir pagrindžiant savo nuomonę;
- renkant informaciją ir duomenis;
- pristatant darbą ir t. t.

Asmeninio indėlio reikalaujančios ir jį pajusti padedančios užduotys skatina mokinio saviraišką ir savigarbą.

Projekto veiklos turėtų sudaryti galimybes *išbandyti realiame gyvenime* būtinus ar su konkrečia profesija susijusius gebėjimus. Todėl dirbant projekto metodu svarbu:

- sukurti realius scenarijus realioms problemoms spręsti;
- paskirti mokiniams realius vaidmenis;
- išvesti mokinius iš klasės į realų pasaulį;
- pasikviesti svečių ar pagalbininkų iš vietos bendruomenės, buvusių mokinių ir pan.

Projekto *veiklos* turėtų būti *aktyvios ir įvairios* – juk niekas nenori praleisti tris savaites ieškodamas informacijos bibliotekoje ar internete. Jeigu projektas ilgalaikis, patartina numatyti daug įvairių skirtingų užduočių.

Veiklos ir rezultatų vertinimo kriterijai. Prieš pradėdant vykdyti veiklas mokiniams svarbu žinoti, kas ir kaip bus vertinama, kokie vertinimo kriterijai. Jeigu vertinimo kriterijai aptariami su mokiniais ir jiems tampa aišku, ką reikią padaryti, ką reiškia gerai atlikta užduotis, didėja jų mokymosi motyvacija, mokiniai geriau paskirsto savo laiką ir sutelkia pastangas užduočiai atlikti. Žinodami, ko siekia, mokiniai dažniau patiria sėkmę, o tai skatina jų ilgalaikę motyvaciją.

Atlikdami užduotis grupėmis mokiniai su mokytoju susitaria dėl grupės darbo vertinimo: jie gali vertinti vienas kito ar visos grupės darbą, mokytojas gali priimti sprendimą dėl galutinio grupės darbo įvertinimo. Visada vertinama pagal iš anksto susitartus kriterijus.

Pristatymas, atsiskaitymas, refleksija. Vykdydami projektą mokiniai ugdomi *mokymosi* ir *darbo kartu su kitais gebėjimus*. Todėl svarbu, kad mokiniai *projekto eigoje ir pabaigoje* aptartų, vertintų savo veiklą, spręstų, kaip ją galima patobulinti, padarytų išvadas, ko išmoko. Toks aptarimas gali vykti atsiskaitant po atskirų projekto veiklų arba baigus projektą, kartu su visa klase, grupėmis arba individualiai su mokytoju. Mokiniai ir mokytojas turėtų išsaugoti tarpinių aptarimų užrašus, pasižymėtus sutartus patobulinimus, nes tai svarbu vertinant projekto sėkmę.

Mokytojo vaidmuo projekte. Mokytojas vadovauja visoms projekto veikloms: parenkant temą, formuluojant problemą, planuojant ir įgyvendinant veiklas, taip pat numato susitikimus, aptarimus ir ataskaitas. Jis padeda, skatina, tačiau *vengia duoti instrukcijas*. Mokytojas:

- stebi mokinių darbą, ar teisingai jie suprato užduotis, kaip jiems sekasi;
- tikrina atskirų užduočių atlikimą, lygina su sutartais kriterijais, parašo komentarus, jeigu būtina, prašo patobulinti;
- kur tik gali, pasako ar parašo pozityvių komentarus;
- vertina ir organizuoja įsivertinimą ir refleksiją.

Projektinio darbo privalumai. Tinkamai organizuotas mokinių projektinis darbas yra vienas geriausių būdų ugdymui individualizuoti ir kompetencijoms ugdyti. Projekto metodas sudaro mokiniams galimybes:

- išbandyti savo gebėjimus ir žinias, *pritaikyti juos realiame kontekste*;
- *įsitraukti* į mokymąsi ir prisiimti daugiau atsakomybės negu mokantis pagal kitus metodus;
- *išsiugdyti aukštesnius intelektinius gebėjimus*: kūrybiškumą, problemų sprendimo, analizės, sintezės, kritinio vertinimo ir kt.
- *išsiugdyti bendrąsias kompetencijas ir gebėjimus*: bendradarbiavimo, komunikavimo, duomenų apdorojimo ir interpretavimo, informacinių technologijų panaudojimo, mokymosi ir kt.

- *išsiugdyti gyvenime būtinas kompetencijas ir gebėjimus*: savo veiklos vadybos, darbo grupėje, informacijos paieškos, sprendimų priėmimo ir kt.

Projekto metodo refleksija. Mokytojas individualiai ar kartu su mokiniais gali įsivertinti, kaip pavyko pritaikyti projekto metodą. Toliau pateikiami galimi klausimai:

- Ar buvo tinkamas projekto eigos aprašymas? Ar aiškūs tikslai?
- Ar užduotys pakankamai detalizuotos?
- Ar mokiniai buvo tinkamai pasirengę atlikti užduotis?
- Ar tinkamai pasirinkti ištekliai?
- Ar aiškus vertinimas? Ar tiko iš anksto nustatyti vertinimo kriterijai?
- Ar buvo smagu?
- Ar pasitikrinote ir padrašinote mokinius projekto vykdymo metu ir atliekant atskiras užduotis?
- Ar pasisėkė užsirašyti, kas svarbiausia stebint veiklas?
- Ar visiems mokiniams pasisėkė baigti projekto veiklas bent patenkinamai?
- Ar vertindami aptarėte stipriausias ir silpnąsias darbo puses, o ne tik surašėte pažymius?
- Ar aptarimas parodė, ko mokiniai išmoko?

Šaltiniai

1. B. Bennett, C. Rolheise-Bennett, L. Stevahn, Mokymasis bendradarbiaujant. V.: Garnelis, 2000.
2. Mokymas šiandien. Ugdymo turinio diferencijavimas pritaikant skirtingiems mokiniams. V.: Žara, 2005.
3. Geoff Petty, *Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas*, 2006, Vilnius, Tyto alba.
4. Geoff Petty, *Įrodymais grįstas mokymas. Praktinis vadovas*, 2008, Vilnius, Tyto alba.
5. Liuda Šiaučiukėnienė, Ona Visockienė, Palmira Talijūnienė, *Šiuolaikinės didaktikos pagrindai*, 2006, Kaunas, Technologija.
6. Elena Motiejūnienė, Margarita Purlienė. Ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas: www.mokomes5-8.pedagogika.lt

2.2. Mokymosi bendradarbiaujant principai

Mokymasis mažomis grupėmis. Mokymasis mažomis grupėmis tikriausiai yra geriausias pavyzdys, iliustruojantis šiuolaikinį mokymą. Mokymasis mažomis grupėmis reiškia, kad visa klasė suskirstoma į grupes nuo dviejų iki keturių penkių mokinių ir joms reikia atlikti bendrą užduotį. Mokymosi mažomis grupėmis pagrindinis tikslas – pasiekti, kad kiekvienas mokinys, bendraudamas ir bendradarbiaudamas su kitais, aktyviai kartu su kitais atlikdamas skirtas užduotis, geriau išmoktų pamoką. Dirbant grupėmis mokiniai yra skatinami aiškintis ir suprasti sąvokas, priežastis ir faktus. Taip yra todėl, kad mokiniai mokydami kartu gali daugiau kalbėtis, tartis ir bendradarbiauti. Mokymasis mažomis grupėmis sukuria tokias situacijas, kuriose mokiniai, siekdami pažintinių tikslų, kartu gali ugdytis ir socialinius ir bendravimo gebėjimus. Taip pat mokymasis mažomis grupėmis teigiamai veikia mokinių nuomones, nuostatas ir vertybes, susijusias apskritai su mokykla ir kitais mokiniais, o ypač su mokymu ir mokymusi.

Norėdami, kad mokiniai vaisingai bendradarbiautų, mokytojai turi suskirstyti klasę po du, tris, keturis mokinius ir užtikrinti, kad kiekvienos grupelės darbe būtų šie būtini elementai: pozityvi mokymosi grupelės narių tarpusavio priklausomybė, individuali atsiskaitomybė ir asmeninė atsakomybė už produktyvų mokymąsi, individualios ir kolektyvinės veiklos apmąstymas bei kritiškas įvertinimas, mokymo programos ir mokomosios medžiagos pritaikymas grupinėms užduotims. Visus šiuos svarbiausius mokymosi bendradarbiaujant elementus reikia nuodugniai apgalvoti, suplanuoti ir jiems skirti dėmesio.

Teigiama grupės narių tarpusavio priklausomybė. Teigiama grupės narių tarpusavio priklausomybė reiškia, kad visi grupės nariai mano ir jaučia, kad turi „kartu skęsti arba išplaukti“. Tai esti tada, kai mokiniai suvokia esą susiję su kitais grupės nariais taip, kad jie negali pasiekti savo tikslo, kol nepavyksta kitiems, ir atvirksčiai. Tarpusavio priklausomybė gali reikštis trejopai: neigiama tarpusavio priklausomybė esti tada, kai grupės nariai tarpusavyje rungtyniauja, kad pasiektų savo mokymosi tikslą. Antra, tarpusavio priklausomybė gali išnykti, kai grupės nariai jaučia, kad jų niekas nesieja su grupės sėkmėmis ir nesėkmėmis. Tokiais atvejais dirbdamas grupėje kiekvienas jos narys atlieka savo užduotį, nesusijusią su kitų grupės narių užduotimis. Trečia, pozityvi grupės narių tarpusavio priklausomybė reiškia, kad grupės nariai supranta galintys pasiekti savo mokymosi tikslų tik tada, kai kiti grupės nariai pasiekia savųjų. Pozityvi tarpusavio priklausomybė yra svarbiausia mokymosi bendradarbiaujant ypatybė.

Aiškūs grupės tikslai. Mokytojas turi aiškiai suformuluoti bendrus grupės tikslus. Taip pat svarbu, kad kiekvienas grupės narys suprastų savo užduoties tikslą ir suvoktų, kad to paties tikslo siekia visi jo grupės nariai. Būtina grupėms duoti pakankamai laiko suprasti ir išsiaiškinti mokymosi tikslus ir įsipareigoti stengtis išvien jų siekti.

Bendra grįžtamoji informacija, arba įvertinimas. Bendradarbiaujant darbo įvertinimas galėtų būti tas pats visai grupei. Kai mokytojas nori pabrėžti grupės pastangas ir bendradarbiavimą mokantis naujų dalykų, jis gali taip pat naudoti vertinimo būdus, kuriais kiekvieno mokinio laimėjimas yra susiejamas su kitų. Kartais galima atsitiktinės atrankos būdu išrinkti po vieną mokinį iš kiekvienos grupės, kad šie atliktų testą, ir to mokinio rezultatas būna laikomas visų jo komandos narių rezultatu.

Padalytos mokomosios priemonės ir medžiaga. Vienas iš plačiai taikomų būdų skatinti pozityvią tarpusavio prilausomybę yra suskirstyti mokomąją medžiagą į dalis ir kiekvienam nariui duoti tik po vieną iš jų. Tokiu atveju užduočiai atlikti reikia kiekvienos dalies, taigi kiekvienas narys turi dalyvauti norėdamas atlikti užduotį. Tai vadinasi tarpusavio priklausomybe mokomųjų priemonių atžvilgiu. Be to, mokytojas gali pateikti mokomąją medžiagą ne kiekvienam grupės nariui, o tik vieną straipsnį ar užduoties lapą visai grupei. Laikantis tokios logikos būtų protinga paprašyti, kad kiekviena grupė parengtų vieną bendrą pranešimą, plakatą arba kitokią jų mokymosi rezultatus liudijantį dalyką.

Vaidmenų skyrimas. Siekdamas sutelkti grupės veiklą, mokytojas gali skirti mokiniams atitinkamus vaidmenis. Tai gali būti veikėjų (skaitytojas, pranešėjas, kurjeris, chronometrininkas, rašytojas ir kt.), socialiniai (įkvėpėjas, skatintojas, apibenrintojas, stebėtojas) vaidmenys. Svarbu suprasti, kad mokinius reikia pamokyti šiuos vaidmenis atlikti.

Laikas. Laiko turi užtekti ir žaidimui, ir lavinimui, ir vaidmenims, mokymosi būdams išbandyti. Tai labiausiai pasakytina apie mokinius, kurie turi mažai patirties mokytis ir dirbti išvien su kitais. Norint, kad priklausymas grupei teiktų teigiamų išgyvenimų, reikia sukurti tokias žaidimo situacijas, kuriose atsiskleistų pagrindiniai pozityvios priklausomybės principai.

Mokytojas turi ypač atidžiai stebėti ir kontroliuoti. Mokytojas turi ypač atidžiai stebėti ir kontroliuoti, ar mokiniai suprato, kokia yra bendrų mokymosi tikslų prasmė. Mokytojas taip pat turi padėti mokiniams pajauti, ką reiškia būti kartu ir plaukti viena valtimi. Mokymasis bendradarbiaujant reikalauja, kad kiekvienas grupės narys būtų atsakingas už savo mokymąsi ir tuo pat metu už grupės sėkmę. Mokytojas yra pagrindinis asmuo, kai reikia apibrėžti mokymosi tikslus ir uždavinius, jis taip pat turėtų aiškiai pasakyti, ko yra tikimasi, kokie yra sėkmės kriterijai ir kiek laiko skiriama užduočiai atlikti.

Atsakomybė ir asmeniniai įsipareigojimai mažose grupėse. Mokantis mažoje grupėje individuali atsakomybė reiškia, kad kiekvienas mokinys laiduoja, jog išmoks tai, ką turi išmokti, ir kad jo grupės nariai irgi siekia savo tikslų. Vienas iš veiksmingiausių būdų sustiprinti mokinio atsakomybę yra įvertinti kiekvieno mokinio veiklą ir rezultatus pateikti atitinkamai grupei ir pačiam mokiniui. Mokinio veiklą galima įvertinti mokinio stebėjimais arba trumpais testais žodžiu ar raštu.

Sėkmingam mokymuisi reikia, kad grupė suprastų, kokios yra stipriosios ir silpnosios visos grupės ir pavienių jos narių ypatybės, kad galėtų įvardyti tas sritis ir dalykus, kur reikia pagalbos arba paskatinimo.

Kitas atsakomybės skatinimo metodas yra naujų principų ir normų formulavimas ir svarstymas su visa klase. Vienas iš naujų principų yra tas, kad kiekvienas mokinys turi būti pasirengęs ir sugebėti papasakoti mokytojui arba kitiems apie grupės pažangą. Nuosekliai laikantis šio principo mokiniai ir grupės ima jausti didesnę atsakomybę.

Trečias veiksmingas būdas atsakomybei stiprinti yra sudaryti mokiniui progą perteikti kitiems tai, ko jis išmoko. Tai vienas būdingų „durstinio“ metodo bruožų.

Galiausiai mokytojas gali taikyti vertinimo būdus, kurie susieja kiekvieno grupės nario rezultatus su kitų grupės narių rezultatais. Tokių vertinimo būdų yra ne vienas. Pavyzdžiui, įvykdę mokomąsias užduotis, mokiniai atlieka testą raštu ir kiekvienas gauna tiek balų, koks yra vidurkis. Svarbu, kad mokiniams iš anksto būtų nuodugniai paaiškinama, kaip bus vertinama.

Mokymosi mažomis grupelėmis tikslas yra sustiprinti kiekvieno nario asmenybę. Individuali atsakomybė yra svarbiausias dalykas siekiant, kad visi mokiniai grupėje iš tiesų išmoktų tai, ko reikalaujama, ir pasiektų pažangą. Svarbu pabrėžti, kad mokymasis yra grupės bendradarbiavimo esmė. Todėl mokytojas turi atidžiai stebėti, kas vyksta grupėje, pirmiausia, kiek kiekvienas grupės narys įsitraukia į komandos darbą. Stebėdamas mokytojas gali sutelkti dėmesį į kalbėjimą, bendravimą, paramą ir pagalbą, pasikeitusias grupės nuostatas. Pavyzdžiui, pamokai baigiantis, mokytojas gali pasiūlyti kiekvienai grupei paanalizuoti, ar visi grupės nariai jautėsi atsakingi už savo užduotį ir už visai grupei skirtą darbą, arba ar grupės nariai jautė atsakomybę už tai, kad pasiekti bendri jų grupės tikslai.

Grupė nagrinėja ir įvertina savo veiklą. Mokymosi bendradarbiaujant grupių tikslas yra pasiekti, kad kiekvienas grupės narys stiprėtų kaip asmenybė.

Mokymo procesai, susiję su šiuo tikslu, yra sudėtingesni, lengviau paveikiami išorės trukdžių. Štai kodėl mokinių darbą, mokymąsi ir tobulėjimą reikia nuolatos stebėti, įvertinti ir suprasti. Savo paties arba grupės elgsenos ir su tuo susijusių psichologinių bei socialinių reiškinių analizę įprasta vadinti refleksija. Refleksijos tikslas – suprasti ir išsiaiškinti, ar efektyviai komandos nariai prisideda prie bendros veiklos siekiant grupės tikslų. Grupės veiklos įvertinimą galima suprasti kaip grupės darbo apmąstymą, siekiant nustatyti, kokie grupės veiksmai buvo naudingi, kokie nenaudingi, ir nuspręsti, ką tęsti toliau, o ką keisti. Mokytojas gali įtraukti grupės veiklos analizę ir refleksiją į mokymosi bendradarbiaujant pamoką dviem būdais. Pirma, mokytojas turėtų padėti mokiniams stebėti ir analizuoti savo pačių elgesį, mąstymą ir tobulėjimą. Antra, mokytojas

turėtų įtraukti į mokymąsi naujus vertinimo metodus, kad sprendžiant, ko mokiniai išmoko, būtų vadovaujamosi ugdymo tikslus apimančiais kriterijais.

Paprastai refleksijos metu dėmesys sutelkiamas į paties mokinio elgesį ir mąstymą. Ir individualiai, ir visiems kartu apmąstant savo veiklą per pamokas reikia gana aktyvaus mokytojo vadovavimo. Patariama pradėti nuo paprastų dalykų ir nesudėtingų klausimų, pavyzdžiui:

- *Kaip išmokai tai, ką nagrinėjome šiandien?*
- *Kaip tau sekėsi veikti kaip grupės nariui?*
- *Ką kitąkart galėtum padaryti geriau, kad išmoktum daugiau?*

Kitas veiksmingas būdas – bendra visos klasės diskusija, kuriai vadovauja mokytojas. Mokytojas turi parengti svarbiausius klausimus, pavyzdžiui:

- *Kaip jauteisi per pamoką?*
- *Kaip sekėsi mokytis?*
- *Kas tau pasirodė sunku, kodėl?*
- *Kokius gebėjimus norėtum patobulinti, kad kitą kartą sektųsi geriau?*

Pagrindinis tokio pokalbio tikslas yra ne tik gauti atsakymus į klausimus, bet ir geriau suprasti mokymąsi.

Mokymosi rezultatų įvertinimas. Tradiciniai vertinimo metodai, kaip testai raštu ar apklausa žodžiu, iš esmės sutelkia dėmesį į mokomuosius dalykus (akademinę sritį). Mokymasis bendradarbiaujant kelia ir kitus tikslus: parodyti mokinio akademinės žinias ir mokymosi gebėjimus ir kartu atskleisti, ar išlavėję bendravimo gebėjimai, kurie buvo naudojami mokantis. Kad ir kokia būtų vertinimo apimtis, svarbu paaiškinti mokiniams, kas bus vertinama, kas reikalaujama atlikti, kas bus įtraukta į vertinimą.

Grupinis tyrimas

Grupinis tyrimas yra problemų sprendimu grindžiamas mokymosi metodas, kai mokiniai bendrai dirba grupėmis siekdami išsiaiškinti, susipažinti ir suprasti savo nagrinėjamą temą. Šis metodas turėtų remtis visais mokinių gebėjimų aspektais bei mokymosi procesui aktualia patirtimi, ne tik pažintine ir socialine sritimis.

Pagrindiniai šio mokymosi bendradarbiaujant metodo principai yra šie:

1. Mokymasis vyksta socialiniame kontekste, kuriame mokiniai bendrauja ir bendradarbiauja vieni su kitais. Be to, mokymasis turi būti glaudžiai susijęs su suaugusiųjų gyvenimu ir atliepantis pačių mokinių gyvenimą šiuo metu.

2. Grupinio tyrimo metu tiesiogiai remiamasi pačios grupės idėjomis ir principais.
3. Konstruktyvistinė kognityviąją psichologiją grįstas požiūris į žinias: žinios yra pirminis ir svarbiausias dalykas, kurį mes sukonstruojame iš informacijos gabaliukų, jausmų, ankstesnių žinių, įsitikinimų ir savosios patirties, o ne kažkas, kas perteikiama dideliais kiekiais iš išorės.

Grupinio tyrimo, kaip problemų sprendimu grindžiamo mokymosi, ypatybės

Grupinio tyrimo metodo taikymo ir veiklos organizavimo realiose situacijose sėkmę lemia šios ypatybės:

1. Tyrimas reiškia tokį mokymo ir mokymosi organizavimą ir veiksmus, kad mokymas ir mokymasis vyktų kaip tyrimo procesas.

2. Sąveika reiškia socialinį mokymosi proceso, kuris rutuliojasi bendraujant klasėje nedidelėmis grupelėmis, aspektą. Pagrindinis sąveikos požymis yra produktyvus kalbėjimasis, kurį reikia skatinti ir palaikyti per visą tyrimo procesą. Svarbu išskirti du aspektus. Pirma, komunikacija visuomet susideda iš dviejų pagrindinių funkcijų: kalbėjimo ir klausymosi. Jas abi reikia išryškinti ir prieš prasidedant grupiniam tyrimui jų pasimokyti. Antra, reikėtų keisti darbo klasėje normas: nuo įprasto reikalavimo tylėti pereiti prie raginimo kalbėtis ir įdėmiai klausytis. Vargu ar sąveika gali būti produktyvi nesuformavus reikiamų gebėjimų, nuostatų ir klasės normų.

3. Interpretacija vyksta ir tarpasmeniniu, ir kiekvieno individualiu kognityviuoju lygmeniu. Interpretavimas nedidelėse grupėse skatina mokinių individualias pastangas priskirti reikšmę informacijai, kurią jie gavo tirdami. Interpretuodami informaciją, mokiniai geriau perpranta tiriamą temą, iš jiems prieinamos medžiagos, informacijos ir šaltinių kuria savo pačių sampratas bei požiūrius.

4. Vidinė motyvacija reiškia mokinių susidomėjimą bei emocinį ryšį su jų tiriamą tema ir tuo, ką jie stengiasi sužinoti. Reikia siekti, kad mokinams asmeniškia rūpėtų rasti informaciją, kurios jiems reikia, kad suprastų tiriamą temą. Viena iš galimybių sustiprinti mokinių vidinę motyvaciją yra leisti patiems pasirinkti tyrimo temą.

Svarbu, kad visi šie keturi grupinio tyrimo elementai būtų derinami per visą mokymosi progresą.

Mokymosi planavimas ir organizavimas. Šešios grupinio tyrimo fazės:

1. Apibrėžti temas ir suskirstyti į grupes.
2. Grupės planuoja tyrimus.
3. Grupės vykdo tyrimus.
4. Grupės planuoja pristatymus.
5. Grupės pristato savo darbą.

6. Bendras apmąstymas ir įvertinimas.

Planuodamas grupinio tyrimo projektą mokytojas turėtų atkreipti dėmesį į kiekvieną iš šių fazių ir iš anksto pasirengti, kad nekiltų sumaištis paties grupinio tyrimo metu.

Mokytojo vaidmuo ir mokinių pareigos. Grupinis tyrimas daro didelį poveikį mokytojo ir mokinių vaidmenims ir pareigoms mokantis. Mokytojo ir mokinių vaidmenys skirtingomis tyrimo fazėmis esti skirtingi. Kad tyrimas vyktų sklandžiai, būtų pravartu aptarti mokinių ir mokytojo vaidmenis ir užpildyti vaidmenų lentelę (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Vaidmenų pasiskirstymo lentelės pavyzdys

Fazė	Mokytojo vaidmuo	Mokinio vaidmuo	Pareigos
Apibrėžti temas ir suskirstyti į grupes.	Supažindinti su kontekstu. Paašškinti metodą. Raginti mokinius užduoti klausimus.	Užduoti klausimus. Įsipareigoti dirbti išvien. Siekti sutarimo.	Mokytojo: valdyti procesą. Mokinių: aktyviai dalyvauti.
Grupės planuoja tyrimus.	Padėti.	Kolektyviai planuoti. Aktyviai prisidėti. Padėti kitiems mokiniams.	Mokytojo: patikrinti planus. Mokinių: endradarbiauti.
Grupės vykdo tyrimus.	Palaikyti tyrimą. Stebėti ir kontroliuoti pažangą ir bendravimą.	Siekti rezultato. Rasti informaciją. Interpretuoti.	Mokytojo: sudaryti galimybes naudotis informacija. Mokinių: įvertinti duomenų patikimumą.
Grupės planuoja pristatymus.	Skatinti ir padėti. Supažindinti su gero pristatymo kriterijais.	Kolektyviai planuoti. Užtikrinti, kad visi dalyvautų.	Mokytojo: paašškinti pristatymų paskirtį. Mokinių: įvykdyti planą.
Grupės pristato savo darbą.	Stebėti ir suteikti grįžtamąją informaciją.	Pristatyti savo darbą. Padėti kitiems įsitraukti.	Mokytojo: paruošti vietą. Mokinių: išmokyti kitus mokinius savo temas.
Bendras apmąstymas ir įvertinimas.	Vadovauti procesui. Padėti mokiniams suprasti, ką jie patys išmoko.	Įvertinti save ir savo veiklą. Suteikti grįžtamąją informaciją visiems kitiems.	Mokytojo: padaryti galutines išvadas. Mokinių: būti patiems sau atviriems.

Šioje lentelėje surašyti vaidmenys ir pareigos skirtinguose grupinio tyrimo projektuose gali būti kitokie. Taip pat tai gali priklausyti nuo mokinių patirties mokantis šiuo metodu.

Parengta pagal Dr. Pasi Sahlberg straipsnius: *Grupinis tyrimas, Mokymosi bendradarbiaujant principai.*

Šaltiniai

1. Sėkmingo mokymosi link. Sudarė Elena Motiejūnienė, Eglė Pranckūnienė, Marina Vildžiūnienė. Vilnius. 2004.
2. Sėkmingo mokymosi link. Sudarė Elena Motiejūnienė, Eglė Pranckūnienė, Marina Vildžiūnienė. Vilnius. 2004.
3. B. Bennett, C. Rolheise-Bennett, L. Stevahn, Mokymasis bendradarbiaujant. V.: Garnelis, 2000.
4. Mokymas šiandien. Ugdymo turinio diferencijavimas pritaikant skirtingiems mokiniams. V.: Žara, 2005.
5. Geoff Petty, Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas, 2006, Vilnius, Tyto alba.
6. Geoff Petty, Įrodymais grįstas mokymas. Praktinis vadovas, 2008, Vilnius, Tyto alba.
7. Liuda Šiaučiukėnienė, Ona Visockienė, Palmira Talijūnienė, Šiuolaikinės didaktikos pagrindai, 2006, Kaunas, Technologija.
8. Hans Biedermann. Naujasis simbolių žodynas. Vilnius: Mintis, 2002.
9. Michael Ferber. Literatūros simbolių žodynas. Vilnius: Mintis, 2005.
10. Kaip pakeisti mokymo praktiką. Ugdymo turinio diferencijavimas atsižvelgiant į moksleivių įvairovę. – V., 2006.
11. Aktyvaus mokymosi metodai. Mokytojo knyga. – V., 1999.
12. Tobulas mokymas. Eric Jensen. – V., 1999.
13. Kalbos etiketas ir mokykla. G. Čepaitienė. – Š., 1996.
14. Kanceliarinės kalbos patarimai. – V., 2002.
15. Kalbos kultūra visiems. J. Šukys. – K., 2006.

2.3. Mokymo kokybės kriterijai: koks mokymas(is) yra geras?

Pagrindiniai gero mokymosi bruožai:

- *Mokymasis yra aktyvus konstravimo procesas.* Tai reiškia, kad mokymasis yra aktyvus supratimo, reikšmių ir gebėjimų konstravimo procesas, kurio ašis yra mokinys. Mokinio pažinimo procesai leidžia jam pačiam kurti reikšmes.
- *Mokymasis yra sukauptų žinių siejimas.* Mokymasis visada remiasi turimomis žiniomis ir kognityviomis (pažinimo) struktūromis. Tai reiškia, kad mokymąsi galima suprasti kaip ankstesnių ir naujų žinių arba gebėjimų susiejimą.
- *Mokymasis yra bendradarbiavimas.* Socialinė sąveika, bendravimas gali paskatinti formuoti ir keisti žinias, kai mokiniai kartu kuria bendras sąvokas ir gebėjimus. Bendradarbiavimo atmosferoje kalbėdamiesi, aiškindamiesi, ginčydamiesi, svarstydami ir užduodami klausimus, mokiniai formuoja savo pažinimo struktūras ir gebėjimus.
- *Mokymasis yra savitvarka.* Geras mokymasis apima ir veiksmingas metakognityvias ypatybes, kaip planavimas, valdymas ir refleksija. Savitvarka reiškia, kad mokinys moka organizuoti, planuoti, kontroliuoti ir kaupti savo mokymosi procesą. Kai gebėjimas pačiam reguliuoti mokymosi procesą sustiprėja, mokiniai pasidaro mažiau priklausomi nuo aiškinimo, jiems reikia mažiau pamokymų.

- *Mokymasis turi tikslą.* Veiksmingai ir prasmingai mokytis padeda aiškus tikslo suvokimas ir orientavimasis į tą tikslą. Dažniausiai mokymosi tikslus apibrėžia mokytojas. Jeigu manome, kad mokymasis yra konstruktyvus, kaupiantis ir susiejantis žinias, atliekamas bendraujant, pasitelkus savitvarką veiksmai, natūralu manyti, kad geras mokymasis taip pat reikalauja, kad mokinys susiformuluotų mokymosi tikslus. Suprasti, ką reikia išmokti, gali padėti sisteminantys įvardai ir sąvokų schemos.
- *Mokymasis yra susijęs su kontekstu ir aplinkybėmis.* Tai reiškia, kad geras mokymasis yra bendra proto, kūno, aplinkos ir konteksto veikla. Geresnių rezultatų pasiekama, kai mokymasis siejamas su realaus gyvenimo kontekstu, kur egzistuoja ir socialiniai, ir fiziniai veiksniai.

Tradiciškai suprantant mokymą, pabrėžiama mokytojo išoriška veikla, vadinasi, mokymo ašis yra mokytojas, kuris yra atsakingas už tai, ką mokiniai išmoksta, o mokiniui svarbiausia pasirengti ir apibūdinti dalykus, kurių mokomasi. Pakeisti šiuos tradicinius vaidmenis yra vienas sunkiausių dalykų tobulinant mokymą ir mokyklą. Ryškiausias vaimens pasikeitimas yra tai, kad mokytojas tampa tuo, kuris aiškina, kaip reikia mokytis. Mokytojas turi pažinti ir suprasti savo mokinius ir, kiek įmanoma, vadovauti jų mokymuisi, jį kreipti. Taigi šiuolaikinis mokymosi suvokimas yra grįstas žmogaus, kaip socialinės ir humaniškos būtybės, samprata.

Parengta pagal Dr. Pasi Sahlberg straipsnį *Kaip suprantamas mokymasis?*

Šaltinis: Sėkmingo mokymosi link. Sudarė Elena Motiejūnienė, Eglė Pranckūnienė, Marina Vildžiūnienė. Vilnius. 2004.

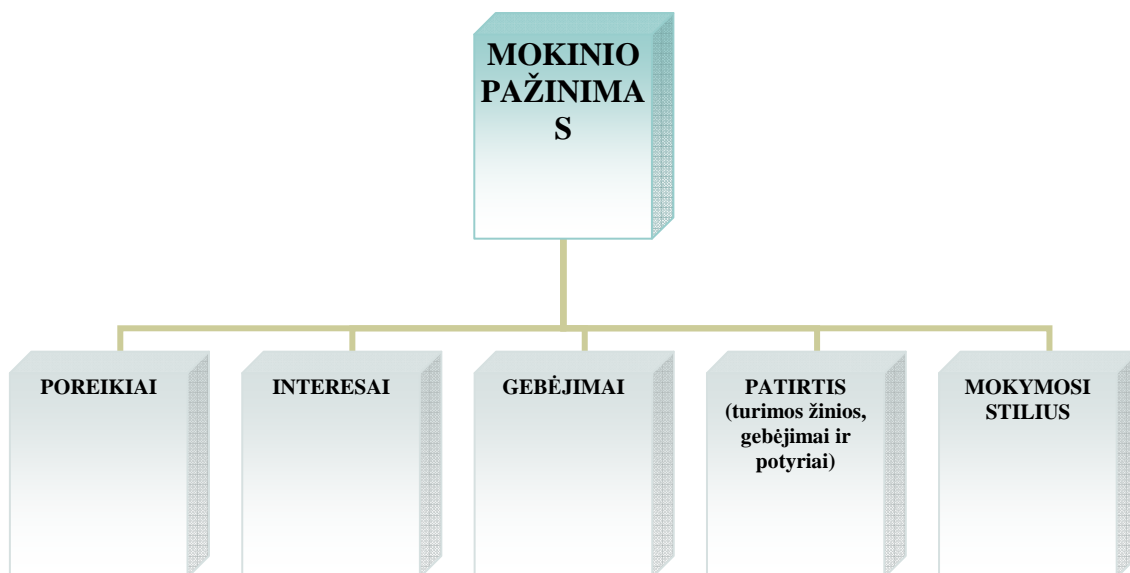
3. Branduolio, privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių jungtys ir skirtys

Lietuvių kalbos modulinio mokymo (branduolio, privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių) didaktinė sistema grindžiama tais pačiais aštuoniais pagrindiniais principais (*ugdymo turinio struktūrizavimo į savarankiškus elementus; dinamiškumo; veiklos metodo; lankstumo; suvoktos perspektyvos; įvairiapusiško metodinio konsultavimo; paritetiškumo; modalumo*), kurie realizuojami lanksčiai naudojantis *Metodinių rekomendacijų* didaktine medžiaga bei pedagogų ir besimokančiųjų pasirinktais mokymo(si) būdais konkrečiuose ugdymo procesuose – tai yra pagrindiniai visus modulius siejantys požymiai. Vis dėlto, siekiant sudaryti geresnes lietuvių kalbos mokymo(si) diferencijavimo ir individualizavimo sąlygas, parengti privalomai pasirenkamieji *Taikomasis* ir *Akademinis* moduliai, iš kurių vieną mokiniai turėtų privalomai pasirinkti.

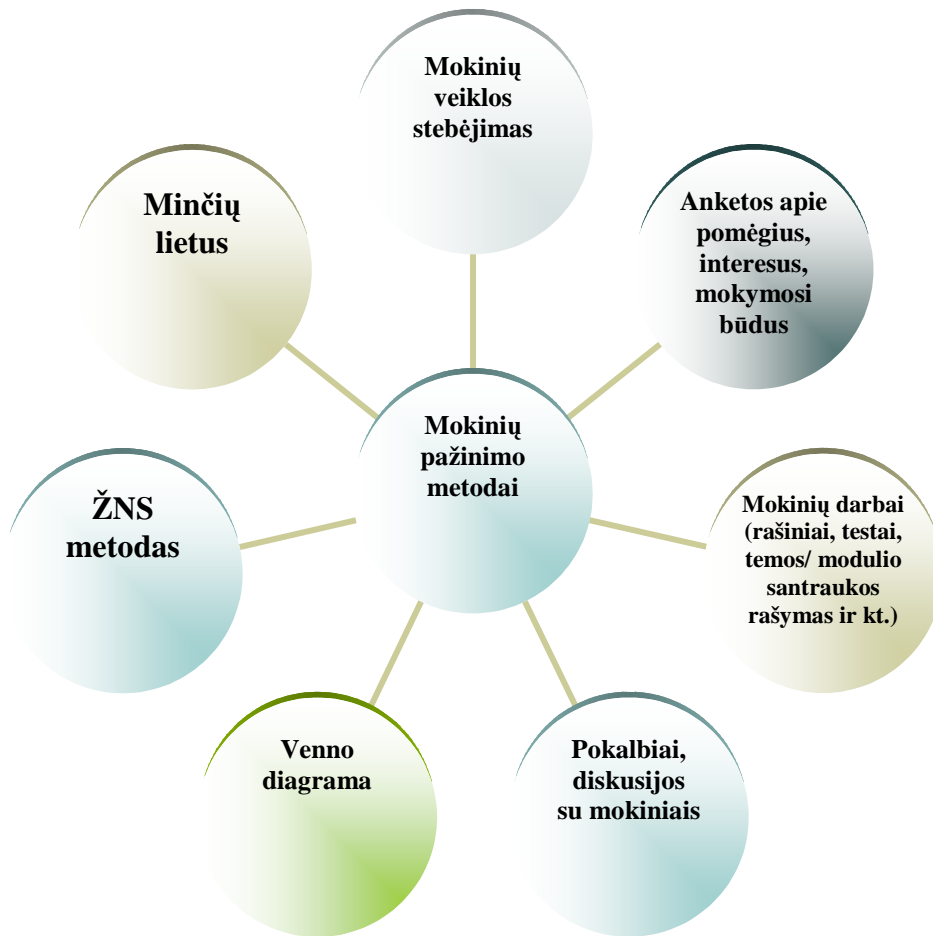
3.1. Akademinį ir praktinių polinkių mokinių pažinimas

Lietuvių kalbos modulių programose 9-10 kl. siūlomi du privalomai pasirenkami moduliai skirtingų polinkių, interesų ir gebėjimų mokiniams. Mokytojas, padėdamas mokiniams pasirinkti taikomąjį arba akademinį modulį, turėtų gerai juos pažinti – žinoti, ką kiekvienas jų žino ir geba, kokie jų individualūs pomėgiai, poreikiai ir gebėjimai, ką jie turėtų išmokti ir gebėti, pasirinkę vieną iš siūlomų modulių (žr. 2 pav.).

2 paveikslas

Siekiant geriau pažinti savo mokinius, galima stebėti, kaip jie mokosi, klausytis, kaip jie mąsto, ką kalba apie savo pomėgius, interesus, kaip save vertina, ko siekia, ko norėtų išmokti, kas jiems sekasi ir nesiseka, kokie būdai padeda geriau išmokti ir kt. Mokytojas gali pasirinkti įvairius mokinių pažinimo metodus (žr. 3 pav).

Mokiniai, kurie renkasi taikomąjį arba akademinį modulį, yra linkę mokytis skirtingai, todėl jiems reikėtų taikyti skirtingus mokymo(si) metodus (žr. 5 ir 6 lentelę).

5 lentelė

Praktinių polinkių mokinio portretas

(parengta pagal G. Petty, E. Jensen)

Būdingos savybės (gebėjimai)	Kokia veikla jiems patinka ir nepatinka?	Kokie mokymo(si) metodai tinka?
Teikia pirmenybę daiktų ir jausmų pasauliui	Mėgsta veiklą, kuri duoda profesinės, akademinės ar praktinės naudos.	Jiems reikia veiksmo, žaidimo ir judėjimo.
Praktiniai gebėjimai Eksperimentavimas	Patinka mokytis iš patirties: spręsti realias gyvenimo problemas, praktiškai taikyti įvairias teorijas, ką nors daryti, išbandyti. Patinka mokytis iš patirties. Nemėgsta teorinių paskaitų ir abstrakčių sąvokų aiškinimosi.	Konkretus mokymasis ir pavyzdžiai Imitavimas Praktiniai projektai Klausimai ne raštu Vaidyba Eksperimentai Ekskursijos

Akademinių polinkių mokinio portretas

(parengta pagal G. Petty, E. Jensen, N. Bižys, G. Linkaitytę, A. Valiukevičiūtę, L. Šiaučiukėnienę, O. Visockienę, P. Talijūnienę)

Būdingos savybės (gebėjimai)	Kokia veikla jiems patinka ir nepatinka?	Kokie mokymo(si) metodai tinka?
<p>Ieškoti naujos ir neįprastos informacijos.</p> <p>Teorizuoti, paaiškinti, kodėl vyksta žinomi dalykai.</p> <p>Pasiūlyti unikalius alternatyvius sprendimus.</p> <p>Sprendimo gali ieškoti iš pirmo žvilgsnio juokinguose, keistuose, neįprastuose šaltiniuose.</p> <p>Sugalvoti daug naujų idėjų, rizikuoti siūlydamas sprendimus bei idėjas.</p> <p>Suprasti abstrakčius terminus ir juos vartoti.</p> <p>Logiškai prognozuoti.</p> <p>Lengvai suvokti naują informaciją ir ją susieti su turimomis žiniomis.</p> <p>Gerai atsiminti detales.</p> <p>Manipuliuoti vienos minties aspektais, fantazuoti.</p>	<p>Prasmingi ir įdomūs tyrimai.</p> <p>Specialūs pokalbiai klasėje jiems aktualiomis temomis.</p> <p>Užduotys, kurioms atlikti reikia erudicijos.</p> <p>Skatinimas kelti klausimus, ieškoti neįprastų sprendimų, prognozuoti.</p> <p>Galimybė pritaikyti turimas žinias.</p>	<p>Tyrimai</p> <p>Projektai</p> <p>Debatai, diskusijos</p> <p>Atradimas pagal nurodymus</p> <p>Seminarai</p> <p>Pranešimai</p> <p>Atsitiktinės asociacijos</p> <p>Plakatų ar modelių kūrimas</p> <p>Atvejo analizė</p> <p>Užmokyklinės užduotys</p> <p>Sąvokų, minčių žemėlapiai</p>

Šaltiniai

1. Bižys N., Linkaitytė G., Valiukevičiūtė A. Pamokos mokytojui. –V., 1996.
2. Jensen E. Tobulas mokymas. –V., 1999.
3. Kaip keisti mokymo praktiką. Ugdymo turinio diferencijavimas atsižvelgiant į moksleivių įvairovę. – V., 2006.
4. Petty G. Šiuolaikinis mokymas. – V., 2006.
5. Šiaučiukėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. Šiuolaikinės didaktikos pagrindai. – K., 2006.

3.2. Tiriamosios veiklos organizavimo gairės

Mokinių tiriamoji veikla grindžiama užduotimis, kurios reikalauja nevienareikšmiško sprendimo/ atsakymo. Pagrindinės tiriamosios veiklos charakteristikos:

- gebėjimas kelti problemas, hipotezes, jas formuluoti;
- mokėjimas dirbti su įvairiais šaltiniais (rinkti medžiagą, ją sisteminti, grupuoti, lyginti ir kt.);
- gebėjimas tyrinėti pirminius šaltinius;
- gebėjimas analizuoti, kritiškai mąstyti, spręsti problemas.

Tiriamoji veikla ugdymo(si) procese gali būti organizuojama kaip individuali ir grupinė mokinių veikla. Organizuojant grupinį tyrimą, galima taikyti projektinio darbo metodą.

Rekomenduojamos tyrimo pakopos:

- I. Grupių sudarymas
- II. Planavimas
- III. Tyrimas
- IV. Tyrimo ataskaitos rengimas
- V. Pristatymas
- VI. Įvertinimas

I. Grupių sudarymas

1 tarpsnis. Supažindinimas su tema:

- rekomenduojama pateikti temą kaip vienareikšmio atsakymo neturintį klausimą; būtent mokinių mąstymą, veiklą provokuojantys klausimai labiausiai ir sudomina mokinius, sužadina jų norą imtis tiriamosios veiklos;
- reikėtų paskatinti mokinius prisiminti aptariama tema skaitytas knygas, matytus filmus, spektaklius, parodas ir kt.

2 tarpsnis. Temos aiškinimas. Šioje pakopoje galima taikyti įvairias strategijas:

- *klausimų formulavimas*: visi klasės mokiniai kelia klausimus, kuriuos norėtų tirti, ir pildo lapą; mokiniai individualiai surašo klausimus ir toliau planuoja didesnėmis grupėmis (po 2, 4); klausimai palyginami, išbraukiami pasikartojantys, ir pildomas vienas lapas;

- *idėjų generavimas*: mažos 4 žmonių grupės užrašo tyrimo idėjas ir išsako jas visai klasei; klasė aptaria sąrašus ir parengia vieną bendrą;
- *idėjų kūrimas remiantis turimomis žiniomis, tyrimo lentelė, durstinys, ŽNS plius, temos, minčių žemėlapiai* (žr. D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. – V., 2004, p. 35–38; 67; 71; 73; 83);
- *akiniai* (žr. G. Petty. Šiuolaikinis mokymas. – V., 2006, p. 293);
- *prioritetų nustatymas, Venno diagrama* (žr. <http://www97.intel.com/ru/.../AssessmentStrategies/>).

3 tarpsnis. Potemių įvardijimas. Klasės sudaryto sąrašo klausimai padalijami į smulkesnes dalis. Jos tampa potemiais, kuriuos tirs grupės.

4 tarpsnis. Tiriamųjų grupių sudarymas:

- mokinių skirstymas į grupes (žr. G. Petty. Šiuolaikinis mokymas. – V., 2006, p. 278–280);
- svarbiausi mokymosi bendradarbiaujant elementai (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 37–41);
- mokytojo vaidmuo, mokant bendradarbiauti (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 47);
- komandų sudarymas (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 247–265).

II. Planavimas

Tiriamosios veiklos planas yra mokinių ir mokytojo susitarimas dėl darbo tikslų, veiklos būdų, atlikimo terminų ir mokymosi vertinimo kriterijų. Planuoti veiklą mokiniai gali visiškai savarankiškai, tačiau dažniausiai jiems reikalinga mokytojo konsultacija, pagalba. Veiklos planavimas padeda mokiniams stebėti mokymosi pasiekimus, koreguoti darbo trūkumus ir esant būtinybei pasitelkti reikalingą pagalbą.

Mokydami planuoti, mokiniai

- prisiima atsakomybę už savarankišką mokymąsi;
- turi galimybę ugdytis reikalingus gebėjimus;
- ugdo savarankiškumą ir gebėjimą įsivertinti.

1 tarpsnis. Kiekviena grupė nagrinėja savo potemį ir iškelia tiriamąją problemą.

2 tarpsnis. Kiekviena grupė, planuodama veiklą, turėtų:

- susiformuluoti tiriamosios veiklos tikslus, išsikelti hipotezę;
- numatyti darbo etapus;
- nuspręsti, ar atskirus potemio aspektus tirs pavieniui ar poromis;
- aptarti darbų atlikimo ir atsiskaitymo terminus;
- numatyti tyrimui reikalingus išteklius ir šaltinius;
- aptarti drauge su mokytoju vertinimo kriterijus – vertinimo numatymas (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 239);
- išnagrinėti pradinį planą remdamiesi mokytojo pateiktais klausimais (žr. 7 lentelę) ir, jei reikia, jį koreguoja – planavimo pavyzdžiai
(žr. <http://www97.intel.com/ru/.../AssessmentStrategies/>);
- pildyti *Grupinio tyrimo planavimo lapą* (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 231), kuris padeda sustruktūruoti veiklą;
- apibrėžti kiekvieno pareigas (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 72–73; 230).

Kad mokiniams būtų lengviau išsikelti darbo tikslus ir numatyti realius grafikus, būtų tikslinga šio etapo pradžioje pateikti tam tikrus klausimus ir padėti mokiniams sukurti aiškų veiksmų planą.

7 lentelė

Klausimai mokiniams, planuojantiems tyrimą

Klausimai	Pastabos
<p>Koks jūsų tyrimo tikslas ir uždaviniai?</p> <p>Tyrimo planavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar numatėte savo veiksmų seką (tyrimo etapus)? • Ar apgalvojote tyrimui reikalingus išteklius ir veiklos strategijas? • Ar aiškūs ir realūs darbų atlikimo terminai? 	
<p>Tyrimo veiklos stebėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokių kilo sunkumų planuojant tyrimą? • Kaip įveiksite kilusius sunkumus? • Ar turite parengę tyrimo kontrolės planą? • Ką darysite, jei nespėsite atlikti numatytų darbų pagal grafiką? • Kaip suprasite, ar darbas atitinka numatytus kriterijus? 	

Refleksija

- Ar atsižvelgėte į išsakytas pastabas?
- Ką sužinojote apie save?
- Kokius savo gebėjimus norėtumėte tobulinti?

III. Tyrimas

1 tarpsnis. Kasdienių planų rengimas. Grupės nariai sudaro kiekvienos tyrimo dienos veiklos plano lapą (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 233).

2 tarpsnis. Informacijos rinkimas iš įvairių šaltinių.

Ugdant informacinius gebėjimus, galima pasiremti išbandytais modeliais: Marlando, Wray ir Lewiso, Big Six ir kt. modeliai (žr. J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998, p. 31–37).

Taikomos įvairios informacijos paieškos, atrankos, grupavimo, skaitymo, analizės, interpretacijos, vertinimo strategijos: *diskusijos tinklas, nuodugnus klausinėjimas, veikėjų stebėjimas, tyrimo lentelė, durstinys, ŽNS plius, minčių žemėlapis, lygių žymėjimas, teiginio ir patvirtinimo struktūra, piramidės formos diagrama, klausimo analizė, pasakojimo planas, struktūruoti užrašai, žodžio genealoginis medis* (žr. D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. – V., 2004); *bendroji ir tikslinė peržvalga, tekstų vertinimas, konspektavimas* (J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998, p. 119–129; 132–145).

Veiksmų planas renkant informaciją (žr. J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998, p. 80–94).

3 tarpsnis. Duomenų analizė ir įvertinimas. Grupės nariai įvertina surinktų duomenų svarbą, tiriant pasirinktą temą.

4 tarpsnis. Žinių taikymas. Grupės nariai pritaiko naujas žinias nagrinėdami savo tiriamą problemą.

5 tarpsnis. Refleksija ir įsivertinimas – įsivertinimo lapai (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 240).

IV. Tyrimo ataskaitos rengimas

1 tarpsnis. Ataskaitos būdo pasirinkimas. Grupė kartu su mokytoju nusprendžia, kokia forma supažindins klasę su savo duomenimis. Tai gali būti

- rašytiniai pranešimai;
- žodiniai pranešimai;
- skaidrių rodymas;
- anotuota paroda;
- vaizdo reportažas/ vaizdo siužetas;

- įsivaizduojama ekskursija;
- esė/ straipsnis;
- elektroninis žurnalas/ knyga/ tinklaraštis;
- filmo scenarijus.

2 tarpsnis. Ataskaitos rengimas. Grupės nariai aptaria kiekvieno vaidmenį rengiant galutinę ataskaitą.

3 tarpsnis. Ataskaitos rašymas. Grupės nariai atlieka savo užduotis arba pareigas, rengdami pristatymą. Patarimai mokiniams, kaip planuoti darbo pristatymą ir jį pristatyti (žr. J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998, p.146–161);

4 tarpsnis. *Refleksija ir įsivertinimas* – kaip įsivertinti savo darbą, prieš pateikiant jį mokytojui (žr. J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998, p. 162–173).

V. Pristatymas

1 tarpsnis. *Ataskaitos pristatymas*. Grupės pagal paskelbtą tvarkaraštį supažindina klasę su baigiamosiomis ataskaitomis.

2 tarpsnis. *Reagavimas į ataskaitą*. Kitų grupių nariai (klausytojai) garsiai aptaria tai, ką matė arba girdėjo – bendraamžių vertinimas.

3 tarpsnis. Rezultato įsivertinimas (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 241).

VI. Įvertinimas

Vertinimo aspektų aptarimas. Gali būti vertinamos dvi tiriamosios veiklos sritys:

1. Mokytojo vertinimas:

- galutinio produkto (mokinių tiriamojo darbo ataskaitos) vertinimas pagal darbo pradžioje pateiktus ir aptartus kriterijus;
- mokymosi proceso (mokinių darbo, atliekant tyrimą) vertinimas.

2. Mokinių įsivertinimas.

Šaltiniai

1. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000.
2. D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. – V., 2004.
3. J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998
4. G. Petty. Šiuolaikinis mokymas. – V., 2006.

4. Lietuvių kalbos branduolio, privalomai ir laisvai pasirenkamųjų modulių metodiniai aprašai ir detaliųjų planų projektai

4.1. Modulio aprašo modelis (gairės)

I. Modulio metrika (pavadinimas, paskirtis, valandų skaičius, tikslas, uždaviniai (pagrindinės nuostatos, žinios, supratimas ir gebėjimai, mokėjimo mokytis kompetencijos siekiai)
II. Modulio integracija (vertikaloji vidinė su lietuvių kalbos V-VIII kl. BP, vertikaloji dalykinė su V-VIII kl. istorijos, geografijos, etikos, tikybos, dailės, muzikos, užsienio kalbų ir kitų dalykų BP; horizontalioji vidinė su kitais IX-X klasės kalbos ir literatūros MP moduliais, horizontalioji dalykinė IX-X klasės istorijos, geografijos, etikos, tikybos, dailės, muzikos, užsienio kalbų ir kitų dalykų BP; integracinių saitų su kitomis integruojamomis BP programomis: <i>Mokymosi mokytis integruojamoji programa, Komunikavimo integruojamoji programa, Darnaus vystymosi integruojamoji programa, Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa</i>)
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.2. Branduolio lietuvių kalbos modulių metodiniai aprašai ir detaliųjų planų projektai

4.2.1. A1 (9) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.2.1.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.2.1.2. Modulio detalaus plano projektas

*Parengė Švenčionių rajono Pabradės „Ryto“ gimnazijos lietuvių kalbos vyresnioji mokytoja
Margarita Šalnė, lietuvių kalbos mokytoja Lina Zalagienė ir
projekto darbo grupė*

A1. KALBOS GYVENIMAS: kalbų kilmė ir raida

9 klasė

Trukmė – 22 val.

Modulio tikslas. Sudaryti sąlygas mokiniams pažinti kalbą kaip socialinį kultūrinį reiškinį, pažinti lietuvių kalbą ir jos savitumą, ugdytis asmeninį, kalbinį ir kultūrinį tapatumą.

Uždaviniai. Modulio programa siekiama, kad mokinys:

- pažintų save kaip lietuvių kalbos vartotoją ir puoselėtoją;
- pažintų kalbą kaip savitą fenomeną, kaip tautos savastį, kultūros reiškinį;
- pakartotų 8 klasės programos kalbos ugdymo kursą.

Numatomi mokinių pasiekimai. Kad įgytų kalbos pažinimo gebėjimų, mokiniai turėtų išsiugdyti **šią nuostatą:** vertinti kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį, bendravimo priemonę. **Žinios ir supratimas, gebėjimai.** Mokiniai turėtų:

- suvokti kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį;
- suvokti lietuvių kalbos unikalumą ir savitumą;
- paaiškinti lietuvių kalbos kilmę, diskutuoti apie jos dabartį, kitimą;
- nurodyti kelis iškiliausius lietuvių kalbos tyrėjus, apžvelgti jų veiklos sritis, įvardyti darbų reikšmę;
- išvardyti lietuvių kalbos tarmes, apibūdinti, tyrinėti vietos tarmę ir palyginti ją su bendrine kalba;
- rengti ir skaityti pranešimus / pristatymus su vaizdine informacija;
- rašyti esė apie visuomenės ir kalbos sąsajas, interviu.

Pamokos eilės numeris, tema (problema), uždaviniai	Numatoma kalbinė veikla ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (būdai ir formos)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai	Pastabos
I etapas. Modulio įvadas (2 val.)				
<p>1.Modulio įvadas (2 val.). 1.1. Ką žinome apie lietuvių kalbą ir kitas kalbas? (1 val.). Uždaviniai: – pakartoti 8 klasės kursą modulio tema; – įsivertinti savo žinias ir gebėjimus.</p> <p>1.2. Modulio A1. Kalbos gyvenimas: kalbų kilmė ir raida pristatymas ir mokymosi planavimas (1 val.). Uždaviniai: – Ko sieksime šiuo moduliui? – Ką ir kaip veiksime? – Iš ko matysime, kad pasiekėme tikslus?</p>	<p>Įtraukiantis pokalbis; žaidimas „Kas? Kur? Kada?“ / testas, įsivertinimas „šviesoforo“ metodu.</p> <p>Modulio tikslo, uždavinių, turinio pristatymas ir aptarimas; veiklos krypčių numatymas, modulio plano koregavimas; vertinimo formų ir būdų numatymas. Metodai: kūrybinės mokymosi planavimo užduotys grupėms ir jų pristatymas bei vertinimas „karuselės“ metodu.</p>	<p>Diagnostinis vertinimasisiekiant nustatyti žinių apie kalbų kilmę ir raidą, lygį.</p>	<p>Modulio A1. <i>Kalbos gyvenimas: kalbų kilmė ir raida</i> programos ir plano projektai.</p>	
II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (19 val.)				
<p>2.1. Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinys (2 val.). 2.1.1. Kalbos reikšmė ir kilmė (1 val.). 2.1.2. Pasaulio kalbos (1 val.). Uždaviniai:</p>	<p>Įtraukiantis pokalbis, grupės diskusija ir jos rezultatų pristatymas, durstinys, žemėlapis „Svarbiausios</p>	<p>Formuojamasis: mokomasi informacijos atrankos ir jos perteikimo strategijų.</p>	<p>Koženiauskiene R., Dobrovolskis B., Zinkevičius Z. <i>Lietuvių kalba 9 kl.</i>, p. 237. Zinkevičius Z. <i>Kalbotyros pradmenys</i>.</p>	

<p>– vertinti kalbinę veiklą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių saviraiškai;</p> <p>– pažinti kalbą kaip savitą fenomeną, kaip tautos savastį, kultūros reiškinių;</p> <p>– paaiškinti kalbos kilmę, jos genezę.</p>	<p>pasaulio kalbos“ analizė.</p>		<p>Biblijos mitas apie Babelio bokštą dailėje (pvz., Piterio Breigerio vyresniojo paveikslas „Babelio bokštas“ ar „Mažasis Babelio bokštas“).</p> <p><i>Tekstas diskusijai apie kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį:</i> Rūta Miliūnaitė. <i>Apie kalbą ir mus.</i> Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. 2006, p. 76–78.</p>	
<p>2.2. Lietuvių kalbos atsiradimas ir raida (1 val.). Uždaviniai:</p> <p>– paaiškinti lietuvių kalbos kilmę;</p> <p>– diskutuoti apie lietuvių kalbos dabartį, kitimą.</p>	<p>Darbas grupėmis / poromis: tekstų skaitymas ir žymėjimas ŽNS metod / lentelės pildymas. Diskusija apie lietuvių kalbos dabartį, kitimą.</p>	<p><i>Formuojamasis:</i> mokomasi rasti reikiamą informaciją, ją pasižymėti / performuluoti. <i>Kaupiamasis:</i> už pasirengimą diskusijai ir dalyvavimą.</p>	<p>Koženiauskiene R., Dobrovolskis B., Zinkevičius Z. <i>Lietuvių kalba 9 kl.</i>, p. 250. <i>Tekstai diskusijai:</i> „Ar lietuvių kalba gali būti tiltas į Europos kalbų pasaulį?“ (Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Rinkauskiene R. <i>Tėvynė – tai kalba 9 kl.</i> 3 knyga, psl. 50–51) „Kaip miršta kalbos?“ (Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Rinkauskiene R. <i>Tėvynė – tai kalba 9 kl.</i> 3 knyga, psl.45–47)</p>	
<p>2.3. Seniausi lietuvių kalbos rašytiniai šaltiniai, jų kultūrinis kontekstas, reikšmė Lietuvos kultūros raidai (4 val). Uždaviniai:</p> <p>– parengti ir skaityti pranešimą su vaizdine</p>	<p>Darbas grupėmis: pranešimų su vaizdine medžiaga (pvz., pateiktimis, nuotraukomis, iliustracijomis, plakatais) rengimas ir pristatymas; pranešimų</p>	<p><i>Formuojamasis:</i> mokomasi rasti reikiamą informaciją pranešimo tema, ją atrinkti, glaudinti ir apibendrinti bei pristatyti pagal aptartus kriterijus; vertinti kitų grupių darbą pagal numatytus kriterijus ir įsivertinti savo</p>	<p>Koženiauskiene R., Dobrovolskis B., Zinkevičius Z. <i>Lietuvių kalba 9 kl.</i>, psl. 251.</p> <p>Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Rinkauskiene R. <i>Tėvynė – tai kalba 9 kl.</i> 2 knyga, psl 9; 3 knyga, psl 27–35.</p>	<p><i>Galimos pranešimų temos:</i> – Gedimino laiškai ir jų reikšmė Lietuvos kultūros raidai; – M. Husoviano „Giesmė apie stumbrą“;</p>

<p>informacija / pateiktimis; – įvardyti seniausius lietuvių kalbos rašytinius šaltinius; – paaiškinti seniausių lietuvių kalbos rašytinių šaltinių svarbą ir reikšmę Lietuvos kultūros raidai.</p>	<p>turinio ir pristatymo vertinimo kriterijų rengimas; pranešimų klausymas, aptarimas ir vertinimas.</p>	<p>indėlių į grupės darbą. <i>Kaupiamasis:</i> pranešimo rengimas ir pristatymas.</p>	<p>M. Daukšos „Postilės“ prakalba į malonųjį skaitytoją. Skaito Aktorė Gražina Urbonaitė. http://postilla.mch.mii.lt/postile/prakalba.htm Mokslo ir enciklopedijų instituto elektroninių knygų serija Lietuva. http://www.musicalia.lt/meli/index1.php?id=26</p>	<p>– M. Daukšos „Postilė“, jos reikšmė Lietuvos kultūros raidai; – Pirmoji lietuviška knyga ir jos reikšmė Lietuvos kultūros raidai“.</p>
<p>2.4. Lietuvių bendrinės kalbos formavimosi procesas (1 val.). Uždaviniai: – pateikti 2–3 pavyzdžius, kuo lietuvių kalba išsiskiria iš kitų kalbų; – paaiškinti, kaip formavosi lietuvių bendrinė kalba.</p>	<p>Kelių tekstų ta pačia tema peržvalga; detalusis teksto skaitymas ieškant atsakymo į pateiktus klausimus / lentelės pildymas / konspektas.</p>	<p><i>Formuojamasis:</i> mokomasi teksto skaitymo strategijų ir reikiamos informacijos žymėjimo būdų.</p>	<p>Koženiauskiene R., Dobrovolskis B., Zinkevičius Z. <i>Lietuvių kalba 9 kl.</i>, psl. 250. Zinkevičius Z. <i>Bendrinės kalbos iškilimas.</i> Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Rinkauskiene R. <i>Tėvynė- tai kalba 9 kl.</i> 3 knyga, psl. 27–29.</p>	
<p>2.5. Pagrindiniai lietuvių kalbos tyrėjai ir ugdytojai. Jų darbų reikšmė (2 val). Uždaviniai: – parengti ir skaityti pranešimą su vaizdine informacija / pateiktimis; – nurodyti kelis iškiliausius lietuvių kalbos tyrėjus; – apžvelgti iškiliausių lietuvių kalbos tyrėjų veiklos sritis,</p>	<p>Iš anksto parengtų pranešimų su vaizdine informacija / pateiktimis pristatymas; pranešimų klausymas, aptarimas ir vertinimas.</p>	<p><i>Formuojamasis:</i> mokomasi glaustai užsirašyti pagrindinę pranešimo informaciją, ją pasitikslinti iš klausius pranešimą; vertinti pranešimų turinį ir pranešėjų kalbą pagal iš anksto aptartus kriterijus; įsivertinti savo indėlių į grupės darbą. <i>Kaupiamasis:</i> pranešimo su vaizdine medžiaga / pateiktimis parengimas ir</p>	<p>Koženiauskiene R., Dobrovolskis B., Zinkevičius Z. <i>Lietuvių kalba 9 kl.</i>, psl. 13. Dobrovolskis B., Koženiauskiene R., Mikulėnienė D. <i>Lietuvių kalba 10 kl.</i>, psl. 170–203. Lituanistikos paveldo informacinė sistema „Aruodai“. http://old.aruodai.lt/kalba/3_kalba_klasifikacija.htm</p>	<p><i>Galimos pranešimų temos:</i> – <i>Lietuvių kalbos tyrėjai ir ugdytojai:</i> K. Sirvydas; – <i>Lietuvių kalbos tyrėjai ir ugdytojai:</i> D. Kleinas; – <i>Lietuvių kalbos tyrėjai ir ugdytojai:</i> F. Kuršaitis – <i>Lietuvių kalbos</i></p>

įvardyti jų darbų reikšmę.		pristatymas.		<i>tyrėjai ir ugdytojai:</i> K. Būga; – <i>Lietuvių kalbos tyrėjai ir ugdytojai: J. Jablonskis.</i>
2.6. Lietuvių kalbos tarmės (5 val). 2.7.1. Tarmė ir pusiau tarminė kalba. Aukštaičių tarmė. Žemaičių tarmė (2 val.). 2.7.2. Kalbinės aplinkos tyrimas „Tiriu ir vertinu kalbinę aplinką“ (3 val.). Uždaviniai: – atpažinti aukštaičių ir žemaičių tarmes; – nustatyti kalbos kitimą ir paaiškinti jo priežastis.	Tarmiškos šnekos įrašų klausymas; tarmių žemėlapis analizė; darbas grupėmis: projektinių darbų temų pasirinkimas, tiriamosios veiklos planavimas; interviu su tarmiškai šnekančiu žmogumi / radijo ar TV laidos įrašo analizė; tyrimo apibendrinimas ir pristatymas; pristatymo klausymas, aptarimas ir vertinimas.	<i>Formuojamasis:</i> Mokomasi planuoti tyrimą, užrašyti interviu, apibendrinti ir tinkamai pateikti tyrimo išvadas, vertinti savo indėlį į grupės darbą. <i>Kaupiamasis:</i> projektinio darbo parengimas ir viešas pristatymas.	Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Rinkauskienė R. <i>Tėvynė- tai kalba 9 kl.</i> 2 knyga, psl. 77; 3 knyga, p. 36–37. Tarmių chrestomatija, žemėlapis „Lietuvių kalbos tarmės“. Lietuvių kalbos instituto Tarmių archyvo duomenų bazė http://tarmes.mch.mii.lt/ Lituanistikos paveldo informacinė sistema „Aruodai“. http://old.aruodai.lt/kalba/3_kalba_klasifikacija.htm	<i>Apie projektinių darbų planavimą žr.:</i> Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Rinkauskienė R. <i>Tėvynė – tai kalba 9 kl.</i> Mokytojo knyga, p. 45–47
2.7. Indoeuropiečių kalbų šeima. Baltų kalbos ir jų likimai (1 val). Uždaviniai: – parengti ir skaityti pranešimą su vaizdine informacija / pateiktimis; – išvardyti indoeuropiečių kalbos šeimų šakas, parodyti jas žemėlapyje; – išvardyti gyvas ir mirusias baltų kalbas, parodyti jas	Darbas grupėmis: pranešimų su vaizdine medžiaga (pvz., pateiktimis, nuotraukomis, iliustracijomis, plakatais) pristatymas; pranešimų klausymas, aptarimas ir vertinimas.	<i>Formuojamasis:</i> mokomasi glaustai užsirašyti pagrindinę pranešimo informaciją, vertinti pranešimų turinį ir pranešėjų kalbą pagal iš anksto aptartus kriterijus; įsivertinti savo indėlį į grupės darbą. <i>Kaupiamasis:</i> pranešimo su vaizdine medžiaga / pateiktimis parengimas ir pristatymas.	Koženiauskiene R., Dobrovolskis B., Zinkevičius Z. <i>Lietuvių kalba 9 kl.</i> , p. 242. Zinkevičius Z. <i>Kalbotyros pradmenys.</i> Sabaliauskas A. <i>Mes baltai. Gimtasis žodis</i> , 2002. Mokslo ir enciklopedijų instituto elektroninių knygų serija Lietuva. http://www.musicalia.lt/meli/index1.php?id=26	Pranešimų temos ir jų vertinimo kriterijai paskelbiami mokiniams iš anksto.

žemėlapyje; – suvokti kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį.				
2.8. Lietuvių kalbos būties ir buities klausimai: būti ar nebūti, kodėl? (3 val.) Uždaviniai: – pažinti save kaip lietuvių kalbos vartotoją ir puoselėtoją; – pažinti kalbą kaip savitą fenomeną, kaip tautos savastį, kultūros reiškinį; – planuoti, rašyti ir tobulinti esė.	Esė pavyzdžių skaitymas ir analizė (tikslas, tema, problema, nuomonės raiška ir kt.); minčių lietus. Laisvasis rašymas / rašinio plano rengimas; savarankiškas esė pirmojo varianto rašymas namuose; juodraščių skaitymas ir aptarimas grupėse; teksto taisymas, redagavimas, švarraščio pateikimas.	<i>Formuojamasis:</i> mokomasi planuoti esė ir tobulinti rašomąjį darbą pagal aptartus vertinimo kriterijus. <i>Kaupiamasis:</i> esė .	Koženiauskienė R., Mikulėnienė D., Rinkauskienė R. <i>Tėvynė – tai kalba 9 kl.</i> 3 knyga, p. 45-51; 54–61	<i>Esė temos:</i> „Tarmės – gija, jungianti mus su protėviais“; „Lietuvių kalbos ateitis“; „Kalba – tai Tėvynė“; „Dvikalbystės / daugiakalbystė Lietuvoje“ ir kt.
III etapas. Modulo apibendrinimas (1 val.)				
3.1. Ar pasiekėme tikslus, kurių siekėme? (1 val.) Uždaviniai: – įsivertinti moduli mokymosi pasiekimus ir padarytą pažangą, savo indėlį į mokymosi procesą; – apmąstyti savo, kaip besimokančiojo, stiprybes ir numatyti, ką ir kaip tobulinti.	Gali būti taikomi individualaus kiekvieno mokinio įsivertinimo ir visos klasės mokinių refleksijos metodai, pvz., mokymosi dienoraštis; voratinklis, nebaigti sakiniai, kompetencijų vertinimo skalė, pokalbis ratu ir kt.	Apibendrinamasis	<i>Vertinimo samprata.</i> Švietimo ir mokslo ministerija. 2004. <i>Vertinimas ugdymo procese.</i> Švietimo plėtotės centras. 2007. <i>Kompetencijų ugdymas.</i> Metodinė medžiaga. Ugdymo plėtotės centras. 2010, interneto svetainė www.mokomes5-8.pedagogika.lt	Apibendrinamasis vertinimas baigiant modulį turėtų būti grindžiamas moduli programos projekte numatytais vertinimo lygių aprašais.

Mokinių darbai, iš kurių rezultatų galėtų rasti baigiamasis modulio vertinimas:

Kalbos istorijos, raidos, lietuvių bendrinės kalbos formavimosi, lietuvių kalbos tarmių ir pan. temomis, numatytomis programos turinio apimtyse, gali būti rengiama:

- esė / straipsnis;
- sakinis pranešimas (su *PowerPoint* programa parengtomis pateiktimis).
- interviu, pvz., iš tarmiškai šnekančių asmenų, tam tikrais pasirinktais kalbų ar tarmių klausimais – tarpinis tiriamosios veiklos rezultatas.

Kaupiamasis vertinimas

- Sakytinio pranešimo su vaizdine medžiaga parengimas ir pristatymas – 40 proc.
- Interviu – 10 proc.
- Pasirinktos temos tyrimas ir jo pristatymas (pranešimu) – 30 proc.
- Esė – 20 proc.

Galimi tekstai ir kita medžiaga aktualizacijai ir ugdymo procesui

- Biblijos mitas apie Babelio bokštą (ir dailėje, pvz., Piterio Breigerio vyresniojo paveikslas „Babelio bokštas“ ar „Mažasis Babelio bokštas“)
- Lietuvos ir lietuvių kilmės teorijos.
- M. Daukšos „Postilės“ prakalba į malonųjį skaitytoją. Skaito Aktorė Gražina Urbonaitė. <http://postilla.mch.mii.lt/postile/prakalba.htm>
- A. Sabaliauskas. „Mes baltai“. *Gimtas žodis*, 2002.
- K. Eigminas. Kas yra *bachuras*. Žodžių istorijos etiudai. Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2002.
- Mokslo ir enciklopedijų instituto elektroninių knygų serija Lietuva. <http://www.musicalia.lt/meli/index1.php?id=26>
- Lietuvių kalbos instituto Tarmių archyvo duomenų bazė <http://tarmes.mch.mii.lt/>
- Lituanistikos paveldo informacinė sistema „Aruodai“. http://old.aruodai.lt/kalba/3_kalba_klasifikacija.htm
- Lietuvių poetai ir poezija apie kalbą.
- Žemaitė. „Trys mylimos“. Pagal galimybes gali būti vykstama į spektaklį.
- A. Latėnas skaito A. Strazdo eiles. F. Latėno muzika.
- Pažintis su internetiniais ištekliais:
 - www.lkz.lt
 - www.vlkk.lt
 - <http://www.kalbosnamai.lt/>
 - www.lki.lt ir pan.

Projektinei veiklai siūlomos kryptys:

1. Kalbos kilmė.
2. Lietuvių kalbos atsiradimas.
3. Lietuvių kalba tarp kitų indoeuropiečių kalbų.
4. Seniausi rašytiniai šaltiniai.
5. Gimtosios tarmės ypatybės.
6. Bendrinės kalbos formavimasis.
7. Žymiausi XX a. pradžios kalbininkai.

4.2.2. A2 (9) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.2.2.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.2.2.2. Modulio detalaus plano projektas (bus parengtas)

4.2.3. A3 (9) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.2.3.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.2.3.2. Modulio detalaus plano projektas

Parengė Klaipėdos „Ažuolyno“ gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Violeta Dumčiuviienė ir projekto darbo grupė

A3. ŽODIS IR ŽENKLAS: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas

9 klasė
Trukmė – 22 val.

Mokinių mokymo(si) patirtis

Sėkmingam modulio „Žodis ir ženklas: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas“ mokymuisi aktualūs šie 7–8 klasėje įgyti mokinių gebėjimai, žinios, supratimas:

- pasirinkti kalbinę raišką ir pritaikyti turinį atsižvelgiant į komunikavimo situaciją ir adresatą (jaunesnis, bendraamžis, vyresnis; gerai išmanantis dalyką, menkai informuotas);
- siekdami sudominti kurti vientisus įtempto siužeto pasakojimus;
- siekti įtaigumo kurdami intrigą, motyvuotai siedami pasakojimo, aprašymo elementus;
- nuosekliai, aiškiai aprašyti proceso (pvz., atliekamo bandymo) eigą, paaiškinti sąvokas, reiškinius;
- išsakyti savo požiūrį, laikantis trinarės teksto struktūros, vidinės pastraipos struktūros reikalavimų;
- tinkamai argumentuoti remdamiesi patirtimi ir kitais šaltiniais;
- kurti įtikinamojo pobūdžio tekstus, pasirinkdami tinkamas leksines, gramatines, sintaksines priemones;
- kaupti medžiagą rašymui ir planuoti taikant tinkamas strategijas. Planuoti rašymo užduočiai atlikti skirtą laiką;
- atsižvelgdami į tikslą, adresatą, bendruosius stiliaus reikalavimus tobulinti nurodytą teksto dalį turinio, kalbinės raiškos ir taisyklingumo aspektais;
- remdamiesi savo rašymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija daryti išvadas apie taikytų strategijų tinkamumą vienai ar kitai rašymo problemai spręsti, numatyti tobulintinas rašymo gebėjimų sritis, išsikelti rašymo gebėjimų tobulinimo tikslus ir mokytojo vadovaujamam jų siekti.

Tikslas

Šiuo moduliui siekiama sudaryti sąlygas mokiniams įgyti sėkmingai rašymo veiklai reikalingo nusimanyto apie rašymo procesą, būdus, strategijas, šaltinius; tobulinti gebėjimą kurti aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstus.

Uždaviniai

Modulio programa siekiama, kad mokinys:

- pažintų aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų komponavimo taisykles;
- ugdytūsi aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymui būtinus gebėjimus;
- pažintų save kaip rašantįjį.

Numatomi mokinių pasiekimai

Nuostatos. Kad įgytų aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymo gebėjimų, mokiniai turėtų išsiugdyti **šią nuostatą**: vertinti rašymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį, sudarančią prielaidų saviraiškai.

Žinios ir supratimas, gebėjimai. Baigę modulio „Žodis ir ženklas: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas“ programą mokiniai turėtų gebėti:

- pasirinkti kalbinę raišką ir pritaikyti turinį atsižvelgdami į situaciją (oficiali, neoficiali) ir adresatą (gana specifinė skaitytojų grupė, pvz., paauglių tėvai), tikslą (aiškinti ar argumentuoti);
- paaiškinti procesus, reiškinius, požiūrius aiškiai nurodydami logines sąsajas, vartodami dalykinę kalbą, tinkamas sąvokas ir terminus;
- palyginti du objektus, aiškiai nurodydami lyginimo aspektus;
- išsakyti savo požiūrį, nuosekliai plėtodami pagrindinę mintį, vertinti;
- tinkamai argumentuoti, remdamiesi įvairaus pobūdžio šaltiniais;
- kurti įtikinamojo pobūdžio tekstus: polemizuoti su kitų požiūriais nurodydami argumentų silpnumą, pasiūlydami alternatyvų;
- atsižvelgdami į tikslą, adresatą, bendruosius stiliaus reikalavimus tobulinti tekstą ar nurodytą jo dalį kalbinės raiškos, turinio, struktūros ir taisyklingumo aspektais;
- rašyti diskusinius straipsnius / samprotavimo rašinius, dalykinius (motyvacinius) laiškus.

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai	Numatoma integruota kalbinė veikla (kalbėjimas ir klausymas, skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas, rašymas) ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (kas ir kaip vertinama)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas (2 val.)			
Modulio A3. pristatymas ir mokymosi planavimas (1 val.). Uždaviniai: – Ko sieksime šiuo moduliui? – Ką ir kaip veiksime? – Iš ko matysime, kad pasiekėme tikslus?	Modulio tikslo, uždavinių ir programos pristatymas, veiklos krypčių numatymas, modulio plano koregavimas; vertinimo formų ir būdų numatymas. Euristinis pokalbis, minčių lietus;		Modulio programos ir modulio plano projektai.
2. Žinių ir gebėjimų, būtinų kuriant tekstą, nustatymas; 7–8 klasės kurso kartojimas, rašymo veiklos aktualizavimas. Uždaviniai: – diagnozuoti mokinių rašymo gebėjimus ir žinias apie rašymo procesą; – formuoti gebėjimą įvertinti save, išsikelti mokymosi tikslus ir jų siekti.	Mąstymo pratybos (sąvokos, jų reikšmės, svarba rašant tekstą): mokiniai gauna lapus su svarbiausiomis teksto kūrimo sąvokomis, pildoma lentelė, kurioje yra 3 grafos: sąvoka (jau įrašyta mokytojo), jos apibūdinimas, reikšmė ir svarba kuriant tekstą (šias grafas pildo mokiniai kartu grupėje, siūsdami ratu lentelę, kuri vis papildoma). Grupė, pristatydama darbą, nurodo, kas jiems gerai žinoma, kas sekėsi sunkiau, kas iš viso nežinoma.	Formuojamasis: mokomasi įsivertinti savo žinias ir gebėjimus. Diagnostinis vertinimas, siekiant nustatyti mokinių žinių ir gebėjimų, reikalingų sėkmingam modulio mokymuisi, lygį ir individualizuoti ugdymą.	Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos.
II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (17 val.)			
1. Trinarės teksto struktūros	Mokytojo aiškinimas rodant pateiktis, darbas porose su 3 pateiktomis įžangomis, nustatant jų privalumus ir trūkumus,	Įsivertinimas: pamokos pabaigoje mokiniai atsako į mokytojo raštu	V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba IX klasei. Mokinio

<p>reikalavimai 1.1. Įžanga Uždaviniai: –įvardyti teksto struktūrinės dalis; –atpažinti rašinio įžangos pastraipą ir įvertinti jos tinkamumą; – sukurti rašinio įžangą.</p> <p>1.2.Dėstymas. Pastraipa. Pastraipos komponavimas Uždaviniai: – pažinti ir suvokti, kas yra dėstymo pastraipa, kokia jos vidinė struktūra; – sukurti vieną dėstymo pastraipą rašiniui.</p> <p>1.3.Apibendrinimas Uždaviniai: – suvokti, kas yra išvada ir kas yra užsklandos sakiny; – apibendrinti / parašyti apibendrinimo pastraipą.</p>	<p>aptarimas – diskusija. Namų darbas – sukurti įžangą rašiniui nurodyta tema.</p> <p>Galimų sakinių strategija, teksto skaitymas. Darbas grupėse – pateiktose keturiuose pastraipose pabraukti teminį sakinį vienu brūkšniu, aiškinimą vingiuotai ir apibendrinimą dviem linijomis. Namų darbas – sukurti vieną pastraipą rašiniui nurodyta tema.</p> <p>ŽNS, mokytojo aiškinimas. Pateikto rašinio išvadų kūrimas.</p>	<p>pateiktus klausimus ir akcentuoja, ką suprato, o kas jiems dar neaišku. Kaupiamasis: daliniu pažymiu pagal iš anksto su mokiniais aptartus kriterijus vertinama namuose sukurta įžanga. Už visus ne kontrolinius rašto darbus modulio pabaigoje bus rašomas vienas pažymys.</p>	<p>sąsiuvinis.V.,2007, psl.154. Z. Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. V. 200, psl.63-642 http://vma.emokykla.lt/moodle/mod/glossary/showentry.php?courseid=217&eid=4499&displayformat=dictionary D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. V.2004, psl.91 Z. Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. V. 200, psl.63-642 68-73. D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. V.2004, psl.73.</p>
<p>2.Rašomo teksto turinys ir kalbinė raiška. 2.1. Rašančiojo</p>	<p>Mokytojo aiškinimas, pratybos (atsakymai į klausimus,</p>	<p><i>Formuojamasis:</i> nagrinėdami pratimus mokosi</p>	<p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis IX klasei. V.,</p>

<p>priklausomybė nuo tikslo, adresato pasirengimo, lūkesčių ir vertybinių nuostatų. Komunikavimo situacijos įtaka teksto turiniui ir raiškai.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mokyti suprasti teksto paskirtį, tikslą, adresatą, pobūdį, daromą poveikį skaitytojui; – pritaikyti šias žinias praktiškai / nagrinėjant tekstą. 	<p>vadovėlio užduočių atlikimas, teksto suvokimas).</p>	<p>suprasti skaitomą tekstą uždaviniuose įvardijamais aspektais.</p>	<p>2007, psl. 136-139,156 V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba IX klasei. Mokinio sąsiuvinis.V., 2007, psl.112 -117.</p>
<p>3.Aiškinimas raštu, pagrindiniai aiškinimo modeliai.</p> <p>3.1. Teiginys – pavyzdys. Priežastis – pasekmė.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pavyzdžiais pagrįsti teminį sakinį; – naudotis atsakymu į klausimą kaip teksto išdėstymo principu; – taikyti žinias analizuojant ir vertinant draugų sukurtą pastraipą. 	<p>ŽNS, mokytojo aiškinimas. Darbas poromis: pastraipos kūrimas (pusė porų kuria pastraipą, pagrįstą vienu aiškinimo principu, pusė – kitu), mokymasis analizuoti kito sukurtą tekstą (poros pasikeičia darbais ir pasistengia įvertinti pagal iš anksto pateiktą vertinimo schemą).</p>	<p><i>Formuojamasis</i> Klasės draugų pastraipos įvertinimas pagal mokytojo pateiktus kriterijus.</p>	<p>Z. Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. V. 200, psl.112, 116. http://vma.emokykla.lt/moodle/mod/glossary/showentry.php?courseid=217&eid=4499&displayformat=dictionary</p> <p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis IX klasei. V.,2007, psl198-199. Z. Nauckūnaitė. Iškalbos</p>

<p>3.2. Problema – sprendimas. Lyginimas. Uždaviniai: – grupėje išnagrinėti ir apibendrinti dalykinę informaciją, žodžiu ją pateikti kitiems; – taikyti žinias praktiškai konstruojant pastraipą: lyginti, daryti išvadas, apibendrinti; – mokytis reflektvyviai mąstyti.</p>	<p>Analitinis – sintetinis pokalbis: mokytojo pateiktos medžiagos studijavimas – mokiniai grupėse analizuoja duotą pamokos temos dalį, jeigu kyla neaiškumų, konsultuojasi su mokytoju. Kiekviena grupė žodžiu pateikia apibendrintą medžiagą visai klasei. Pratybos: grupės po keturis mokinius gauna sukarpytą dalimis pastraipą ir turi ją suklijuoti, kad būtų rišlus tekstas. Lapo pabaigoje nurodyti, koks aiškinimo modelis buvo taikomas kuriant tekstą, ir nubrėžti schemą, kuri iliustruotų minties slinktį.</p>	<p><i>Formuojamasis</i> Mokomasi dirbti individualiai ir bendradarbiaujančiose grupėse: mokytis vieniems iš kitų, dalytis informacija ir kreiptis pagalbos į mokytoją, grupės draugus ir ją teikti kitiems.</p>	<p>mokymas.K.,2001, psl.76-79, 82; Z. Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. V. 200, psl.113-116;116-117.</p>
<p>4. Diskusinis straipsnis 4.1–2. Diskusinio straipsnio kūrimas. Uždavinys: – pagal įvestį sukurti diskusinį straipsnį naudojantis pagrindiniais aiškinimo modeliais.</p> <p>4.3. Diskusinio straipsnio analizė Uždaviniai: – remiantis savo rašymo veiklos stebėjimu ir mokytojo suteikta grįžtamąja informacija, apmąstyti, kokios planavimo,</p>	<p>Kūrybinis rašymas: diskusinio straipsnio „Ar šiuolaikiniam paaugliui reikia grožinės literatūros?“ kūrimas pasitelkiant pagrindines aiškinimo strategijas. Mokiniai gali naudotis mokytojo sudarytomis įvestimis.</p> <p>Mokytojo aiškinimas, trumpas darbų aptarimas – bendri klasės pasiekimai ir klaidos. Po to mokiniai, gavę ištaisytus darbus, pildo mokymosi dienoraštį, kuriame būtų atsakyta į klausimus (Ką aš dariau? Kaip man sekėsi? Ką supratau? Kur galėčiau pritaikyti?).</p>	<p><i>Diagnostinis:</i> vertinama pažymiu pagal iš anksto su mokiniais nurodytus kriterijus. Vertinimo tikslas – surinkti informaciją apie mokinių daromą pažangą, ją įvertinti. Galutinis pažymys už straipsnį rašomas tik įvertinus straipsnio klaidų analizės darbą.</p>	

<p>rašymo ir redagavimo strategijos asmeniškai tinkamiausios.</p>			
<p>5. Dalykinių aiškinamųjų tekstų stilius. 5.1. Neutrali, specifinė leksika, beasmeniai sakiniai. Tinkamos siejimo priemonės. Teksto rengyklė. Uždaviniai: – atpažinti ir apibūdinti dalykinius tekstus (leksiką, sintaksę, siejimo priemones); – naudojantis tekstų rengyklės pateiktais šablonais, rašyti dalykinį tekstą (gyvenimo parašymą, skelbimą).</p>	<p>Analitinis pokalbis, pildomas temos žemėlapis, pavyzdžių analizė: pagal pateiktą planą išsamiai nagrinėjama pateikto teksto sandara ir kalbinė raiška. Rašymo užduotis: naudojantis tekstu – šablonu parašyti savo gyvenimo aprašymą. N.D. Sukurti rekomendaciją draugui, kuris kandidatuoja į mokinių parlamentą.</p>	<p>Formuojamasis: mokiniai žodžiu aptaria klasės draugų sukurtus gyvenimo aprašymus turinio ir raiškos požiūriu, mokytojas surenka namų darbus ir pateikia pastabas apie pasitaikančius trūkumus iki savarankiško darbo.</p>	<p>R. Koženiauskienė, D. Mikulėnienė, R. Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Antroji knyga. K.,2008; psl. 51-55. V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis IX klasei. V.,2007, psl.158- 159; V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba. IX klasei. Mokinio sąsiuvinis. V.,2007, psl..149 B. Dobrovolskis, R. Koženiauskienė, D. Mikulėnienė. Lietuvių kalba 9 klasei. K., 2005, psl. 220.</p>
<p>6. Dalykinis laiškas. 6.1. Reikalavimai dalykiniam laišku. Uždaviniai: – parengti reikalavimus dalykiniam laišku: gebėti lyginti, išskirti būdingus dalykinės kalbos bruožus, abstrahuoti;</p>	<p>Darbas grupėse: pagal pateiktą motyvacinio laiško struktūrą sukurti dalykinio laiško planą, parašyti 5 reikalavimus (prisimenant anksčiau išdėstytą medžiagą) tokio stiliaus raštų kalbai. Pateiktos lentelės „Asmeninio ir dalykinio laiško palyginimas“ analizė papildant reikalavimų dalykiniam laišku sąrašą. Rašymo užduotis – grupėje sukurti dalykinį laišką, kuriame jūsų grupė prašo būti įtraukta į „Jūros šventės“ organizacinį komitetą.</p>	<p>Formuojamasis mokiniai, susipažinę su NEC-o sudaryta dalykinio laiško instrukcija, vertina kitos grupės sukurtą dalykinį laišką.</p>	<p>R. Koženiauskienė, D. Mikulėnienė, R. Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Antroji knyga. K.,2008; psl. 51. D. Drąsutavičienė, A. Drąsutavičienė Natale. Esė rašymo pratybos VIII – X klasei, V., 2008; psl. 80.</p>

<p>– naudojantis šablonu, bendradarbiaujant grupėje parengti dalykinio laiško planą;</p> <p>– pagal pateiktą įvestį bendradarbiaujant grupėje parašyti dalykinį laišką, vartojant neutralią, gana specifinę leksiką, beasmenius sakinius, neveikiamuosius dalyvius.</p> <p>6.2 Dalykinio laiško kūrimas.</p> <p>Uždavinys – sukurti dalykinį laišką remiantis šablonu ir reikalavimais dalykiniams tekstams.</p>	<p>Savarankiškas rašto darbas – dalykinio laiško kūrimas</p>	<p><i>Diagnostinis:</i> vertinama pažymiu pagal iš anksto mokiniams žinomus kriterijus.</p>	
<p>7. Argumentavimas raštu.</p> <p>7.1. Pagrindinė tezė, teiginiai, argumentai, kontrargumentai.</p> <p>Uždaviniai:</p> <p>– paaiškinti, kas yra tezė, įrodymas; pateikti pavyzdžių;</p> <p>Remiantis pastraipos struktūros reikalavimais įvertinti pateiktą argumentavimo pastraipą ir ją</p>	<p>ŽNS, mokytojo aiškinimas, vadovėlio medžiagos analizė, darbas grupėse : išanalizuoti pateikto teksto struktūrą : nustatyti teminį sakinį, apibendrinamąjį sakinį, argumentavimo sakinius. Rasti netinkamą pastraipą ir kartu ją ištaisyti bei užrašyti savo sąsiuvinuose.</p> <p>N.D. Sukurti pastraipą tema „Melo kojos trumpos“, kurios pagrindinė mintis – „Meluodamas visada įkliūsi“.</p> <p>Vadovėlio medžiagos studijavimas (lapai padauginti kiekvienam mokiniui), skirtingų spalvų rašikliais pažymint, kas rašant savo argumentavimo tekstus aktualu, nesvarbu, verta įsiminti. Piramidės formos diagrama.</p>	<p>Kaupiamasis: daliniu pažymiu pagal iš anksto su mokiniais aptartus kriterijus vertinama namuose sukurta pastraipa. Už visus ne kontrolinius rašto darbus modulio pabaigoje bus rašomas vienas pažymys.</p> <p>Įsivertinimas: sukūrus pastraipą pabandyti aptarti savo rašymo įgūdžius pagal schemą : * Man sekasi....</p>	<p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis IX klasei. V.,2007, psl.160;</p> <p>R. Koženiausienė, D. Mikulėnienė, R. Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Antroji knyga. K.,2008; psl. 53.</p> <p>Z. Nauckūnaitė. Teksto</p>

<p>patobulinti; – sukurti argumentavimo pastraipą nurodyta tema.</p> <p>7.2. Argumentų tipai, jų dėstymo tvarka. Logiški ir nelogiški argumentai. Adresato įsitikinimai kaip argumentų atrankos kriterijus. Uždaviniai: – skirti loginius ir emocinius argumentus, jų vartojimo galimybes; – mokytis rašyti tekstą, siekiant įtikinti adresatą, ginti savo nuomonę; – ugdytis kritinį mąstymą, nustatant, kurie argumentai yra svarūs ir tinkami.</p> <p>7.3. Šaltinių citavimas, perfrazavimas. Uždaviniai: – glaudinti tekstą; struktūruoti užrašus; – cituoti šaltinius; perfrazuoti mintis; – kurti samprotavimo</p>	<p>Pratybos – pastraipos rašymas pagal pateiktą šabloną.</p> <p>Struktūruotų užrašų strategija (struktūruojama vadovėlio medžiaga). Pratybos: vadovėlio užduočių atlikimas. N.D. Pastraipos „Kas yra laimė?“ kūrimas (tekste privaloma cituoti ir perfrazuoti žymių žmonių mintis).</p>	<p>* Man sunku... * Man nepavyko... Schemas mokytojas surenka ir daro išvadas, kokio tipo pratybų iki modulio pabaigos mokiniams reikia.</p>	<p>komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. V. 200, psl. 130-131. R. Koženiauskiene, D. Mikulėnienė, R. Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Antroji knyga. K.,2008; psl. 53-55, 69. D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. V.2004, psl. 101, 137.</p> <p>Koženiauskiene, D. Mikulėnienė, R. Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Antroji knyga. K.,2008; psl. 60-65.. B. Dobrovolskis, R. Koženiauskiene, D. Mikulėnienė. Lietuvių kalba 9 klasei. K., 2005, psl.209-214.</p>
--	---	--	--

<p>pastraipą nurodyta tema vartojant citatas ir perfrazuojant žymių žmonių mintis.</p>			
<p>8. Bendrieji stiliaus reikalavimai. 8.1. Aiškumas ir tikslumas. Glaustumas ir logiškumas. Uždaviniai: – redaguoti savo ir draugo sukurtą pastraipą nurodytais turinio ir minties raiškos aspektais; – pastebėti savo ir draugų daromas logikos klaidas ir jas ištaisyti.</p> <p>8.2. Siejamosios priemonės. Kalbinės raiškos įvairovė: emocinė, vertinamojo pobūdžio leksika, liepiamosios bei tariamosios nuosakos veiksmažodžiai, įvairios retorinės priemonės (retoriniai klausimai, inversijos, pakartojimai,</p>	<p>Durstinys, euristinis pokalbis, pratybos – namuose sukurtos redagavimas, po to su suolo draugu pasikeičiama darbais ir dar kartą darbai peržiūrimi, tik po to mokytojas surenka darbus ir įvertina kaupiamuoju balu.</p> <p>Įmagnetintos sąvokos, mokytojo aiškinimas, tezių rašymas. Rašymas pagal šabloną. Pateikto darbo redagavimas, užduotis – pasitelkus kalbos priemones skurdų tekstą pataisyti taip, kad būtų vaizdingesnis.</p>	<p>Kaupiamasis: daliniu pažymiu pagal iš anksto su mokiniais aptartus kriterijus vertinama namuose sukurta pastraipa. Už visus ne kontrolinius rašto darbus modulio pabaigoje bus rašomas vienas pažymys.</p> <p>Įsivertinimas</p>	<p>D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. V.2004, psl.71. R. Koženiauskiene, D. Mikulėnienė, R. Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Antroji knyga. K.,2008; psl. 60–65. D. Drąsutavičienė, A. Drąsutavičienė Natale. Esė rašymo pratybos VIII – X klasei, V., 2008; psl. 94.</p> <p>D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. V.2004, psl. 78 Z. Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. V. 200, psl. 157 – 160. D. Drąsutavičienė, A. Drąsutavičienė Natale. Esė rašymo pratybos X - XII klasei, V., 2007; psl.99–118.</p>

<p>hiperbolės) įtikinamojo pobūdžio tekstuose. Papildomos teksto kūrimo priemonės (šriftai, jų dydžiai, paryškinimai) prasmės niuansams perteikti. Uždaviniai: – kurti vaizdingą tekstą, pasitelkiant reikiamas kalbines priemones; – kritiškai vertinti savo sukurtą tekstą, gebėti taisyti darbą.</p>			
III etapas. Modulio apibendrinimas (3 val.)			
<p>1.2. Samprotavimo rašinio kūrimas Uždaviniai: –kūrybiškai samprotauti raštu; – taikyti įvairias rašymo strategijas.</p>	<p>Samprotaujamojo rašinio kūrimas</p>	<p>Diagnostinis: vertinama pažymiu pagal iš anksto su mokiniais aptartus kriterijus.</p>	
<p>3. Kontrolinio darbo analizė. Uždaviniai: – savo gebėjimų rašyti samprotavimo tekstą įsivertinimas; – apmąstyti savo kaip besimokančiojo stiprybes ir numatyti, ką ir kaip tobulinti.</p>	<p>Mokytojo aiškinimas, darbų aptarimas – bendri klasės pasiekimai ir klaidos. Po to mokiniai, gavę ištaisytus darbus, pildo mokymosi dienoraštį, kuriame būtų atsakyta į klausimus (Ką aš dariau? Kaip man sekėsi? Ką supratau? Kur galėčiau pritaikyti?). Struktūrinė klaidų analizė.</p>	<p>Galutinis rašinio pažymys rašomas tik įvertinus straipsnio klaidų analizės darbą.</p>	<p>Z. Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. V. 200, psl. 132. V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba. IX klasei. Mokinio sąsiuvinis. V.,2007, psl.173.</p>

Projekto grupės siūlomas kaupiamasis vertinimas:

- Pastraipų ir kitų parengiamųjų teksto kūrimo darbų aplankas – 20 proc.
- Aiškinamasis tekstas – 40 proc.
- Argumentacinis tekstas – 40 proc.

Galimi tekstai ir kita medžiaga aktualizacijai ir ugdymo procesui:

- Modulio pradžioje būtų galima prisiminti įvairius žmonijos naudotus ženklus, abėcėles (egiptiečių, finikiečių, graikų, lotyniškąją, kirilicą ir t. t.). Pvz.: Ženkilai ir abėcėlės. http://www.sventupis.lt/info/kurybiniai_darbai/vad9_10/info/info_10.html Taip pat mokiniams būtų galima sukurti savo „slaptaraštį“ ar pan.
- Su mokiniais galėtų būti aptariami baltiškieji ir vakarų civilizacijos simboliai. Jų pagrindu galima pradėti mokyti trumpų aiškinamųjų pastraipų kūrimo. Taip būtų galima pradėti mokyti aiškinamojo pobūdžio tekstų kūrimo.
Siūloma naudotis simbolių žodynais, pvz.:
 - Hans Biedermann. *Naujasis simbolių žodynas*. Vilnius: Mintis, 2002.
 - Michael Ferber. *Literatūros simbolių žodynas*. Vilnius: Mintis, 2005.

- **Aiškinimo** galima pradėti mokyti ir linkme – „Linksmi apie kalbą“, t. y. kuriant linksmuosius žodynėlius, linksmi aiškinantis žodžių „kilme“.

Žr. http://www.apiekalba.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=27&Itemid=15

- **Aiškinimo** tekstai gali būti kuriami literatūrinio ugdymo modulių metu įgyta patirtimi.
- **Argumentavimo** tekstai gali būti kuriami mokinimas aktualiais klausimais, pvz.:
 - Ką reiškia jaunam žmogui būti savimi
 - Jauno žmogaus vertybių pasaulisMedžiagos pradinėms diskusijoms galima rasti įvairiuose interneto puslapiuose, pvz.: <http://forum.mintys.lt/viewtopic.php?t=71>; <http://www.zebra.lt/forum/viewtopic.php?p=852851> ir pan.

Be to, mokiniai galėtų išnaudoti buvusių literatūrinių (kultūrinių) modulių metu įgytą patirtį.

4.2.4. A1 (10) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.2.4.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.2.4.2. Modulio detalaus plano projektas (bus parengtas)

4.2.5. A2 (10) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.2.5.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.2.5.2. Modulio detalaus plano projektas

Parengė Tauragės „Žalgirių“ gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja Danutė Galminaitė

A2. ŽMOGUS IR ŽODIS: viešojo kalbėjimo pagrindai

10 klasė

Trukmė – 22 val.

I. Modulo tikslas. Sudaryti sąlygas mokiniams įgyti sėkmingam viešajam kalbėjimui reikalingo nusimanymo apie pasirengimo viešajai kalbai ir kalbėjimo procesą būdus, strategijas, šaltinius; tobulinti nekalbinės komunikavimo raiškos gebėjimus; parengti ir pasakyti viešąją kalbą, dalyvauti įvairaus pobūdžio diskusijose, taikyti kirčiavimo taisykles.

II. Uždaviniai. Modulo programa siekiama, kad mokinys:

- pažintų viešojo kalbėjimo taisykles, etiketo dalykus;
- ugdytųsi sėkmingam viešajam kalbėjimui, dalyvavimui diskusijose būtinas nuostatas;
- ugdytųsi viešajam kalbėjimui būtinus gebėjimus;
- pažintų save kaip viešosios kalbos sakytoją ir diskusijų dalyvį.

III. Numatomi mokinių pasiekimai. Žinios ir supratimas, gebėjimai.

Mokiniai turėtų:

- nurodyti sakinio teksto autoriaus tikslus (informuoti, sudominti, įtikinti), atpažinti paslėptus sakinio teksto autoriaus tikslus;
- aptarti įvairaus pobūdžio sakinio tekstų pagrindinę mintį, keliamas problemas, reiškiamus požiūrius, pateikiamus argumentus, paaiškinti perkeltinės prasmės pasakymus;
- vertinti klausomo teksto turinį, raišką, kalbėjimo kultūrą, poveikį klausytojui; išsakyti savo požiūrį, argumentuoti;
- sąmoningai klausytis, stebėti ir koreguoti savo suvokimą: tikslingai naudotis asmeniškai tinkamomis klausymo strategijomis;
- tiksliai, aiškiai informuoti: nuosekliai, dalykiškai paaiškinti sąvokas, analizuoti procesus, reiškinius;
- laikydamiesi numatytų kriterijų pristatyti objektą ar veiklą (pvz., knygą, projektą);
- išsakyti požiūrį, vertinti, argumentuodami remtis įvairiais šaltiniais;
- dalyvaudami įvairaus pobūdžio diskusijose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, kelti problemas, svarstyti, argumentuoti, prieštarauti, vertinti, apibendrinti.

IV. Modulio detalusis planas

Pamokos eilės numeris, tema (problema), uždaviniai	Numatoma kalbinė veikla ir mokymo(si) metodai	Vertinimas	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas (2 val.)			
<p>1.1–2. Modulio tikslas, uždaviniai, turinys, vertinimas.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mokiniai aptars modulio programos tikslą, turinį, vertinimą; – įsivertins viešojo kalbėjimo gebėjimus; – aptars bendruosius modulio uždavinius ir išsikels asmeninius mokymosi uždavinius. 	<p>Aktualizuojama modulio tema, pristatoma modulio programa, aptariamas modulio tikslas, uždaviniai, turinys, tarpiniai ir baigiamieji darbai, vertinimas.</p> <p>Diagnozuojamos mokinių nuostatos, žinios ir gebėjimai. Individualus darbas – atsakymai į klausimyno klausimus.</p> <p>Planuojamas modulio mokymasis: padedami mokytojo, dirbdami bendradarbiaujančiose grupėse mokiniai formuluoja asmeninius modulio mokymosi uždavinius, pasirenka viešosios kalbos temą.</p> <p>Vaizdo įrašo stebėjimas; aktyvus klausymas; minčių lietus; diskusija apie viešosios kalbos tikslus, turinį ir raišką; lentelės ŽNS pildymas; darbas bendradarbiaujančiose grupėse formuluojant modulio uždavinius, pasirenkant viešosios kalbos temą.</p> <p>Mokiniam pateikiamas rekomenduojamų viešųjų kalbų temų sąrašas (1 priedas).</p>	<p><i>Diagnozuojamos</i> mokinių nuostatos, žinios apie viešąjį kalbėjimą: dirbdami individualiai mokiniai atsako į pateiktus klausimus, <i>įsivertina</i> viešojo kalbėjimo gebėjimus ir žinias.</p>	<p>Modulio programa, vaizdo įrašas, pvz., iš YouTube (D. Grybauskaitės kalba) http://www.youtube.com/watch?v=kKLckuAahb8</p> <p>L. Donskis: ar lengva ginti žmogaus teises Lietuvoje? http://www.youtube.com/watch?v=ITNCFi8oNtE&feature=related</p> <p>Klausimynas Klausimai diskusijai Rekomenduojamų viešųjų kalbų temų sąrašas (1 priedas) Gutauskienė A., Pakšienė V. DEBATAI. 2001. 2011 m. lietuvių kalbos (gimtosios) dalies žodžiu (viešojo kalbėjimo) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo temos ir potėmės: www.egzaminai.lt</p>
II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (19 val.)			
<p>2.1–2. Viešojo kalbėjimo reikalavimai. Rengimosi viešajai kalbai etapai. Adresato lūkesčių ir situacijos įvertinimas.</p> <p>Uždaviniai:</p>	<p>Mokiniai stebi vaizdo įrašą, skaito kalbos tekstą; dirbdami poroje, surašo sakytinės ir rašytinės kalbos skirtumus.</p> <p>Dirbdami grupėje, mokiniai parengia reikalavimus viešajai kalbai ir schemą, atspindinčią rengimosi viešajai kalbai etapus.</p> <p>Mokiniai, dirbdami grupėje, ruošiasi kalbai – sudaro</p>	<p><i>Formuojamasis vertinimas:</i> grupėje parengtas rengimosi viešajai kalbai planas.</p>	<p>Nauckūnaitė, Z. „Iškalbos mokymas“. Kaunas: Šviesa, 1998, p. 22-23, 38-49. http://www.youtube.com/watch?v=jzbCl5Lt7qk</p> <p>http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-03-22-nijole-ozelyte-visuomene-nusikalteliu-atzilgiu-turi-buti-</p>

<p>– aptars sakytinės ir rašytinės kalbos skirtumus;</p> <p>– išvardys rengimosi kalbai etapus;</p> <p>– paaiškins, kaip kalbėjimas priklauso nuo adresato ir situacijos;</p> <p>– dirbdami grupėje suplanuos rengimąsi trumpai viešajai kalbai.</p>	<p>minčių žemėlapi, kalbos planą bei parengia medžiagos kalbai rinkimo lentelę (mokytojas gali pasiūlyti ir savo modelį).</p> <p>Namų darbas – medžiagos kalbai rinkimas.</p> <p>Vaizdo įrašo stebėjimas, teksto skaitymas, aiškinimas, aktyvus klausymasis; pokalbis, viešosios kalbos planavimas, remiantis aptartais reikalavimais (darbas grupėje); grupių darbo pristatymas ir vertinimas.</p>		<p>savanaudiska/42281 (?)</p> <p>http://vma.emokykla.lt/moodle/mod/glossary/showentry.php?courseid=217&eid=4181&displayformat=dictionary (?)</p> <p>Vilija Salienė. Antanas Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis X klasei. Vilnius: Tyto alba, 2008, p. 72–75.</p> <p>Regina Koženiauskienė. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis IX klasei. Pirmoji knyga. Kaunas: Šviesa, 2008, p. 37–40.</p> <p>PUPP programa: www.egzaminai.lt</p> <p>Herlufas Bidstrupas. Vilnius, 1974.</p> <p>Kučinskienė Rasa, Tumosaitė Giedrė. Bendravimo pagrindai: mokinio knyga, mokytojo knyga. Vilnius: Kronta, 2007, p. 188–195.</p>
<p>2.3–4. Rengimasis viešajai kalbai: argumentavimo teksto struktūra</p> <p>Uždaviniai:</p> <p>– prisimins / pakartos argumentavimo teksto struktūrą;</p> <p>– analizuodami sakytinių argumentų tekstą, nurodys autoriaus tikslus, teksto pagrindinę mintį, įvardys keliamas problemas, vertins pateikiamus argumentus,</p>	<p>Mokiniai, dirbdami grupėje, pasidalija surinkta medžiaga kalbai.</p> <p>Mokiniai nagrinėja rašytinio ir sakytinio argumentavimo teksto pavyzdį pagal aptartus struktūros kriterijus: tezė, argumentai, kontrargumentai, išvada, argumentavimo seka (teiginys, argumentai, kontrargumentai, pavyzdžiai), vertina ir apibendrina reikalavimus argumentavimo tekstui / pastraipai.</p> <p>Mokiniai suformuluoja tezė, užpildo argumentų „už“ ir „prieš“ lentelę; pagal aptartus teksto struktūros reikalavimus kuria trumpą argumentų tekstą.</p> <p>Sako kalbą ir pagal pateiktus kriterijus vertina draugų parengtas kalbas.</p> <p>Aiškinimas, demonstravimas, aktyvus klausymasis:</p>	<p><i>Formuojamasis vertinimas:</i></p> <p>draugo darbo vertinimas bei įsivertinimas pagal pateiktus kriterijus (darbas porose).</p>	<p>Nauckūnaitė Z. „Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai“. Vilnius: Gimtasis žodis, 2002, p. 122-141.</p> <p>Nauckūnaitė Z. „Medžiaga samprotavimui mokyti“ (CD).</p> <p>Regina Koženiauskienė. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis IX klasei. Pirmoji knyga. Kaunas: Šviesa, 2008, p. 12–14; 41–42.</p> <p>Gutauskienė A., Pakšienė V. DEBATAI. 2001.</p> <p>Kučinskienė Rasa, Tumosaitė Giedrė. Bendravimo pagrindai: mokinio knyga, mokytojo knyga. Vilnius: Kronta, 2007,</p>

<p>išsakys savo požiūrį; – sukurs 3–4 min. argumentavimu grįstą tekstą; – pagal aptartus kriterijus įvertins draugo sukurtą argumentavimo tekstą.</p>	<p>argumentų teksto analizė pagal pateiktus klausimus (darbas grupėje); medžiagos rengimas: tezės formulavimas, argumentų lentelės (argumentai „už“ ir argumentai „prieš“) pildymas, kalbos komponavimas, sakymas ir vertinimas pagal pateiktus kriterijus (darbas poroje).</p>		<p>p. 194–195. Doug Buehl. Interaktyviojo ugdymo strategijos. Vilnius: Garnelis, 2004, p. 52,158.</p>
<p>2.5–6. Rengimasis viešajai kalbai: kalbinės raiškos pasirinkimas. Įtikinimo priemonės. Uždaviniai: – išvardys svarbiausias viešosios įtikinimo kalbos stilistines ypatybes; – sakytiniame tekste atpažins kalbinę raišką ir įvertins jos tinkamumą, atsižvelgdami į kalbos tikslą, adresatą ir situaciją; – grupėje pasakys savarankiškai parengtą trumpą kalbą ir ją įvertins raiškos aspektu.</p>	<p>Dirbdami grupėje, suformuluoja efektyvaus kalbėjimo principus, iš mokytojo pateikto raiškos priemonių sąrašo išrenka raiškos priemones, tinkamas šiems principams įgyvendinti.</p> <p>Mokytojo pateiktuose sakytiniuose ir rašytiniuose tekstuose randa bei patys pateikia pavyzdžių, paaiškina kalbinės raiškos priemonių vartojimo tikslą, tinkamumą.</p> <p>Mokiniai klauso sakytinės kalbos įrašo ir atpažįsta jame įtikinimo priemones, vertina jų pasirinkimo tikslingumą.</p> <p>Grupėje aktyviai klausosi draugo parengtos kalbos, ją vertina, teikia grįžtamąją informaciją .</p> <p>Aiškinimas, pokalbis, teksto analizė raiškos aspektu (darbas grupėje), kalbos skirtingiems adresatams pritaikymas, darbas su žodynu, kalbos sakymas, draugų kalbos vertinimas raiškos aspektu.</p>	<p><i>Formuojamasis vertinimas:</i> trumpos viešosios kalbos skirtingiems adresatams vertinimas raiškos aspektu.</p>	<p>Nauckūnaitė Z. „Iškalbos mokymas“. Kaunas: Šviesa, 1998, p. 129-151. Regina Koženiauskiene. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskiene. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis X klasei. Trečioji knyga. Kaunas: Šviesa, 2009, p. 6–12; 23-24; 37-39. Vilija Salienė, Antanas Smetona. Lietuvių kalbos vadovėlis XI-XII klasei. Vilnius: Tyto alba, p. 62-91. www.kalbam.lt/lietuviu/wp.../03/Retorine_G_Busho_kalbos_analize.doc http://www.youtube.com/watch?v=-9KK_XtYc_k Regina Koženiauskiene. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskiene. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis IX klasei. Pirmoji knyga. Kaunas: Šviesa, 2008, p. 57–59. Koženiauskiene R. Retorika. Iškalbos stilistika. Vilnius, 2001. http://minciu-pasaulis.net/index.php?cat=48 James C. Humes. Čerčilio iškalba,</p>

			<p>Linkolno tvirtybė: geriausių oratorių sėkmės paslaptys. Garso knyga. Vaga, 2008.</p> <p>Kučinskienė Rasa, Tumosaitė Giedrė. Bendravimo pagrindai: mokinio knyga, mokytojo knyga. Vilnius: Kronta, 2007, p. 192–193.</p>
<p>2.7. Rengiamasis viešajai kalbai: priemonės ir būdai, padedantys adresatui geriau suvokti informaciją. Vaizdinės medžiagos pateikimo būdai.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nurodys būdus ir priemones, padedančias adresatui suvokti informaciją; – grupėje pakoreguos draugų parengtas pateiktis, padės ištaisyti nurodytus trūkumus. 	<p>Iš anksto pasirenkę mokiniai arba mokytojas pademonstruoja keletą skirtingų viešos kalbos vizualizavimo būdų.</p> <p>Mokiniai grupelėse ar poromis aptaria šių būdų tikslingumą, pasiūlo, ką būtų galima padaryti kitaip.</p> <p>Mokytojas pasiūlo grupėje užpildyti lentelę, kurioje mokiniai turi įrašyti (apibraukti) būdus ir priemones, padedančias adresatui suvokti informaciją.</p> <p>Praktikos darbas nedidelėmis grupėmis, kurio tikslas – pakoreguoti vaizdinę informaciją / pateiktis rengiamai viešajai kalbai.</p> <p>Aiškinimas, demonstravimas, pateiktų vaizdinių priemonių įvertinimas pagal pateiktus kriterijus (grupinis darbas).</p>	<p>Formuojamasis vertinimas: grupės parengtų pateikčių įvertinimas.</p>	<p>Nauckūnaitė Z. „Iškalbos mokymas“. Kaunas: Šviesa, 1998.</p> <p>Nauckūnaitė Z. Prezentacijos menas. Vilnius: Gimtasis žodis. 2007.</p> <p>http://office.microsoft.com/lt-lt/powerpoint-help/HA001077405.aspx</p>
<p>2.8–11. Lietuvių kalbos kirtis ir kirčiavimo sistema. Tvirtapradė ir tvirtagalė priegaidės. Kalbos dalių (linksniojamųjų ir veiksmožodžio, nekaitomų) kirčiavimas. Kirčiavimo žodynai.</p>	<p>Temai aktualizuoti klausomas mokiniams įdomus diskusijos ar viešos kalbos įrašas.</p> <p>Atkreipiamas mokinių dėmesys į kalbos intonacijas, pauzes, kirčiavimą.</p> <p>Mokiniai aiškinasi kirčiavimo taisykles ir mokosi jas taikyti atlikdami praktines užduotis, naudodamiesi kirčiavimo žodynu, kompiuteriniu žaidimu „Tadas Blinda. Kirčiavimas“.</p> <p>Dirbant individualiai ir nedidelėmis grupelėmis mokomasi taisyklingai tarti skaitant trumpas</p>	<p>Formuojamasis vertinimas: mokytojo patarimai, kaip taisyklingai tarti, kokias kalbėjimo strategijas taikyti, kalbant viešai.</p> <p>Kirčiavimo užduotys/diktantas – 25 proc. pažymio.</p>	<p>Kirčiavimo žodynas. Kompiuterinis žaidimas „Tadas Blinda. Kirčiavimas“. Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2007.</p> <p>Regina Koženiauskiene. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskiene. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis X klasei. Pirmoji knyga. Kaunas: Šviesa, 2008, p. 30-35; 57-68.</p> <p>Vilija Salienė. Antanas Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis X klasei.</p>

<p>Uždaviniai: – susipažins su lietuvių kalbos kirčiu, priegaidėmis, kirčiavimo sistema; – išmoks pagrindines kalbos dalių kirčiavimo taisykles, gebės jas taikyti; – gebės naudotis kirčiavimo žodynais.</p>	<p>ištraukas iš grožinių tekstų ar rengiamos viešosios kalbos tekstą. Teksto klausymas, kirčiuoto teksto skaitymas, kirčiavimo taisyklių aiškinimasis poroje, kirčiavimo užduočių atlikimas, individualus darbas su kirčiavimo žodynu, kirčiavimo mokymasis naudojantis kompiuteriniu žaidimu.</p>		<p>Vilnius: Tyto alba, 2008, p. 154–161. Regina Koženiauskienė. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis IX klasei. Pirmoji knyga. Kaunas: Šviesa, 2008, p. 45–57. http://www.youtube.com/watch?v=zcJw_yK_h7Q</p>
<p>2.12–13. Pokalbio, diskusijos etiketas. Uždaviniai: – dirbdami grupėmis parengs pokalbio, diskusijos etiketo plakatus; – diskusijoje gebės efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, kelti problemas, svarstyti, argumentuoti, prieštarauti, vertinti, apibendrinti; – tikslingai naudosis kalbėjimo ir klausymosi strategijomis; – pagal aptartus kriterijus įsivertins grupės pasirengimą diskusijai ir dalyvavimą diskusijoje.</p>	<p>Aptariama iš anksto žiūrėta aktuali mokiniams TV ar radijo diskusijos laida. Mokiniai įvertina pokalbio, diskusijos etiketo svarbą, išvardija taisykles, kurių privalu laikytis dalyvaujant viešame pokalbyje ar diskusijoje. Dalykinio pokalbio ir diskusijos etiketo plakatų grupėse rengimas ir vertinimas. Tikslingai peržiūrėti laidos įrašo fragmentai, aptariamos kalbėjimo ir klausymo strategijos. Mokiniams pasiūloma pasirinkti temą ir dirbant grupėmis pasirengti diskusijai, kuri bus vedama sutartu diskusijos organizavimo metodu. Diskusijai vadovauja mokytojas arba iš anksto paskirtas mokinys. Diskusijos tinklo nėrimas; E. de Bono kepurėlių / keturių kampų / ketverių akinių / debatų metodai konstruktyviai diskusijai organizuoti. Klasės diskusija pasirinkta tema (2 priedas).</p>	<p>Vertinamas dalyvavimas diskusijoje (25 procentai pažymio).</p>	<p>Regina Koženiauskienė. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis IX klasei. Pirmoji knyga. Kaunas: Šviesa, 2008, p. 63–66; 74–75. Vilija Salienė. Antanas Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis X klasei. Vilnius: Tyto alba, 2008, p. 168–175. Rekomenduojamų diskusijų temų sąrašas (2 priedas).</p>

<p>2.14–19. Viešųjų kalbų sakymas ir vertinimas. Uždaviniai: – kiekvienas mokinytis, iš anksto pasirengęs, pasakys viešąją kalbą pasirinkta tema; – kalbėdamas naudosis tinkamomis žodinėmis ir nežodinėmis strategijomis; – dirbdami grupėmis pagal aptartus kriterijus įvertins klausomus tekstus turinio ir raiškos požiūriu ir pagrįs savo vertinimą.</p>	<p>Pagal modulio pradžioje sudarytą grafiką, aptartus kalbos parengimo ir sakymo vertinimo kriterijus kiekvieną pamoką 3–4 mokiniai sako viešas kalbas. Mokytojas primena vertinimo normas ir kasdien iš naujo suskirsto mokinius į 4 grupes, kurios taip pat vertina sakomą kalbą pagal vieną kuri grupei nurodytą kriterijų (ar visus) ir turi pagrįsti savo vertinimą. Kalbos sakymas, aktyvus klausymasis, pokalbis. Kalbos vertinimas grupėse pagal aptartas vertinimo normas; grupės įvertinimo pristatymas. Mokytojo vertinimas ir komentarai.</p>	<p>Kalba – 50 proc. pažymio. Įvertinimą sudaro mokinių grupės įvertinimo ir mokytojo įvertinimo sumos vidurkis.</p>	<p>Lietuvių gimtosios kalbos pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo turinys. Viešasis kalbėjimas: www.egzaminai.lt Vilija Salienė. Antanas Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis X klasei. Vilnius: Tyto alba, 2008, p. 74–75. Regina Koženiauskiene. Danguolė Mikulėnienė. Regina Rinkauskienė. Tėvynė – tai kalba. Lietuvių kalbos vadovėlis IX klasei. Pirmoji knyga. Kaunas: Šviesa, 2008, p. 60–62.</p>
<p>III etapas. Modulio apibendrinimas (1 val.)</p>			
<p>3.1. Modulio „Žmogus ir žodis: viešojo kalbėjimo pagrindai“ apibendrinimas. Uždaviniai: – apmąstys viešojo kalbėjimo svarbą ir savo viešojo kalbėjimo pasiekimus ir tobulintinas sritis; – aptars savo gebėjimus dirbti kartu su kitais, mokytis iš kitų.</p>	<p>Mokytojas parengia viešos kalbos sakymo įvertinimo suvestinę ir paskelbia rezultatus, juos pakomentuoja. Mokiniam pasiūloma apmąstyti savo mokymąsi ir pasiekimus baigus modulį, atkreipiant dėmesį į stipriąsias ir tobulintinas sritis. Bendroje klasės diskusijoje aptariama, kuo modulio pamokos buvo naudingos ar nenaudingos, sutariama dėl tolesnio mokymosi koregavimo. Mokiniai įsivertina savo pasiekimus baigus modulį ir padedami mokytojo nusimato tolimesnius viešosios kalbos tobulinimo žingsnius: dviejų pusių dienoraštis. Diskusija: keturi kampai ar nuomonių sūpynės.</p>	<p>Baigiamasis (suminis) įvertinimas pažymiu.</p>	<p>Vilija Salienė. Antanas Smetona. Lietuvių kalba. Vadovėlis X klasei. Vilnius: Tyto alba, 2008, p. 246–249.</p>

1 priedas

Rekomenduojamos viešųjų kalbų temos

1. Tikras pilietis domisi savo šalies istorija. Ką apie tai manote?
2. Jauno žmogaus požiūris į aplinką lemia jo gyvenimą. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį.
3. Mano asmeninis knygų penketukas.
4. Ką manote apie gyvūnų laikymą namuose? Argumentuokite savo nuomonę.
5. Žmogaus pasaulį kuria jo draugai. Ką apie tai manote?
6. „Gamta paklūsta tik tam, kuris jos klauso.“ (E Bekonas) Pagrįskite arba paneikite šį teiginį.
7. Ar klasika domina šiuolaikinį jaunimą?
8. Koks, Jūsų nuomone, yra šiuolaikinis jaunimas?
9. Kas myli savo gimtinę, tas myli ir tėvynę. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį.
10. Kokios vertybes formuoja leidiniai, skirti jaunimui? Argumentuokite savo nuomonę.
11. Ar gėda kalbėti tarmiškai? Argumentuokite.
12. Socialiniai tinklai – bendravimo priemonė ar beprasmis laiko švaistymas? Argumentuokite.
13. Grožinė literatūra auklėja žmogų. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį.
14. Kodėl kompiuteriniai žaidimai taip traukia jaunus žmones?
15. Jauno žmogaus vertybių pasaulis – tik tai, kas vertinga, naudinga, madinga? Argumentuokite.
16. Labiausiai puoselėjama Jūsų šeimos tradicija.
17. Kokią įtaką popkultūra daro jaunam žmogui?
18. Kalba – tautos siela. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį.
19. Kodėl jaunimas maištauja prieš suaugusiuosius? Argumentuokite.
20. Svetur gyventi patogiau, bet ar lengviau? Argumentuokite savo nuomonę.
21. Kurie kūriniai iš mokyklinės programos jums buvo įdomūs? Argumentuokite.
22. Ar Lietuvos jaunimas tolerantiškas? Argumentuokite.
23. Vietos, kurioje gyvenate, žymiausi kultūros objektai.
24. Jei tektų pristatyti Lietuvos kultūrą bendraamžiams iš užsienio, ką ir kodėl jiems pasakotumėte?
25. Vienas iš pilietiškumo požymių – ginti silpnesnį. Ką apie tai manote?
26. Kaip vertinate šiuolaikinę Lietuvos muziką?
27. Ar turiningas jaunimo laisvalaikis?
28. Ar norėtumėt tapti žvaigžde? Kodėl? Argumentuokite.
29. „Kalba – sielos veidrodis. Kaip žmogus kalba, toks jis ir yra.“ (Publijus Siras) Ką apie tai manote? Argumentuokite.
30. Kurias Lietuvos vietas (objektus) pasiūlytumėt aplankyti savo draugams? Kodėl?

2 priedas

Rekomenduojamų diskusijų temų sąrašas

1. Ar reikalingas meninis/dorinis ugdymas mokykloje?
2. Ar jaunam žmogui reikalingi autoritetai?
3. Patyčių problema mokyklose gali būti išspręsta.
4. Ar tiesa, kad komercinės televizijos bukina žmones?
5. Lietuviai – nepilietiški ir abejingi žmonės?
6. Jauno žmogaus požiūris į aplinką lemia jo gyvenimą.
7. Komunikacinės technologijos skatina žmonių susvetimėjimą?
8. Ar mokykla ugdo asmenybę?
9. Anksčiau jaunimo gyvenimas buvo nuobodesnis.
10. Ar verta tikėti burtais, prietarais, horoskopais?

4.2.6. A3 (10) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.2.6.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.2.6.2. Modulio detalaus plano projektas

Parengė Klaipėdos „Varpo“ gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Dalė Bukevičienė

A3. MARGAS TEKSTŲ PASAULIS: negrožinių tekstų suvokimas

Klasė 10

Trukmė – 17 val.

I. Modulio plano įžanga

<p>A1. KALBOS GYVENIM AS: kalbų kilmė ir raida (22 val.)</p>	<p>B1. KULTŪROS IŠTAKOS: tautosaka, Antikos literatūra, Biblija, senovės Rytų poezija (27 val.)</p>	<p>A2. KALBOS LABIRIN TAI: lietuvių kalbos sintaksė (22 val.)</p>	<p>B2. KULTŪROS RAIDAI: viduramžiai, Renesansas, barokas, klasicizmas (25 val.)</p>	<p>A3. ŽODIS IR ŽENKLAS: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas (22 val.)</p>	<p>B3. PASAULĖVAI ZDŽIO KONTRASTAI: šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas (27 val.)</p>
<p>A1. ŽMOGUS IR KALBA: gimtoji kalba globalizacijos epochoje (22 val.)</p>	<p>B1. MODERNIOJO MENO IEŠKOJIMAI: simbolizmo, impresionizmo, ekspresionizmo, avangardizmo, neoromantizmo literatūra (21 val.)</p>	<p>A2. ŽMOGUS IR ŽODIS: viešojo kalbėjimo pagrindai (22 val.)</p>	<p>B2. XX a. II pusės KULTŪROS (PA)LIKIM AS: pasaulio ir lietuvių literatūros sankirtos ir santakos (27 val.)</p>	<p>A3. MARGAS TEKSTŲ PASAULIS: negrožinių tekstų suvokimas (22 val.)</p>	<p>B3. ŠIUOLAIKINĖS KULTŪROS PASAULYJE: aš, kalba, literatūra (21 val.)</p>

Tikslas. Sudaryti sąlygas mokiniams įgyti sėkmingam komunikavimui reikalingo nusimanymo apie skaitymo procesą, būdus, strategijas, šaltinius; tobulinti gebėjimus skaityti, suprasti ir kritiškai vertinti įvairaus pobūdžio negrožinius tekstus.

Uždaviniai. Modulio programa siekiama, kad mokinys:

- pažintų save kaip negrožinių tekstų skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veiktų siekdamas tobulėti;
- pažintų įvairių tekstų sąrangos ir kalbinės raiškos galimybes;
- ugdytųsi negrožinių tekstų suvokimui būtinas nuostatas.

Mokinių pasiekimai

Kad įgytų įvairaus pobūdžio negrožinių tekstų supratimo gebėjimų, mokiniai turėtų išsiugdyti **šias nuostatas:** vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį; noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio negrožinius tekstus, dalyvauti diskusijose juos aptariant; vertinti tekstus kaip tautos kultūros dalį, kuria

perduodama patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu; siekti pažinti ir vertinti kitas kultūras.

Mokiniai turėtų gebėti:

- suprasti plačiau visuomenei skirtus negrožinius tekstus;
- daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: remdamiesi tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir teksto kontekstu, nurodyti teksto tikslą, aptarti tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes;
- interpretuoti skaitomus tekstus: paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis, požiūrius, remdamiesi įvairių sričių žiniomis, teksto visuma, teksto istoriniu kultūriniu kontekstu;
- aptarti, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro įspūdžio, poveikio skaitytojui;
- vertinti skaitomų tekstų turinį ir raišką savarankiškai pasirinkdami tinkamus kriterijus, pagrįsti vertinimus tekstu;
- taikyti asmeniškai tinkamas strategijas prieš skaitymą, skaitant ir perskaičius tekstą: įvairiais būdais tikrintis teksto suvokimą, pvz.: atpažinti neaiškias, prieštaringas teksto dalis, formuluoti klausimus, perfrazuoti mintis savais žodžiais; remtis kontekstu ir kitų dalykų žiniomis, ieškoti papildomų šaltinių;
- apmąstyti savo skaitymo veiklą: remdamiesi savo skaitymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtama informacija išsikelti teksto suvokimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti;
- dalyvaudami įvairaus pobūdžio diskusijose veiksmingai klausytis, klausti, atsakyti, kelti problemas, svarstyti, argumentuoti, prieštarauti, vertinti, apibendrinti.

II. Modulo detalus planas (mokymo(si) proceso seka)

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai	Numatoma integruota kalbinė veikla (kalbėjimas ir klausymas, skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas, rašymas) ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (kas ir kaip vertinama)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulo įvadas. (3 val.)			
1. Modulo programa, mokymosi tikslas, uždaviniai. Supažindinti su modulio tikslais, numatomu pasiekimų vertinimu.	Modulo tikslo, uždavinių, programos pristatymas, veiklos kryptių, vertinimo formų ir būdų aptarimas. Mokinių suskirstymas į grupes pagal pasiekimų lygmenis. Paaškinama, kaip bus rašomas „ <i>Trijų dalių dienoraštis</i> “ (skaitant tekstą į vieną lentelės skiltį išsirašomos kelios patikusios citatos, kitoje lentelės skiltyje jos pakomentuojamos, trečioji dienoraščio dalis skirta laiškams mokytojui: mokinių paprašoma parašyti laišką mokytojui: pateikti klausimų, pasidalyti savo pasiekimais ir t.t.).	Išdalijami įsivertinimo lapai, paaškinama, kaip mokiniai žymės jame savo pasiekimus.	Akcentuojama, kad ne visi tekstai bus vadovėlyje, kad reikės pasinaudoti ir kitais šaltiniais.
2–3. Žinių ir gebėjimų skirti negrožinį tekstą nuo grožinio nustatymas; veiklos aktualizavimas. Uždaviniai: <ul style="list-style-type: none"> • diagnozuoti mokinių funkcinių stilių atpažinimo ir teksto suvokimo gebėjimus ir žinias. • formuoti gebėjimą įsivertinti save. • ugdyti grupinio ir individualaus mokymo(si) įgūdžius. 	Remdamiesi pateikta funkcinių lietuvių kalbos stilių medžiaga <i>kelia hipotezes</i> , jas įrodo, pristato grupių darbus. Veiklos: 1. Pateikiamas funkcinių stilių požymių aprašymas ir įvairių stilių tekstai. Mokiniai nustatyto, kuris tekstas kurio stiliaus, ir argumentuoja. 2. Skiriama teksto suvokimo užduotis, vėliau pateikiama įsivertinimo instrukcija. Remdamiesi šių veiklų rezultatais mokiniai pasidaro išvadas apie savo žinias ir gebėjimus.	Diagnostinis, individualus ir grupinis savo žinių, nuostatų ir supratimo apie funkcinius stilius (įsi)vertinimas.	
II etapas. Modulo dalys ir elementai (13 val.)			

<p>1. Skaitau negrožinį tekstą. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remdamiesi ankstesnėse pamokose pildytomis lentelėmis „Funkciniai lietuvių kalbos stiliai“, gebės nustatyti teksto žanrą, jį apibūdinti; • atpažinti teksto temą; • suvoks pagrindinės minties ir problemos skirtumus. 	<p>Mokinių nuteikimas darbui – „S. Šalkauskis. „Gyvosios dvasios“ žmogus“.</p> <p><i>Individualus</i> teksto „Dvasiniai ilgaamžiškumo šaltiniai“ skaitymas: savo skaitymo ir mąstymo stebėseną (V-suprantu, ?- neaišku).</p> <p><i>Darbas poroje</i>: teksto tema, teksto rašymo tikslas, adresatas, žanras, vertybių aptarimas.</p> <p>„<i>Trijų dalių dienoraščio</i>“ rašymas.</p> <p><i>Penkių minučių rašymas</i>: mokiniai apmąstys skaitymo procesą.</p>	<p>Formuojamasis: mokomasi atrinkti reikiama informaciją, formuluoti teksto temą.</p> <p>Įsivertinimas.</p>	<p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba X klasei, V., 2008, psl.181, 29.</p>
<p>2. Kaip suprasti tekstą: tema, pagrindinė mintis, problema. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naudodamiesi vadovėlio medžiaga ir teksto skaitymo atmintine prisimins teksto temą, pagrindinės minties, problemos apibrėžimus; • lygindami tekstus gebės suformuluoti bendrą keliems tekstams temą; pagrindines mintis; • suformuluos ir išsakys savo požiūrį į kelias problemas. 	<p>Atsižvelgiant į ankstesnėje pamokoje paminėtus neaiškius mokiniams dalykus (<i>Penkių minučių rašymas</i>), pateikiama teksto skaitymo atmintinė „<i>Teksto skaitymas – dvasios penėjimas, kartais tikra dvasios puota</i>“ . Komentuojamasis skaitymas, mokytojos aiškinimas.</p> <p><i>Kolektyvinis</i> tekstų (Tekstas Nr. 12) skaitymas balsiais.</p> <p><i>Darbas grupėse</i>: kiekviena grupė dirba su skirtingais tekstais, ieško atsakymų į mokytojo atrinktus vadovėlio klausimus.</p> <p><i>IDEAL lentelė</i> (I – teksto problema, D – problemos esmės aprašymas, E – galimi problemos sprendimo būdai, L – apibendrinimas).</p> <p><i>Trijų dalių dienoraščio rašymas</i>.</p>	<p>Įsivertinimas: temos, pagrindinės minties, problemos formulavimas įsivertinamas šviesoforo spalvomis ir fiksuojamas įsivertinimo lapuose.</p>	<p>http://mokovas.wordpress.com/2010/11/28/kaip-atlikti-skaitymo-ir-suvokimo-uzduoti-atmintine/</p> <p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba X klasei, V., 2008, psl. 182, 33.</p>
<p>3. Kaip suprasti tekstą – tiesioginė ir perkeltinė prasmė. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remdamiesi vadovėlio medžiaga suvoks ir mokės paaiškinti žodžių, sakinių, teksto fragmentų tiesioginę ir perkeltinę prasmę; • gebės paaiškinti tekstų pavadinimų 	<p>Emocinis mokinių nuteikimas darbui. „Just. Marcinkevičius. „Tekančios upės vienybė“ (pateiktis). Poezijos skaitymas. Tekstų „Sekundė, lašas, smiltelė“ ir „Vargšai mūsų žodžiai“ komentuojamasis skaitymas (skaitoma tam tikrais fragmentais, aiškinamasi pateikiant klausimus).</p> <p><i>Darbas poroje</i>: paaiškinti pavadinimų prasmes, siejant juos su tekstų prasmėmis.</p>	<p>Formuojamasis: temos, pagrindinės minties, problemos formulavimas įsivertinamas</p>	<p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba X klasei, V., 2008, psl. 184, 39.</p>

<p>prasmes, siedami juos su pačiais tekstais;</p> <ul style="list-style-type: none"> • toliau gilins temos, pagrindinės minties, problemos formulavimo įgūdžius. 	<p><i>Individualus darbas</i> su pasirinktu tekstu. <i>Trijų dalių dienoraščio pildymas.</i> Namuose rašoma pastraipa, kurioje panaudojamos pasirinktos ir išsiaiškintos citatos.</p>	<p>šviesoforo spalvomis ir fiksuojamas <i>įsivertinimo lapuose.</i></p>	
<p>4. Kaip suprasti tekstą – potekstė. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remdamiesi vadovėlio medžiaga ir mokytojos aiškinimu suvoks, kas yra potekstė; • gilins temos, pagrindinės minties, problemos formulavimo įgūdžius. 	<p>Emocinis mokinių nuteikimas darbui. „Jonas Mekas. Aš nieko negyvenau“ (pateiktys). <i>Kolektyvinis</i> tekstų <i>skaitymas balsiai</i>, pasižymint tai, kas nesuprantama (–). <i>Durstinys</i>: pagal pateiktus klausimus analizuojami pasidalinti tekstai, paskui vieni kitus supažindina su savo darbais. <i>Individualus darbas</i>: J. Meko „Trečio laiško“ nagrinėjimas pagal pateiktus klausimus, mokytojos konsultacijos. <i>Trijų dalių dienoraščio pildymas.</i></p>	<p>Įsivertinamas taškais individualus darbas: kiekvienas mokinyš gauna atsakymus į klausimus.</p>	<p>www.mekas.lt www.jonasmekasfilms.com V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba X klasei, V., 2008, psl. 186, 42</p>
<p>5-6. Prisiminimai: publicistinių tekstų skaitymas ir lyginimas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gilins publicistinio teksto konteksto suvokimo gebėjimus; • lygindami tekstus gebės suformuluoti jų temą, problemą, pagrindinę mintį; • ugdysis bendradarbiavimo ir grupės bendravimo įgūdžius; • užrašydami tėvų, senelių prisiminimus, tęs žemesnėse klasėse pradėtą projektą „Aš esu ne vienas, ne vičvienaitis“. 	<p>Emocinis mokinių <i>nuteikimas</i> darbui, <i>sudominimas</i> nauja medžiaga: „Sovietmetis. Jurga Ivanauskaitė“ (pateiktys). Nežinomo autoriaus teksto iš interneto „Buvo laikai“ ir Miglės Tylaitės teksto „Kai man buvo 16-a. Išdykusi fantazuotoja Jurga“ <i>individualus</i> skaitymas. Strategijos „Žinojau – nauja – noriu sužinoti daugiau“ taikymas. <i>Grupinis tyrimas</i>: tekstų kontekstas, kalbinė raiška, paauglių charakteristika; kūrybiniai darbai, inspiruoti perskaitytų tekstų: straipsnis į mokyklos laikraštį, laiškas Švietimo ir mokslo ministerijai, kreipimasis į „Jaunimo liniją“ ir kt. Numatomas <i>projekto</i> „Aš esu ne vienas, ne vičvienaitis“ darbo atlikimo terminas. <i>Trijų dalių dienoraščio pildymas.</i></p>	<p>Formuojamasis: (įsi)vertinamas kiekvienos grupės galutinio rezultato pateikimas, darbų originalumas, kūrybiškumas.</p>	<p>http://lt.wikipedia.org/wiki/Jurga_Ivanauskait%C4%97 A. Razmantienė, R. Dilienė. Teksto suvokimas ir kūrimas. Užduotys IX- XII klasei. K., 2007, psl.40-45.</p>
<p>7-8. Šaltas pasaulis: publicistinio teksto, žinutės ir medijos teksto (nežodinio, nuotraukos) lyginimas ir</p>	<p><i>Kryptingas</i> mokytojo vadovaujamas <i>euristinis pokalbis</i>, sudarant sąlygas patiems mokiniams atskleisti turimas žinias smurto, patyčių tema „Šaltas pasaulis“. Grupės „Iš stiklo</p>	<p>Formuojamasis: temos, pagrindinės</p>	<p>http://www.music.lt/popup.php?mp3:player.127444?type.song</p>

<p>interpretavimas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remdamiesi tekstų skaitymo įgūdžiais, ieškos žodinių ir nežodinių tekstų sąsajų; • gilins teksto temas, pagrindinės minties ir problemos formulavimo įgūdžius; • ugdytis bendradarbiavimo įgūdžius. 	<p>(Geltona)“ dainos „Pasaulis šaltas be karo“ arba V. Kernagio parinktos dainos klausymas“ (pateiktys). Tekstų „Patyčios – teisybė ar prasimanymas?“, „Akcija prieš smurtą“ <i>kolektyvinis skaitymas</i> balsiai, akciją iliustruojančios nuotraukos <i>aptarimas</i>. <i>Individualus darbas</i> su pasirinktu arba mokytojos paskirtu tekstu: formuluojamos tekstų temas, pagrindinės mintys, problemos. Smurtas mokykloje (<i>jėgos laukas arba minčių lietus</i>). <i>Darbas grupėse</i>: akcijos prieš smurtą mokykloje planavimas; tekstas, kurio prasmė reiškiamą ne tik verbaliniais ženklais (plakatas, atvirlaiškis ir kt.) . <i>Trijų dalių dienoraščio</i> pildymas.</p>	<p>minties, problemos formulavimas įsivertinamas <i>šviesoforo</i> spalvomis ir fiksuojamas <i>įsivertinimo lapuose</i>.</p>	<p>http://www.straipsniai.lt/Smurtas_mokyklose/puslapis/12246 A. Razmantienė, R. Dilienė. Teksto suvokimas ir kūrimas. Užduotys IX- XII klasei. K., 2007, psl.51-53.</p>
<p>9. Teksto skaitymo ir suvokimo testas „Tradicinė ir masinė kultūra“. Pratybos. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gilins ir teksto skaitymo ir suvokimo įgūdžius; • formuluos temą, kels probleminius klausimus; • lavinsis individualaus mokymosi įgūdžius. 	<p><i>Individualus darbas</i> su tekstu „Tradicinė ir masinė kultūra“: mokiniamis nurodomi klausimai, į kuriuos jie turi atsakyti raštu. Pateikiami atsakymų. Mokiniai, konsultuodamiesi su mokytoja, įsivertina savo darbus. Aptariami pasiekimai ir trūkumai.</p>	<p>Įsivertinimas taškais. Priedas Nr.1.</p>	<p>http://www.egzaminai.lt/failai/1146_vertinimo_instrukcija_2009_VB_E_lietuviu_valstybine.pdf</p>
<p>10. Samprotaujamojo tipo rašinio ir pastraipos struktūra. Pastraipos „Kodėl nyksta tradicinė kultūra?“ rašymas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gilins žinias apie pastraipos struktūrą; • ugdytis bendradarbiavimo įgūdžius. 	<p><i>Darbas grupėse</i>. Mokiniai gauna parašytą ankstesnių metų mokinio darbą, grupėse analizuoja skirtingas pastraipas, pristato darbus. <i>Argumentų aptarimas</i>. Namuose buvo skirta užduotis parinkti argumentų pastraipai „Kodėl nyksta tradicinė kultūra?“ Pastraipa rašoma namuose.</p>	<p>Vertinimas priede Nr.1.</p>	

<p>11. Recenzija – pavyzdžio analizė. Uždaviniai: nagrinėdami konkrečius pavyzdžius, aptars recenzijos tikslus, turinį, komponavimo ir kalbinės raiškos ypatumus.</p>	<p>Mokiniai dirba grupėmis: nagrinėja pateiktą recenzijos pavyzdį ir atsako į mokytojos pateiktus klausimus. Atsakymai aptariami su visa klase, išsiaikinama recenzijos paskirtis, turinio ir raiškos ypatumai.</p>		<p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba X klasei, V., 2008., psl.58,59. A.Razmantienė, R.Dilienė. Teksto suvokimas ir kūrimas. Uždutys IX–XII klasei. Kaunas: Šviesa, 2007. P.25–30.</p>
<p>12. Recenzija: regimasis rašyti, juodraščio rašymas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remdamiesi draugų ir mokytojo suteikta grįžtamąja informacija tobulins recenzijos planus; • parengs pirmąjį recenzijos juodrašti. 	<p>Individualus darbas, darbas poromis, mokytojo konsultacijos: mokiniai planuoja recenziją, aptaria planus su suolo draugu, 1–2 planai aptariami su visa klase. Mokiniai rašo juodraščius. Mokytoja konsultuoja mokinius, kuriems reikalinga pagalba. Juodraščiai baigiami rašyti namuose.</p>		<p>V. Salienė, A. Smetona. Lietuvių kalba X klasei, V., 2008, psl.210–211.</p>
<p>13. Recenzija – juodraščių svarstymas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagrinėdami darbo pavyzdį vertins darbą pagal pateiktus kriterijus; • skaitydami vieni kitų darbus teiks konstruktyvią grįžtamąją informaciją; • remdamiesi suteikta grįžtamąja informacija apmąstys savo darbo tobulinimo galimybes. 	<p>Mokytoja pateikia vieno darbo juodrašti. Mokiniai dirbdami grupėmis vertina darbą pagal pateiktus kriterijus, svarsto tobulinimo galimybes. Tada darbas aptariamas su visa klase. Darbas poromis: mokiniai skaito vienas kito juodraščius ir aptaria pavykusius ir tobulintinus dalykus. Namuose juodraštis tobulinamas ir parengiamas švarraštis.</p>		<p>Ankstesnių laidų ar paralelės klasės mokinio darbo juodraštis, iliustruojantis tipiškus mokinių darbų trūkumus.</p>
<p>III etapas. Modulio apibendrinimas (3 val.)</p>			
<p>Uždaviniai: tikrinami visuminio teksto skaitymo ir suvokimo įgūdžiai.</p>	<p>Teksto skaitymo ir suvokimo testas.</p>	<p>Vertinama pagal PUPP instrukciją,</p>	

		rašomas pažymys.	
<p>2. Teksto skaitymo ir suvokimo aptarimas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suvoks ir gebės ištaisyti savo klaidas; • gebės argumentuotai paaiškinti tekstų skaitymo ir suvokimo svarbą; • remdamiesi modulio mokymosi metu įgyta patirtimi įsivertins savo kaip skaitytojų pažangą ir tobulėjimo galimybes. 	<p>Mokytojos aiškinimas: teksto skaitymo ir suvokimo darbų aptarimas – mokinių pasiekimai tipiškos klaidos.</p> <p><i>Trijų dalių dienoraščio</i> pasirinktų ištraukų skaitymas.</p>	<p>Apibendrinamasis vertinimas.</p> <p>Įsivertinimo veikla.</p>	
<p>3. Recenzijų aptarimas ir taisymas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suvoks ir gebės ištaisyti savo klaidas; • išsikels su rašymo veikla susijusius mokymosi uždavinius. 	<p>Mokytojos parengtas rezultatų pristatymas: aptariami mokinių pasiekimai, tipiški trūkumai.</p> <p>Mokiniai nagrinėja darbuose pateiktą mokytojos grįžtamąją informaciją, taisyti nurodytus trūkumus.</p>	<p>Rašomas pažymys.</p>	
Rezervas – 3 valandos raštingumui			

III. Modulio turinio gilinimo – plėtros idėjos – gairės kitiems literatūros ir kalbos moduliams.

Modulio „Margas tekstų pasaulis: negrožinių tekstų suvokimas“ tąsa – modulis **B3. Šiuolaikinės kultūros pasaulyje**. Šiame modulyje įgyti gebėjimai ir žinios būtini nagrinėjant ir suvokiant literatūrą.

4.3. Branduolio literatūros moduliai

4.3.1. Literatūros teorijos lentelės

4.3.1.1. Pagrindinės literatūros teorijos sąvokos

Kultūros epochos, literatūros kryptys, kontekstas	Literatūros rūšys, žanrai, tekstų tipai	Kalbos, teksto pobūdis, stilistinės ypatybės	Literatūros teksto kalbos lygmuo (kalbinės raiškos priemonės)	Literatūros teksto vaizduojamojo pasaulio lygmuo (teksto elementai)	Literatūros teksto prasmų lygmuo	Kalbinės, teatrinės veiklos formos; teksto komponavimo būdai, elementai
V-VI kl.						
	<i>(Smulkioji tautosaka</i> <i>Mįslė</i> <i>Patarlė</i> <i>Gamtos garsų</i> <i>pamėgdžiojimai</i> <i>Skaičiuotės</i> <i>Pajuokavimai</i> <i>Mitas</i> <i>Sakmė</i> <i>Pasaka</i> <i>Apsakymas</i> <i>Poema</i> <i>Pasakėčia)</i> Padavimas Eilėraštis Aprašymas Pasakojimas Peizažas <i>(Taisyklė</i> <i>Receptas</i> <i>Skelbimas</i> <i>Pranešimas</i> <i>Laiškas</i> <i>Interviu</i> <i>Straipsnis</i> <i>Žinutė</i> <i>Kvietimas</i> <i>Sveikinimas</i>	<i>Kalbėjimo tonas:</i> <i>Iškilmingas</i> <i>Neutralus</i> <i>Humoristinis</i>	Vaizdingi žodžiai Antonimas Deminutyvas Epitetas Sinonimas Palyginimas Įsmevinimas Retorinis klausimas Rimas Eiliuota kalba <i>(Frazeologizmai)</i>	Veiksmo laikas Veiksmo vieta Pagrindinis veikėjas Siužetas Užuomazga Kulminacija Atomazga <i>(Veiksmo eiga</i> <i>Pasakojimo sandara</i>	Tema Pagrindinė mintis	Inscenizacija Įžanga Kartojimas Posmas <i>(Monologas</i> <i>Dialogas</i> <i>Diskusija</i> <i>Pokalbis)</i>

	Instrukcija)					
VII-VIII kl.						
	<i>Epas</i> <i>Epika</i> <i>Romanas</i> <i>Apsakymas</i> <i>Novelė</i> <i>Humoreska</i> <i>Baladė</i> <i>Drama</i> <i>Komedija</i> <i>Tragedija</i> <i>Lyrika</i> <i>Poema</i> <i>Žanras.</i> <i>(Detektyvas</i> <i>Istorinė literatūra</i> <i>Komiškoji literatūra</i> <i>Fantastinė literatūra</i> <i>Laiškas</i> <i>Dienoraštis</i> <i>Interviu</i> <i>Diskusinis straipsnis</i> <i>Knygos (kino filmo,</i> <i>laidos, interneto</i> <i>svetainės) pristatymas</i> <i>Kūrinio veikėjo</i> <i>charakteristika</i> <i>Kelionių</i> <i>įspūdžiai</i> <i>Pasiaiškinimas</i> <i>Instrukcija</i> <i>Reklama</i>	<i>Dramatizmas</i> <i>Epiškumas</i> <i>Ironija</i> <i>Komizmas</i> <i>Lyrizmas</i> <i>Psichologizmas</i> <i>Tragizmas</i>	<i>Aliteracija</i> <i>Asonansas</i> <i>Alegorija</i> <i>Laipsniavimas</i> <i>Metafora</i> <i>Paralelizmas</i> <i>Retorinis klausimas</i> <i>Retorinis kreipinys</i> <i>Retorinis sušukimas</i> <i>Rimas</i> <i>Ritmas</i> <i>(Inversija)</i>	<i>Ekspozicija</i> <i>Veiksmo eiga</i> <i>Atomazga</i> <i>Epilogas</i> <i>Intriga</i> <i>Konfliktas</i> <i>Kompozicija</i> <i>Pasakotojas</i> <i>Lyrinis Aš</i> <i>Remarka</i> <i>Siužetas</i>	(Problema)	<i>Dialogas</i> <i>Monologas</i> <i>Kontrastas</i> <i>Pakartojimas</i> <i>(Vidinis monologas)</i>
IX-X kl.						
<i>Antika</i> <i>Viduramžiai</i> <i>Renesansas</i> <i>[Barokas</i> <i>Šviečiamasis</i> <i>amžius</i>	<i>Apybraiža</i> <i>Apysaka,</i> <i>Elegija</i> <i>Esė</i> <i>Satyra</i> <i>Sonetas</i>	<i>Aliuzija</i> <i>Autoironija</i> <i>Groteskas</i> <i>Parodija</i> <i>Satyra</i> <i>Paradoksas</i>	<i>Antitezė</i> <i>Hiperbolė</i> <i>Metafora</i> <i>Simbolis</i>	<i>Įvaizdis</i> <i>Lyrinis išgyvenimas</i> <i>Lyrinis subjektas</i> <i>Siužetinė linija</i>	<i>Motyvas</i>	

<i>Klasicizmas]</i> Romantizmas Realizmas Modernizmas Simbolizmas Impresionizmas Avangardizmas Neoromantizmas Kultūros epocha Literatūros kryptis Kontekstas	Miniatiūra <i>(Laiškas</i> <i>Dienoraštis Interviu</i> <i>Diskusinis straipsnis</i> <i>Esē</i> <i>Rašinys</i> <i>Vertinimas (recenzija)</i> <i>Charakteristika</i> <i>Autobiografija</i> <i>Atlikto darbo (pvz.,</i> <i>tyrimo) ataskaita</i> <i>Diskusijos protokolas.</i> <i>Įsivaizduojamas knygos</i> <i>veikėjo dienoraštis</i> <i>Literatūros tekstų</i> <i>transformacijos</i> <i>Tekstų imitacijos)</i>	Stilius Stilizacija				
--	--	--------------------------------------	--	--	--	--

**4.3.1.2. 9–10 kl. kalbos ir literatūros moduluose rekomenduojami
mokyti(s) rašytiniai žanrai**

Žanrai*	Mokomasi 9–10	Plėtojama 9–10 kl.
<i>Autobiografija</i>	B3 (9)	
<i>Atlikto darbo (pvz., tyrimo) ataskaita</i>	C2 (9)	
Dienoraštis		B1 (10), A3 (10)
<i>Diskusijos protokolas</i>	A1 (10)	B2(10)
Diskusinis straipsnis		A3 (9), B3 (9), A1(10)
<i>Esė</i>	A1 (9) publ., B2 (9)	A2 (9), B3 (10)
<i>Gyvenimo aprašymas/ CV</i>	A2 (9), A1 (10)	A1 (10)
Charakteristika		B1 (9)
Interviu	A1 (9)	
Laiškas		A2 (9), B2 (10)
<i>Motyvacinis laiškas</i>	A3 (9)	
<i>Prašymas</i>	A2 (9)	
<i>Rašinys (samprotavimo)</i>	A3 (9)	A3 (10)
<i>Rašinys (literatūrinis)</i>	B1 (9)	B1(10), B 2 (10)
<i>Vertinimas (recenzija)</i>	A3 (10), B3 (10)	
Apsakymas		B3 (9)
Eilėraštis		B1 (10)
Literatūros tekstų transformacijos, imitacijos		B1 (9), B2 (9), B1 (10)
<i>Miniatiūra</i>	B1 (10)	

* Juodžiau ir pasvirusiu šriftu pažymėti tie žanrai, kurių rekomenduojama naujai mokytiis nurodytuose 9-10 kl. moduluose, o visų kitų jie jau yra mokęsi žemesnėse klasėse.

4.3.2. B1 (9) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.3.2.1. Modulio aprašas

I. Modulio metrika (pavadinimas, paskirtis, valandų skaičius, tikslas, uždaviniai (pagrindinės nuostatos, žinios, supratimas ir gebėjimai, mokėjimo mokytis kompetencijos siekiai)

B1. KULTŪROS IŠTAKOS: tautosaka, antikos literatūra, senovės rytų poezija, Biblija (9 kl., 27 val.)

Modulio tikslas. Sudaryti sąlygas mokiniams ugdytis kultūrinę, komunikavimo bei bendrąsias (mokymosi mokytis, kultūrinio sąmoningumo, darnaus vystymosi) kompetencijas, kad pažintų lietuvių tautos ir pasaulio kultūros ištakas, suprastų, interpretuotų ir vertintų tautosakos, antikos literatūros, senovės rytų poezijos tekstus, apmąstytų jų reikšmę asmens individualiosios, kultūrinės ir pilietinės tapatybės formavimuisi.

Modulio uždaviniais siekiama, jog mokiniai:

- suvoktų senovės ir šiuolaikinių kultūrų integracines (kalbotyros, istorijos, geografijos, etikos, religijotyros, literatūros, teatro, kūno kultūros etc) sąsajas, senųjų kultūrų modulio aktualumą šiuolaikiniam išsilavinusiam žmogui, noriai atskleistų savo supratimą apie lietuvių ir pasaulio kultūrų ištakų bendrąsias ir skiriamąsias ypatybes (nuostatos);

- ugdytųsi kalbinės raiškos ir senųjų kultūrų/literatūrų kontekstinio pažinimo ir šiuolaikinio aktualizavimo gebėjimus remdamiesi turimomis ir naujai įgytomis žiniomis, skaitydami, interpretuodami lietuvių tautosakos, antikinės literatūros, Biblijos ir Rytų poezijos tekstus, kurdami savo ir aptardami klasės draugų sukurtus sakytinius, rašytinius, vaizdinius ir mišrius tekstus, atskleidžiančius požiūrius į senovės kultūras ir literatūrą (kalbėjimo, klausymo, skaitymo, kultūros/literatūros pažinimo gebėjimai, žinios ir supratimas);

ugdytųsi mokymosi mokytis gebėjimus planuodami ir atlikdami šio modulio tikslui pasiekti susiplanuotas integracines ir literatūrinės individualaus ir grupinio darbo užduotis (mokymosi mokytis gebėjimai).

II. Modulio integracija (vertikaliąji vidinė su lietuvių kalbos V-VIII kl. BP, **vertikaliąji dalykinė** su V-VIII kl. istorijos, geografijos, etikos, tikybos, dailės, muzikos, užsienio kalbų ir kitų dalykų BP;

horizontalioji vidinė su kitais IX-X klasės kalbos ir literatūros MP moduliais, **horizontalioji dalykinė** IX-X klasės istorijos, geografijos, etikos, tikybos, dailės, muzikos, užsienio kalbų ir kitų dalykų BP; integracinių saitų su kitomis integruojamomis BP programomis: *Mokymosi mokytis integruojamoji programa, Komunikavimo integruojamoji programa, Darnaus vystymosi integruojamoji programa, Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa*)

Vertikaliąji vidinė: mokiniai V-VIII klasėse yra susipažinę su lietuvių tautosakos, grožinės literatūros ir žanrais ir moka juos skirti, yra skaitę lietuvių tautosakos, graikų mitų (*Dedalas ir Ikaras, Tesėjo kelionė į Kretą, Prometėjas, Heraklis, Homero* (ištraukos iš *Odisėjos*), *Biblijos* (ištraukos iš *Senojo Testamento Pradžios knygos* apie pasaulinį tvaną arba Nojaus arką, pasakojimas apie nupuolimą: pikto kilmę; ištraukos iš *Naujojo Testamento Evangelijos pagal Matą*), moka rašyti tam tikrų žanrų tekstus (pvz., laišką, dienoraštį, knygos pristatymą, intrviu, sakmę, pasaką, apsakymą ir kt.)

Vertikaliąji dalykinė: mokiniai V-VIII klasėse yra susipažinę su Lietuvos, Europos ir pasaulio proistore ir istorija, yra išanalizavę Antikos ir senovės Rytų civilizacijų kultūrų skiriamuosius bruožus, suvokia pasaulio geografinių regionų, tautų kilmės ir religijų skiriamuosius bruožus,

Horizontalioji vidinė: A1 modulyje prisiminė lietuvių kalbos atsiradimą ir raidą, lietuvių kalbos savitumą, priklausymą indoeuropiečių kalbų šeimai, baltų kalbų likimus- tai siejasi su lietuvių tautosakos tekstų tyrimais.

Horizontalioji dalykinė: IX-X klasėje per geografijos pamokas. aiškinasi, kas yra civilizacija ir kultūra. Susipažįsta su svarbiausių kultūrų (Europos, Lotynų Amerikos, Afrikos, Azijos) žmonių gyvenimu, tradicijomis ir vertybėmis. Susipažįsta su pagrindinėmis Lietuvos ir pasaulio religijomis (krikščionybė, islamu, budizmu, induizmu, judaizmu). Aiškinasi, kokią įtaką religijos ir kultūros turi kasdieniam žmogaus gyvenimui.

III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės. Modulio programoje įvardyti **privalomi ir rekomenduojami lietuvių tautosakos, graikų literatūros, senovės Rytų poezijos ir Biblijos tekstai,**

kuriuos skaityti ir analizuoti rekomenduojama modulio formuluotėje išvardyta seka, pasitelkiant mokiniams pažįstamus istorijos, geografijos, tikybos, kalbos istorijos kontekstus. Svarbu atskleisti šių kultūrų sąsajas su šiuolaikinės kultūros kontekstu, sudaryti sąlygas mokiniams suvokti žinių apie praeities kultūras aktualumą šiandienos išsilavinusiam žmogui.

IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys. Siūloma kultūrinės kelionės į pasaulio kultūros ištakų laikus didaktinė-žaidybinė forma. Įsivaizduojamos kelionės pradžioje rekomenduojamas savo istorijos, geografijos, literatūros, dailės, muzikos žinių apie kelionės kraštus išsiaiškinimas, pasirengimas keliauti (užduočių, pareigų, vaidmenų pasiskirstymas), kelionės metu - kelionės dienoraščio rašymas, pabaigoje –įspūdžių reportažų, kelionės aptarimų, apmąstymų, praeities ir dabarties ryšius aktualizuojančių pokalbių rengimas.

V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika:

- 1) **kelionės dienoraštis** (kelionės užrašų pildymas, draugų ir savo parengtos medžiagos kaupimas tvarkymas) – kiekvienas mokinys modulio pabaigoje vertinamas pažymiu (formalus vertinimas) arba suminio vertinimo sandas (10%);
- 2) **dalyvavimas grupinių užduočių parengimo-pristatymo veikloje** (pristatymai, vaidmeniniai žaidimai, vaizdinė informacija, žinių modelių rengimas ir kt.) – grupė vertinama pažymiu arba gauna tam tikrą skaičių taškų, kuriuos gali dalintis savo nuožiūra po lygiai arba pagal kiekvieno nario indėlį (formalus, kaupiamasis vertinimas) arba suminio modulio vertinimo sandas (20%);
- 3) individualūs **rašto darbai** (literatūrinis rašinys, teksto tyrimas tam tikru aspektu, samprotavimo rašinys) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (30%);
- 4) individualus dalyvavimas **pokalbiuose, diskusijose** (kaupiamasis vertinimas, formalus – surinkus tam tikrą taškų kiekį, rašomas pažymys) ir/arba suminio modulio vertinimo sandas (10%);
- 5) **skaitymo /kultūros pažinimo plėtimas-tobulinimas** – diagnostiniai (neformalus arba formalus vertinimas – pasikeitus darbais poromis, po antrojo testo vertinama pažanga) ir kontrolinis testas – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (20%);
- 6) individuali tiriamoji-sisteminė ar kūrybinė veikla (žinių modelių rengimas ir pristatymas, literatūros ir kitų menų integracinių sankirtų darbai, grožinių tekstų kūryba ar kt.) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (10%).

VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės

1. Sauka L. Lietuvių tautosaka. Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams. K., 1999.
2. Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga.
3. Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005.
4. Lietuvių tautosakos chrestomatija IX klasei. K.:Šviesa, 1984.
5. Lietuvių folkloro chrestomatija. V.: Regnum fondas, 1996.
6. Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991.
7. Ambrazevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991.
8. Visuotinės literatūros istorija. Sudarė Talvet J. Vadovėlis vidurinėms mokykloms. V., 1998.
9. Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998.
10. Kanišauskaitė I. Antikos teatras. Sofoklio Antigonė. Vilnius: Baltos lankos, 200
11. Senovės Rytų poezija. Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991. P.43-52, 74-77, 169-170, 187-191, 367-368.

VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai

Pateikiamas projekto darbo grupės parengtas detalusis planas ir papildomos mokymo priemonės: lentelių *Senovės kultūros ir aš:: žinau-norėčiau sužinoti-sužinojau –nauji siekiai* ir *Senųjų kultūrų studijų galimybės: mokausi mokytis* modeliai.

Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

1. Baltrušaitis J. Visuotinė meno istorija. Nuo priešistorės iki viduramžių. T.1. K.:Šviesa, 1992.
2. Bakonis E. Senovės civilizacijų istorija. K.: Šviesa, 1992
3. Balys J.Lietuvių kalendorinės šventės. V.: Mintis, 1993.
4. Belickis M.Užmirštas šumerų pasaulis. V.: Vaga, 1972.
5. Biblijos enciklopedija. V.: Alma littera,1992 (1993).
6. Biunaras P.F., Doranas Ž.P. ir kt. Istorija 1.V.: Baltos lankos, 1994.
7. Civilizacijų aušra. V.: Alma litttera, 1997.

8. Cottrel L. Faraonų laikais. V.: Vaga, 1987.
9. Daujotytė V. Mažoji lyrikos teorija, V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2005.
10. Dilytė D. Heladės šviesa. Vilnius: Lietus, 1994.
11. Dilytė D. Antikinė literatūra. Vilnius: VU leidykla, 2005.
12. Dundulienė P. Lietuvių šventės: tradicijos, papročiai, apeigos. V.: Mintis, 1991(2005).
13. Dundulienė P. Lietuvių etnologija. V.: Mokslas, 1991 (1982).
14. Dundulienė D. Medžiai senuosiuose lietuvių tikėjimuose. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008 (1979).
15. Fagan B.M. Didieji pasaulio išradimai. V.: Alma littera. 2005.
16. Fagan B.M. Senovės pasaulio paslaptys V.: Alma littera. 2002 (2005).
17. Gasparovas. Su skydu ir už skydo. V.: Alma littera., 2004.
18. Girininkas A., Lukoševičius O. Lietuvos priešistorė. V.: Agora, 1997.
19. Gombrich E.H. Pasaulio istorija jaunajam skaitytojui. V.: Žara, 2009.
20. Literatūros žinynas V-XII klasei. K.: Šviesa, 2006 (2007).
21. Lietuva iki Mindaugo. V.: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003.
22. Lietuvių etnogenezė. V.: Mokslas, 1987.
23. Losevas A., Sonkinas G. ir kt. Antikinė literatūra. Vilnius: Mintis, 1973.
24. Lūžienė N. Graikų mito virsmas literatūra. K.: VDU leidykla, 1998.
25. Klenger-Brandt E. Kelionė į senovės Babiloną. V.: Vaga, 1981.
26. Klimka L. Saulės ratu, Mėnulio taku: lietuvių kalendorius. V.: Mintis, 2008.
27. Kondratovas A. Senovės kultūrų paslaptys. V.: Vaga, 1972l
28. Kudaba Č. Geografinės kelionės ir atradimai. V.: Mokslas, 1980 (2003, 2004).
29. Kunas N. Senovės Graikijos legendos ir mitai. K.: Šviesa, 1984 (1988, 2003).
30. Moscati S. Finikiečių pasaulis. V.: Vaga, 1975.
31. Neimantas R. Nuo Nemuno iki Fudzijamos. K.: Spindulys, 2003.
32. Neimantas R. Raštas: nuo piktogramos iki raidės. Kaunas: Orientas, 1998.
33. Pasaka „Eglė žalčių karalienė“. V.: Sapnų sala, 2008.
34. Pasaulio religijos. V.: Alma littera, 2007 (1994, 1997, 2005, 2006).
35. Philip N. Pasaulio mitai. V.: Alma littera, 1998.
36. Rimantienė R. Lietuva iki Kristaus. V.: Vilniaus dailės akademijos leidykla., 1995.
37. Sauka D. Lietuvių tautosaka. V.: . Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2007 (1982).
38. Sergejevas V.S. Senovės Graikijos istorija. V.: VPMLL, 1952 (1955).
39. Świderkowna A. Pašnekesiai apie Bibliją. Vilnius: Alma Littera, 2001.
40. Šalčius M. Svečiuose pas 40 tautų. V.: Vaga, 1989.
41. Šarkadis J. Kelionė į senovės Atėnus. V.: Vaga, 1986
42. Trenčeri-Valdapfelis I. Mitologija. Vilnius: Mintis, 1971.
43. Tronskis I.M. Antikinės literatūros istorija. V.: VPMLL, 1951 (1955, 1961).
44. Veličkienė A. Ariadnės siūlas: antikos mitai ir legendos. V.: LRSL, 1998.
45. Veličkienė A. Antikos mitologijos žinynas. K.: Šviesa, 1996.
46. Vyšniauskaitė A. Mūsų metai ir šventės. K.: Šviesa, 1993.
47. Wilkinson P. Iliustruotas mitologijos žinynas. Dievai, deivės ir herojai iš viso pasaulio. V.: Alma littera, 1999.
48. Zinkevičius Z., Luchtanas A., Česnys G. Tautos kilmė. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.
49. Zinkevičius Z. Rašto kilmė. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.

4.3.2.2. Modulio detalaus plano projektas

Parengė projekto darbo grupė

B1. KULTŪROS IŠTAKOS: tautosaka, antikos literatūra, senovės rytų poezija, Biblija

9 klasė

Trukmė – 27 val.

Numatyta visų lietuvių kalbos branduolio modulių seka: šio modulio vieta mokymo(si) proceso eigoje, atsižvelgiant į kontekstines sąsajas

<p>A1. KALBOS GYVENIMAS: kalbų kilmė ir raida (22 val.)</p>	<p>B1. KULTŪROS IŠTAKOS: tautosaka, Antikos literatūra, Biblija, senovės Rytų poezija (27 val.)</p>	<p>A2. KALBOS LABIRINTAI: lietuvių kalbos sintaksė (22 val.)</p>	<p>B2. KULTŪROS RAIDA: viduramžiai, Renesansas, barokas, klasicizmas (25 val.)</p>	<p>A3. ŽODIS IR ŽENKLAS: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas (22 val.)</p>	<p>B3. PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI: šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas (27 val.)</p>
<p>A1. ŽMOGUS IR KALBA: gimtoji kalba globalizacijos epochoje (22 val.)</p>	<p>B1. MODERNIOJO MENO IEŠKOJIMAI: simbolizmo, impresionizmo, ekspresionizmo, avangardizmo, neoromantizmo literatūra (21 val.)</p>	<p>A2. ŽMOGUS IR ŽODIS: viešojo kalbėjimo pagrindai (22 val.)</p>	<p>B2. XX a. II pusės KULTŪROS (PA)LIKIMAS: pasaulio ir lietuvių literatūros sankirtos ir santakos (27 val.)</p>	<p>A3. MARGAS TEKSTŲ PASAULIS: negrožinių tekstų suvokimas (22 val.)</p>	<p>B3. ŠIUOLAIKINĖS KULTŪROS PASAULYJE: aš, kalba, literatūra (21 val.)</p>

I. Mokinių mokymo(si) patirtis: įgyti/ugdyti šios temos žinios, supratimas ir gebėjimai (citasos iš V-VI, VII-VIII kl. PUBP (2008) ir A1 modulio „Kalbos gyvenimas: kalbų kilmė ir raida“), kuriais bus remiamasi šiame modulyje).

1.1. Pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos bendroji programa (2008)

Gebėjimai, žinios, supratimas

V-VI kl.

2.1.6. Pateikti smulkiosios tautosakos kūrinų pavyzdžių: mįslių, patarlių, gamtos garsų mėgdžiojimų, skaičiuočių, pajuokavimų. Atpažinti pasaką, sakmę, padavimą, pasakėčią, eilėraštį.

2.2.1. Žinoti, kaip mokyklos bibliotekoje susirasti nurodytus šaltinius, kaip susirasti nurodytą šaltinį pagal nurodytą adresą internete.

VII-VIII kl.

2.1.10. Suprasti, kad literatūros rūšies ir žanrų ypatumų pažinimas leidžia skaitytojui kelti skaitymo hipotezes, padedančias suprasti tekstus.

2.1.11. Žinoti esminius literatūros rūšių ir kai kurių žanrų (apsakymo (novelės), romano, poemos, baladės, tragedijos, dramos, komedijos) požymius ir gebėti juos atpažinti.

Turinio apimtis

Literatūros, kaip meno rūšies, savitumo pažinimas

V-VI kl.

Šiame konkreste formuojamas literatūros kaip išmonės, vaizduojamojo pasaulio sąlygiškumo suvokimas.

Mokomasi suvokti mitų, sakmių, padavimų meninę išmonę. Aptariama smulkioji tautosaka, jos savitumas. Skaitomos liaudies pasakos, aptariamoms etinės vertybės, kompozicijos ir raiškos ypatumai. Susipažinama su tradiciniais lietuvių liaudies pasakų personažais (pvz., trečias brolis, sesuo, ragana, našlaitė). Jų pažinimo, kaip konteksto, reikės vėlesniam literatūros kursui suvokti.

VII-VIII kl.

Skaitant įvairių žanrų lyrikos kūrinis analizuojama jų raiška ir prasmė, atkreipiamas dėmesys į eiliuotos kalbos požymius (ritmas, fonika, sintaksinė sandara).

Nagrinėjant dramos kūrinis aptariama išorinė dramos teksto sandara (remarkos, dialogas, monologas) ir dramos esmė – konfliktas, dramatis charakteris. Aptariami dramos žanrai: tragedija, komedija, drama.

Tekstų žanrai

V-VI kl.

Mokiniai mokosi rašyti paisant žanro reikalavimų. Mokomasi rašyti laišką (asmeninį ir dalykinį), interviu <...> Mokiniam suteikiama galimybių rašyti išmone grįstus tekstus, imtis tam tikrų kūrybinių bandymų. Jie kuria arba perkuria pasaką, pasakėčią, sakmę, padavinį, eilėrašį.

VII-VIII kl.

Tekstų žanrai. Mokiniai mokosi rašyti paisydami žanro reikalavimų. Rašomi asmeninio pobūdžio tekstai: laiškas... dalykiniai tekstai: laiškas, interviu... knygos (kino filmo, laidos, interneto svetainės paaugliams) pristatymas..., kelionių įspūdžiai <...> Mokiniam suteikiama galimybių rašyti išmone grįstus tekstus, imtis tam tikrų kūrybinių bandymų. Jie kuria apsakymą (įtempto siužeto pasakojimą, grįstą konfliktu), eilėrašį, įsivaizduojamą knygos veikėjo dienorašį, portretą. Mokiniai eksperimentuoja kurdami alternatyvią pabaigą, keisdami literatūros rūšį, žanrą, keisdami pasakojimo perspektyvą, imituodami tam tikrą stilių.

Privalomos literatūros sąrašas

V-VI kl.

Lietuvių literatūros tekstai

Kaip atsirado žemė ir Sužeistas vėjas (pasirinktos sakmės)

Lietuviškos pasakos. *Baltas vilkas. Dvylika brolių, juodvarniais lakstančių. Stiklo kalnas*

Visuotinės literatūros tekstai

Biblija (ištraukos iš *Senajo Testamento Pradžios knygos* apie pasaulinį tvaną arba Nojaus arką)

Graikų mitai. (Dedalas ir Ikaras. Tesėjo kelionė į Kretą)

Homeras. *Odisėja* (ištraukos)

VII-VIII kl.

Visuotinės literatūros tekstai

Biblija (ištraukos iš *Senajo Testamento Pradžios knygos*: pasakojimas apie nupuoliną: pikto kilmę; ištraukos iš *Naujojo Testamento Evangelijos pagal Matą* (palyginimas apie sėjėją, palyginimas apie talentus).

Graikų mitai. Prometėjas. Heraklis (pasirinktas mitas)

Rekomenduojamos literatūros sąrašas

V-VI kl.

Čir vir vir pavasaris (smulkioji tautosaka)

Gerai, bet nelabai (melų pasakos)

1.2. A1 modulio „Kalbos gyvenimas: kalbų kilmė ir raida“ programa

Žinios ir supratimas, gebėjimai:

- suvokti lietuvių kalbos unikalumą ir savitumą;
- rengti ir skaityti pranešimus / pristatymus su vaizdine informacija;
- rašyti esė apie visuomenės ir kalbos sąsajas, interviu.

Turinio apimtis

Lietuvių kalbos atsiradimas ir raida. Lietuvių kalbos savitumas. Indoeuropiečių kalbų šeima; baltų kalbos ir jų likimai (8 klasės kurso kartojimas).

II. Modulo tikslas. Sudaryti sąlygas mokiniams ugdyti kultūrinę, komunikavimo bei bendrąsias (mokymosi mokytis, kultūrinio sąmoningumo, darnaus vystymosi) kompetencijas, kad pažintų lietuvių tautos ir pasaulio kultūros ištakas, suprastų, interpretuotų ir vertintų tautosakos, antikos literatūros, senovės rytų poezijos tekstus, apmąstytų jų reikšmę asmens individualiosios, kultūrinės ir pilietinės tapatybės formavimuisi.

III. Uždaviniai. Modulo programa siekiama, kad mokiniai:

- suvoktų senovės ir šiuolaikinių kultūrų integracines (kalbotyros, istorijos, geografijos, etikos, religijotyros, literatūros, teatro, kūno kultūros etc) sąsajas, senųjų kultūrų modulio aktualumą šiuolaikiniam išsilavinusiam žmogui, noriai atskleistų savo supratimą apie lietuvių ir pasaulio kultūrų ištakų bendrąsias ir skiriamąsias ypatybes (nuostatos);
- ugdytųsi kalbinės raiškos ir senųjų kultūrų/literatūrų kontekstinio pažinimo ir šiuolaikinio aktualizavimo gebėjimus remdamiesi turimomis ir naujai įgytomis žiniomis, skaitydami, interpretuodami lietuvių tautosakos, antikinės literatūros, Biblijos ir Rytų poezijos tekstus, kurdami savo ir aptardami klasės draugų sukurtus sakinčius, rašytinius, vaizdinius ir mišrius tekstus, atskleidžiančius požiūrius į senovės kultūras ir literatūrą (kalbėjimo, klausymo, skaitymo, kultūros/literatūros pažinimo gebėjimai, žinios ir supratimas);
- ugdytųsi mokymosi mokytis gebėjimus planuodami ir atlikdami šio modulio tikslui pasiekti susiplanuotas integracines ir literatūrines individualaus ir grupinio darbo užduotis (mokymosi mokytis gebėjimai).

IV. Numatomi mokinių pasiekimai

Kad mokinių siekiai įgyti lietuvių ir pasaulio kultūrų ištakų pažinimo, šių kultūrų tekstų skaitymo, interpretavimo ir savų tekstų kūrimo gebėjimų būtų efektyvūs, jie turėtų išsiugdyti **šią nuostatą**: vertinti *lietuvių tautosakos, antikos, Biblijos ir senovės rytų poezijos* tekstų skaitymą kaip asmeniškai

svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti savo tautos ir pasaulio *kultūros ištakas* bei jų integracines sąsajas su šiuolaikiniu pasauliu, atskleisti savo kalbinės-kūrybinės saviraiškos galias bei ugdytis modulinio mokymo(si) įgūdžius.

Skaitymo, literatūros (kultūros) žinios ir supratimas, gebėjimai. Mokiniai turėtų:

- sąmoningai skaityti, suprasti, analizuoti, interpretuoti, vertinti *lietuvių tautosakos, antikos, Biblijos ir senovės rytų poezijos* tekstus, remdamiesi įvairiais (mokytojo pasiūlytais ar pačių pasirinktais kontekstais), daryti išvadas žodžiu ir raštu;
- atsižvelgiant į *lietuvių tautosakos, antikos, Biblijos ir senovės rytų poezijos* kultūrų pažinimo tikslą dirbti su įvairaus pobūdžio (taip pat ir įvairialypės informacijos) tekstais: savarankiškai susirasti kelis įvairaus pobūdžio šaltinius ir mokymuisi reikalingą informaciją; tinkamai ją pasirinkti, klasifikuoti.

Mokydami literatūros, mokiniai turėtų plėtoti šiuos kalbėjimo ir klausymo bei rašymo gebėjimus:

kalbėti, rašyti ir rengti mišraus pobūdžio tekstus *lietuvių tautosakos, antikos, Biblijos ir senovės rytų poezijos* temomis atsižvelgdami į adresatus, tikslus, paisydami žanro reikalavimų ir juos kūrybiškai interpretuodami; pasirinkti tinkamą komponavimo ir kalbinę raišką, laikytis lietuvių kalbos rašybos, skyrybos, kalbos kultūros taisyklių.

Mokiniai turėtų ugdytis šiuos mokymosi mokytis gebėjimus:

bendradarbiauti su mokytoju ir klasės draugais keliant modulio „*Kultūros ištakas: tautosaka, antikos literatūra, Biblija, senovės rytų poezija*“ mokymosi tikslus, uždavinius, planuojant modulio mokymosi veiklą, kryptingai veikti siekiant išsikeltų uždavinių, apmąstyti modulio mokymosi veiklą, procesą ir rezultatus.

V. Modulio detalusis planas (mokymo(si) proceso seka)

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai	Numatoma integruota kalbinė veikla (kalbėjimas ir klausymas, skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas, rašymas) ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (kas ir kaip vertinama)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas. Pasirengimas kelionei į žmogaus kultūros laikų pradžią (3 val.)			
<p>1.1. Kelionės į senųjų kultūrų pradžios laikus galimybių aptarimas: kodėl vertėtų ar nevertėtų keliauti? Uždaviniai 1. Mokiniai turėtų suprasti ir mokėti pagrįsti savo požiūrius į praeities ir dabarties kultūrų dialogo ne/įdomumą ir reikšmę šiuolaikiniam išsilavinusiam žmogui aptardami keliamus klausimus ir suformuluodami savo individualius siekius (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų išsiaiškinti modulio apie senovės kultūras sąsajas su šiandiena ir išmokti individualiai pagrįsti tokios kultūrinės/literatūrinės kelionės prasmę ir įdomumą dalyvaudami pokalbyje-diskusijoje ir atlikdami individualios dalykinės savianalizės ir motyvacijos užduotis (ŽNS) (dalykų integracinių sąsajų jungimo gebėjimai, žinios, supratimas). 3. Mokiniai turėtų ugdytis/ formuoti/ lavintis probleminio grupinio ir individualaus mokymosi įgūdžius rengdamiesi pokalbiui (jėgos lauko analizė) ir pildydami modulio įvadinio individualaus grafinio modelio lentelę (ŽNS) (mokymosi kelti klausimus, argumentuoti atsakymus, sisteminti turimas žinias ir individualius siekius gebėjimai,</p>	<p>Kolektyvinis pasirengimas kelionei (įvadinis pokalbis-diskusija) „Senosios pasaulio kultūros ir aš, XXI a. žmogus: atrasti/ prarasti, suprasti/ atmesti , pratęsti/ nutraukti?“, individualiai raštu <u>kelionės dienoraštyje</u> pasižymint argumentus už ir prieš (jėgos lauko analizė + ir -), grupėmis juos žodžiu pagrindžiant, kolektyviai raštu ir žodžiu apibendrinant. Individualus pasirengimas kelionei : kelionės dienoraščio pradiniai įrašai. Individualus lentelės <i>Senovės kultūros ir aš: žinau-norėčiau sužinoti-sužinojau –nauji siekiai</i> dviejų pirmųjų skilčių pildymas (trečiąją ir ketvirtąją skiltį –<i>sužinojau ir supratau</i> bei <i>Nauji siekiai</i> – mokiniai turėtų individualiai užpildyti pabaigę modulį – lentelės modelis pateikiamas priede nr.1) Orientacinės gairės a) 1) ką žinau apie Lietuvos senąją kultūrą: kodėl, kada, kokių kultūrų pirmieji žmonės atsikraustė prie Baltijos jūros ir į dabartinės Lietuvos teritoriją? kodėl, kaip keitėsi šių žmonių kultūra? ką žinau apie baltų kultūros geografiją, istoriją? kokias žinau senovės baltų, vėliau - lietuvių gentis, kas joms buvo būdinga, kokiomis kalbomis ir tarmėmis kalbėjo/kalba jų žmonės? ką žinau apie Lietuvos kultūrą iki krikšto ir po krikšto? kas būdinga XIX-XX a. užrašytai lietuvių tautosakai?) ir 2) ką norėčiau apie Lietuvos senąją kultūrą ir tautosaką sužinoti, ką - atrasti, suprasti, kodėl?; b) 1) ką žinau apie Artimųjų Rytų senovės tautų kultūras: kurios Azijos žemyno geografinės teritorijos vadinamos Artimaisiais Rytai? kurios šiuolaikinės valstybės yra šioje geografinėje teritorijoje? kodėl senovėje Mesopotamija buvo vadinama</p>	<p>Diagnostinis individualus ir grupinis savo nuostatų, žinių bei supratimo ir mokėjimo mokytis apie senųjų kultūras (įsi)vertinimas (neformalus). Įsivertinimo metodai: <i>jėgos lauko analizės lentelė, grafinio žinių modelio lentelės ŽNSS</i> pirmosios dvi skiltys apie senąją baltų ir lietuvių , antikos, senovės Artimųjų Rytų, senovės Tolimųjų Rytų bei senovės graikų ir romėnų kultūras ir <i>grafinio mokėjimo mokytis įsivertinimo</i></p>	<p>Remiamasi V-VIII klasėje per istorijos, geografijos, etikos, tikybos, lietuvių kalbos, muzikos, dailės, kūno kultūros ir kitas pamokas įgytomis nuostatomis apie senovės ir dabarties kultūrų santykį, gebėjimais remtis turimomis žiniomis, jas sieti, pagrįsti savo nuomonę argumentuojant. Nepabaigus pildyti klasėje individualių ŽNS ir MMK grafinių modelių, siūloma šį darbą pabaigti namuose pasiremiant žemesniųjų klasių vadovėliais, pratybų sąsiuviniais, dalykų užrašais ir savianalize.</p>

<p>žinios, supratimas).</p>	<p>„derlinguaju pusmėnuliu“? kas buvo būdinga Egipto, Šumero-Akado, Babilono, Sirijos, Hetitų, Irano civilizacijoms? kada ir kur pradėjo kurtis pirmieji miestai? kada, kur, kokie buvo sukurti pirmieji piktografinio, ideografinio, fonetinio rašto ženklai ir sistemos? ką žinau apie Biblijos istoriją ir tekstus? ir 2) ką norėčiau sužinoti apie Artimųjų Rytų senovės tautų kultūras ir raštiją, ką – atrasti, suprasti, kodėl?</p> <p>c) 1) ką žinau apie senovės graikų ir romėnų antikinės kultūras: kuo ypatingas Kretos ir Mikėnų kultūrų palikimas? kuo įdomūs senovės Graikijos ir Romos papročiai, tikėjimai, mitai, literatūra, teatras, sportas? kokias kultūros tradicijas šios kultūros dovanojo Europai, Lietuvai? ir 2) ką norėčiau sužinoti apie antikinę senovės graikų ir romėnų kultūras, raštiją, literatūrą, teatrą, ką – atrasti, suprasti, kodėl?</p> <p>d) 1) ką žinau apie Tolimųjų Rytų senovės kultūras: kurios Azijos žemyno geografinės teritorijos vadinamos Tolimaisiais Rytai? kurios šiuolaikinės valstybės yra šioje geografinėje teritorijoje? ką žinau apie senąsias Indo ir Kinijos civilizacijas? ? kokia kinų rašto sistema, kokia – literatūra? kas būdinga sanskrito kalbai ir vedų literatūrai? 2) ką norėčiau sužinoti apie Tolimųjų Rytų senovės tautų kultūras, raštiją ir literatūrą, ką – atrasti, suprasti, kodėl?</p> <p>Individualus savo mokėjimo mokytis kompetencijos (MMK) pradinis įsivertinimas <i>kelionės dienoraštyje</i> pildant grafinį modelį <i>Senujų kultūrų studijų galimybės: mokausi mokytis</i> (lentelės modelis pateikiamas priede nr.2)</p> <p>Orientacinės gairės</p> <p>1) dalykai: geografijos, istorijos, dailės, muzikos, matematikos, etikos, tikybos, literatūros ar kt.;</p> <p>2) kur: klasėje/ namuose/ bibliotekoje/ kultūros renginiuose ir kt.,</p> <p>3) su kuo: individualiai/ poroje/ grupėje/ kolektyviai ir kt.;</p> <p>4) mokymosi veikla: klausant/ kalbant/ skaitant/ rašant/ derinant įvairias veiklas ir kt.;</p> <p>5) mokymosi būdai: klausant mokytojų pasakojimų/ skaitant dalykinę/ grožinę/ publicistinę literatūrą/ rengiant pranešimus/ sisteminant medžiagą grafiniuose modeliuose/ konspektuojant/ rengiant pranešimus ar pristatymus/ analizuojant medžiagą tam</p>	<p>modelis pasirinkta lentelės ar kurios nors geometrinės figūros forma (pildoma individualiai).</p>	
-----------------------------	---	---	--

	tikrais probleminiais pjūviais/ interpretuojant tekstus/ dalyvaujant pokalbiuose, diskusijose, tikrose ir įsivaizduojamose kelionėse, ekskursijose ir t.t.		
<p>1.2. Kelionės į senųjų kultūrų pradžios laikus maršrutų aptarimas: kur esame buvę? ką žinome? ką norėtume sužinoti, patirti, išmokti drauge? kodėl?</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų suprasti mokomosios veiklos bendrojo lavinimo mokykloje integralumą ir ugdytis susidomėjimą jungti įvairių pamokų, užklausinės veiklos, kelionių, ekskursijų ir savarankiško lavinimosi metu įgytus gebėjimus, žinias ir supratimą apie senųjų kultūrų įvairiapusių ryšius su dabarties kultūra (mokslas, menas, literatūra), išsiaiškinti savo domėjimosi kryptis (lietuvių, Artimųjų Rytų, antikinė, Tolimųjų Rytų kultūros) pasirinkdami kolektyvinio darbo užduotį (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų išsiaiškinti modulio apie senovės kultūras integracines dalykines sąsajas, mokytis sistemingai tyrinėti senųjų kultūrų geografines, istorines, religines, kalbos, literatūros, meno koordinatas pildydami pasirinktos kultūros aptarimo grupėje grafinius modelius ir ugdytis glausto vaizdinio ir žodinio-vaidybinio pristatymo gebėjimus (tarpdalykinės integracijos sisteminimo gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis/ formuoti/ lavintis bendradarbiavimo grupėje mokymosi ir žaidybinio/ vaidybinio mokymo įgūdžius pildydami žinių apie pasirinktą kultūrą grafinių modelių (žinių žemėlapis) ir jį vaizdingai bei išradingai pristatydami klasėje</p>	<p>Kelionės dienoraštis: interviu (raštu):</p> <p>1) „Ką sužinojau apie save pildydama(-s) ŽNS ir MMK grafinius modelius?“</p> <p>2) „Apie kurią šiame modulyje pažinti numatytą kultūrą/literatūrą žinau daugiausiai ir galėčiau šiomis žiniomis pasidalinti su klasės draugais?“</p> <p>Vaidmeninio žaidimo vaidmenų pasirinkimas „Kurios kelionės dalyvis labiausiai norėčiau būti?“ (4 kelionės pasirinktinai: į senovės Lietuvą, Artimųjų Rytų senovę, antikinę Graikiją ir Romą, Tolimųjų Rytų senovę)</p> <p>Grupinis informacinis-vaidmeninis (turizmo gidai/ žurnalistai/ kultūrologai....) žaidimas Rengiamės keliauti į</p> <p>Žinių žemėlapių (kada, kur, kodėl, kas vyko?) apie senąsias Lietuvos, Artimųjų Rytų, Graikijos ir Romos, Tolimųjų Rytų kultūras sudarymas grupėse ir pasirengimas vaidybiniam-vaizdiniam-žodiniam pristatymui.</p> <p>Orientacinės gairės:</p> <p>1) Baltų žemių prie Baltijos jūros geografinių koordinatų istorinė kaita (žemėlapių parengimas), baltų ir lietuvių genčių kultūros proistorė ir istorija iki Mindaugo (laiko juostos modelio parengimas), lietuvių senasis tikėjimas, tradicijos ir papročiai (vaizdinė-žodinė informacija apie senąjį tikėjimą, kalendorines ir šeimos šventes), lietuvių tautosakos rūšys ir žanrai (schema ir pavyzdžiai), baltų tautų, kalbų, kultūrų likimas šiandien (žurnalistinio reportažo etiudas);</p> <p>2) senovės Artimųjų Rytų valstybių geografinių koordinatų istorinė kaita (Egipto, Šumerų-Akado, Babilono, Sirijos, Hetitų, Irano civilizacijos ir Egipto, Turkijos, Palestinos, Izraelio, Sirijos, Jordanijos, Libano, Irako, Irano valstybės-žemėlapių parengimas), senovės Artimųjų Rytų tautų ir genčių (egiptiečių, šumerų, žydų, hetitų, iraniečių...) istorijos priešaušris (laiko juostos modelio pr. Kr. ir keli šimtmečiai po Kr. parengimas), politeistinės ir</p>	<p>Diagnostinis individualus ir grupinis dalykinių žinių ir supratimo įsivertinimas (neformalus).</p> <p>Įsivertinimo metodai: <i>interview keliautojo dienoraštyje, grupiniame pasirengime vaizdiniam-vaidmeniniam žaidimui</i> (ką žinau, kuo papildomai turėčiau/ume pasidomėti po pamokų?).</p>	<p>Aptariamos V-VIII klasių istorijos, geografijos, etikos/religijų istorijos, lietuvių kalbos, visuotinės ir lietuvių literatūros žinios, supratimas apie Europos ir Lietuvos kultūrų priešistorę (akmens, geležies amžiaus kultūros, religinių ritualų, kalendorinių švenčių, laidojimo papročiai), apie senovės istorijos (Egipto, Mesopotamijos, Indo, Kinijos, Graikų, Romėnų, Artimųjų Rytų civilizacijų) laikus, gebėjimas atpažinti senųjų Europos kultūrų šalių (Graikijos, Romos), Artimųjų Rytų (Šumerų-Akado, Babilono, Sirijos, Hetitų, Irano) ir Baltų žemių šiuolaikinius geografinius kontūrus. Istorijos, geografijos, etikos, lietuvių kalbos ir literatūros vadovėliai 5-8 kl. Informacijos papildymo šaltiniai (rekomenduojama</p>

<p>(vaidybinis žaidimas – turistų grupės parengimas keliauti – geografo, istoriko, kalbotyrininko, religijotyrininko, kultūrologo, literatūrologo, žurnalistų ar turizmo gidų vaidmenys) (mokymosi sisteminti ir įdomiai perteikti žinias gebėjimai, žinios, supratimas).</p>	<p>monoteistinės religijos samprata (egiptiečių, šumerų dievų panteonai, žydų ir islamo monoteistinės religijos – vaizdinės schemas), raštijos priešaušris (piktografinio, ideografinio, fonetinio rašto atsiradimas – schema ir egiptiečių, šumerų, finikiečių raštų pavyzdžiai), Artimųjų Rytų kultūros šiandien (žurnalistinio reportažo etiudas);</p> <p>3) Antikinio pasaulio valstybių geografinių koordinacių istorinė kaita (Kreta, Atėnai, Sparta, Makedonija, Roma, Romos imperija... Graikijos, Italijos valstybės – žemėlapių parengimas), senovės Graikijos ir Romos istorijos priešaušris (laiko juostos modelio pr. Kr. ir keli šimtmečiai po Kr. parengimas), graikų ir romėnų dievybių panteonai ir krikščionybės pradžia (Olimpo dievai ir deivės, Krikščioniškojo Dievo samprata - vaizdinės schemas), graikiškoji ir lotyniškoji abėcėlės – Europos fonetinio rašto pirmtakės (finikiečių, graikų, lotynų abėcėlės ir raštų pavyzdžiai), graikų ir romėnų senųjų kultūrų palikimas (mokslas, menas, sportas, architektūra... teisė...), antikos šalys šiandien (žurnalistinio reportažo etiudas);</p> <p>4) senovės Tolimųjų Rytų valstybių geografinių koordinacių istorinė kaita (Indo, Kinijos civilizacijos.... Indijos, Kinijos, Japonijos ir kt. valstybės), senovės Tolimųjų Rytų tautų (indų, kinų...) istorijos priešaušris (laiko juostos modelio pr. Kr. ir keli šimtmečiai po Kr. parengimas), budizmo ir konfucionizmo samprata (vaizdinės schemas), raštijos tradicija (hieroglifų raštų pavyzdžiai, popieriaus išradimas), Tolimųjų Rytų kultūros šiandien (žurnalistinio reportažo etiudas).</p> <p>(pasirengti galėtų pabaigti po pamokų praplėtę savo akiratį papildoma informacija knygose ir internete).</p>		<p>grupėms)</p> <p>Biunaras P.F., Doranas Ž.P. ir kt. Istorija 1.V.: Baltos lankos, 1994. (2, 3, 4 gr.)</p> <p>Bakonis E. Senovės civilizacijų istorija. K.: Šviesa, 1992.(2, 3, 4 gr.)</p> <p>Pasaulio religijos. V.: Alma littera, 2007 (1994,1997,2005, 2006) (2, 3, 4 gr.)</p> <p>Lietuva iki Mindaugo. V.: VDAL, 2003. (1gr.)</p> <p>Rimantienė R. Lietuva iki Kristaus. V.: VDAL, 1995. (1 gr.)</p> <p>Girininkas A., Lukoševičius O. Lietuvos priešistorė. V.: Agora, 1997. (1gr.)</p> <p>Zinkevičius Z., Luchtanas A., Česnys G. Tautos kilmė. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006. (1gr.)</p> <p>Zinkevičius Z. Rašto kilmė. V.:Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006. (1, 2, 3, 4 gr.)</p>
<p>1. 3. Susipažinimas su kelionės į kultūros pradžios laikus maršrutais ir užduočių pasiskirstymas. Uždaviniai 1. Mokiniai turėtų siekti pažinti save kaip</p>	<p><u>Kelionės dienoraštis: išankstiniai kelionės orientyrai (raštu).</u> klausantis kelionės maršrutų pristatymų grafinio modelio užrašų pildymas (šalių geografija, istorija, religija, raštas/literatūra, mano nuomonė apie šias kultūras).</p> <p>Vaizdinis-vaidmeninis žaidimas (žodžiu, vaizdu, vaidmenimis,</p>	<p>Formuojamasis grupinių pristatymų neformalus (klasės draugų komplimentai ir</p>	<p>Pagrindiniai tautosakos ir literatūros tekstų grupinėms ir individualioms užduotims rengti šaltiniai</p>

<p>pasaulio kultūros mažą, bet mąstantį asmenį istorijos, geografijos, kalbų, literatūrų ir kitų kultūros ženklų ir savo vertybių žemėlapyje ir stengtis atskleisti šių santykių aktualumą savo bendraamžiams dalindamiesi savo supratimu ir patys savarankiškai rinkdamiesi modulio papildomas užduotis (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų suprasti modulio apie senovės kultūras integracines sąsajas su įvairiomis šiuolaikinio mokslo bei meno sritimis tyrinėdami geografines, istorines, religines, kalbines ir literatūrines sąsajas ir ugdytis gebėjimus įtaigiai, vaizdingai, žaismingai dalytis su bendraklasiais žiniomis ir užduotimis pristatydami savo atradimus ir aptardami būsimų darbų galimybes (kalbėjimo, vaidinimo, kritinio mąstymo gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis/ formuoti/ lavintis bendradarbiavimo įgūdžius, atsakomybės už atliekamus darbus ir savarankiško apsisprendimo mokytis gebėjimus pristatydami savo pasirinktas temas ir rinkdamiesi naujas užduotis (mokymosi sisteminti, atskleisti savo žinias kitiems gebėjimai, žinios, supratimas).</p>	<p><u>klausytojams raštu pasižymint kelionės dienoraštyje</u> „Susipažinkite su mūsų kelionės maršrutais!“ – parengti grupiniai vaidmeniniai keturių kelionės etapų pristatymai atliekant pasirinktus vaidmenis, kalbant, rodant, klausiant, atsakant į klasės draugų klausimus.</p> <p><u>Pokalbis (žodžiu) Komplimentai ir pastabos gidams!</u> – trumpi pristatymų vertinimai.</p> <p><u>Supažindinimas su modulio vertinimo sistema</u> (pateikiama išspausdinta atmintinė):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kelionės dienoraštis (kelionės užrašų pildymas, draugų ir savo parengtos medžiagos kaupimas tvarkymas) – kiekvienas mokinys modulio pabaigoje vertinamas pažymiu (formalus vertinimas) arba suminio vertinimo sandas (10%); 2) dalyvavimas grupinių užduočių parengimo-pristatymo veikloje (pristatymai, vaidmeniniai žaidimai, vaizdinė informacija, žinių modelių rengimas ir kt.) – grupė vertinama pažymiu arba gauna tam tikrą taškų skaičių, kuriuos gali dalintis savo nuožiūra po lygiai arba pagal kiekvieno nario indėlį (formalus, kaupiamasis vertinimas) arba suminio modulio vertinimo sandas (20%); 3) individualūs rašto darbai (rašinys, teksto tyrimas tam tikru aspektu, samprotavimo rašinys) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (30%); 4) individualus dalyvavimas pokalbiuose, diskusijose (kaupiamasis vertinimas, formalus – surinkus tam tikrą taškų kiekį, rašomas pažymys) ir/arba suminio modulio vertinimo sandas (10%); 5) skaitymo /kultūros pažinimo plėtimas-tobulinimas – diagnostiniai (neformalus arba formalus vertinimas – pasikeitus darbais poromis, po antrojo testo vertinama pažanga) ir kontrolinis testas – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (20%); 6) individuali tiriamoji sisteminė ar kūrybinė veikla (žinių modelių rengimas ir pristatymas, literatūros ir kitų menų integracinių sankirtų darbai, grožinių tekstų kūryba ar kt.) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (10%). 	<p>pastabos) ir kaupiamasis ar formalus (mokytojo – pažymys ar taškai).</p> <p>(Iš)vertinimo metodai: klasės draugų komplimentai ir pastabos bei mokytojo komentaras ir pažymio ar taškų už grupinius pristatymus skyrimas (pagal susitarimą – visiems grupėms nariams vienodai ar leidžiant pažymius/taškus pasiskirstyti patiems).</p>	<p>Lietuvių tautosakos chrestomatija IX klasei. K.:Šviesa, 1984.</p> <p>Lietuvių folkloro chrestomatija. V.: Regnum fondas, 1996.</p> <p>Lietuvių tautosaka. T.1-5. V.: Mintis, 1962-1968.</p> <p>Pasirinkti IX-X klasės vadovėliai.</p> <p>http://www.arudai.lt/</p> <p>http://www.arudai.lt/patares/</p> <p>http://www.knygadvaris.lt/</p> <p>http://www.tautosaka.lt/pasakojamoji-tautosaka/misles-minkles-galvosukiai/</p> <p>Senovė Rytų poezija. /Pasaulinės literatūros biblioteka. V.: Vaga, 1991.</p> <p>Sofoklis. Antigonė. V.: Žaltvykslė, 2004. (2008)</p> <p>Šventasis raštas. Senasis Testamentas.T.1. / Pasaulinės literatūros biblioteka/. V.: Vaga, 1990.</p> <p>Šventasis raštas. Naujasis Testamentas.T.4. / Pasaulinės literatūros biblioteka/. V.: Vaga, 1992.</p>
--	---	---	---

	<p>Modulio papildomų užduočių pateikimas (pateikiama išspausdinta atmintinė, iš kurios užduočių mokiniai gali pasirinkti):</p> <p>I. Grupinio darbo užduotys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lietuvių pasakojamosios tautosakos varžytuvių/ rytmečio/ popietės/ vakaro/ vakaronės parengimas; 2) senovės Artimųjų Rytų poezijos skaitymo šventės parengimas; 3) diskusijos <i>Tolimųjų Rytų poezijos tekstai – atgyvena ar šiuolaikinio žmogaus būties būtinybė?</i> parengimas; 4) senovės graikų teatro modelio (pasirinktų matmenų – gali būti ir A 4 formato dydžio) parengimas ir demonstravimas (pieštos ar padarytos lėlės, aktoriai); 5) <i>Biblijos</i> paslapčių įminimo varžytuvių parengimas. <p>II. Individualios skaitymo užduotys (raštu):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) trijų lietuvių tautosakos skirtingų žanrų tekstų (pvz., mįslės, patarlės, užkeikimo, dainos, sakmės, pasakos ar kt.) ta pačia tema (pvz., dangaus kūnai, mitinės būtybės, gamtos reiškiniai, gyvūnai, augalai, protingas žmogus, kvailas žmogus, kilmingi žmonės ir kt.) lyginimas ieškant panašumų ir skirtumų; 2) trijų pasirinktų senovės Rytų poezijos tekstų aptarimas pasirinktu/ais aspektu/ais (pvz., vaizdai, jausmai, mintys, potekstės ar kt.); 3) dviejų pasirinktų Sofoklio <i>Antigonės</i> veikėjų paveikslų lyginimas; 4) pasirinkto <i>Biblijos</i> pasakojimo aptarimas aktualumo šiandien aspektu; 5) interviu apie senųjų civilizacijų literatūrą su šiuolaikiniu žmogumi (bendraamžiu ar vyresniu) parengimas, pateikimas ir užrašymas. <p>III. Individualios kūrybinės raiškos užduotys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vieno pasirinkto tautosakos, senosios poezijos, Sofoklio <i>Antigonės</i> ar <i>Biblijos</i> teksto raiškus žodinis atlikimas (dainavimas, sekimas, deklamavimas, vaidinimas ar kt.); 2) vieno pasirinkto tautosakos, senosios poezijos, Sofoklio <i>Antigonės</i> ar <i>Biblijos</i> teksto iliustravimas pasirinkta dailės technika; 		<p>Informacija apie lietuvių kalendorines šventes, tradicijas, papročius Balys J. Lietuvių kalendorinės šventės. V.: Mintis, 1993.</p> <p>Dundulienė P. Lietuvių šventės: tradicijos, papročiai, apeigos. V.: Mintis, 1991(2005).</p> <p>Vyšniauskaitė A. Mūsų metai ir šventės. K.: Šviesa, 1993.</p> <p>Klimka L. Saulės ratu, Mėnulio taku: lietuvių kalendorius. V.: Mintis, 2008.</p> <p>http://www.ethnicart.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=172</p> <p>Apie Antikos pasaulį Dilytė D. Heladės šviesa. Vilnius: Lietus, 1994.</p> <p>Kanišauskaitė I. Antikos teatras. Sofoklio <i>Antigonė</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2000.</p> <p>Apie senuosius rašto ženklus Neimantas R. Raštas: nuo piktogramos iki raidės. Kaunas: Orientas, 1998.</p> <p>Zinkevičius Z. Rašto kilmė. V.: Mokslo ir</p>
--	---	--	---

	<p>3) vieno pasirinkto tautosakos ar Sofoklio <i>Antigonės</i> teksto transformavimas (pakeitimas – laiko, erdvės, veikėjų, turinio ar kt.);</p> <p>4) reportažo iš XIX a. lietuvių vakaronės, senosios Rytų poezijos skaitymų senovės valdovų rūmuose, Sofoklio <i>Antigonės</i> dramos vaidinimo ar iš <i>Biblijos</i> vieno pasakojimo vietos parengimas (žodinis, vaizdinis, mišrus...);</p> <p>5) laiško pasirinktam lietuvių pasakojamosios tautosakos veikėjui, Sofoklio <i>Antigonės</i> ar <i>Biblijos</i> veikėjui parašymas.</p> <p>IV. Susistemintų, iliustruotų žinių modelių rengimas (darbas poromis):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lietuvių kalendoriniai papročiai ir šventės (metų ratas); 2) lietuvių tautosakos žanrų savitumas; 3) antikos pasaulio šventės ir pramogos (Graikija, Roma); 4) graikų ir romėnų dievų panteonai; 5) senųjų rašto sistemų šifruotės; 6) <i>Biblijos</i> pasaulio žemėlapis; 7) nuo molio lentelės iki interneto: pasaulio senosios kultūros internete - kas? kur? kaip? 		<p>enciklopedijų leidybos institutas, 2006.</p> <p>Apie <i>Bibliją</i> <i>Biblijos</i> enciklopedija. V.: Alma Littera, 1992 (1993). Swiderkowna A. Pašnekesiai apie <i>Bibliją</i>. Vilnius: Alma Littera, 2001.</p>
II etapas. Modulo „Kelionė į žmogaus kultūros laikų pradžią“ mokymo proceso dalys ir elementai (20 val.)			
<p>2.1. Lietuvių tautosakos archeologija: skaitymo kodai.</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą tų pačių vaikystėje girdėtų tautosakos tekstų – kaip archeologinių kultūros paslapčių saugyklų – naujomis perskaitymo galimybėmis ir patirti savų atradimų džiaugsmą patys tyrinėdami lietuvių liaudies pasaką <i>Eglė žalčių karalienė</i> (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti tautosakos rūšių, žanrų ir jų ypatybių požymius, atlikdami diagnostinį tekstą ir jį patys pasitikrindami, bei ugdytis gebėjimą tautosakos tekstus skaityti ir aptarti mokytojo pasiūlytais meniniais (tautosakos kalba,</p>	<p>Vaizduotės kelionė „Kokią regime XIII-XV a. ir XIX a. Lietuvą...“</p> <p><u>Kelionės dienoraštis: diagnostinis žinių apie lietuvių tautosakos rūšis, žanrus ir jų skiriamuosius požymius įsivertinimas (I) – žinių apie lietuvių tautosakos rūšis, žanrus, kalbos, vaizduojamojo pasaulio ir prasmų ypatybes pa(si)tikrinimas (pasitikrina pats mokinys arba testais pasikeičia su suolo draugu).</u></p> <p>Temos žemėlapis: ką galėtų atskleisti ir suteikti lietuvių tautosaka šiuolaikiniam žmogui? (pokalbis ir grafinio modelio braižymas).</p> <p>Teksto aspektinis tyrimas Tautosakos teksto archeologija: lietuvių liaudies pasakos „Eglė žalčių karalienė šifravimo galimybės.</p> <p>Siūlomi 4 tyrimo aspektai prieš teksto žodinį skaitymą – užduotis grupėms:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stebuklų pasakos meninio pasaulio ypatybės (kalba, vaizduojamas pasaulis, prasmės) (1 gr.); 	<p>Diagnostinis individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis ar formalus vertinimas – grupiniai tyrimai. (Įsi)vertinimo metodai: testas, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai arba pažymys.</p>	<p>Sauka L. Lietuvių tautosaka. Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams. K., 1999. P. 5-9, 10-20 (tautosakos savitumas)</p> <p>„Eglė žalčių karalienė“ Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P.67-78. Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005. P. 69-76..</p>

<p>vaizduojamas pasaulis, prasmės) bei kitokiais (pvz. istoriniu, mitologiniu, psichologiniu) aspektais, perskaitydami pasaką ir atlikdami konkrečios pasakos aspektinius tyrimus (kalbėjimo, klausymo, skaitymo, tautosakos pažinimo gebėjimai, žinios ir supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis savarankiško žinių diagnozavimo, kryptingo aspektinio tautosakos ir pažintinio tekstų skaitymo ir iš klausomų bei skaitomų tekstų atrenkamos informacijos žymėjimosi gebėjimus, žinias ir supratimą apie šiuos mokymosi būdus (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p>2) istoriniai moteriškojo ir vyriškojo pasaulių dominavimo kaitos ženklai (matriarchato ir patriarchato papročių atspindžiai) (2 gr.);</p> <p>3) mitinio pasaulio ženklai (žaltys – mitinio pasaulio būtybė, žmogus-gyvūnas, žmonės-augalai... užkeikimai...);</p> <p>4) psichologinės šiuolaikinių skaitytojų (ką jaučia, galvoja skaitydami mokiniai, ką kaltina, ką teisina, kodėl?) ir kūrėjų (pvz., Salomėjos Nėries, M. Martinaičio, V. Mykolaičio-Putino..) interpretacijos...</p> <p>Grupių tyrimų pristatymas (pildomas <u><i>kelionės dienoraštis</i></u>), aptarimas ir naujos tyrimo idėjos.</p> <p>N.d. <u><i>Kelionės dienoraštis</i></u> – tekstų apie lietuvių liaudies pasaką <i>Eglė žalčių karalienė</i> aspektinis skaitymas <i>Naujai atrandamos žinomos vaikystės pasakos prasmės</i> (lentelė: mane sudominę pasakos prasmų aiškinimai ar klausimai bei mano mintys ir /ar atsakymai)</p> <p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005. P. 70-71, 75-76.</p> <p>Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P.75-76 (12-27 užduotys).</p>		
<p>2.2. Lietuvių smulkiosios tautosakos paslaptys: dylantys tikėjimų ir mitų ženklai, meninio pasaulio struktūrinė darna.</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą smulkiosios lietuvių tautosakos semantinėmis paslaptimis, poetiniu grožiu ir šiuolaikiniu praktiniu pritaikymu rašydami sveikinimus, palinkėjimus (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti žinias bei įgyti naujų žinių apie smulkiosios tautosakos žanrus ir ugdytis aspektinio ir struktūrinio smulkiųjų pasakymų tyrimo, praktinio</p>	<p>Mįslių varžytuvės <i>Įmink mįslę daugiagyslę...</i></p> <p><u><i>Kelionės dienoraštis: diagnostinis žinių apie lietuvių smulkiąją tautosaką įsivertinimas (II)</i></u> – žinių apie lietuvių smulkiosios tautosakos žanrus ir jų skiriamuosius požymius pa(si)tikrinimas (pasitikrina pats mokinys arba testais pasikeičia su suolo draugu).</p> <p>Temos gidas: kokias paslaptis galėtų saugoti lietuvių smulkioji tautosaka? <u><i>Kelionės žemėlapyje</i></u> braižomas spėjimų grafinis modelis: kas slypi senųjų tikėjimų maldelėse, užkalbėjimuose, ką galima išvelgti mįslėse, ką mena patarlės?</p> <p>Dalykinis-vaidmeninis žaidimas <i>Smulkiosios tautosakos paslapčių atskleidimo konferencija</i>. Poroms galima pasiūlyti pasirinkti tyrimo kryptį, atlikti tyrimą ir pasirengti jo rezultatus vaizdingai iliustruoti dideliame popieriaus lape.</p> <p>Tyrimo kryptys:</p> <p>1) žmonių ir dieviškųjų būtybių santykiai senosiose maldelėse;</p>	<p>Diagnostinis individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis ar formalus vertinimas – tyrimai poromis. (Įsi)vertinimo metodai: <i>testas, klasės draugų ir mokytojo komentarai bei kaupiamieji balai</i></p>	<p>Sauka L. Lietuvių tautosaka. Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams. K., 1999. P. 113-148..</p> <p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 13-16.</p> <p>Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P.38-42. http://www.arudai.lt/ http://www.arudai.lt/patares/</p>

<p>taikymo ir kūrybinio rašymo gebėjimus atlikdami individualias bei darbo poromis užduotis (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis savarankiško žinių diagnostavimo, kryptingo aspektinio smulkiosios tautosakos tekstų tyrimo poromis ir praktinio smulkiosios tautosakos taikymo bei kūrybinio rašymo gebėjimus (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p>2) senųjų tikėjimų ženklai užkalbėjimuose, būrimuose ir praeiksmuose;</p> <p>3) dangaus kūnų užkodavimo ypatybės mįslėse;</p> <p>4) augalų ir gyvūnų vardų pakeitimo kodai mįslėse;</p> <p>5) minklių humoro pobūdis;</p> <p>6) patarlių ir pasakų, sakmių ar Biblijos posakių giminystė;</p> <p>7) gamtos garsų pamėgdžiojimų humoras;</p> <p>8) skaičiuočių ir greitakalbių sąmojis;</p> <p>9) tikėjimas gero žodžio galia liaudies etiketo posakiuose;</p> <p>10) lietuviškų keiksmų pagrindinės kryptys...</p> <p>Tyrimų atradimų vaizdinis –žodinis pristatymas.</p> <p>Tautosakos tyrimo lygtys: individualiai aptarti pasirinktos mįslės meninę sandarą (kas būdinga kalbai? koks sukuriamas regimasis vaizdas? kaip įmenama perkeltinė prasmė? kuo mįslių vaizdai siejasi su poezijos vaizdais?).</p> <p>N.d. Sukurti šiuolaikinių smulkiosios tautosakos kūrinėlių arba senosios tautosakos trumpuosius pasakymus panaudoti šiuolaikiniuose sveikinimuose, palinkėjimuose, užrašuose ant keramikos dirbinių ar pan. arba, pasirinkus skaitymo strategiją (pvz., žinoma/nauja/ įdomu), perskaityti nurodytus pažintinius tekstus apie smulkiają tautosaką iš vadovėlių ir į <u>Kelionės dienoraštį</u> išsirašyti teiginius.</p> <p>Sauka L. Lietuvių tautosaka. Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams. K., 1999. P 113-148.</p>	<p><i>arba pažymys.</i></p>	<p>http://www.knygadvaris.lt/</p> <p>http://www.tautosaka.lt/pasakojamoji-tautosaka/misles-minkles-galvosukiai/</p>
<p>2.3. Lietuvių dainuojamosios tautosakos pasaulyje: metų ratas, žmogaus gyvenimas ir jausmai.</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis norą suprasti lietuvių tautos pasaulėjautos atspindžius liaudies dainose, sieti tautosakos tekstus su kalendoriniais papročiais, patiems dainuoti liaudies dainas (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti žinias apie lietuvių dainuojamosios tautosakos žanrus, ugdytis gebėjimus sieti dainos tekstus su</p>	<p>Minčių srautas (žodžiu) <i>Prisimenu gražiai nuskambėjusią lietuvių liaudies dainą.</i></p> <p><u>Kelionės dienoraštis: diagnostinis žinių apie lietuvių dainuojamąją tautosaką įsivertinimas (III)</u> – žinių apie lietuvių dainuojamosios tautosakos žanrus ir jų skiriamuosius požymius pa(s)itikrinimas ir praplėtimas (galimi sakiniai – reikia pabaigti sakinius apie sutartines, raudas, kalendorines, karines-istorines, vestuvių ir kt. dainas, o paskui kolektyviai pasitikrinti, pasitaisyti, praplėsti).</p> <p>Pranešimas <i>Lietuvių kalendoriniai papročiai ir šventės (metų ratas)</i> – klausymas, žymėjimas (grafinis modelis: žinoma/nauja/įdomu), klausimų pateikimas pranešėjui.</p>	<p>Diagnostinis ir refleksinis informalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis arba formalus vertinimas – grupinis dainos atlikimas. (Įsi)vertinimo</p>	<p>Sauka L. Lietuvių tautosaka. Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams. K., 1999. P. 154-161.</p> <p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 17-28.</p> <p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9</p>

<p>lietuvių kalendorinėmis šventėmis, istoriniais įvykiais, jausmais, analizuoti dainas ir jas dainuoti (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus savarankiškai diagnozuoti savo žinias ir nuomonę apie lietuvių dainuojamąją tautosaką taikydami <i>galimų sakinių</i> metodą ir impresinį rašymą bei gebėjimą įsijausti į senovės laikų ir papročių situaciją ir modeliuoti kitokią savo elgseną. (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p>Įsivaizduojamas vakaras senosios Lietuvos sodyboje – grupinis vienos pasirinktos lietuvių liaudies dainos atlikimas (arba įrašų klausymasis) ir aptarimas (melodija, apdainuojamas pasaulis, nuotaikos, jausmai, prasmės). Pasirinktinai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sutartinė; 2) karinė-istorinė daina; 3) kalendorinė (Kalėdų, Užgavėnių, Joninių ar kt.); 4) jaunimo meilės; 5) darbo; 6) kt. <p>Apvalus stalas: ką apie lietuvių tautos pasaulėjautą galima spręsti iš jos dainuojamosios tautosakos?</p> <p>Išvadų pagrindimas ir užsirašymas į <i>kelionės dienoraštį</i>.</p> <p>N.d. Impresija <i>Viena lietuvių liaudies daina ir aš</i> arba pažintinių tekstų apie lietuvių liaudies dainas aspektinis tyrimas (dainininkų asmenybės, dainų kalba, vaizduojamasis pasaulis, nuotaikos ir prasmės).</p> <p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005. P. 52-62.</p> <p>Sauka L. Lietuvių tautosaka. Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams. K., 1999. P. 154-161.</p>	<p>metodai: <i>galimi sakiniai, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, impresija</i> apie savo požiūrį į vieną dainą.</p>	<p>klasei. V., 2005. P. 52-62.</p> <p>Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P.27-37.</p> <p>http://dainutekstai.lt/a89/lietuviu-liaudies-dainos-dainu-zodziai.html</p> <p>http://www.emokykla.lt/svetaines/Lietuviu_muzika/myweb/index.htm</p>
<p>2.4. Lietuvių pasakojamosios tautosakos veikėjų paveikslų galerijoje: įvaizdis, charakteris, likimas.</p> <p>Uždaviniai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą lietuvių pasakojamosios tautosakos tiesiogiai išsakoma ir paslėpta išmintimi, siedami jos veikėjų paveikslus su šiuolaikiniu gyvenimu (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų pasikartoti žinias apie pasakojamąją tautosaką, jas praplėsti ir, remdamiesi jomis, ugdytis gebėjimus analizuoti pasakojamosios tautosakos veikėjų paveikslus, interpretuoti pasakojamosios 	<p>Minčių srautas (žodžiu) <i>Mano vaikystės pasakos...</i></p> <p><u>Kelionės dienoraštis: diagnostinis žinių apie lietuvių pasakojamąją tautosaką įsivertinimas (IV)</u> – žinių apie lietuvių pasakojamosios tautosakos žanrus ir jų skiriamuosius požymius pa(si)tikrinimas ir praplėtimas (galimi sakiniai - reikia pabaigti sakinius apie mitologines, etiologines sakmes, padavimus, pasakas, o paskui kolektyviai pasitikrinti, pasitaisyti, praplėsti).</p> <p>Lietuvių pasakojamosios tautosakos varžytuvės – sakmių, padavimų, pasakų, sekimas, anekdotų pasakojimas.</p> <p>Klausymo užduotis: pagrindinių veikėjų paveikslai (įvaizdis – kitų akimis, charakteris – esminės savybės ir elgesys, likimas – kaip ir kodėl sekasi ar nesiseka gyventi?)</p> <p>Pasakojamosios tautosakos pagrindinių veikėjų galerijos sudarymas (grupinis darbas):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) etiologinių sakmių veikėjų paveikslai: 	<p>Diagnostinis individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas – pasakojimai ir veikėjų paveikslų analizė.</p> <p>(Įsi)vertinimo metodai: <i>galimi sakiniai, mokytojo komentarai ir</i></p>	<p>Sauka L. Lietuvių tautosaka. Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams. K., 1999. P. 43-46..</p> <p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 9-13, 29-33.</p> <p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005. P. 69-81.</p> <p>Urba K. Literatūros</p>

<p>tautosakos tekstus (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus diagnozuoti savo žinias, analizuoti klausomą tekstą, apibendrinti atradimus braižydami grafinius modelius (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>2) mitologinių sakmių veikėjų paveikslai; 3) stebuklinių pasakų moteriškos būtybės; 4) stebuklinių pasakų vyriškos būtybės; 5) bebaimiai herojai; 6) pasakų gyvūnai-žmonės...</p> <p>Veikėjų paveikslų aptarimas (grafinio modelio sudarymas <u>kelionės dienoraštyje</u>).</p> <p>N.D. Samprotavimo rašinys <i>Ką šiuolaikiniam žmogui gali priminti, atskleisti lietuvių tautosaka?</i></p>	<p><i>kaupiamieji balai, samprotavimo rašinys</i> apie tautosaką šiandien (vertinama kaupiamaisiais balais arba pažymiu).</p>	<p>šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P.43-77. http://www.tautosaka.lt/pasakojamoji-tautosaka</p>
<p>2.5. Gyvosios lietuvių tautosakos archeologijos pamoka (žodinės ir rašytinės raiškos bandymai: tekstų tyrimai, interpretacijos, transformacijos...).</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis norą atrasti, lyginti senosios tautosakos tekstus ir, tęsdami tautosakos tradicijas, kurti naujus tekstus (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus raiškiai, vaizdingai pristatyti savo atliktus darbus, tinkamai taikyti teorines žinias apie tautosaką (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą savarankiškai mokyti skaitydami negrožinius tekstus, lygindami tautosakos tekstus, atlikdami kūrybinės raiškos užduotis bei atsakydami į diagnostinio testo klausimus (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>Laisvasis rašymas į <u>kelionės dienoraštį</u> <i>Lietuvių senoji kultūra užsienio svečių akimis...</i></p> <p>Gyvosios lietuvių tautosakos diena: mokinių modulio pradžioje pasirinktų ir atliktų individualių užduočių pristatymas (žinių modeliai, tautosakos tekstų tyrimai, kūrybiniai žodinės ir vaizdinės raiškos darbai).</p> <p>Žinių apie senąsias kultūras diagnostinis tekstas (tautosakos žinios, supratimas, gebėjimas tyrinėti, ieškoti sąsajų, kurti....) (Tautosakos apibendrinimas).</p>	<p>Formuojamasis kaupiamasis arba/ir formalus vertinimas: individualių užduočių atlikimas ir diagnostinis testas.</p> <p>Vertinimo metodai: klasės draugų ir mokytojo komentarai, kaupiamieji balai ar pažymiai, diagnostinis žinių testas (supratimas apie lietuvių tautosaką ir gebėjimas tyrinėti, lyginti tautosakos tekstus).</p>	<p>Kerbelytė B. Kurkime pasakas.// <i>Lietuvių folkloro chrestomatija</i>. V.: Regnum fondas, 1996. P. 263-269.</p> <p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005. P. 86-87.</p> <p>Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P. 9-12.</p>
<p>2.6. Antikinės kultūros vertikalės ir horizontalės: mitai, mokslas, menas, tradicijos, papročiai, šventės.</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą senovės Graikijos ir Romos kultūra, siedami</p>	<p>Vaizduotės kelionės <i>Senovės Graikijoje, senovės Romoje – kada, kur, kas?</i> – žodiniai pasakojimai ir/arba laisvasis rašymas <u>kelionės dienoraštyje</u>.</p> <p>Pranešimo apie Graikijos šventes ir viešuosius renginius klausymas ir klausimų pateikimas pranešėjui.</p> <p>Pranešimo apie graikų ir romėnų dievų panteonus klausymas/</p>	<p>Refleksinis individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 13-16.</p> <p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S.</p>

<p>ją su šiuolaikinio išsilavinusio žmogaus samprata, ugdytis norą praplėsti pažintį su šiomis kultūromis ir literatūromis (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti istorijos ir literatūros žinias apie antikinę kultūrą ir literatūrą, jas paplėsti ir ugdytis gebėjimą išsakyti savo mintis, samprotavimus apie antikinės kultūros sąsajas su šiuolaikiniu pasauliu dalyvaudami pokalbiuose, diskusijoje, lavintis laisvojo rašymo gebėjimus rašydami kelionės dienoraštį (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą nuosekliai žodžiu ir raštu išsakyti savo mintis ir idėjas, argumentais pagrįsti savo nuomonę apie antikinės kultūros sąsajas su šiandiena (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p>skaidrių žiūrėjimas ir klausimų pateikimas pranešėjui. <u>Kelionės dienoraščio</u> užrašai (žinoma/ nauja/ įdomu!). Diskusijos tinklas <i>Ar svarbu išsilavinusiam žmogui žinoti, kas buvo Homeras, ką reiškia posakiai „Achilo kulnas“ ar „Repetitio est mater studiorum“?</i> N.D. Perskaityti Sizifo mitą ir <u>kelionės dienoraštyje</u> paaiškinti, kaip supranta posakio <i>Sizifo darbas</i> prasmę.</p>	<p>formalus vertinimas: pranešimų pristatymas, dalyvavimas pokalbiuose ir diskusijoje. (Iš)vertinimo metodai: užrašai kelionės dienoraštyje, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai už pranešimus ar pasisakymus.</p>	<p>Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005. P. 10-12, 16-17. Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P.6-9. Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. P. 3-10. Ambrazevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991. P.11-13. Visuotinės literatūros istorija. Sudarė Talvet J. Vadovėlis vidurinėms mokykloms. V., 1998. P. 36-37. Dilytė D. Heladės šviesa. Vilnius: Lietus, 1994. P. 22-65.</p>
<p>2.7. Antikos mitai ir jų interpretacijos antikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje ir kultūroje: Sizifo mitas. Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą antikinio pasaulio mitais ir jų šiuolaikinėmis interpretacijomis patys kūrybiškai (vaidyba, mintys, kūryba) juos interpretuodami (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti žinias apie graikų panteoną ir Sizifo mitą bei ugdytis gebėjimą analizuoti ir interpretuoti antikinę ir šiuolaikinę literatūrą skaitydami, vaidindami,</p>	<p>Žinių ir vaizdų jungtys (žodžiu arba raštu <u>Kelionės dienoraštyje</u>) <i>Vaidai ant ir nuo Olimpo kalno...</i> <u>Kelionės dienoraštis: diagnostinis žinių apie graikų dievų panteoną įsivertinimas (I)</u> – žinių apie pagrindinius graikų dievus pa(si)tikrinimas ir praplėtimas (galimi sakiniai - reikia pabaigti sakinius apie graikų dievų kilmę, giminytės ryšius ir valdymo sferas ir kolektyviai pasitikrinti, pasitaisyti, praplėsti. Sizifo mito skaitymas stebint veikėjus (Sizifo, jo žmonos, Dzeuso, Tanato, Hado stebėjimas – poelgiai, priežastys, būdo savybės) ir raštu atskleidžiant jų paveikslus. Mito prasmų aptarimas: tema, problema, pagrindinė mintis. Šiuolaikinių mito interpretacijų interpretacijos: grupėms perskaityti skirtingas mito interpretacijas, pasirengti jas suvaidinti</p>	<p>Diagnostinis individualus neformalus (iš)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas: grupinės interpretacijos ir individualūs komentarai, apibendrinimai.</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P.43-44. Kunas N. Senovės Graikijos legendos ir mitai. K.:Šviesa, 1993 (2006).</p>

<p>aptardami prasmes ir transformuodami klasiką (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą mokydami literatūros į šią veiklą integruoti istorijos, geografijos, religijotyros žinias ir raiškaus skaitymo, vaidybos, improvizacinius gebėjimus, taikyti Venno diagramos modelį (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>ir pateikti savo semantinį aptarimą (tema, problema, pagrindinė mintis):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) V. Žilinskaitės <i>Trys variacijos Sizifo tema (Sizifas ir moteris)</i>; 2) V. Žilinskaitės <i>Trys variacijos Sizifo tema (Sizifas ir sargai)</i>; 3) V. Žilinskaitės <i>Trys variacijos Sizifo tema (Sizifas ir sportas)</i>; 4) K.Ostrausko <i>Sizifas (iš Kvarteto)</i>; 5) K.Sajos <i>Sizifo akmuo</i>. <p>Žiūrėjimo užduotis: lyginti graikų mitą su jo šiuolaikinėmis interpretacijomis sudarant panašumų ir skirtumų lentelę.</p> <p>Temos apibendrinimas – Venno diagramos braižymas: kuo Sizifo mito antikinės ir šiuolaikinės interpretacijos panašios, kuo – skiriasi? (raštu į <i>Kelionės dienoraštį</i>).</p> <p>N.D. Kūrybinė Sizifo mito interpretacija <i>Sizifas ir mano draugai..</i>(raštu į <i>Kelionės dienoraštį</i>).</p>	<p>(I)vertinimo metodai: galimi sakiniai, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai už atliekamas užduotis.</p>	
<p>2.8. Antikos mitai ir jų interpretacijos antikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje ir kultūroje: Narcizo mitas.</p> <p>Uždaviniai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą senųjų mitų tiesioginėmis ir perkeltinėmis prasmėmis ir šių mitų šiuolaikinėmis poetinėmis ir komiškomis interpretacijomis skaitydami, analizuodami ir transformuodami senuosius ir šiuolaikinius tekstus (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų ugdytis poezijos ir humoristinių tekstų semantinės analizės ir kūrybinės raiškos (žodinės, rašytinės) gebėjimus pasikartoję žinias apie šią veiklą (gebėjimai, žinios, supratimas). 3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą savarankiškai vertinti skaitomus tekstus, sieti juos su savo gyvenimo patirtimi ir savo nuomonę pagrįsti (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas). 	<p>Kūrybos laboratorija: mokinių sukurtų Sizifo mitų interpretacijų skaitymas ir aptarimas.</p> <p>Komplimentai klasės draugams .</p> <p>Diskusija. Ar humoristinės interpretacijos neįžeidžia klasikos tekstų?</p> <p>Ištraukos ir Ovidijaus <i>Metamorfozių</i> trečiosios giesmės skaitymas stebint pagrindinį veikėją Narcizą ir raštu atskleidžiant jo paveikslą.</p> <p>Mito prasmės aptarimas: tema, problema, pagrindinė mintis, potekstės.</p> <p>Narcizo mito šiuolaikinės interpretacijos: grupėms perskaityti skirtingas mito interpretacijas, pasirengti raiškiai perskaityti ar suvaidinti tekstus ir išsiaiškinti prasmes (tema, nuotaika, mintys, potekstės):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) H. Radausko eilėraštis <i>Afroditė ir Narcizas</i>; 2) A. A.Jonyno eilėraštis <i>Narcizo metamorfozė</i>; 3) V.Žilinskaitės humoreska <i>Narcizo mįslė</i>. <p>Apibendrinimo užduotis: lyginti graikų mitą su jo šiuolaikinėmis interpretacijomis parašant impresiją <i>Keičiasi laikai, papročiai, net narcizai..</i> (raštu į <i>Kelionės dienoraštį</i>).</p> <p>N.D. Samprotavimas Narcizo mito tema <i>Ar esu regėjusi/ėjęs</i></p>	<p>Neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas (kūrybiniai darbai, nuomonės, pastabos, tekstų analizė).</p> <p>(I)vertinimo metodai: klasės draugų komplimentai, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, impresija apie savo požiūrį į narcizo mito interpretacijas.</p>	<p>Ovidijus. <i>Metamorfozės</i>. V.:Vaga, 1979. P. 78-81.</p>

<p>2.9. Antikos teatras: mitas, rašytojas, scena, žiūrovai, tradicija. Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą antikiniu teatru – kaip pirmuoju teatro modeliu – ir jo tradicijų tąsa ir kaita išsakydami savo nuomonę, žiūrėdami į draugų parengtą teatro pristatymą ir patys rengdami improvizuotus vaidinimus (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pagilinti, praplėsti savo žinias ir supratimą apie antikinį teatrą, ugdytis gebėjimus taikyti įgytas žinias, kurdami antikinio teatro modelį ir dalyvaudami improvizuotuose vaidinimuose (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą vertinti savo nuomonės, požiūrius į tam tikrus kultūros reiškinius skaidydami savo vertinimus pagal <i>jėgos lauko modelį</i> ir įprotį bei įgūdžius nuosekliai, sistemingai tvarkyti savo mokymosi užrašus - <i>kelionės dienoraštį</i> (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p><i>šiuolaikinių narcizų, kokie jie?... (raštu į <u>Kelionės dienoraštį</u>).</i></p> <p>Jėgos lauko analizė <i>Teatras ir aš (+ ir -, kodėl ...).</i> Lūkesčių horizontai <i>Koki antikinį teatrą aš įsivaizduoju? Kodėl?</i> – (raštu į <u>Kelionės dienoraštį</u>) ir žodžiu pasidalijimas savo spėjimais.</p> <p>Antikiniame teatre – grupės parengto senovės graikų teatro modelio demonstravimas ir aptarimas klasėje. Improvizuoti vaidinimai parengtame scenos modelyje pagal skaitytus graikų mitus ar kitus kūrinius (pvz., Homero <i>Odisėja</i>). Antikinės dramos tradicijos ir jų tąsa šiandien – pokalbis remiantis žinių modeliais . Įspūdžiai iš senovės Graikijos teatro sugrįžus (raštu į <u>Kelionės dienoraštį</u>).</p> <p>N.d. Pasirengti Sofoklio <i>Antigonės</i> tekstą, jį pasikartoti/perskaityti ir išsirašyti vieną labiausiai sudominusią ištrauką bei savo komentarą – kodėl.</p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis arba kaupiamasis arba formalus vertinimas (grupinės ir individualios veiklos). (Įsi)vertinimo metodai: jėgos lauko analizė, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonės rašymas.</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugalinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 13-16. Kanišauskaitė I., Šervenikaitė N., Žukas S. Literatūros vadovėlis 9 klasei. V., 2005. P. 39-41. Urba K. Literatūros šaltiniai. Vadovėlis X klasei. I knyga. P.14-17. Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. P. Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. P. 20-23. Ambrazevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991. P.52-58. Dilytė D. Heladės šviesa. Vilnius: Lietus, 1994. P. 41-49.</p>
<p>2.10. Antikinė drama: Sofoklio tragedijos <i>Antigonė</i> literatūrinė analizė. Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą klasikine drama, keliančią visais laikais aktualias meilės, pareigos, sąžiningos</p>	<p>Paskutinį žodį suteikite man – pasirengti ir raiškiai perskaityti pasirinktą Sofoklio <i>Antigonės</i> ištrauką ir paprašyti klasės draugų ją pakomentuoti: apie ką joje kalbama? kas pasakoma svarbaus? su kuo galėtumėte sutikti, su kuo – ne? Paskutinis šią ištrauką komentuoja ją parinkęs mokinys – perskaito savo komentarą.</p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis arba kaupiamasis arba formalus</p>	<p>Sofoklis. <i>Antigonė</i>. V.: Žaltvykslė, 2004. (2008) Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K.,</p>

<p>pozicijos pasirinkimo problemas (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų ugdytis dramatinio teksto kontekstinės visuminės analizės gebėjimus, pritaikydami žinias ir supratimą apie dramos kūrinis (gebėjimai, žinios, supratimas). 3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą savarankiškai vertinti skaitomus tekstus, pagrįsti savo nuomonę, ugdytis gebėjimus dirbti grupinį ir individualų darbą (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>Pokalbis apie Sofoklio tragedijos <i>Antigonė</i> sukūrimo istorinį-kultūrinį kontekstą (temą pasirinkę mokiniai ir /ar mokytojas) ir <u>kelionės dienoraščio</u> užrašų rašymas (individualiai). Sofoklio tragedijos <i>Antigonė</i> struktūrinė analizė. Darbas grupėmis – aspektinių tyrimų atlikimas ir vaizdinis pristatymas visai klasei (visi kiti pildo <u>kelionės dienoraščio</u> užrašus): 1) tragedijos žanro struktūriniai požymiai, kalbos (dialogų, monologų), remarkų ypatybės; 2) tragedijos laikas, vieta, veiksmas; 3) tragedijos pagrindinių veikėjų paveikslai; 4) tragedijos prasmės: tema, problema, pagrindinė mintis, potekstės; 5) skaitytojo įspūdžiai, jausmai, mintys, vertinimas. Analizės apibendrinimas <i>Kuo gali būti aktuali šiais laikais Antigonės istorija?</i> N.d. Grupėms pasirinkti labiausiai sudominusias tragedijos ištraukas ir parengti vaidybinius etiudus.</p>	<p>vertinimas (grupinės veiklos ir individualių pasisakymų). (Įsi)vertinimo formos: paskutinį žodį suteikite man, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</p>	<p>1991. P. Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. P. 28-31. Ambrazevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991. P.74-77. Kanišauskaitė I. Antikos teatras. Sofoklio <i>Antigonė</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2000.</p>
<p>2.11. Antikinė drama: Sofoklio tragedijos <i>Antigonė</i> vaidybinė interpretacija.</p> <p>Uždaviniai 1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą antikine drama ir teatru, senovės veikalų interpretavimo galimybėmis šiandien ir patirti vaidybos džiaugsmą (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų ugdytis literatūros tekstų atidaus skaitymo ir aktorinius gebėjimus, praplėsti žinias apie antikinį teatrą (gebėjimai, žinios, supratimas). 3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą atidžiai klausytis skaitomo teksto ir pasižymėti sudominusias dalykus ir mokyti atlikdami tam tikrus vaidmenis (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>Teatro prieigose - ištraukų iš D. Dilytės knygos <i>Heladės šviesa</i> (41-43 p.) skaitymas, pasižymint sudominusias dalykus <u>kelionės dienoraštyje</u>, ir aptarimas. Pasirinktų ištraukų ir Sofoklio <i>Antigonės</i> vaidinimas ir aptarimas (<i>interview su žiūrovais</i>). Vaidmeninis žaidimas <i>Kritikų forumas</i> – kuo ypatingi vaidybiniai etiudai? Kas pavyko, ką galima būtų tobulinti? Vaidmeninis žaidimas <i>Interview su aktoriais</i> – kuo įdomūs Jūsų vaidmenys? Ką pavyko atskleisti? Vaidinimui Atėnuose pasibaigus – ištraukų iš D. Dilytės knygos <i>Heladės šviesa</i> (49 p.) skaitymas, pasižymint sudominusias dalykus <u>kelionės dienoraštyje</u>, ir aptarimas. Nuomonių sąpynės <i>Kuris teatras įdomesnis – antikinis ar šiuolaikinis, kodėl?</i></p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių vaidmenų atlikimas ir komentarai). (Įsi)vertinimo metodai: klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir</p>	<p>Sofoklis. <i>Antigonė</i>. V.: Žaltvykslė, 2004. (2008) .Kanišauskaitė I. Antikos teatras. Sofoklio <i>Antigonė</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2000. Dilytė D. <i>Heladės šviesa</i>. Vilnius: Lietus, 1994. P. 41-49.</p>

		<i>rašytinė raiška.</i>	
<p>2.12. Antikinės dramos prakalbinimas šiandien: Antigonės paveikslas interpretacijos šiuolaikinėje lietuvių poezijoje, pasirengimas literatūriniam rašiniui:</p> <p><i>Antigonės mito prakabinimas šiandien, Bandau suprasti Sofoklio Antigonę..., Mano interviu su Sofoklio Antigone, Laiškas Antigonei, Ar Antigonė – didvyrė? ir kt.</i></p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis norą susisteminti žinias ir supratimą apie antikinę kultūrą ir literatūrą, savo minčių atskleidimo raštu džiaugsmą (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti V-IX klasėje įgytas žinias apie Antiką, ugdytis gebėjimą susieti įvairių dalykų žinias apie tą pačią kultūrą į visumą ir tas žinias taikyti aptardami antikinius ir šiuolaikinius grožinės literatūros tekstus (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą sklandžiai reikšti savo mintis žodžiu ir raštu analizuodami praeities ir dabarties kultūras bei jų sąsajas (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p><i>Diagnosticinis testas Antikos dievai, mitai, šventės, teatras, literatūra</i> – klausimai apie pagrindinius antikinės kultūros sandus (kartojamos V-IX kl. žinios, supratimas, gebėjimas aptarti skaitytus grožinius tekstus).</p> <p>J. Degutytės eilėraščio <i>Antigonė semantinė analizė</i> ir lyginimas su Sofoklio tragedija (Venno diagramos braižymas).</p> <p><i>Laisvasis rašymas Kelionės antikiniame pasaulyje įspūdžiai</i> ir savo parašytų minčių skaitymas, draugiškas aptarimas.</p> <p><i>Literatūrinio rašinio rašymo</i> teorinių gairių prisiminimas ir temų aptarimas.</p> <p>N.D. <i>Literatūrinis rašinys.</i></p>	<p>Diagnosticinis formalus ir individualus neformalus (įsi)vertinimas. (Įsi)vertinimo metodai: testas, laisvasis rašymas, mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai.</p>	<p>Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. P.37-39.</p>
<p>2.13. Antikinis pasaulis ir mes: diagnostinių testų rezultatų ir literatūrinių rašinių aptarimas.</p> <p>Uždaviniai</p>	<p><i>Rašinių turinio aptarimas</i> cituojant mokinių darbus ir sudarant sąlygas, skatinant pačius mokinius komentuoti, vertinti savo klasės draugų mintis, praplėsti jas.</p> <p><i>Rašinių struktūros ir rašytinės raiškos aptarimas ir klaidų taisymas.</i></p>	<p>Diagnosticinis formalus kriterinis vertinimas ir individualus</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 55-56.</p>

<p>1. Mokiniai turėtų ugdytis norą literatūrinuose rašiniuose įminti literatūrinių pasaulių paslaptis, pasidalinti savo mintimis, išvalgomis ir domėtis kitų žmonių požiūriais, vertinti galimybes išklausti kitą (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti ir praplėsti literatūrinio rašinio rašymo sampratą ir ugdytis gebėjimus rašyti nuosekliai pagal planą, plečiant kanonines žinias savo įdomiais literatūriniais atradimais, išvalgomis (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą vertinti savo ir kitų rašytinę raišką ir atidžiai koreguoti, taisyti savo klaidas (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p><i>Diagnostinių testų savarankiška analizė ir taisymas</i>, remiantis vadovėliais, knygomis, užrašais.</p> <p><i>Laisvasis rašymas Kelionės antikiniame pasaulyje išpūdžiai</i> ir savo parašytų minčių skaitymas, draugiškas aptarimas.</p>	<p>neformalus įsivertinimas. (I)vertinimo metodai: testas, rašinys (pažymiai), <i>laisvasis rašymas</i>.</p>	
<p>2.14. Pasivaikščiavimas Senovės Rytų poezijos soduose: Artimųjų ir Tolimųjų Rytų kultūrų kontekstas. Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą poezija ir senosiomis Rytų kultūromis, siedami jas su savo gyvenimu, pomėgiais (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus sėkmingai integruoti įvairių dalykų (istorijos, geografijos, etikos) žinias ir supratimą į senosios Rytų literatūros supratimo kontekstą (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą operatyviai spręsti iškilusius informacijos ieškojimo, sisteminimo klausimus (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p><i>Laisvasis rašymas Kas tai – poezija? Kodėl vieni kuria, kiti skaito, kiti - ne?*</i> ir <i>pokalbis</i> apie poeziją šiandien...</p> <p><i>Minčių žemėlapis Ką žinome apie Artimųjų ir Tolimųjų Rytų kultūras?</i> grafinio žinių modelio rengimas klasėje: kur kūrėsi pirmieji miestai? kur ir kokios sukurtos pirmosios rašto sistemos? kur išrastas popierius? kas būdinga Artimųjų ir Tolimųjų Rytų menui? Darbas grupėmis (medžiagos atrinkimas ir sisteminimas į vieną didelį lapą ir pristatymas kitoms grupėms):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Artimųjų ir Tolimųjų Rytų geografija (geografinių žemėlapių tyrimai); 2) Artimųjų ir Tolimųjų Rytų menas (meno albumų tyrimai); 3) pirmosios rašto ženklų sistemos (Fagan B.M. Didieji pasaulio išradimai. V., 2005. P.225-229); 4) popieriaus atradimas (Fagan B.M. Didieji pasaulio išradimai. V., 2005. P.232-234); 5) Senovės Rytų poezijos samprata (Senovės Rytų poezija. Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991. P. 670-688). <p><i>Svarbūs užrašai kelionės dienoraštyje</i> – reikėtų pasižymėti svarbiausius dalykus.</p> <p><i>Jėgos lauko analizė</i> – mano nuomonė apie Biblijos tekstų svarbą</p>	<p>Individualus neformalus (I)vertinimas ir formuojamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas ir komentarai). (I)vertinimo formos: klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugalinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 37-61</p> <p>Visuotinės literatūros istorija. Sudarė Talvet J. V.: Alma littera, 1998. P.14-33.</p> <p>Baltrušaitis J. Visuotinė meno istorija. Nuo priešistorės iki viduramžių. T.1. K.:Šviesa, 1992.</p> <p>Bakonis E. Senovės civilizacijų istorija. K.: Šviesa, 1992</p> <p>Biunaras P.F., Doranas Ž.P. ir kt. Istorija I.V.: Baltos lankos, 1994.</p> <p>Civilizacijų aušra. V.:</p>

	<p>(+ ir -).</p> <p>N.d. Pasirengti pasirinktos šalies (Egipto, šumerų, hetitų, senovės Indijos) poezijos aspektiniams skaitymams – susipažinti su tekstais ir <u>kelionės dienoraštyje</u> laisva forma užsirašyti savo išpūdžius.</p>		<p>Alma littera, 1997. Cottrel L. Faraonų laikais. V.: Vaga, 1987. Fagan B.M. Didieji pasaulio išradimai. V.: Alma littera. 2005. Fagan B.M. Senovės pasaulio paslaptys V.: Alma littera. 2002 (2005). Kudaba Č. Geografinės kelionės ir atradimai. V.: Mokslo, 1980 (2003, 2004). Moscato S. Finikiečių pasaulis. V.: Vaga, 1975. Neimantas R. Raštas: nuo piktogramos iki raidės. Kaunas: Orientas, 1998. Zinkevičius Z. Rašto kilmė. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.</p>
<p>2.15. Senovės Rytų poezijos skaitymas: pasaulio sukūrimo ir dievų garbinimo himnai Egipto, šumerų, Hetitų, senovės Indijos poezijoje.</p> <p>Uždaviniai 1. Mokiniai turėtų ugdytis norą suprasti žmogaus ir dievo dialogų įvairovę aptardami senuosius tekstus ir siedami juos su savo literatūrine ir gyvenimiška patirtimi (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus</p>	<p><i>Išankstiniai orientyrai Kaip senovės dievams buvo dalijamas pasaulis?</i> (remiantis lietuvių, graikų ir kitomis pažįstamomis mitologijomis). Poezijos tekstų aspektinė analizė (dievams skirtų poezijos tekstų raiška ir prasmės) – darbas grupėmis: 1) Egipto poezija (43-52 p. tekstai pasirinktinai); 2) Šumero poezija (74-77 p.); 3) Hetitų poezija (tekstai versti proza – 169-170p., eiliuoti tekstai - 187-191p.); 4) senovės Indijos poezija - <i>Vedos</i> (367-368). Poezijos skaitymas ir tyrimų pristatymas (grupių atradimai). Atradimai - apibendrinamasis pokalbis <i>Kuo poezija dievams ir apie dievus yra žmogiška, koks jos žmogus?</i> ir individualūs</p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas ir komentarai). (įsi)vertinimo metodai: klasės</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 37-38, 55-59.. Senovės Rytų poezija. Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991. P.43-52, 74-77, 169-170, 187-191, 367-368.</p>

<p>analizuoti senosios poezijos tekstus nurodytu ar pasirinktu aspektu, taikydami įvairių dalykų žinias ir supratimą (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą mokytis išsakydami savo nuomonę, išklausydami kitų ir apibendrinami savo ir kitų atradimus mokymosi dienoraštyje (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p>užrašai <u>kelionės dienoraštyje</u>. N.d. Pasirengti pasirinktos šalies (Egipto, šumerų, senovės žydų, kinų, japonų) poezijos aspektiniams skaitymams – susipažinti su tekstais ir <u>kelionės dienoraštyje</u> laisva forma užsirašyti savo išpūdžius (Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991. P.35-43, 77-81, 314-336, 545-556, 620-633.).</p>	<p><i>draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</i></p>	
<p>2.16. Senovės Rytų poezijos skaitymas: žmogaus būties klausimai senovės Egipto, Šumerų, senovės žydų, kinų, japonų poezijoje.</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis norą suprasti amžinųjų būties klausimų įvairovę aptardami senuosius tekstus ir siedami juos su savo literatūrine ir gyvenimiška patirtimi (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus įsigilinti į senosios poezijos tekstus ir nuosekliai atlikti jų aspektinę analizę, remdamiesi įvairių dalykų žiniomis ir savo atradimais, įžvalgomis (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą mokytis išsakydami savo nuomonę, išklausydami kitų ir apibendrinami savo ir kitų atradimus mokymosi dienoraštyje (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p><i>Jėgos lauko analizė Kuo svarbi žmogui būtis ir buitis? (+ ir -)</i> (remiantis etikos, literatūros dalykų ir savo gyvenimiška patirtimi) ir pokalbis apie dviejų žmoniškųjų pradų kovą ir santarvę...</p> <p>Poezijos tekstų aspektinė analizė (keliami būties klausimai, jų prasmės) – darbas grupėmis:</p> <p>1) Egipto poezija (35-43 p. tekstai pasirinktinai); 2) Šumerų poezija (77-81 p.); 3) senovės žydų poezija – <i>Ekleziastas</i> (314-336 p. ištraukos pasirinktinai); 4) kinų poezija (545-556 p. tekstai pasirinktinai); 5) japonų poezija (620-633 p. tekstai pasirinktinai).</p> <p>Poezijos skaitymas ir tyrimų pristatymas (grupių atradimai). Atradimai – apibendrinamasis pokalbis <i>Ar suprantami man senovės poezijoje kelti žmogaus būties klausimai, ar tebėra jie svarbūs šiandien, kodėl?</i> ir individualūs užrašai <u>kelionės dienoraštyje</u>.</p> <p>N.d. Pasirengti pasirinktos šalies (Egipto, senovės žydų, senovės Indijos, kinų, japonų) poezijos aspektiniams skaitymams – susipažinti su tekstais ir <u>kelionės dienoraštyje</u> laisva forma užsirašyti savo išpūdžius. (Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991. P.7-35, 337-351, 505-512, 557-582., 599-619).</p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas ir komentarai). (Įsi)vertinimo metodai: <i>klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</i></p>	<p>Senovės Rytų poezija. Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991. P.35-43, 77-81, 314-336, 545-556, 620-633.</p>
<p>2.17. Senovės Rytų poezijos skaitymas: žmogaus jausmų raiška Egipto, senovės žydų, senovės Indijos, kinų, japonų poezijoje.</p>	<p><i>Išankstiniai spėjimai Kokie jausmai galėtų būti atskleidžiami prieš tūkstančius, šimtus metų gyvenusiu poetų tekstuose?</i> (remiantis savo, poezijos skaitytojo, ir gyvenimiška patirtimi) ir pokalbis aptariant savo spėjimus.</p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugalinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 55-56.</p>

<p>Uždaviniai</p> <p>11. Mokiniai turėtų ugdytis norą suprasti žmogaus jausmų raiškos įvairovę aptardami senuosius tekstus ir siedami juos su savo literatūrine ir gyvenimiška patirtimi (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus įsigilinti į senosios poezijos tekstus ir nuosekliai atlikti jų aspektinę analizę, remdamiesi įvairių dalykų žiniomis ir savo atradimais, išvalgomis (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą mokytis išsakydami savo nuomonę, išklausydami kitų ir apibendrinami savo ir kitų atradimus mokymosi dienoraštyje (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p>Poezijos tekstų aspektinė analizė (žmogaus jausmai ir jų raiškos ypatybės) – darbas grupėmis:</p> <p>1) Egipto poezija (7-35 p. tekstai pasirinktinai);</p> <p>2) Senovės žydų poezija – <i>Giesmių giesmė</i> (ištraukos pasirinktinai 337-351p.);</p> <p>3) senovės Indijos (505-512 p.);</p> <p>4) kinų poezija (557-582 p. tekstai pasirinktinai);</p> <p>5) japonų poezija (599-619 p. tekstai pasirinktinai).</p> <p>Poezijos skaitymas ir tyrimų pristatymas (grupių atradimai). <i>Atradimai</i> – apibendrinamasis pokalbis <i>Tolimi/artimi prieš tūkstančius metų gyvenusiu žmonių jausmai man, kodėl?</i> ir individualūs užrašai <i>kelionės dienoraštyje</i>.</p> <p>N.d. Parengti vieno patikusio senovės Rytų poezijos teksto interpretaciją arba improvizaciją (kontekstinę, literatūrinę, prasmų, vaizdinę, raiškaus skaitymo, derinant su muzika, šokiu ar kt.).</p>	<p>kaupiamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas ir komentarai). (Iš)vertinimo metodai: <i>klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</i></p>	<p>Senovės Rytų poezija. Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991. P.7-35, 337-351, 505-512, 557-582., 599-619.</p>
<p>2.18. Šiuolaikinių kūrybinių impulsų šventė</p> <p>senosios poezijos soduose: senosios poezijos tekstų interpretacijų arba kūrybinių improvizacijų atlikimas, aptarimas, vertinimas, refleksija.</p> <p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą senųjų kultūrų tekstų atgaivinimo idėjomis patys interpretuodami, kurdami ir vertindami klasės draugų darbus (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų ugdytis integracinės kūrybinės veiklos ir savo darbų įdomaus pristatymo gebėjimus, o stebėdami klasės draugų darbus – praplėsti savo žinias ir supratimą apie kūrybinės raiškos galimybes (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis supratimą apie</p>	<p>Laisvasis rašymas <i>kelionės dienoraštyje</i> <i>Ar poezijos skaitymas gali būti šventė, kodėl?</i> ir poleminiai svarstymai žodžiu.</p> <p>Poezijos tekstų interpretacijų šventė (pagal vienos grupės parengtą scenarijų): poezijos tekstų interpretacijos... <i>Kelionės išpūdžių refleksija kelionės dienoraštyje</i> <i>Ar laiko tėkmės tūkstantmečiai keičia žmones?</i></p>	<p>Individualus neformalus (iš)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas (darbų pristatymas ir komentarai). (Iš)vertinimo metodai: <i>laisvasis rašymas, klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</i></p>	<p>Senovės Rytų poezija. Pasaulinės literatūros biblioteka. V.1991.</p>

<p>kūrybinio mokymosi efektyvumą ir gebėjimus tai realizuoti praktiškai (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>			
<p>2.19. Biblijos pasaulio geografija, istorija, kultūra, literatūra. Uždaviniai 1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą Biblijos – kaip daugiaprasmio kultūros paveldo reiškiniu – kontekstais (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų pasikartoti, susisteminti žinias apie Biblijos geografinį, istorinį kontekstus ir ugdytis gebėjimus skaityti negrožinius tekstus ir atrinkti svarbiausią informaciją (gebėjimai, žinios, supratimas). 3. Mokiniai turėtų mokytis sisteminti įvairių sričių informaciją ir ja tikslingai naudotis (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p><i>Laisvasis rašymas Kurios knygos man yra svarbios? Kurios – svarbiausios? Kodėl? ir pokalbis</i> apie savo knygas... Minčių minklės ir pinklės <i>Ką žinome apie Bibliją?</i> grafinio žinių modelio rengimas klasėje: kur? kada? kas kūrė Bibliją? kokio ji dydžio? kam šios knygos svarbios? kodėl? Darbas grupėmis (medžiagos atrinkimas ir sisteminimas į vieną didelį lapą ir pristatymas kitoms grupėms): 1) Biblijos geografija (13-16p.); 2) Biblijos sudėtis ir parašymo istorija (68-72); 3) Kodėl Biblija – didelė vertybė? (86 p.) 4) Biblijos istorijos schema: pasaulis iki tvano ir po jo; Senojo Testamento pasaulio istorija, Roma ir Naujojo Testamento pasaulis (312-345 p.). <u><i>Svarbūs užrašai kelionės dienoraštyje</i></u> – reikėtų pasižymėti svarbiausius dalykus. <i>Jėgos lauko analizė</i> – mano nuomonė apie Biblijos tekstų svarbą (+ ir -) N.d. Parašyti savo nuomonę apie šiuos mokslininkės A.Swiderkownos žodžius <i>...jokio literatūrinio teksto nesuprasime teisingai, jei nesiesime jo su ta aplinka ir tomis istorinėmis aplinkybėmis, kuriomis jis buvo kuriamas,</i> – sutinkate su jais, o gal ne? – paaiškinkite, kodėl.</p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas ir komentarai). (Įsi)vertinimo metodai: klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</p>	<p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 13-16.. Biblijos enciklopedija. V.: Alna litera, 1992.P.10-16, 68-72, 86, 312-345)</p>
<p>2.20. Senojo Testamento Pradžios knyga: pasakojimų apie Abelį ir Kainą ir Babelio bokštą tekstai, potekstės, interpretacijos literatūroje ir mene. Uždaviniai 1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą <i>Senojo Testamento</i> tektais ir siekį savarankiškai ir bendradarbiaudami juos analizuoti (nuostatos).</p>	<p><i>Prisiminimų pieva</i> – prisiminti ir raštu papasakoti vieną Biblijos pasakojimą, išiminius nuo vaikystės, ir paaiškinti, kodėl. <i>Pokalbis</i> <i>Įsimintinos Biblijos istorijos</i> ir jo apibendrinimas <u><i>kelionės dienoraštyje</i></u>. <i>Senojo Testamento</i> pasakojimų apie Abelį ir Kainą skaitymas ir literatūrinė analizė (darbas grupėmis): 1) pasakojimo apie Kaino, Abelio ir Viešpats konfliktą kalba, veikėjų paveikslai, konflikto priežastis ir pasekmės; 2) pasakojimo apie Kaino, Abelio ir Viešpats konfliktą tema, problema, pagrindinė mintis, potekstė;</p>	<p>Individualus neformalus (įsi)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas</p>	<p>Šventasis Raštas. Senasis Testamentas. I t. V.: Vaga, 1990.P.10-11. Morua A. Baironas. V.: Vaga, 1975. Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. K., 1998. P. 7-14.. Šimkus A. Skradžiai. V.:</p>

<p>2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus analizuoti <i>Biblijos</i> ir jos pasakojimų sklaidos tekstus kaip literatūrinius daugiaprasmius tekstus atlikdami grupinio darbo užduotis (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus bendradarbiauti ir atlikti atidaus skaitymo ir analizės užduotis klasėje (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>3) pasakojimo apie Kaino, Abelio ir Viešpats konfliktą šiuolaikinis vertinimas: ką sužinome, kaip tai susiję su mūsų, šiuolaikinių žmonių gyvenimu?</p> <p>Literatūrinės analizės apibendrinimas: svarbūs užrašai <u>Kelionės dienoraštyje.</u></p> <p>Abelio ir Kaino istorijos interpretacijos anglų rašytojo Bairono vaikystėje, jo parašytoje dramoje <i>Kainas</i> bei šiuolaikinio lietuvių poeto A. Šimkaus eilėraštyje <i>Pavasaris</i>. Darbas grupėmis – perskaityti patektus tekstus ir pasiruošti pristatyti jų interpretacijas klasės draugams:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ištrauka iš A. Morua monografijos <i>Baironas</i> apie Bairono požiūrį į knygas, Bibliją, Abelio ir Kaino istoriją (23 p.); 2) ištrauka iš Bairono <i>Kaino</i> (pasirinktinai maištingos mintys apie Dievą); 3) A. Šimkaus eilėraštis <i>Pavasaris</i> (42-49). <p>Atliktų tyrimų apibendrinimas <u>kelionės dienoraštyje</u>: kuris tekstas man įdomesnis, kodėl?</p> <p>N.D. Biblijos pasakojimo apie Babelio bokštą literatūrinė analizė (kalba, vaizduojama konflikto seka nuo priežasties prie pasekmės, problema, pagrindinė mintis, potekstės) <u>kelionės dienoraštyje.</u></p>	<p>ir komentarai).</p> <p>(I)vertinimo metodai: <i>klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</i></p>	<p>Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1999.</p> <p>Šventasis Raštas. Senasis Testamentas. I t. V.: Vaga, 1990.P.18..</p>
<p>2.21. Naujojo Testamento Evangelija pagal Matą: Kalno pamokslas tekstų skaitymas.</p> <p>Uždaviniai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą <i>Naujojo Testamento</i> tekstais ir siekį savarankiškai ir bendradarbiaudami juos analizuoti (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus analizuoti <i>Naujojo Testamento</i> tekstus kaip literatūrinius daugiaprasmius tekstus atlikdami grupinio darbo užduotis (gebėjimai, žinios, supratimas). 3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimus bendradarbiauti ir atlikti atidaus skaitymo ir 	<p><i>Pokalbis Biblijos tekstai ir skaitytojai</i> – biblinio pasakojimo apie Babelio bokštą literatūrinių analizių aptarimas.</p> <p><i>Tekstas ir vaizdas</i> – pasakojimų apie Babelio bokštą interpretacijos dailėje (pvz., Pieter Brueghel <i>Mažasis Babelio bokštas</i>, 1563 m.; Pieter Brueghel <i>Babelio bokštas</i>, 1563 m.; Athanasius Kircher <i>Babelio bokštas</i>, 1675 m.; Gustave Doré <i>Kalbų sumaištis. Biblijos iliustracija</i>, 1865 m.)</p> <p><i>Naujojo Testamento tekstų</i> skaitymas ir literatūrinė analizė (darbas poromis):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Palaiminimai;</i> 2) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Rūstybė ir susitaikinimas;</i> 3) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Priešų meilė;</i> 4) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Išmalda slapčiomis;</i> 5) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Tikroji malda;</i> 	<p>Individualus neformalus (I)vertinimas ir formuojamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas ir komentarai).</p> <p>(I)vertinimo formos: klasės draugų ir mokytojo komentarai ir</p>	<p>Šventasis Raštas. Naujasis Testamentas. T. IV. V.: Vaga, 1992. P.31-38, 66.</p>

<p>analizės užduotis klasėje (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>6) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Pasitikėjimas apvaizda;</i> 7) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Neteiskite kitų;</i> 8) <i>Evangelijos pagal Matą Kalno pamokslas – Netikri pranašai;</i> 9) <i>Evangelijos pagal Matą pamokymai apaštalams apie bažnyčią – Palyginimas apie vynuogyno darbininkus.</i></p> <p>Atliktų tyrimų apibendrinimas kelionės dienoraštyje: kuo mane sudomino skaityti ir aptarti <i>Naujojo Testamento</i> tekstai? N.D. <i>Skaitytų Senojo ir Naujojo Testamento tekstų lyginimas kelionės dienoraštyje (parašymo kontekstai ir tekstai).</i></p>	<p>kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška..</p>	
<p>2.22. Biblija ir šiuolaikiniai žmonės – diskusija Biblijos tekstai – skaityti/suprasti – atmesti/prarasti? Uždaviniai 1. Mokiniai turėtų ugdytis susidomėjimą <i>Biblijos</i> tekstų vertės, aktualumo šiais laikais problema išsakydami savo nuomonę ir pagrįsdami savo gyvenimo patirtimi (nuostatos). 2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą diskutuoti apie senosios kultūros aktualumą šiandien argumentuodami savo teiginius literatūrine ir gyvenimiška patirtimi (gebėjimai, žinios, supratimas). 3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą suprasti diskusijoje keliamą klausimą, išsiaiškinti savo poziciją ir mokyti ją pagrįsti logiškais argumentais (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>Pokalbis <i>Biblijos tekstai ir skaitytojai - Senojo ir Naujojo Testamento tekstų lyginimas</i> (n.d. skaitymas ir aptarimas). Nuomonių sūpynės Ką aš atradau skaitydama(s) senuosius <i>Biblijos</i> tekstus? Diskusija <i>Biblijos tekstai – skaityti/suprasti – atmesti/prarasti? Kodėl?</i></p> <p>N.D. Laisvasis rašymas <i>Mano mintys susipažinus su Senojo ir Naujojo Testamento tekstais kelionės dienoraštyje.</i></p>	<p>Individualus neformalus (iši)vertinimas ir formuojamasis kaupiamasis arba formalus vertinimas (grupinės veiklos ir individualių užduočių atlikimas ir komentarai). (Iš)vertinimo metodai: <i>klasės draugų ir mokytojo komentarai ir kaupiamieji balai ar pažymiai, savo nuomonių žodinė ir rašytinė raiška.</i></p>	<p>Šventasis Raštas. Senasis Testamentas. I t. V.: Vaga, 1990.P.10-11. Šventasis Raštas. Naujasis Testamentas. T. IV. V.: Vaga, 1992. P.31-38,66.</p>
<p>III etapas. Modulo apibendrinimas. Iš kelionės po žmogaus kultūros pradžios laikus sugrįžus (2 val.)</p>			
<p>3. 1. Kelionės dienoraščių baigiamieji rašymo darbai ir medžiagos kelionės almanachui parengimas.</p>	<p>Kolektyvinis kelionės vertės aptarimas – pasikartojimo pokalbis-diskusija <i>Senosios pasaulio kultūros ir aš, XXI a. žmogus: atrasti/ prarasti, suprasti/ atmesti, pratęsti/ nutraukti?, individualiai raštu kelionės dienoraštyje pasizymint argumentus</i></p>	<p>Diagnostinis individualus savo įgytų nuostatų, žinių bei supratimo</p>	

<p>Uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis norą pažinti senųjų kultūrų pasaulius, ieškoti praeities ir dabarties sąsajų ir šią veiklą vertinti kaip asmeniškai įdomią ir prasmingą jiems patiems (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų pasikartoti turėtų pasikartoti turėtas ir įgytas žinias apie senąsias kultūras ir literatūras, atkleisti savo supratimą ir ugdytis gebėjimą sisteminti, apibendrinti savo senųjų kultūrų studijų patirtį (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą baigiamuosiuose modulinio mokymosi etapuose sisteminti įgytas žinias ir supratimą, savarankiškai įsivertinti įgytus dalykinius, integravimo ir mokymosi mokytis gebėjimus (mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas).</p>	<p>už ir prieš (jėgos lauko analizė + ir -), juos žodžiu pagrindžiant, raštu ir žodžiu apibendrinant.</p> <p><u>Individualus kelionės įvertinimas: kelionės dienoraščio baigiamieji įrašai</u>, Individualus lentelės <i>Senovės kultūros ir aš:: žinau-norėčiau sužinoti-sužinojau – nauji siekiai</i> paskutinių (trečiosios ir ketvirtosios) skilčių pildymas (lentelės modelis pateikiamas priede nr.1)</p> <p>Orientacinės gairės</p> <p>a) 1) ką sužinojau apie Lietuvos senąją kultūrą: kodėl, kada, kokių kultūrų pirmieji žmonės atsikraustė prie Baltijos jūros ir į dabartinės Lietuvos teritoriją? kodėl, kaip keitėsi šių žmonių kultūra? ką žinau apie baltų kultūros geografiją, istoriją? kokias žinau senovės baltų, vėliau – lietuvių gentis, kas joms buvo būdinga, kokiomis kalbomis ir tarmėmis kalbėjo/kalba jų žmonės? ką žinau apie Lietuvos kultūrą iki krikšto ir po krikšto? kas būdinga XIX-XX a. užrašytai lietuvių tautosakai?) ir 2) ką dar norėčiau apie Lietuvos senąją kultūrą ir tautosaką sužinoti, ką – atrasti, suprasti, kodėl?;</p> <p>b) 1) ką sužinojau apie Artimųjų Rytų senovės tautų kultūras: kurios Afrikos ir Azijos žemyno geografinės teritorijos vadinamos Artimaisiais Rytai? kurios šiuolaikinės valstybės yra šioje geografinėje teritorijoje? kodėl senovėje Mesopotamija buvo vadinama <i>derlinguoju pumėnuliu</i>? kas buvo būdinga Egipto, Šumero-Akado, Babilono, Sirijos, Hetitų, Irano civilizacijoms? kada ir kur pradėjo kurtis pirmieji miestai? kada, kur, kokie buvo sukurti pirmieji piktografinio, ideografinio, fonetinio rašto ženklai ir sistemos? ką sužinojau apie Biblijos istoriją ir tekstus? ir 2) ką dar norėčiau sužinoti apie Artimųjų Rytų senovės tautų kultūras ir raštiją, ką – atrasti, suprasti, kodėl?</p> <p>c) 1) ką sužinojau apie senovės graikų ir romėnų antikines kultūras: kuo ypatingas Kretos ir Mikėnų kultūrų palikimas? kuo įdomūs senovės Graikijos ir Romos papročiai, tikėjimai, mitai, literatūra, teatras, sportas? kokias kultūros tradicijas šios kultūros dovanojo Europai, Lietuvai? ir 2) ką norėčiau sužinoti apie antikinę senovės graikų ir romėnų kultūras, raštiją, literatūrą, teatrą, ką – atrasti, suprasti, kodėl?</p>	<p>ir mokėjimo mokyti apie senųjų kultūras (įsi)vertinimas (neformalus).</p> <p>Metodai: jėgos lauko analizės lentelė, grafinio žinių modelio lentelės ŽNSS paskutinės dvi skiltys apie senąją baltų ir lietuvių, antikos, senovės Artimųjų Rytų, senovės Tolimųjų Rytų bei senovės graikų ir romėnų kultūras ir grafinis mokėjimo mokytis įgytos patirties įsivertinimo modelis pasirinkta lentelės ar kurios nors geometrinės figūros forma (pildoma individualiai).</p>	
--	---	--	--

	<p>d) 1) ką sužinojau apie Tolimųjų Rytų senovės kultūras: kurios Azijos žemyno geografinės teritorijos vadinamos Tolimaisiais Rytai? kurios šiuolaikinės valstybės yra šioje geografinėje teritorijoje? ką sužinojau apie senąsias Indo ir Kinijos civilizacijas? kokia kinų rašto sistema, kokia – literatūra? kas būdinga sanskrito kalbai ir vedų literatūrai? 2) ką dar norėčiau sužinoti apie Tolimųjų Rytų senovės tautų kultūras, raštiją ir literatūrą, ką – atrasti, suprasti, kodėl?</p> <p>Individualus savo mokėjimo mokytis kompetencijos (MMK) patirties, įgytos šiame modulyje, įsivertinimas ir naujų siekių numatymas <i>kelionės dienoraštyje</i> pildant grafinį modelį <i>Senųjų kultūrų studijų galimybės: mokausi mokytis.</i></p> <p>Orientacinės gairės</p> <p>1) dalykai: geografijos, istorijos, dailės, muzikos, matematikos, etikos, tikybos, literatūros ar kt.;</p> <p>2) kur: klasėje/ namuose/ bibliotekoje/ kultūros renginiuose ir kt.;</p> <p>3) su kuo: individualiai/ poroje/ grupėje/ kolektyviai ir kt. ;</p> <p>4) mokymosi veikla: klausant/ kalbant/ skaitant/ rašant/ derinant įvairias veiklas ir kt., 5) mokymosi būdai: klausant mokytojų pasakojimų/ skaitant dalykinę/ grožinę/ publicistinę literatūrą/ rengiant pranešimus/ sisteminant medžiagą grafiniuose modeliuose/ konspektuojant/ rengiant pranešimus ar pristatymus/ analizuojant medžiagą tam tikrais probleminiais pjūviais/ interpretuojant tekstus/ dalyvaujant pokalbiuose, diskusijose, tikrose ir įsivaizduojamose kelionėse, ekskursijose ir t.t.</p> <p>Savo <i>kelionės dienoraščių pristatymas</i> žodžiu rodant sutvarkytus kelionės užrašus, dalijantis įspūdžiais ir siūlant po vieną savo rašto darbą kelionės almanachui (reikėtų sudaryti organizacinę grupę: redaktorių, dailininką, korektorių).</p> <p>N.d. pasirinkti kokio nors eksperto (pvz., literatūros žinovo, senųjų kalbų žinovo, senųjų kultūrų tyrinėtojo archeologo, teatro režisieriaus, aktoriaus ar kt.) ir iš jo perspektyvos parengti šios kelionės po senųjų kultūrų pradžios laikus pristatymą (kas buvo gerai, kas nelabai pavyko, kodėl).</p>		
<p>3.2. Kelionės po senųjų kultūrų laikus apibendrinimas: vaidmeniniai ekspertų</p>	<p><i>Įvairios perspektyvos – vaidmeninio žaidimo ekspertų vaidmenų pasiskirstymas</i> ir visos kelionės ar jos vienos dalies iš</p>	<p>Diagnostinis neformalus</p>	

<p>žaidimai.</p> <p>1. Mokiniai turėtų ugdytis norą patiems dalyvauti kultūriniuose-literatūriniuose tyrimuose, interpretuoti senųjų kultūrų paveldą, sieti jį su savo gyvenimu, vertinti iš šiuolaikinio žmogaus pozicijų (nuostatos).</p> <p>2. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą integruoti įvairių dalykų žinias ir įvairių profesinių sričių gebėjimus atskleisdami senųjų kultūrų sąsajas su šiuolaikiniu gyvenimu (gebėjimai, žinios, supratimas).</p> <p>3. Mokiniai turėtų ugdytis gebėjimą mokydami kurti žaidimų, vaidybos modelius, siekdami sudominti savo bendraamžius, pasidalinti savo atradimais, įtraukti į žaidybinio mokymosi procesą kitus (mokymosi mokyti kompetencijos ugdymas).</p>	<p>pasirinktos perspektyvos aptarimas (kur buvo keliauta, kas sužinota, ko išmokta, kuri kelionės dalis buvo sėmingiausia, kas buvo gerai, ko trūko, kodėl?).</p> <p>Žurnalistų reportažai – pasakojimai apie tam tikrus kelionės etapus, atkreipiant dėmesį į labiau sudominusius įvykius.</p> <p>Kelionės gidų atsisveikinimo kalbos ir kelionę primenančių suvenyrų padovanojimas.</p> <p>Keliautojų individualios patirtys - atliktų individualių užduočių pristatymas (jei liko nepristatyta modulio eigoje).</p> <p>Mokytojo apibendrinimas: pagyrimai, pastabos, modulio apibendrinamojo pažymio paskelbimas.</p> <p>Individualūs atradimai ir domėjimosi senosiomis kultūromis tolimesnių planų sudarymas.</p>	<p>įsivertinimas ir apibendrinamasis formalus įvertinimas.</p> <p>(Įsi)vertinimo formos: įvairių perspektyvų požiūriai, mokytojo komentarai ar pažymiai, modulio pažymio sudedamųjų sandų apskaita (pažymys).</p>	
--	---	---	--

VI. Mokinių darbai, iš kurių rezultatų galėtų rasti baigiamasis modulio vertinimas

- 1) **kelionės dienoraštis** (kelionės užrašų pildymas, draugų ir savo parengtos medžiagos kaupimas tvarkymas) – kiekvienas mokinys modulio pabaigoje vertinamas pažymiu (formalus vertinimas) arba suminio vertinimo sandas (10%);
- 2) **dalyvavimas grupinių užduočių parengimo-pristatymo veikloje** (pristatymai, vaidmeniniai žaidimai, vaizdinė informacija, žinių modelių rengimas ir kt.) – grupė vertinama pažymiu arba gauna tam tikrą skaičių taškų, kuriuos gali dalintis savo nuožiūra po lygiai arba pagal kiekvieno nario indėlį (formalus, kaupiamasis vertinimas) arba suminio modulio vertinimo sandas (20%);
- 3) individualūs **rašto darbai** (literatūrinis rašinys, teksto tyrimas tam tikru aspektu, samprotavimo rašinys) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (30%);
- 4) individualus dalyvavimas **pokalbiuose, diskusijose** (kaupiamasis vertinimas, formalus – surinkus tam tikrą taškų kiekį, rašomas pažymys) ir/arba suminio modulio vertinimo sandas (10%);

- 5) **skaitymo /kultūros pažinimo plėtimas-tobulinimas** – diagnostiniai (neformalus arba formalus vertinimas – pasikeitus darbais poromis, po antrojo testo vertinama pažanga) ir kontrolinis testas – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (20%);
- 6) individuali tiriamoji-sisteminė ar kūrybinė veikla (žinių modelių rengimas ir pristatymas, literatūros ir kitų menų integracinių sankirtų darbai, grožinių tekstų kūryba ar kt.) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (10%).

VII. Modulio turinio gilinimo-plėtros idėjos-gairės kitiems literatūros ir kalbos moduliams

Šio modulio tiesioginė literatūrinė tąsa – tai modulis **B2. Kultūros raida: viduramžiai, renesansas, barokas, klasicizmas**, vidinės integracijos saitais susijęs su kalbos moduliu **A2. Žmogus ir žodis: viešojo kalbėjimo pagrindai** (bus galima aktualizuoti antikinę oratorystės mokyklą bei modulyje rengtą ne vieną dalykinį pristatymą apie senąsias kultūras) bei moduliu **A3. Margas tekstų pasaulis: negrožinių tekstų suvokimas** (B1 modulyje skaityta nemažai negrožinių – istorijos, geografijos, religijotyros, archeologijos ir kitų sričių tekstų).

Papildoma literatūra mokytojams

1. Baltrušaitis J. Visuotinė meno istorija. Nuo priešistorės iki viduramžių. T.1. K.:Šviesa, 1992.
2. Bakonis E. Senovės civilizacijų istorija. K.: Šviesa, 1992
3. Balys J.Lietuvių kalendorinės šventės. V.: Mintis, 1993.
4. Belickis M.Užmirštas šumerų pasaulis. V.: Vaga, 1972.
5. Biblijos enciklopedija. V.: Alma littera,1992 (1993).
6. Biunaras P.F., Doranas Ž.P. ir kt. Istorija 1.V.: Baltos lankos, 1994.
7. Civilizacijų aušra. V.: Alma litttera, 1997.
8. Cottrel L. Faraonų laikais. V.: Vaga, 1987.
9. Daujotytė V. Mažoji lyrikos teorija, V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2005.
10. Dilytė D. Heladės šviesa. Vilnius: Lietus, 1994.
11. Dilytė D. Antikinė literatūra. Vilnius: VU leidykla, 2005.
12. Dundulienė P.Lietuvių šventės: tradicijos, papročiai, apeigos. V.: Mintis, 1991(2005).
13. Dundulienė P. Lietuvių etnologija. V.: Mokslas, 1991 (1982).
14. Dundulienė D.Medžiai senuosiuose lietuvių tikėjimuose. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008 (1979).
15. Fagan B.M. Didieji pasaulio išradimai. V.: Alma littera. 2005.
16. Fagan B.M. Senovės pasaulio paslaptys V.: Alma littera. 2002 (2005).

17. Gasparovas. Su skydu ir už skydo. V.: Alma littera., 2004.
18. Girininkas A., Lukoševičius O. Lietuvos priešistorė. V.: Agora, 1997.
19. Gombrich E.H. Pasaulio istorija jaunajam skaitytojui. V.: Žara, 2009.
20. Literatūros žinynas V-XII klasei. K.: Šviesa, 2006 (2007).
21. Lietuva iki Mindaugo. V.: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003.
22. Lietuvių etnogenezė. V.: Mokslas, 1987.
23. Losevas A., Sonkinas G. ir kt. Antikinė literatūra. Vilnius: Mintis, 1973.
24. Lūžienė N. Graikų mito virsmas literatūra. K.: VDU leidykla, 1998.
25. Klenger-Brandt E. Kelionė į senovės Babiloną. V.: Vaga, 1981.
26. Klimka L. Saulės ratu, Mėnulio taku: lietuvių kalendorius. V.: Mintis, 2008.
27. Kondratovas A. Senovės kultūrų paslaptys. V.: Vaga, 1972
28. Kudaba Č. Geografinės kelionės ir atradimai. V.: Mokslas, 1980 (2003, 2004).
29. Kunas N. Senovės Graikijos legendos ir mitai. K.: Šviesa, 1984 (1988, 2003).
30. Moscati S. Finikiečių pasaulis. V.: Vaga, 1975.
31. Neimantas R. Nuo Nemuno iki Fudzijamos. K.: Spindulys, 2003.
32. Neimantas R. Raštas: nuo piktogramos iki raidės. Kaunas: Orientas, 1998.
33. Pasaka „Eglė žalčių karalienė“. V.: Sapnų sala, 2008.
34. Pasaulio religijos. V.: Alma littera, 2007 (1994, 1997, 2005, 2006).
35. Philip N. Pasaulio mitai. V.: Alma littera, 1998.
36. Rimantienė R. Lietuva iki Kristaus. V.: Vilniaus dailės akademijos leidykla., 1995.
37. Sauka D. Lietuvių tautosaka. V.: . Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2007 (1982).
38. Sergejevas V.S. Senovės Graikijos istorija. V.: VPMLL, 1952 (1955).
39. Swiderkowna A. Pašnekesiai apie Bibliją. Vilnius: Alma Littera, 2001.
40. Šalčius M. Svečiuose pas 40 tautų. V.: Vaga, 1989.
41. Šarkadis J. Kelionė į senovės Atėnus. V.: Vaga, 1986
42. Trenčeri-Valdapfelis I. Mitologija. Vilnius: Mintis, 1971.
43. Tronskis I.M. Antikinės literatūros istorija. V.: VPMLL, 1951 (1955, 1961).
44. Veličkienė A. Ariadnės siūlas: antikos mitai ir legendos. V.: LRSL, 1998.
45. Veličkienė A. Antikos mitologijos žinynas. K.: Šviesa, 1996.
46. Vyšniauskaitė A. Mūsų metai ir šventės. K.: Šviesa, 1993.
47. Wilkinson P. Iliustruotas mitologijos žinynas. Dievai, deivės ir herojai iš viso pasaulio. V.: Alma littera, 1999.
48. Zinkevičius Z., Luchtanas A., Česnys G. Tautos kilmė. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.
49. Zinkevičius Z. Rašto kilmė. V.: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.

Nr. 1

Lentelės *Senovės kultūros ir aš: žinau – norėčiau sužinoti – sužinojau – nauji siekiai* modelis

Pažinimo kryptys	Žinau, suprantu	Norėčiau sužinoti ir suprasti, kodėl?	Sužinojau ir supratau	Nauji klausimai ir siekiai, kodėl?
<p>A. Lietuvos senoji kultūra: 1) kodėl, kada, kokių kultūrų pirmieji žmonės atsikraustė prie Baltijos jūros ir į dabartinės Lietuvos teritoriją? 2) kodėl, kaip keitėsi šių žmonių kultūra? 3) baltų kultūros geografija, istorija, baltų ir lietuvių gentys, kalbos, tarmės... 4) lietuviškų žemių kultūra iki krikšto ir po krikšto; 5) ka būdinga seniesiems lietuvių tikėjimams, mitologijai, tautosakai?</p>				
<p>B. Artimųjų Rytų senovės kultūros: 1) kurios Azijos žemyno geografinės teritorijos vadinamos Artimaisiais Rytai? 2) kurios šiuolaikinės valstybės yra šioje geografinėje teritorijoje? 3) kodėl senovėje Mesopotamija buvo vadinama „derlinguoju pusmėnuliu“? 4) kas buvo būdinga Egipto, Šumero-Akado, Babilono, Sirijos, Hetitų, Irano civilizacijoms? 5) kada ir kur pradėjo kurtis pirmieji miestai? 6) kada, kur, kokie buvo sukurti pirmieji piktografinio, ideografinio, fonetinio rašto ženklai ir sistemos? 7) <i>Biblijos</i> kilmė, istorija, tekstai...</p>				
<p>C. Senovės graikų ir romėnų antikinės kultūros: 1) kuo ypatingas Kretos ir Mikėnų kultūrų palikimas? 2) kuo įdomūs senovės Graikijos ir Romos papročiai, tikėjimai, mitai, literatūra, teatras, sportas? 3) kokias literatūros, teatro, sporto, teisės tradicijas šios kultūros dovanojo Europai, Lietuvai?</p>				

4) kokius prisimenate senuosius graikų mitus, literatūros kūrinius?				
D. Tolimųjų Rytų senovės kultūros: 1) kurios Azijos žemyno geografinės teritorijos vadinamos Tolimaisiais Rytai? 2) kurios šiuolaikinės valstybės yra šioje geografinėje teritorijoje? 3) ką žinau apie senąsias Indo ir Kinijos civilizacijas? ? 4) kokia kinų rašto sistema, kokia – literatūra? 5) kas būdinga sanskrito kalbai ir vedų literatūrai? 6) kas būdinga kinų ir japonų poezijai?				

Nr. 2

Lentelės *Senųjų kultūrų studijų galimybės: mokausi mokytis* modelis

Mokymosi koordinatės	Išmokau	Norėčiau mokytis, kodėl?	Nauji siekiai, kodėl?
<p>A. Dalykai (kas?): kokių dalykų mokydamasi(s) išmokau daugiausia/ norėčiau mokytis siekdama(s) pažinti senovės kultūras? Pvz.: geografijos, istorijos, dailės, muzikos, matematikos, etikos, tikybos, literatūros ar kt.</p>			
<p>B. Mokymosi aplinka (kur?): kur susipažinti su senosiomis kultūromis man buvo įdomiausia? Pvz., klasėje/ namuose/ bibliotekoje/ kultūros renginiuose ir kt.</p>			
<p>C. Mokymosi formos (su kuo?): su kuo mokydamasi(s) išsiaiškinau apie senąsias kultūras daugiausia? Pvz., individualiai/ dviese / grupėje/ kolektyviai ar kt.</p>			
<p>D. Mokymosi veikla (ką darydamas?): ką veikdama(s) apie senovės kultūras sužinojau daugiausia? Pvz., klausydama(s)/ žiūrėdama(s) vaizdinę medžiagą/ kalbėdama(s)/ skaitydama(s)/ rašydama(s)/ derindama(s) įvairias veiklas ar kt.</p>			
<p>E. Mokymosi būdai (kaip?): kaip mokydamasi(s) suprantu ir išmokstu daugiausia? Pvz., klausydama(s) pasakojimų/ skaitydama(s) dalykinę/ grožinę/ publicistinę literatūrą/ tyrinėdamas interneto išteklius/ rengdama(s) pranešimus/ sistemindama(s) medžiagą grafiniuose modeliuose/ konspektuodama(s) / rengdama(s) pranešimus ar pristatymus/ analizuodama(s) medžiagą tam tikrais probleminiais pjūviais/ interpretuodama(s) tekstus/ dalyvaudama(s) pokalbiuose, diskusijose, tikrose ir įsivaizduojamose kelionėse, ekskursijose ir t.t.</p>			

4.3.3. B 2 (9) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.3.3.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.3.3.2. Modulio detalaus plano projektas

Parengė Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos mokytoja Rita Kisielienė

B2. KULTŪROS RAIDA: viduramžiai, Renesansas, barokas, klasicizmas (25 val.)

9 klasė

Trukmė – 25 val.

Numatyta visų lietuvių kalbos branduolio modulių seka: šio modulio vieta mokymo(si) proceso eigoje, atsižvelgiant į kontekstines sąsajas:

<p>A1. KALBOS GYVENIMAS: kalbų kilmė ir raida (22 val.)</p>	<p>B1. KULTŪROS IŠTAKOS: tautosaka, Antikos literatūra, Biblija, senovės Rytų poezija (27 val.)</p>	<p>A2. KALBOS LABIRINTAI: lietuvių kalbos sintaksė (22 val.)</p>	<p>B2. KULTŪROS RAIDA: viduramžiai, Renesansas, barokas, klasicizmas (25 val.)</p>	<p>A3. ŽODIS IR ŽENKLAS: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas (22 val.)</p>	<p>B3. PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI: šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas (27 val.)</p>
<p>A1. ŽMOGUS IR KALBA: gimtoji kalba globalizacijos epochoje (22 val.)</p>	<p>B1. MODERNIOJO MENO IEŠKOJIMAI: simbolizmo, impresionizmo, ekspresionizmo, avangardizmo, neoromantizmo literatūra (21 val.)</p>	<p>A2. ŽMOGUS IR ŽODIS: viešojo kalbėjimo pagrindai (22 val.)</p>	<p>B2. XX a. II pusės KULTŪROS (PA)LIKIMAS: pasaulio ir lietuvių literatūros sankirtos ir santakos (27 val.)</p>	<p>A3. MARGAS TEKSTŲ PASAULIS: negrožinių tekstų suvokimas (22 val.)</p>	<p>B3. ŠIUOLAIKINĖS KULTŪROS PASAULYJE: aš, kalba, literatūra (21 val.)</p>

Mokinių mokymo(si) patirtis: įgyti/ugdyti šios temos gebėjimai, žinios, supratimas (iš V-VI, VII-VIII kl. BP , IX-X kl. modulių programos projekto):

Skaityti vertingiausi, kultūrai pažinti svarbūs klasikinės ir šiuolaikinės grožinės literatūros (ir lietuvių, ir kitų tautų) kūriniai (epiniai, lyriniai, draminiai), jaunimui skirta literatūra. Skaityti platesnį socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairios paskirties ir įvairiems adresatams skirti negrožiniai tekstai. Skaityti įvairaus pobūdžio (publicistiniai, dokumentiniai, reklaminiai, informaciniai) ir įvairialypės informacijos tekstai. Skaityti įvairių žanrų negrožiniai tekstai: interviu, enciklopedijų, žinynų straipsniai, diskusiniai, mokslo populiarieji straipsniai, laišakai, dienoraščiai, atsiminimai.

Skaitydami epinius tekstus mokiniai išsiaiškino pasakotojo sąvoką, pasakojimo perspektyvą (pasakojimas pirmuoju ir trečiuoju asmeniu), pasakotojo poziciją (požiūris, vertinimas). Skaitė pasirinkto epo („Kalevala“) ištraukas, aptarė pasaulio suvokimo ir vaizdavimo ypatumus, epo herojaus savitumą. Nagrinėjo išoriniai ir vidiniai apsakymo, romano, kaip žanro, požymius.

Nagrinėjant dramos kūriniai (V. Šekspyro „Romeo ir Džiuljeta“) buvo aptarta išorinė dramos teksto sandara (remarkos, dialogas, monologas) ir dramos esmė – konfliktas, dramatis charakteris. Aptarti dramos žanrai: tragedija, komedija, drama.

Nuotykių ir detektyvinė literatūra analizuota intrigos kūrimo požiūriu.

Skaitant istorinę literatūrą buvo analizuojamas istorinių asmenybių vaizdavimas, grožinės literatūros ir istorijos santykis.

Mokiniai rašo siekdami įvairių tikslų: siekdami saviraiškos ir sudominti kitus, informuoti, paaiškinti reiškinius, išsakyti savo požiūrį, mintis, idėjas, įtikinti. Rašoma įvairiems adresatams: jaunesniems, bendraamžiams, vyresniems, pažįstamiems ir nepažįstamiems žmonėms.

Mokiniai geba rašyti apie gana gerai žinomus ir aktualius dalykus (bendravimo, pomėgių, klasės ir mokyklinio gyvenimo, per lietuvių ir kitų dalykų pamokas nagrinėjamomis temomis). Rašo remdamiesi ne tik savo patirtimi, bet ir šaltinių studijavimu.

Mokiniai mokėsi rašyti paisydami žanro reikalavimų. Buvo rašomi asmeninio pobūdžio tekstai: laiškas, dienoraštis; dalykiniai tekstai: laiškas, interviu, diskusinis straipsnis apie mokyklos, paauglių gyvenimo problemas, knygos (kino filmo) pristatymas, kūrinio veikėjo charakteristika, kelionių išpūdžiai, instrukcija, reklama. Mokiniam suteikta galimybių rašyti išmone grįstus tekstus, imtis tam tikrų kūrybinių bandymų.

Analizuodami ir kurdami sakytinius ir rašytinius tekstus mokiniai stengiasi plėtoti teksto kaip vientisos struktūros pažinimą: įžanga susijusi su dėstymu, dėstymas – su pabaiga, pabaiga apibendrina visą tekstą ir susijusi su įžanga. Mokiniai nagrinėjo ir mokėsi kurti įvairių tipų – pasakojimo, aprašymo, samprotavimo (aiškinimo ir argumentavimo) – tekstus.

Mokiniai geba kurti pastraipas, taikydami įvairius modelius: priežasties – pasekmės, teiginio – pavyzdžio, problemos – sprendimo.

Mokyta sieti sakinius vartojant siejimo priemones: jungtukus, dalelytes, įvardžius, prieveiksmius, įterpinius.

Skaitant lietuvių tautosakos, antikos kūrinius, Biblijos tekstus, buvo aptarti mitinio mąstymo ženklai, vertybės, žmogaus ir pasaulio samprata.

Mokėsi išvelgti literatūros ir kitų menų ryšį, rėmėsi kitų menų pavyzdžiais.

Aptarė B1 modulyje nagrinėjamo laikotarpio svarbiausių įvykių ir pasaulėvaizdžio ženklus meno (dailės, muzikos, architektūros) pavyzdžiuose.

Skiria socialinį, istorinį kultūrinį kontekstus skaitomuose tautosakos, Antikos literatūros, Biblijos, senovės Rytų poezijos kūriniuose.

Numatomi pasiekimai / laukiami rezultatai (iš modulio programos projekto)

Mokiniai išsiugdys šias nuostatas:

- vertins skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti *viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo literatūrą*, apmąstys savo santykį su kultūros/literatūros tradicija;
- noriai ir pasitikėdami savo jėgomis skaitys *viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo literatūros* kūrinius, dalyvaus diskusijose, jausis atsakingi kartu besimokančios bendruomenės nariai;
- sieks pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veiks siekdami tobulėti;
- vertins *viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo literatūrą* kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodamas praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu;
- sieks pažinti ir vertinti kitų šalių *viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo literatūros* unikalumą.

Mokiniai išsiugdys šiuos gebėjimus:

- suprasti *viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo literatūros* tekstus, juos skaitydami ir aptardami žodžiu ir raštu;

- daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: remiantis tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodyti teksto tikslą, aptarti tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes;
- interpretuoti skaitomus tekstus: paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis, požiūrius, grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas remiantis įvairių sričių žiniomis, teksto visuma, teksto istoriniu kultūriniu kontekstu;
- analizuoti, kaip tekstuose kuriama prasmė: aptarti pasakojimo ar kalbėjimo situaciją, vaizduojamojo pasaulio elementus tradiciniuose grožiniuose kūriniuose; aptarti, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro įspūdžio, poveikio skaitytojui;
- vertinti skaitomų tekstų turinį ir raišką savarankiškai pasirenkant tinkamus kriterijus, pagrįsti vertinimus kūrinio medžiaga;
- atsižvelgiant į mokymosi tikslą dirbti su įvairaus pobūdžio (taip pat ir įvairialypės informacijos) tekstais: savarankiškai susirasti kelis įvairaus pobūdžio šaltinius ir mokymuisi reikalingą informaciją; tinkamai ją atsirinkti, klasifikuoti;
- sąmoningai skaityti, stebėti ir koreguoti savo suvokimą; apmąstyti savo skaitymo veiklą ir planuoti mokymąsi;
- taikyti asmeniškai tinkamas strategijas prieš skaitant, skaitant ir perskaičius tekstą; įvairiais būdais tikrintis teksto suvokimą.

Žinios ir supratimas. Mokiniai gebės:

- nurodyti esminius *viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo* literatūros bruožus;
- skirti socialinį, istorinį kultūrinį kontekstus skaitomuose *viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo* literatūros kūriniuose;
- sieti skaitomų tekstų vaizduojamą pasaulį, problematiką, vertybes su istoriniu kultūriniu ar socialiniu kontekstu.

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai	Numatoma integruota kalbinė veikla (kalbėjimas ir klausymas, skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas, rašymas) ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (kas ir kaip vertinama)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas (2 val.)			
<p>1.1. Nuo viduramžių iki klasicizmo. Diagnozuojame turimas žinias. Modulio uždaviniai.</p> <p>Kels modulio mokymosi tikslus, uždavinius.</p> <p>Susipažins su pasiekimų vertinimo aprašais.</p> <p>Ugdysis gebėjimą planuoti darbą ir pasirinkti ugdymosi būdus, metodus.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skatinti jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu; • sudaryti sąlygas mokiniams atskleisti savo žinias apie laikotarpį nuo viduramžių iki klasicizmo, asociacijas, mokymosi siekius, esamas ir siektinas nuostatas, susijusias su būtent šio modulio konkrečiu turiniu; • gebėti kalbėti atsižvelgdami į adresatą (mažai pažįstami ar nepažįstami žmonės) ir komunikacinę situaciją (įvairios oficialios situacijos); tinkamai pasirinkti kalbinę raišką ir turinį; • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo. 	<p>Durstinys (diagnozuojamos visų žinios) Ką žinau apie laikotarpį nuo viduramžių iki klasicizmo? 7 grupės po 4 mokinius: 1) Viduramžiai; 2) Renesansas; 3) Barokas; 4) Klasicizmas.</p> <p>Anketa. Koks mano indėlis grupės darbe?</p> <p>Individualus darbas.</p> <p>Kiekvienas mokinys, įsivertinęs savo indėlį grupės darbe, susipažįsta su pasiekimų vertinimo aprašu ir pasirenka, kokio gebėjimų lygio sieks, motyvuotai paaiškina, kodėl norėtų siekti būtent tokio vertinimo.</p> <p>Pagal pasirinktą siektiną gebėjimų lygį galima formuoti darbo grupes (tą gali daryti patys mokiniai arba mokytojas).</p> <p>Išsiaiškinami pageidaujantys dirbti individualiai.</p>	<p>Diagnostinis (įsi)vertinimas (neformalus).</p> <p>Forma – anketa.</p>	<p>Aptariant mokymo ir mokymosi priemones, akcentuoti, kad ne visi tekstai bus vadovėlyje, kad reikės naudotis ir papildomais šaltiniais.</p>
<p>1.2. Modulio darbų atsiskaitymo sistema, ugdymosi šaltiniai. Uždaviniai:</p>	<p>Išankstiniai orientyrai. Koks laikotarpis mane labiausiai domina? Ką noriu apie jį sužinoti ir kokia forma perteiksiu informaciją klasei draugams? Ar</p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus).</p>	<p>Siūlomi šaltiniai pranešimams ruošti mokiniams bus nurodyti pasirinkus konkrečią temą.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • išsiaiškinti modulio uždavinius, atsiskaitymo sistemą, ugdomosi šaltinius; • vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį; • domėtis šiuolaikinių komunikavimo priemonių naujovėmis; • grupuoti informaciją: aiški – neaiški, žinoma – nežinoma, naudinga – nenaudinga, patikima – nepatikima; • pasirinkti būdus ir priemones, padedančias adresatui geriau suvokti informaciją (pvz., abstrakčias sąvokas paaiškinti paprastesne kalba, rasti tikslesnius žodžius žodynuose ir sukurti vaizdą, palyginimą, remtis pavyzdžiais); • žinoti, kaip tikslingai rasti, įvertinti ir apdoroti informaciją naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis; • žinoti kelis būdus šaltinio patikimumui įvertinti (kas leidėjas, kas interneto svetainės steigėjas, kokiais šaltiniais remiamasi argumentuojant). 	<p>norėčiau rašyti pranešimą? <u>Minčių lietus</u>. Pranešimo vertinimo kriterijų kūrimas. (Jei mokiniai pasiūlys kitokių atsiskaitymo formų, teks aptarti ir jų kriterijus.) <u>Ilgalaikių namų darbų aiškinimasis ir skirstymasis, šaltinių numatymas. Siūlyčiau...</u> <i>Manau, kad visas temas pateiksiu lapuose ir nurodysiu konkrečią datą, kada reiks atsiskaityti, kad mokiniai galėtų įvertinti savo laiko resursus.</i> N. d. pvz.: parengti 4-5 min. trukmės pranešimus panaudojant IKT: (numačiau kiekvienam mokiniui, nors galima ir kitaip)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Viduramžių tapyba ir skulptūra; 2. Viduramžių muzika ir teatras; 3. Viduramžių architektūra; 4. Luominis gyventojų skirstymas viduramžiais. 5. Viduramžių mokykla ir filosofija; 6. Arių sagos; 7. Islandų epas; 8. Anglosaksų epas; 9. Vokiečių herojinis epas; 10. Ispanų herojinis epas; 11. Rusų herojinis epas; 12. Prancūzų herojinis epas; 13. Lietuvių tautinio epo klausimas; 14. Riterinė kurtuazinė literatūra. 15. Renesanso tapyba ir skulptūra; 16. Renesanso muzika ir teatras; 17. Renesanso literatūra. 18. M. Mažvydo gyvenimas ir veikla. Pirmoji lietuviška knyga. 19. Renesansas Lietuvoje. 20. V. Šekspyro gyvenimas ir kūryba. 21. Baroko tapyba ir skulptūra; 22. Baroko architektūra; 23. Baroko muzika ir teatras; 	<p>(Isi)vertinimo formos: diskusijos grupėje ir su mokytoju apie mokymosi siekinius.</p>	
--	--	---	--

	<p>24. Baroko literatūra. 25. Klasicizmo muzika ir teatras; 26. Klasicizmo architektūra; 27. Klasicizmo tapyba ir skulptūra; 28. Klasicizmo literatūra. 29. Kt. (mokinio pasirinktas aspektas).</p> <p><u>Diskusijos.</u></p>		
II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (20 val.)			
<p>2.1. Ar pažįstu save kaip viduramžių literatūros skaitytoją? Viduramžių literatūros periodizacija. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; • išklaustyti kitą, gerbti jo nuomonę; • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo; • gebėti skaityti ir suvokti negrožinį tekstą; • mokėti skaitomų tekstų informaciją performuoti į užrašus, konspektus, lenteles, schemas. 	<p><u>Vaizduotės kelionė</u> į viduramžių miestą, kaimą (renkasi mokiniai). <u>Pokalbis.</u> Kaip įsivaizduoju viduramžių literatūrą? Skaitytų ir matytų kūrinių apie viduramžių epochą aptarimas. <u>Teksto skaitymas ir lentelės pildymas (ŽNS).</u> 4. 40-42 p. „Viduramžių literatūra: įvadas“ iki „Šventasis Raštas“. <u>Apibendrinimas.</u></p>	<p>Diagnostinis (įsi)vertinimas (neformalus).</p> <p>(Įsi)vertinimo formos: ŽNS, mokytojo komentarai.</p>	<p>E. Kuosaitė, D. Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 40-42p.</p>
<p>2.2. Paslaptieji viduramžiai. Aiškinamės viduramžių kultūros ypatumus. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą; • išklaustyti kitą, gerbti jo nuomonę; • tiksliai, aiškiai informuoti: nuosekliai, dalykiškai paaiškinti sąvokas, 	<p><u>Fotonuotraukos ir klausimai mokiniams:</u> klausydami draugų pranešimų mokiniai turėtų sužinoti ir užrašyti atsakymus į pateiktus klausimus. <u>Pranešimų pristatymas (naudojant IKT):</u></p> <ol style="list-style-type: none"> a) Viduramžių tapyba ir skulptūra; b) Viduramžių muzika ir teatras; c) Viduramžių architektūra; d) Luominis gyventojų skirstymas viduramžiais. e) Viduramžių mokykla ir filosofija; 	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus) (Įsi)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • draugų pristatymų, kalbų, vertinimas 	<p>http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3194/VAKARU-EUROPOS-MEROVINGU-IR-KAROLINGU-LAIKU-MENAS http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3195/ROMANINIS-MENAS http://www.fructusartis.lt/conten</p>

<p>analizuoti procesus, reiškinius.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • laikydamiesi pristatymo reikalavimų ir numatytų kriterijų pristatyti viduramžių epochą; • gebėti tiksliai rasti, įvertinti ir apdoroti informaciją naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis; • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo. • nurodyti esminius viduramžių epochos bruožus. 	<p><u>Darbas grupėse</u> - draugų pristatymų, kalbų, ir kt. vertinimas pagal susikurtus kriterijus (vertinimo lapai); <u>Refleksija</u>. Įsivertinimo lapai.</p>	<p>pagal susikurtus kriterijus;</p> <ul style="list-style-type: none"> • refleksija - įsivertinimo lapai. 	<p>nts/coid,3196/GOTIKOS-MENAS</p>
<p>2.3. Religinė viduramžių literatūra. <u>Hagiografija.</u> Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jausti atsakomybę už savo pasakymų tikrumą, aiškumą, tikslumą; • pažinti savo kalbėjimo ir klausymo gebėjimus ir juos tobulinti; • grupuoti informaciją: aiški – neaiški, žinoma – nežinoma, naudinga – nenaudinga, patikima – nepatikima; • išsakyti požiūrį apie gana abstrakčius dalykus, vertinti, argumentuojant remtis įvairiais šaltiniais; • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo; • atpažinti Biblijos ir kitus kultūrinius įvaizdžius. 	<p><u>Minčių lietus.</u> Kokią literatūrą vadiname religine? Kodėl? <u>Mini paskaita.</u> Šventųjų gyvenimų aprašymai. <u>Diskusija / polemika.</u> Ar įmanoma gyventi pagal „Dešimt Dievo įsakymų“? <u>Apibendrinimas.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas</p> <p>(Įsi)vertinimo formos: mokytojo komentarai žodžiu vertinant mokinių diskusijas.</p>	<p>http://lt.wikipedia.org/wiki/Aukso legenda</p>
<p>2.4. Riterių literatūra ir jos atsiradimo šaltiniai. Mito gyvastingumas viduramžių literatūroje.</p>	<p><u>Išankstiniai orientyrai.</u> Ar vien religinę literatūrą skaitė viduramžių žmogus? Ar viduramžių literatūra susijusi su senovės mitologija? Kaip?</p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus)</p>	<p>Senoji viduramžių epinė kūryba.// Talvet J., Visuotinės literatūros istorija, Alma littera,</p>

<p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą; • išklaudyti kitą, gerbti jo nuomonę; • domėtis šiuolaikinių komunikavimo priemonių naujovėmis; • tiksliai, aiškiai informuoti: nuosekliai, dalykiškai paaiškinti sąvokas, analizuoti procesus, reiškinius; • laikydamiesi pristatymo reikalavimų ir numatytų kriterijų pristatyti viduramžių epochą; • išdėstyti teiginius laikantis priežasties ir pasekmės ryšio; • žinoti, kaip tikslingai rasti, įvertinti ir apdoroti informaciją naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis; • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo. 	<p><u>Pranešimų skaitymas.</u>(Po 3-4min.) IKT.</p> <ol style="list-style-type: none"> a) airių sagos; b) islandų epas; c) anglosaksų epas; d) vokiečių herojinis epas; e) ispanų herojinis epas; f) rusų herojinis epas; g) prancūzų herojinis epas; h) lietuvių tautinio epo klausimas; i) riterinė kurtuazinė literatūra. <p><u>Išankstinių orientyrų patikrinimas (ar nuomonė pasikeitė?).</u> <u>Darbas grupėse</u> - draugų pristatymų, kalbų, ir kt. vertinimas pagal susikurtus kriterijus (vertinimo lapai). Gali būti n. d. <u>Dienoraštis/Laisvasis rašymas</u>: ką sužinojau nauja? Klausimas, į kurį negavau atsakymo...</p>	<p>(Iš)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • draugų pristatymų, kalbų, vertinimas pagal susikurtus kriterijus; • refleksija – dienoraštis. 	<p>Vilnius, 1998.</p> <p>Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 51-54p.</p> <p>http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2006-10-18-tomas-baranauskas-ar-lietuviams-reikalingas-epas/4986/print</p>
<p>2.5. Riteriškumo samprata „Rolando giesmėje“.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu; • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; • pažinti savo kalbėjimo ir klausymo gebėjimus ir juos tobulinti; • dalyvaujant įvairaus pobūdžio 	<p><u>Minčių lietus.</u> Kokį įsivaizduoju buvus viduramžių riterį?</p> <p><u>Grožinio teksto suvokimo užduotis.</u> Darbas grupėse. Ištraukos iš „Rolando giesmės“.</p> <p><u>Pokalbis.</u> Koks riteris turėtų būti šiandien? Riteriški poelgiai mūsų kasdienybėje.</p> <p><u>N. d.</u> savarankiškai susipažinti su „Tristano ir Izoldos“ ištraukų turiniu ir pasiruošti polemikai. 3. 68-78.</p>	<p>Formuojamasis (iš)vertinimas (Iš)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • savo darbo įvertinimas pagal pateiktus pavyzdinius atsakymus panaudojant šviesoforo spalvų paveikslėlius); 	<p>Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 51-54p.</p> <p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė. 64-67p. 68-78p.</p>

<p>diskusijose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, kelti problemas, svarstyti, argumentuoti, prieštarauti, vertinti, apibendrinti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo; • remiantis savo skaitymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija išsikelti teksto suvokimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti. 		<ul style="list-style-type: none"> • dalyvavimas pokalbiuose, diskusijose (individualus indėlis). 	
<p>2.6. Pareigos, duoto žodžio, teisingumo idėjos. Meilės ir mirties motyvas riterinėje literatūroje.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu; • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; • išklausyti kitą, gerbti jo nuomonę; • ginti savo požiūrį nepažeidžiant kitų ir savo paties orumo; • vertinti rašymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį; • dalyvaujant įvairaus pobūdžio diskusijose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, kelti problemas, svarstyti, argumentuoti, prieštarauti, 	<p><u>Polemika. „Tristanas ir Izolda“.</u> Ar teisingai pasielgė Tristanas mylimą merginą atiduodamas Markui?</p> <p><u>Lentelės pildymas dviuose.</u> Palyginame Rolandą ir Tristaną. Kriterijus pasirenka patys mokiniai. Jei reikia, padeda mokytojas.</p> <p><u>Kūrybinis darbas grupėse.</u> Riterio garbės kodekso (merginoms), damos garbės kodekso kūrimas (vaikinams).</p> <p><u>Darbu pristatymas ir aptarimas.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas: dalyvavimas pokalbiuose, diskusijose (individualus indėlis);</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė, p. <u>68-78.</u></p>

<p>vertinti, apibendrinti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo. 			
<p>2.7. Miestelėnų literatūra. Žemesniojo luomo literatūra.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu; • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; • remiantis savo skaitymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija išsikelti teksto suvokimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti; • analizuoti, kaip tekstuose kuriama prasmė: aptarti pasakojimo ar kalbėjimo situaciją, vaizduojamojo pasaulio elementus tradiciniuose ir moderniuose grožiniuose kūriniuose. Aptarti, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro išpūdžio, poveikio skaitytojui. 	<p><u>Minčių lietus.</u> Ar trečiasis luomas turėjo savo literatūrą? Apie ką ji?</p> <p><u>Teksto analizė. Klausimai-atsakymai.</u> F. Vijono „Laiškas draugams“.</p> <p><u>Literatūriniai aspektiniai tyrimai. Darbas porose.</u> S. Gedos „Septyneilis apie nebyliąją prapultį“ iš paskyrimų poemos F. Vijonui „Nakties žiedai“.</p> <p><u>Veidelio piešimas.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus)</p> <p>Vertinimo forma – mokytojo komentarai, veidelio piešimas.</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė. 80p.</p>
<p>2.8. Riteriškumo apraiškos Gedimino laiškuose.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, 	<p><u>Minčių lietus.</u> Ar Lietuvoje būta riterių?</p> <p><u>Darbas grupėse. Teksto analizė.</u> a) Analizuoja laiškų tekstus, įvertina turinį ir kalbinę raišką.</p> <p>b) Aptaria, kokį išpūdį palieka J. Vaičiūnaitės eilėraščio iš ciklo „Pilis“ 1, 4 ištraukos.</p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus). (Įsi)vertinimo formos: mokytojo</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė. 81-83p.</p> <p>http://www.antologija.lt/texts/1/</p>

<p>dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti literatūrą kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodamas praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu; • siekti pažinti save kaip rašantįjį, nuolat tobulėti, jaustis atsakingu kartu besimokančios grupės nariu; • daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: remdamiesi tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodyti teksto tikslą, aptarti tematiką, problemas, pagrindinę mintį, vertybes; • atpažinti aiškiai išsakytus ir numanomus autoriaus tikslus; • skirsi istorinį, kultūrinį kontekstus; • sies laiškuose vaizduojamąjį pasaulį, problematiką, vertybes su kūrinio kontekstu; • analizuos, kaip tekstuose kuriama prasmė: aptarti pasakojimo ar kalbėjimo situaciją, vaizduojamojo pasaulio elementus tradiciniuose ir moderniuose grožiniuose kūriniuose; aptarti, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro įspūdžio, poveikio skaitytojui; • paaiškinti, kaip kalbinės raiškos priemonių pasirinkimą, 	<p>n.d. <u>Individualus darbas.</u> Parašyti straipsnį į laikraštį. Pvz., „Iš Gedimino laiško galime pasimokyti diplomatijos meno“.*** <i>Silpnesniems</i> – „Kuo mane žavi kunigaikštis Gediminas?*" <i>Ar yra riterių šiais laikais?*</i></p>	<p>komentarai;</p> <p>Apibendrinamasis (kaupiamasis): kūrybiniai darbai (straipsnis).</p>	<p>turinys_1.html</p>
--	---	---	---------------------------------------

<p>komponavimo ypatumus nulemia autoriaus tikslai, adresatas, situacija;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pasirinkti kalbinę raišką ir pritaikyti turinį atsižvelgiant į situaciją (oficiali, neoficiali) ir adresatą. 			
<p>2.9. Atgimstančių Antikos idėjų sukuryje. Renesansas. Humanizmas.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį; • siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą; • pažinti savo kalbėjimo ir klausymo gebėjimus ir juos tobulinti; • domėtis šiuolaikinių komunikavimo priemonių naujovėmis; • tiksliai, aiškiai informuoti: nuosekliai, dalykiškai paaiškinti sąvokas, analizuoti procesus, reiškinius; • laikydamiesi nustatytų kriterijų, pristatyti Renesanso epochą; • pasirinkti būdus ir priemones, padedančias adresatui geriau suvokti informaciją; • analizuoti, kaip tekstuose kuriama prasmė: aptarti pasakojimo ar kalbėjimo situaciją, vaizduojamojo pasaulio elementus tradiciniuose ir moderniuose grožiniuose kūriniuose; aptarti, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro įspūdžio, poveikio skaitytojui. 	<p><u>Pokalbis.</u> Ką žinau apie Renesanso epochą ir humanistus?</p> <p><u>Pranešimų skaitymas. Po 4-5 min.IKT.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> a) Renesanso tapyba ir skulptūra; b) Renesanso muzika ir teatras; c) Renesanso literatūra. d) Renesansas Lietuvoje. <p><u>Klausimų pateikimas, pranešimų vertinimas.</u></p> <p><u>Teksto suvokimo užduotis.</u> L. da Vinčio alegorinė pasaka „Gulbė“.</p> <p><u>Apibendrinimas.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus) (įsi)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • draugų pristatymų, kalbų, vertinimas pagal susikurtus kriterijus; • mokytojo komentarai. 	<p>http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3198/RENESANSAS-ATGIMIMAS</p> <p>Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 63-69 p., 114-116 p.</p> <p>Talvet J., Visuotinės literatūros istorija, Alma littera, Vilnius, 1998, 140-142 p.</p> <p>Jovaišas. Senoji Lietuvos literatūra. 1998.</p> <p>Visuotinės literatūros skaitiniai 9-12 klasėms, 1 d. – Vilnius, Vaga, 1999.</p>

<p>2.10. M. Mažvydas. „Katekizmas“. (Prakalba) Akrostichas.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti literatūrą kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodamas praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu; • pažinti savo kalbėjimo ir klausymo gebėjimus ir juos tobulinti; • noriai ir pasitikint savo jėgomis dalytis patirtimi, informacija, idėjomis rašytine kalba; • laikysis pristatymo reikalavimų; • gebėti tiksliai rasti, įvertinti ir apdoroti informaciją naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis; • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo; • interpretuoti skaitomą tekstą: paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis, remdamiesi teksto istoriniu kultūriniu kontekstu; • atpažinti mitologijos ir kitus kultūrinius įvaizdžius; • sieti kūrinio vaizduojamąjį pasaulį su istoriniu kultūriniu kontekstu. 	<p>Savo mąstymo stebėseną. Jeigu aš rašyčiau pirmąją lietuvišką knygą...</p> <p><u>Pranešimas.</u> M. Mažvydo gyvenimas ir veikla. Pirmoji lietuviška knyga.</p> <p><u>Pranešimo vertinimas pagal susikurtus kriterijus.</u></p> <p><u>Teksto skaitymas. Darbas grupėse. Klausimai-atsakymai.</u> M. Mažvydas. „Katekizmas“. (Prakalba) Akrostichas.</p> <p>Just. Marcinkevičiaus „Mažvydo“ ištraukos <u>komentuojamasis skaitymas.</u> Pagoniškosios ir krikščioniškosios kultūrų ženklai M. Mažvydo „Katekizmo“ prakalboje ir Just. Marcinkevičiaus „Mažvydo“ ištraukoje.</p> <p><u>n.d. Kūrybinis darbas.</u> Sukurti tekstą su savo vardu ir pavardės akrostichu.</p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas. (Įsi)vertinimo formos:</p> <p>draugų pristatymų, kalbų, vertinimas pagal susikurtus kriterijus; kūrybiniai darbai (akrostichas).</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė. 114-117p.</p> <p>A. Jovaišas. Senoji Lietuvos literatūra. 1998.</p>
<p>2.11. Tautinės kalbos atgimimas Renesanso epochoje.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant 	<p><u>Mažoji išpažintis.</u></p> <p><i>M. Daukšos „Postilės“ prakalba.</i></p> <p><u>Tiriamasis darbas:</u> a) susipažįsta su tekstu; b) pasako temą, atpažįsta problemas, suformuluoja pagrindinę mintį, c) pasako priežastis, lėmusias šio teksto</p>	<p>Formuojamasis formalus vertinimas.</p> <p>Kūrybiniai darbai – laiškas; mokytojo</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė, 119-120p.</p>

<p>tobulėti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti literatūrą kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodamas praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu; • jausti atsakomybę už savo pasakymų tikrumą, aiškumą, tikslumą; • siekti pažinti save kaip rašantįjį, nuolat tobulėti, jaustis atsakingu kartu besimokančios grupės nariu; • įvairiais būdais tikrintis teksto suvokimą: atpažinti neaiškias teksto dalis, formuluoti klausimus, perfrazuoti mintis savais žodžiais; • atsižvelgdami į tikslą pasirinkti tinkamą skaitymo būdą; • paaiškinti, kaip spręsti įvairias teksto suvokimo problemas.; • pasirinkti kalbinę raišką ir pritaikyti turinį atsižvelgiant į situaciją (oficiali, neoficiali) ir adresatą; • laikydamiesi teksto komponavimo reikalavimų, kurti įtikinamojo pobūdžio tekstą – laišką, pasirinkti tinkamus argumentus; • tinkamai pasirinkti kalbinės raiškos priemones, atsižvelgdami į adresatą (bendraamžius); • atsižvelgdami į tikslą, adresatą, stiliaus reikalavimus, tobulinti tekstą kalbinės raiškos, turinio, struktūros, taisyklingumo aspektai. 	<p>parašymą lenkų kalba; d) randa ir įvardija bei paaiškina menines raiškos priemones, e) pasvarsto ir užrašo, kuriai epochai – viduramžiams ar Renesansui – būdingi M. Daukšos argumentai.</p> <p><u>Kūrybinis darbas:</u> parašyti laišką. ***Adresatas – bendraamžiai; tikslas – argumentuotai paskatinti mokytis bendravimo kultūros. **Adresatas – bendraamžiai; tikslas – skatinti puoselėti gimtąją kalbą. *Adresatas – bendraamžiai; tikslas – įtikinamai paaiškinti, kodėl reikia mokytis svetimų kalbų.</p>	<p>komentarai raštu.</p> <p>Apibendrinamasis (Kaupiamasis). Laiškas.</p>	
<p>2.12.Kelias į tikrąsias gyvenimo vertybes</p>	<p><u>Pokalbis.</u> Ką žinau apie V. Šekspyrą? Kokius šio</p>	<p>Formuojamasis</p>	<p>Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė</p>

<p>V. Šekspyro (W. Shakespeare) tragedijoje „Karalius Lyras“. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu; • siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą; • išklaudyti kitą, gerbti jo nuomonę; • ginti savo požiūrį nepažeidžiant kitų ir savo paties orumo; • dalyvaujant įvairaus pobūdžio diskusijose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, kelti problemas, svarstyti, argumentuoti, prieštarauti, vertinti, apibendrinti; • reikšti mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisyti kalbos normų, kalbėti tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo; • aptarti, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis kuriama dramos kūrinio prasmė, kaip siekiama tam tikro įspūdžio, poveikio skaitytojui; • paaiškinti, kaip kalbinės raiškos priemonių pasirinkimą, komponavimo ypatumus nulemia autoriaus tikslai, adresatas, situacija; • skirti išorinį ir vidinį konfliktą; • atpažinti tekste metaforą, ironiją. 	<p>autoriaus kūrinis skaičiau? <u>Pranešimo pristatymas. IKT.</u> V. Šekspyro gyvenimas ir kūryba. <u>Pranešimo vertinimas pagal susikurtus kriterijus.</u></p> <p><u>Savarankiškai skaityto kūrinio analizė. Darbas grupėse pagal pateiktus klausimus:</u> a) siužeto linija; b) personažų charakteristikos; c) kūrinyje keliamos žmonių santykių negerovės; d) kalbinės raiškos priemonės; e) išorinis ir vidinis konfliktas. <u>Polemika. Kas kaltas dėl Lyro tragedijos?</u></p>	<p>(įsi)vertinimas (neformalus) (Įsi)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • draugų pristatymų, kalbų, vertinimas pagal susikurtus kriterijus; • mokytojo komentarai. 	<p>literatūra 10-11 klasei. 76-80p.</p> <p>Viljamas Šekspyras. Romeo ir Džiuljeta. Hamletas. Karalius Lyras: Tragedijos. Kaunas. Šviesa. 1989. 297-445.</p> <p>Talvet J., Visuotinės literatūros istorija, Alma littera, Vilnius, 1998, 207-221p.</p>
<p>2.13. Riterinio romano parodija - M. de Servantesas Savedra (M. de</p>		<p>Formuojamasis</p>	<p>http://katekizmas.group.lt/text/li</p>

<p>Cervantes Saavedra) <i>Don Kichotas</i>. Ištraukų analizė.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį; • siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą; • noriai ir pasitikint savo jėgomis dalytis patirtimi, informacija, idėjomis rašytine kalba; • daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas; remdamiesi tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodyti teksto tikslą, aptarti tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes. • atpažinti aiškiai išsakytus ir numanomas autoriaus tikslus; • nurodyti esminius Renesanso bruožus; • sieti kūrinio vaizduojamąjį pasaulį, problematiką, vertybes su kūrinio kontekstu; • vertinti skaitomų tekstų turinį ir raišką; • atsižvelgdami į tikslą pasirinkti tinkamą skaitymo būdą. 	<p><u>Išankstiniai išpūdziai (spėjimas iš citatų).</u> Apie ką šis kūrinys?</p> <p><u>Savokų aiškinimasis:</u> <i>hiperbolė, parodija, simbolis, humoras, idealistas, materialistas.</i></p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Veikėjų charakterizavimas ir vertybių aptarimas, charakteristikų palyginimas. M. de Servantesas Savedra „<i>Don Kichotas</i>“ <i>ištraukos</i> + V. Mačernis „DON QUIJOTE“, „ZANCHO PANZA“.</p> <p><u>Nuomonių sūpynės.</u> Ar esama donkichotų šiais laikais?</p> <p>N.d. Savarankiškai susipažinti su „Daktaro Fausto“ turiniu, pasižymėti citatas, tinkamas veikėjų charakteristikai. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė, 92-103p.</p>	<p>(įsi)vertinimas (neformalus)</p> <p>(Įsi)vertinimo formos:</p> <p>mokytojo komentarai.</p>	<p>etuviai/macernis/metai.html#z16</p> <p>Talvet J., Visuotinės literatūros istorija, Alma littera, Vilnius, 1998, 196-200p.</p> <p>Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 70-75.</p>
<p>2.14. Noras pažinti pasaulį ir tapti jo valdovu legendoje „Daktaras Faustas“.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti skaitymą kaip asmeniškai 	<p><u>Minčių lietus.</u> Kas sakmiška legendoje?</p> <p><u>Individualus darbas.</u> Fausto ir/arba Mefistofelio charakteristika.</p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Parašyti pamąstymą į dienoraštį tema:</p> <p>a) Kodėl taip lengvai pasirašoma sutartis su velniu?*</p>	<p>Apibendrinamasis (kaupiamasis). Dienoraštis.</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė, 92-103p.</p>

<p>svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį;</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą; • siekti pažinti save kaip rašantįjį, nuolat tobulėti, jaustis atsakingu kartu besimokančios grupės nariu; • daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: remiantis tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodyti teksto tikslą, aptarti tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes; • vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį. 	<p>b) Ar mokslas daro žmogų laimingesni?*** c) Kam Faustui reikalingas pažinimas?*** d) Ar kinta Fausto vertybės vykstant pažinimui?*** e) Mokslo pažanga ir genijaus atsakomybė. *** f) Fausto mitas ir šiandieninis pasaulis.***</p>		
<p>2.15. Barokas. Pasaulio garbės ir didybės nepastovumas baroko literatūroje. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; • vertinti literatūrą kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodama praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu; • tiksliai, aiškiai informuos: nuosekliai, dalykiškai paaiškins sąvokas, analizuos procesus, reiškinius. Laikydami nustatytą kriterijų, pristatys baroko epochą; • pasirinkti būdus ir priemones, 	<p><u>Fotonuotraukos ir klausimai moksleiviams.</u> <u>Pranešimų skaitymas. Po 4-5 min.IKT.</u> Baroko tapyba ir skulptūra; Baroko architektūra; Baroko muzika ir teatras; Baroko literatūra. <u>Darbas grupėse</u> - draugų pristatymų, kalbų, ir kt. vertinimas pagal susikurtus kriterijus (vertinimo lapai); <u>Teksto suvokimo užduotis.</u> Darbas grupėse. K. Sarbievijaus „Publijui Memijui“, D. Naborovskio „Gyvenimo trumpumas“, S. Slavočinskio „42 psalmė“.</p> <p><u>N. d. Savarankiškai išsiaiškinti „Medinio baroko“ sąvoką.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus) (Įsi)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • draugų pristatymų, kalbų, vertinimas pagal susikurtus kriterijus; • mokytojo komentarai. 	<p>http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3199/BAROKO-MENAS</p> <p>http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3200/ROKOKO-MENAS</p> <p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė, 127-131p.</p>

<p>padedančias adresatui geriau suvokti informaciją.</p>			
<p>2.16. Barokinės kalbos įmantrumas. Metafora.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti. • Vertinti literatūrą kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodamas praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu. • daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: remiantis tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodyti teksto tikslą, aptarti tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes; • nurodyti esminius literatūros krypties bruožus. 	<p><u>Įsivaizduok save barokinio stiliaus nuotraukoje. Minčių šuorai (pasidalijant mintimis). Ar kalba gali būti įmantri?</u></p> <p><u>Kryptingas įsivaizdavimas (skaitant įsivaizduoti). K. Sirvydo „Punktai sakymų“.</u> <u>Teksto analizė. K. Sirvydo „Punktai sakymų“.</u></p> <p><u>Teksto analizė. U. Eko. Romano „Vakarykštės dienos sala“ ištrauka.</u> <u>Kūrybinis darbas. Pamėgdžijant barokinę kalbą parašyti dienoraščio fragmentą.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus) (Įsi)vertinimo formos: kūrybinis darbas – dienoraštis.</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė, 124-126p.</p>
<p>2.17. Klasicizmas – reglamentuotas menas. Svarbesni literatūros bruožai. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį; • siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą; • tiksliai, aiškiai informuoti: nuosekliai, dalykiškai paaiškinti sąvokas, analizuoti procesus, reiškinius; • laikydamiesi nustatytų kriterijų, 	<p><u>Minčių šuorai. Ką galėtų reikšti lotyniškas žodis <i>classicus</i>?</u> <u>Pranešimų skaitymas. Po 4-5 min.IKT.</u> Klasicizmo muzika ir teatras; Klasicizmo architektūra; Klasicizmo tapyba ir skulptūra; Klasicizmo literatūra.</p> <p><u>Darbas grupėse - draugų pristatymų, kalbų, ir kt. vertinimas pagal susikurtus kriterijus (vertinimo lapai).</u></p> <p><u>Nebaigti sakiniai. („Klasicizmo literatūra“ / _Dilytė,</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (Įsi)vertinimo formos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • draugų pristatymų, kalbų, inscenizacijų ir kt. vertinimas pagal pateiktus ar susikurtus kriterijus/ savo veiklos 	<p>Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 99-102p. http://www.fructusartis.lt/contents/coid,3201/KLASICIZMAS</p>

<p>pristatyti klasicizmo epochą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pasirinkti būdus ir priemones, padedančias adresatui geriau suvokti informaciją; • tinkamai parengti tekstą naudojantis tekstų rengykle; naudotis papildomomis priemonėmis (šriftais, dydžiais, paryškimais) prasmės niuansams perteikti. 	<p>G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 99-102p.) <u>Veidelio piešimas.</u></p>	<p>įsivertinimas (vertinimo lapai).</p>	
<p>2.18. Žmogus klasicizmo komedijoje. Moljeras. „Tartiufas“. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu; • daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: remiantis tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodyti teksto tikslą, aptarti tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes; • skirti biografinį, socialinį, istorinį kultūrinį kontekstus. 	<p><u>IIPS.</u> (Moljero gyvenimas ir kūryba) <u>Individualus darbas. +, -, !, ?-žymėti ką žinojo, kas prieštarauja turimam supratimui, kas įdomu, kas neaišku.</u></p> <p><u>Darbas porose. Dviejų pusių dienoraščio struktūra.</u> „Tartiufas“ (ištraukų) skaitymas.</p> <p><u>Pokalbis.</u> Dažnai girdime verkšlenimus, jog anksčiau žmonės buvo geresni, dievobaimingesni... Ką apie žmogų sužinome iš klasicizmo kūrinių (Moljero „Tartiufas“ ir kiti mokinių savarankiškai skaityti kūriniai).</p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (neformalus) (Įsi)vertinimo formos: mokytojo komentarai.</p>	<p>Dilytė, G. Bartkus. Visuotinė literatūra 10-11 klasei. 103-105p.</p>
<p>2.19. Klasicizmo ir Antikos santykis. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu; • vertinti literatūrą kaip tautos kultūros 	<p><u>Ratu pagal abėcėlę.</u> Ką prisimenu apie hegzametą?</p> <p><u>Lyginamoji analizė. (Grafiniai modeliai).</u> Palyginti K. Donelaičio „Metų“ ir Homero „Odisejos“ penktosios giesmės (vertimo) ištraukos teksto materialiąją raišką/ hegzametą. (Homero „Odisejos“ tekstas analizuotas B1 modulyje). <u>Venno diagrama.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (Įsi)vertinimo formos: savo darbo įvertinimas pagal pateiktus kriterijus (pvz., panaudojant šviesoforo spalvų</p>	<p>Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra 9 kl. N. Šervenikaitė, 145-154 p.</p>

<p>dalį, kuria perduodama praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimone, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertinti skaitomų tekstų raišką; • atsižvelgdami į tikslą, pasirinkti tinkamą skaitymo būdą. 		paveikslėlius).	
<p>2.20. Temos kartojimas. Pasiruošimas kontroliniam darbui.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; • apmąstyti savo skaitymo veiklą: remiantis savo skaitymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija išsikelti teksto suvokimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti; • žinoti būdų informacijai iš asmenų gauti (anketa, interviu, laiškas); • žinoti kelis būdus šaltinio patikimumui įvertinti (kas leidėjas, kas interneto svetainės steigėjas, kokiais šaltiniais remiamasi argumentuojant). 	<p><u>Ledlaužis.</u> <u>Žinių tinklinio varžybos (dvi komandos žaidžia klausimais-atsakymais).</u> <u>Darbas porose. Laiko horizontalė.</u> <u>Darbas grupėse. Sąvokų žemėlapis.</u> <u>Venno diagrama.</u> <u>Veidelio piešimas.</u></p>	<p>Formuojamasis (įsi)vertinimas (Įsi)vertinimo formos: savo darbo įvertinimas pagal susikurtus kriterijus. Veidelio piešimas.</p>	
<p>III etapas. Modulio apibendrinimas (3 val.)</p>			
<p>3.1. Kontrolinis literatūros žinių testas.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; 	<p><u>Literatūros žinių testas.</u></p>	<p>Diagnostinis (literatūros žinių testas). Pažymiu.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • apmąstyti savo skaitymo veiklą: remiantis savo skaitymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija išsikelti teksto suvokimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti. 			
<p>3.2. Literatūrinis arba samprotaujamas rašinys (mokinio individualus pasirinkimas). Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti; • apmąstyti savo skaitymo veiklą: remiantis savo skaitymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija išsikelti teksto suvokimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti; • išsakyti savo požiūrį, nuosekliai plėtojant pagrindinę mintį, vertinti; tinkamai argumentuoti remiantis įvairaus pobūdžio šaltiniais; • komponuoti tekstą laikantis trinarės struktūros reikalavimų (įžanga, dėstymas, apibendrinimas); • taikyti daugumą rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklių; siekti mintis formuluoti aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai. 	<p><u>Literatūrinis arba samprotaujamas rašinys (mokinio individualus pasirinkimas).</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kova su vėjo malūnais šiuolaikiniame pasaulyje.*** 2.Tikėjimas žmogumi – svarbiausias Renesanso pasaulėžiūros bruožas. ** 3.Viduramžių ir baroko literatūros skirtumai ir panašumai.* 4.Ar teisėtai Viduramžių epocha vadinama „Tamsiaisiais viduramžiais?*** 5.Renesansiškoji grožio dvasia.** 6.Mito gyvastingumas viduramžių/ Renesanso / baroko / klasicizmo literatūroje .*** 7.Rolandas (Tristanas) – riteris, su kuriuo norėčiau draugauti.* 8.Požiūris į žmogų viduramžių / Renesanso / baroko / klasicizmo literatūroje.*** 9. Mokių pasiūlytos temos. 	<p>Apibendrinamasis vertinimas – mokinių žinių ir gebėjimų vertinimas: literatūrinis arba samprotaujamas rašinys. Pažymiu.</p>	
<p>3.3. Kontrolinių darbų aptarimas, klaidų taisymas. Gairių žinioms gilinti numatymas. Uždaviniai:</p>	<p><u>Kontrolinių darbų aptarimas, klaidų taisymas.</u></p> <p><u>Pokalbis/Anketa.</u></p> <p><u>Mokinių pasiūlymų modulio turinio</u></p>		

<ul style="list-style-type: none"> • sudaryti sąlygas išsiaiškinti atsiradusius įvairius klausimus; • skatinti daugiau domėtis viduramžių ir Renesanso kultūra; • apmąstyti savo skaitymo veiklą: remiantis savo skaitymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija išsikelti teksto suvokimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti. 	<u>tobulinimui tyrimas.</u> <u>Gairių žinioms gilinti numatymas.</u> <u>Veidelio piešimas.</u>		
---	--	--	--

Modulio turinio gilinimo-plėtros idėjos-gairės kitiems literatūros ir kalbos moduliams.

B3 modulyje analizuojant K. Donelaičio poemą „Metai“ bus remiamasi B2 modulio pamokos 2.19. Klasicizmo ir antikos santykis atradimais.

A3 modulyje bus analizuojami viduramžių, Renesanso, baroko, klasicizmo literatūros tipažai (pvz. Faustas, Don Kichotas), vertybės, Renesanso ir kiti kultūriniai įvaizdžiai negrožiniuose tekstuose.

4.3.4. B 3 (9) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.3.4.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.3.4.2. Modulio detalaus plano projektas

Parengė Mažeikių Merkelio Račkausko gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja Laima Skabickienė ir projekto darbo grupė

B3. PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI: šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas (25 val.)

Klasė 9

Trukmė – 25 val.

Numatyta visų lietuvių kalbos branduolio modulių seka: šio modulio vieta mokymo(si) proceso eigoje, atsižvelgiant į kontekstines sąsajas

<p>9 kl. A2. KALBOS LABIRINTAI: lietuvių kalbos sintaksė (22 val.)</p>	<p>B1. KULTŪROS IŠTAKOS: tautosaka, Antikos literatūra, Biblija, senovės Rytų poezija (27 val.)</p>	<p>A3. ŽODIS IR ŽENKLAS: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas (22 val.)</p>	<p>B2. KULTŪROS RAIDA: viduramžiai, Renesansas, <i>barokas</i>, <i>klasicizmas</i> (25 val.)</p>	<p>B 3. PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI: <i>šviečiamasis amžius</i>, romantizmas, realizmas (25 val.)</p>	<p>A1. KALBOS GYVENIMAS: kalbų kilmė ir raida (22 val.)</p>
<p>10 kl. B1. MODERNIOJO MENO IEŠKOJIMAI: simbolizmo, impresionizmo, ekspresionizmo, avangardizmo, neoromantizmo literatūra (21 val.)</p>	<p>A1. ŽMOGUS IR KALBA: gimtoji kalba globalizacijos epochoje (22 val.)</p>	<p>A3. MARGAS TEKSTŲ PASAULIS: negrožinių tekstų suvokimas (22 val.)</p>	<p>A2. ŽMOGUS IR ŽODIS: viešojo kalbėjimo pagrindai (22 val.)</p>	<p>B2. XX a. II pusės KULTŪROS (PA)LIKIMAS: pasaulio ir lietuvių literatūros sankirtos ir santakos (27 val.)</p>	<p>B3. ŠIUOLAIKINĖS KULTŪROS PASAULYJE: aš, kalba, literatūra (21 val.)</p>

Mokinių mokymo(si) patirtis: įgyti/ugdyti šios temos gebėjimai, žinios, supratimas (iš V-VI, VII-VIII kl. BP, IX-X kl. modulių programos projekto)

Pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos bendroji programa (2008)

Gebėjimai, žinios, supratimas

VII-VIII kl.

2.1.10. Suprasti, kad literatūros rūšies ir žanrų ypatumų pažinimas leidžia skaitytojui kelti skaitymo hipotezes, padedančias suprasti tekstus.

2.1.11. Žinoti esminius literatūros rūšių ir kai kurių žanrų (apsakymo (novelės), romano, poemos, baladės, tragedijos, dramos, komedijos) požymius ir gebėti juos atpažinti.

2.1.12. Skirti literatūros tipus: istorinė, nuotykių, detektyvinė, komiškoji, fantastinė, žinoti esminius požymius.

Privalomų ir rekomenduojamų literatūros tekstų sąrašų revizija (skaityta arba turėtų būti skaityta...)

Šviečiamojo amžiaus arba švietėjiškų idėjų literatūra	Romantizmo krypties arba romantinių idėjų literatūra	Realizmo krypties arba realistinio pobūdžio literatūra
K. Donelaitis. <i>Metai</i> (ištrauka) (7-8) D. Defo (D. Defoe). <i>Robinsonas Kruzas</i> (7-8) S.Lagerliof <i>Stebuklingosios Nilso kelionės</i> (5-6)	Maironis. <i>Trakų pilis. Milžinų kapai. Pavasaris</i> (5-6 kl.) Maironis. <i>Jūratė ir Kastytis</i> (7-8) A. Mickevičius (A. Mickiewicz). <i>Gražina</i> (7-8) H. K. Andersen. <i>Pasakos arba Žiemos pasakos</i> (1 ar 2 pasirinktos pasakos) (5-6) Broliai Grimai. <i>Vaikų ir namų pasakos</i> (5-6) E. A. Pou (E. A. Poe). <i>Raudonosios mirties kaukė</i> (pasirinkti kūriniai) (7-8) V.Haufas. <i>Pasakos</i> (7-8) G.A. Biurgeris. <i>Baronas Miunhauzenas</i> (7-8)	Šatrijos Ragana. <i>Irkos tragedija</i> (5-6) J. Biliūnas. <i>Kliudžiau. Brisiaus galas. Kūdikystės sapnai</i> (pasirinkta ištrauka) (5-6) J. Biliūnas. <i>Laimės žiburys</i> (7-8) V. Krėvė. <i>Galvažudys</i> (5-6) V. Krėvė. <i>Skerdžius</i> (7-8) A. Čechovas (pasirinkta novelė) (5-6) H.Malot. <i>Be šeimos</i> (5-6 kl.) M.Tvenas. <i>Tomo Sojerio nuotyčiai</i> (5-6) H.Bičer-Stou. <i>Dėdės Tomo trobelė</i> (7-8) S.Lagerliof <i>Portugalijos karalius</i> (7-8)

Sėkmingam modulio **B3. PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI**: šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas mokymuisi svarbu tai, kas 5–6, 7–8 klasėse bei 9 klasėje įgyta: žinios, gebėjimai, supratimas: Pabrėžtina, kad, 9 klasėje mokantis **modulius A2, B1, A3, B2**, jau siekta šių **nuostatų** (iš BP):

1. Kalbėjimas ir klausymas. Išklausti kitą, gerbti jo nuomonę. Ginti savo požiūrį nepažeidžiant kitų ir savo	2. Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas. Vertinti skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį.	2. Rašymas. Vertinti rašymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį.
---	---	---

<p>paties orumo. Jausti atsakomybę už savo pasakymų tikrumą, aiškumą, tikslumą. Pažinti savo kalbėjimo ir klausymo gebėjimus ir juos tobulinti. Domėtis šiuolaikinių komunikavimo priemonių naujovėmis.</p>	<p>Noriai ir pasitikint savo jėgomis skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvauti diskusijose, jaustis atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu. Siekti pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti. Vertinti literatūrą kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodama praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimonę, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu. Siekti pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą.</p>	<p>Noriai ir pasitikint savo jėgomis dalytis patirtimi, informacija, idėjomis rašytine kalba. Siekti pažinti save kaip rašantįjį, nuolat tobulėti, jaustis atsakingu kartu besimokančios grupės nariu.</p>
---	--	--

Numatomi pasiekimai / laukiami rezultatai (pagal 2.2. Literatūros modulių programą 9–10 klasei)

:

Mokiniai turėtų išsiugdyti šias nuostatas:

- vertins *romantizmo ir realizmo laikotarpio* tekstų skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti savo tautos ir pasaulio kultūros ištakas;
- noriai ir pasitikėdami savo jėgomis sieks pažinti savo tautos ir kitų Europos kultūrų unikalumą, skaitys ir vertins *nurodytus privalomus (ir rekomenduojamus) romantizmo ir realizmo literatūros* tekstus, dalyvaus diskusijose; įsisažmonins praeities kartų patirtis, dvasines vertybes.
- sieks pažinti save, kaip *pasaulio ir lietuvių literatūros tekstų* skaitytoją, atsakingai ir sąmoningai ugdydamiesi tautinę savimonę veiks siekdami tobulėti.

Mokiniai turėtų išsiugdyti šiuos skaitymo, literatūros (kultūros) pažinimo gebėjimus:

- supras *romantizmo ir realizmo* tekstus, juos skaitydami ir aptardami žodžiu ir raštu;
- darys teksto visumą apibendrinančias išvadas: remdamiesi tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodys teksto tikslą, aptars tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes;
- interpretuos skaitomus tekstus: paaiškins netiesiogiai pasakytas mintis, požiūrius, grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas remdamiesi įvairių sričių žiniomis, teksto visuma, teksto istoriniu kultūriniu kontekstu;
- analizuos, kaip tekstuose kuriama prasmė: aptars pasakojimo ar kalbėjimo situaciją, vaizduojamojo pasaulio elementus grožiniuose kūriniuose, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro įspūdžio, poveikio skaitytojui;
- vertins skaitomų tekstų turinį ir raišką savarankiškai pasirinkdami tinkamus kriterijus, pagrįs vertinimus kūrinio medžiaga;

- atsižvelgiant į mokymosi tikslą dirbs su įvairaus pobūdžio (taip pat ir įvairialypės informacijos) tekstais: savarankiškai susiras kelis įvairaus pobūdžio šaltinius ir mokymuisi reikalingą informaciją; tinkamai ją atsirinks, klasifikuos;
- sąmoningai skaitys, pasakos, stebės ir koreguos savo suvokimą; planuos mokymąsi ir apmąstys savo skaitymo veiklą;
- taikys asmeniškai tinkamas strategijas prieš skaitydami, skaitydami ir perskaitę tekstą; įvairiais būdais tikrinsis teksto suvokimą.

Mokiniai, skaitydami tekstus, turėtų įgyti šias žinias ir supratimą:

- nurodys esminius *romantizmo, realizmo* bruožus;
- skirs tekstų socialinį, istorinį kultūrinį kontekstus su jais sies kūrinio vaizduojamą pasaulį, problematiką, vertybes
- atpažins tipažus, vertybes, kultūrinius įvaizdžius grožiniuose ir negrožiniuose tekstuose.
- paaiškinti įvairių kultūros epochų ir literatūros krypčių kūrinių vaizduojamųjų pasaulių ypatumus;
- aptariant tekstus, tinkamai vartoti literatūros modulių programose įvardytas pagrindines teorines sąvokas;
- nurodys pagrindinius eseistinių ir grožinių tekstų vertinimo kriterijus;
- mokėti skaitomų tekstų informaciją performuoti į užrašus, konspektus, lenteles, schemas;
- atsižvelgiant į tikslą, pasirinkti tinkamą skaitymo būdą, paaiškinti, kaip spręsti įvairias teksto suvokimo problemas.

Mokydamiesi B3 modulio, mokiniai turėtų plėtoti ir šiuos kalbėjimo ir klausymo, rašymo gebėjimus:

- kalbės atsižvelgdami į adresatą; tiksliai, aiškiai informuos; išsakyti savo požiūrį, dalyvauti įvairaus pobūdžio pokalbiuose, diskusijose; reikš mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba;
- rašys atsižvelgdami į tikslą, situaciją, adresatą, paisydami žanro reikalavimų ir juos kūrybiškai interpretuos; pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką ir taikys daugumą rašybos, skyrybos, gramatikos, teksto komponavimo taisyklių.

B3 modulyje mokiniai turėtų ugdytis šiuos mokymosi mokyti gebėjimus:

- kels B3 modulio mokymosi tikslus, uždavinius;
- planuos modulio mokymosi veiklą;
- kryptingai veiks siekdami išsikeltų uždavinių;
- apmąstys modulio mokymosi veiklą, procesą ir rezultatus.

II. Modulio detalusis planas (mokymo(si) proceso seka)

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai	Numatoma integruota kalbinė veikla (kalbėjimas ir klausymas, skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas, rašymas) ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (kas ir kaip vertinama)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas (2 val.)			
<p>1. Kuo mums galėtų būti įdomus kultūros palikimas? (1 val.)</p> <p>2. B3 modulio „PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI: šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas“ turinio hipotetinis tyrimas: ką žinome, spėjame, ko tikimės, kodėl? Ką ir kaip mokyti? (1 val.)</p> <p>Mokiniai turėtų išsiugdyti šias nuostatas, dalyko gebėjimus, įgyti žinių, suprasti bei plėtoti šiuos mokymosi mokyti gebėjimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> aktualizuos esminių vertybių prasmę ir atskleis savo asmeninį suvokimą siedami žemesnėse klasėse, A2, B1, A3, B2 modulių metu ar savarankiškai įgytą kultūrinę, literatūrinę, kalbinę patirtį ir išvalgas; ugdysis tarpdalykinės integracijos išvalgų gebėjimus siedami aptariamų laikotarpių istorijos, etikos, meno, geografijos, 	<p>1. Remiantis B1, B2 modulių turiniu, prisimenami ir aktualizuojami amžinieji klausimai, vertybės. Kryptingai mokytojo vadovaujamas euristinis pokalbis, sudarant sąlygas patiems moksleiviams atskleisti turimas žinias (<i>klausimų pateikimas</i>). Arba - savarankiškas individualus darbas aiškinantis savo santykį su pasaulio ir Lietuvos kultūra (literatūra). Priedas nr.1 Asmeninio santykio su Lietuvos ir pasaulio kultūra aktualizacijos lentelė „Atraskime/ atpažinkime/ apibūdinkime savo santykį su Lietuvos ir pasaulio kultūra“.</p> <p>2. Švietimo, romantizmo ir realizmo literatūros ypatybės remiantis mokykloje ir savarankiškai įgyta skaitymo patirtimi – individualūs ir kolektyviniai atradimai (individualus darbas ir /ar pokalbis remiantis grafiniu modeliu). Priedas nr.2 Pradinių žinių apie modulio idėjas lentelė „Prisiminkime: pasaulis XVIII-XIX amžiaus žmonių – mūsų protėvių – akimis“</p> <p>Pradinių žinių apie modulio idėjas lentelė</p>	<p>1. Diagnostinis individualus savo nuostatų, žinių bei supratimo apie pasaulio ir Lietuvos kultūros epochas (įsi)vertinimas (neformalus). Įsivertinimo metodai: <i>grafinė žinių ir vertinimo nuostatų atskleidimo lentelė ir/ ar pokalbis.</i></p> <p>2. Diagnostinis individualus žemesnėse klasėse įgytų žinių, supratimo apie šviečiamąjį amžių, romantizmo, realizmo epochų bei idėjų literatūrą bei gebėjimo interpretuoti šių</p>	<p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė, N., Žukas S., Literatūros vadovėlis 9 kl., V., Baltos lankos, 2009.</p> <p>Dobrovolskis B., Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Lietuvių kalba 9 kl., K., 2005. Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. I dalis. V.: Alma littera 1998. Urba K. Literatūros laukai. Vadovėlis IX klasei. I knyga.</p> <p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. II dalis. V.: Alma littera 1998. Urba K. Literatūros laukai. Vadovėlis IX klasei. I knyga. Žentelytė A. XIX amžiaus lietuvių literatūra. K.: Šviesa, 2001.</p> <p>Jovaišas A. Senoji Lietuvos literatūra. K.: Šviesa, 1998. Kanišauskaitė I., Žukas S. Švietimo epochos literatūra. V: Baltos lankos, 2001.</p>

<p>literatūros istorijos ir teorijos žinias;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lavinsis indukcinio ir dedukcinio mąstymo gebėjimus aptardami kultūros raidos ir kaitos priežastis ir dėsningumus, darydami savarankiškas išvadas; • atpažins ir įvardys Švietimo, Romantizmo ir Realizmo menui bei literatūrai būdingus bruožus, remdamiesi savo kultūrine, integracine mokymosi, grožinės literatūros skaitymo patirtimi; • kels modulio mokymosi tikslus, uždavinius; • planuos modulio mokymosi veiklą; • kryptingai veiks siekdami išsikeltų uždavinių; • įgis mokymosi veiklai reikalingo nusimanymo apie mokymosi procesą, būdus, strategijas, galimybes ir šaltinius. 	<p>„Prisiminkime: pasaulis XVIII-XIX amžiaus žmonių-mūsų protėvių - akimis“ Sustabdytos akimirkos (medijos vaizdų komentarai).</p> <p>Modulio B3 PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI: <i>šviečiamasis amžius</i>, romantizmas, realizmas turinio pristatymas. <i>Asociacijų raiškos</i> metodu aiškinamasi pasaulėvaizdžio samprata bei nurodytų kultūros epochų skirtybės (emocijos, spalvos, vaizdai, laukai, žodžiai, improvizacijos)</p> <p>3. Mokymo(si) veiklos uždavinių – kolektyvių, diferencijuotų, individualizuotų – formulavimas ir planavimas. Modulio dominantės: literatūros (kultūros) pažinimas, skaitymas, rašymas. (Mokytoja klausimais intriguoja mokinius, šie išsikelia tikslus; <i>ŽNS (žinau, noriu sužinoti), rašo sąsiuvinuose.)</i> Veiklos sekos, metodų aptarimas (Sąsiuvinuose mokiniai piešia veiklos žemėlapi.) Pasiūlyti modulio metu rengti individualius Skaitymo užrašus (priedas nr. 3)</p>	<p>kultūros etapų tekstus (įsi)vertinimas (neformalus). Įsivertinimo metodai: <i>grafinio žinių bei gebėjimų atskleidimo modelio lentelė</i> ir /arba pokalbis. 3. Modulio vertinimo kriterijų numatymas: mokytoja paaiškina ir suderina su mokiniais kaupiamojo ir apibendrinamojo vertinimo kriterijus. Mokiniai papildo veiklos žemėlapi.</p>	<p>Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. Ambrazevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991. Visuotinės literatūros istorija. Sudarė Talvet J. Vadovėlis vidurinėms mokykloms. V., 1998.</p>
II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (20 val.)			
<p>Švietimo, romantizmo ir realizmo literatūra – XVIII–XIX a pasaulėvaizdžio atspindys</p> <p>ŠVIETIMO epochos idėjų apžvalga „Švietimo epochos idėjos, paveikusios XVIII a. žmogaus mąstyseną ir gyvenseną“ (2 val.)</p> <p>Mokiniai turėtų išsiugdyti šias nuostatas,</p>	<p>1. Apžvelgiamas naujas žmogaus kelias tarp klasicizmo ir švietimo (XVIII a.) Mokytojo paskaita sureikšminant Švietimo epochos žodžius. Jie lyginami su šių dienų populiariais žodžiais: <i>modernizacija, informacija, kompiuterizacija, naujoji komunikacija, Europos Sąjunga, ekologija</i> ir kt., su XVIII a. paplitusiais žodžiais: <i>švietimas, šviesuolis, proto šviesa, išmintis, mokslas, pažanga, auklėjimas, visuomenės tobulinimas, kritiškas požiūris, humaniškumas, tolerancija, žmogaus teisės, piliečio</i></p>	<p>Kaupiamasis vert. Draugų pristatymų vertinimas pagal pateiktus kriterijus vertinimo lapuose. Refleksija.</p>	<p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė, N., Žukas S., Literatūros vadovėlis 9 kl., V., Baltos lankos, 2009. Zaborskaitė V. Trumpa lietuvių literatūros istorija. I d. V., 2000. Žentelytė A. XIX amžiaus lietuvių literatūra. K., 2001. Kanišauskaitė I., Žukas S. Švietimo epochos literatūra.</p>

<p>gebėjimus, žinias ir supratimą bei ugdytis mokymosi mokytis kompetenciją:</p> <ul style="list-style-type: none"> • išsiaiškinti asmeninį santykį su švietimo epochos idėjomis ir jų (ne)aktualumu XIX, XX ir XXI a.; • taikys asmeniškai tinkamas strategijas prieš skaitydami, skaitydami ir perskaitę tekstą; įvairiais būdais tikrinsis grožinio ir negrožinio teksto suvokimą; • sąmoningai klausysis, stebės ir koreguos savo suvokimą; efektyviai klausysis, klaus, atsakys, kels problemas, svarstys; • reikš mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisys kalbos normų, kalbės tiksliai, aiškiai, glaustai, sieks įtaigumo; • susistemins ir nurodys esminius Švietimo bruožus; • tiksliai, aiškiai informuos: nuosekliai, dalykiškai paaiškinti sąvokas, analizuos procesus, reiškinius; laikydami nustatytų kriterijų, pristatys Švietimo epochą; • ugdysis mokymosi mokytis kompetenciją (vaidmeniniai žaidimai, inscenizacijos, prezentacijos, kultūros ženklų minklės ir kt.). 	<p><i>pareigos</i> ir kt. <i>Sudaromos 4 grupės</i>, jos rengiasi pristatyti 4 temas (namuose baigiama):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mažųjų filosofų grupė aiškinasi esmines Ž. Ž. Ruso, D. Didro, Voltero, I. Kanto idėjas. 2. Knygių grupė pagal klausimą aptaria D. Defo romaną <i>Robinzonas Kruzas (arba ištraukas)</i>. Inscenizuojami fragmentai. 3. Lietuvybės puoselėtojų grupė pristato K. Donelaičio, M. Valančiaus, S. Daukanto, V. Kudirkos švietėjiškas idėjas, apžvelgia jų nuopelnus lietuvių kultūrai. 4. Menotyrininkų grupė pristato Švietimo laikotarpio meno (dailės, muzikos, architektūros) pavyzdžius, juos komentuoja. <p>(Numatomi metodai: <i>medijos prezentacijos, kryžiažodžių sudarymas ir sprendimas, inscenizacijos, literatūrinės, dailės, architektūros ir muzikinės mįslės</i> ir kt.).</p> <p>2. Grupių Švietimo epochos bruožų pristatymas pasirinktu metodu. Mokiniai <i>pateikia klausimus</i> grupėms. Vertindami pristatymus išsako savo nuomonės vertindami pristatymus. (<i>Nuomonių sūpynės</i>).</p>		<p>Baltos lankos, 2001. a.hostoi.com/kultura.php?id...t_ema...epochos</p> <p>Jovaišas A. Senoji Lietuvos literatūra. K.: Šviesa, 1998. Kuositė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. Ambrazevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991. Visuotinės literatūros istorija. Sudarė Talvet J. Vadovėlis vidurinėms mokykloms. V., 1998. Bartašiūnienė N., Dumčiuvienė V., Kultūros epochų ir literatūros srovių lentelės. V., 2002.</p>
--	--	--	---

<p>ROMANTIZMAS (10 val.)</p> <p>1. Romantizmo epochos bruožai, romantinis maištas, romantinis herojus (2 val.)</p> <p>2. Romantinės literatūros tekstų skaitymas ir analizė (2 val.)</p> <p>3. Lietuvių romantizmas ir A. Baranauskas. A. Baranausko gyvenimas ir darbai (1 val.)</p> <p>4. A. Baranausko poemos „Anykščių šilelis“ skaitymas ir analizė. Rengimasis rašyti literatūrinį rašinį. Rašinio rašymas (4 val.)</p> <p>5. Literatūrinio rašinio aptarimas. Romantizmo pasaulėvaizdžio atšvaitai XX-XXI a. – apibendrinimas (1 val.)</p> <p>Mokiniai turėtų išsiugdyti šias nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą bei ugdytis mokymosi mokytis kompetenciją:</p> <ul style="list-style-type: none"> • susidomės romantizmo meno ir literatūros idėjomis, savarankiškai ieškos romantinio herojaus likimo pėdsakų XX ir XXI a. kultūrose; • darys teksto visumą apibendrinančias išvadas: remdamiesi tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu, nurodys teksto tikslą, 	<p>1. Romantizmo epochos bruožai, romantinis maištas, romantinis herojus</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Pokalbis „Ką reiškia būti romantiku?“ • Romantizmo tekstų (p. 92, 99–111) raiškūs skaitymas lietuvių anglų, vokiečių ir rusų kalbomis. Išankstiniai įspūdžiai apie romantinės literatūros idealus (spėjimas iš vadovėlyje pateiktų grožinių tekstų). Minčių lietus. • Vadovėlio teksto apie romantinės literatūros esmę, romantinės lietuvių literatūros savitumą žymėjimas skaitant (pieštuku pasižymima +, –, !, ? (tai, kas suprantama ir kas nesuprantama, kas įdomu, kas neaišku) (Individualus darbas, baigiamas namuose lentelės „Romantizmo bruožai“ pildymu). • Kartojimas. Pagrindinių teorinių sąvokų įtvirtinimas: <i>antitezė, baladė, dramatiszmas, eilėraštis, epitetas, impresija, kontrastas, laipsniavimas, lyrinis išgyvenimas, lyrinis subjektas, metafora, miniatiūra, motyvas, pagrindinė mintis, pakartojimas, paralelizmas, peizažas, personifikacija, poema, problema, retorinis klausimas, retorinis kreipinys, retorinis sušukimas, romanas, romantizmas, silabinė toninė eilėdara, simbolis, siužetinė linija, stilius, tema.</i> <p>Darbas grupėse: pirmiausia atrenkamos žinomos sąvokos, paskui taikomas metodas <i>IISP (įvardyk, išsiaiškink, sužinok, pasižymėk)</i>. <i>Sudaromi sąvokų žinynečiai.</i></p> <p>2. Romantinės literatūros tekstų aktualizavimas, skaitymas ir analizė (Nurodytus tekstus arba ištraukas mokiniai yra perskaitę)</p>	<p>Formuojamasis vertinimas (mokytojo komentarai).</p> <p><i>Refleksija</i></p> <p>Formuojamasis vertinimas</p> <p>Formuojamasis vert. (Sąvokos įtvirtinamos tekstų analizės metu)</p> <p><i>Refleksija</i></p>	<p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė, N., Žukas S., Literatūros vadovėlis 9 kl., V., baltos lankos, 2009.</p> <p>Dobrovolskis B., Koženiauskiene R., Mikulėnienė D., Lietuvių kalba 9 kl., K., 2005.</p> <p>Zaborskaitė V. Trumpa lietuvių literatūros istorija. I d. V., 2000.</p> <p>Žentelytė A. XIX amžiaus lietuvių literatūra. K., 2001.</p> <p>Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. II dalis. V.: Alma littera 1998.</p> <p>Urba K. Literatūros laukai. Vadovėlis IX klasei. I knyga.</p> <p>Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991.</p> <p>Ambrzevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991.</p> <p><i>Nagrinėtini kūriniai iš privalomos literatūros sąrašo:</i> A. Baranauskas. <i>Anykščių šilelis</i> Maironis. <i>Pavasario balsai</i></p>
---	--	---	---

<p>aptars tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes;</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuos, kaip tekstuose kuriama prasmė: aptars veiksmo situaciją, vaizduojamojo pasaulio elementus tekste bei vizualiniame mene; • taikys asmeniškai tinkamas strategijas prieš skaitydami, skaitydami ir perskaitę tekstą; įvairiais būdais tikrinsis grožinio ir negrožinio teksto suvokimą; • sąmoningai klausysis, stebės ir koreguos savo suvokimą; efektyviai klausysis, klaus, atsakys, kels problemas, svarstys; • reikš mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba: paisys kalbos normų, kalbės tiksliai, aiškiai, glaustai, sieks įtaigumo; • kaups medžiagą literatūriniam rašiniui, paisys šio žanro reikalavimų; pasirinks tinkamą kalbinę raišką ir taikys daugumą rašybos, skyrybos, gramatikos, teksto komponavimo taisyklių; • tiksliai, aiškiai informuos: nuosekliai, dalykiškai paaiškins sąvokas, analizuos procesus, reiškinius; laikydamiesi nustatytų kriterijų, pristatys romantizmo epochą; • ugdysis mokymosi mokytis kompetenciją savarankiškai skaitydami, analizuodami žodžiu ir raštu grožinius tekstus, 	<p>V. Hugo romano <i>Paryžiaus katedra</i> ištraukos; A. Mickevičiaus <i>Konradas Valenrodas</i> ištraukos; mokytojo pasiūlyti Maironio poezijos rinkinio „Pavasario balsai“ eilėraščiai</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Kryptingai mokytojo vadovaujamas euristinis pokalbis</i>, siekiant sužadinti moksleivių skaitymo motyvą ir susidomėjimą tam tikra tekstų tema. ▪ <i>Ledlaužis</i> (priklausymo tam tikrai teksto analizės grupei nustatymas pagal tekstų pobūdį ir mokinių socialines, kultūrinės nuostatas) <i>Teksto gidas</i> (skaitysimos teksto citatų komentavimas). • Sudaromos trys grupės, kurios skaitys ir analizuos nurodytus tekstus. Numatomi teksto skaitymo ir analizės aspektai: <i>įdėmus skaitymas (atsižvelgiant į sintaksės ženklus, menines priemones), raiškūs skaitymas</i> (įvairios tonacijos), <i>komentuojamasis skaitymas</i> (aiškinantis prasminius akcentus), <i>komentuojamasis skaitymas</i> (aiškinantis savus atradimus), <i>klausimai-atsakymai, orientacinių užduočių atlikimas</i> ir kt. <p>Grupės atlieka užduotis klasėje ir namuose. .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Romantizmo idealų aktualizavimas: <i>diskusija „Kodėl maištauja jaunimas?“</i> <p>3. Lietuvių romantizmas ir A. Baranauskas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įžanginis mokytojo pasakojimas, siekiant sužadinti moksleivių susidomėjimą A. Baranausku, kaip universalios asmenybės. Drauge kalba <i>ir iš anksto pasirengę mokiniai, komentuoja medijos pateiktis.</i> • Dienoraščio rašymo aptarimas. (Vadovėlio užduočių atlikimas (p. 125–126, baigiama namuose). <i>Palyginama su internetiniais blogais dienoraščiais,</i> 	<p>Kaupiamasis vert. Draugų pristatymų vertinimas pagal pateiktus kriterijus vertinimo lapuose. (balai rašomi į kaupiamąjį fondą).</p> <p>Kaupiamasis vertinimas? (balai rašomi į kaupiamąjį fondą)</p> <p>Refleksija</p> <p>Formuojamasis vertinimas (mokytojo</p>	<p>A. Mickevičius (A. Mickiewicz). <i>Konradas Valenrodas</i> (pasirinktos ištraukos). <i>Nagrinėtini kūriniai iš rekomenduojamos literatūros sąrašo:</i> A. Baranauskas. <i>Dienoraštis</i> V. Hugo. <i>Paryžiaus katedra</i></p>
---	--	---	--

<p>sistemindami negrožinių tekstų žinias, taikydami interaktyvias tekstų skaitymo bei literatūrinio rašinio rašymo strategijas.</p>	<p><i>aptariama privatumo ir viešumo skirtis. Jėgos lauko analizė(argumentai „už“ ir „prieš“)</i> Probleminės situacijos aptarimas.</p> <p>4. A. Baranausko poemos „Anykščių šilelis“ skaitymas ir analizė. Rengimasis rašyti literatūrinį rašinį. Rašinio rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Teksto gidas (svarbios mokytojo nuorodos).</i> • <i>Raiškūs I dalies ištraukų skaitymas, anykštėnų garso įrašo klausymas ir kryptingas regimųjų, poemos gamtos objektų įsivaizdavimas (siūloma pasidalyti savo mintimis)</i> • <i>Darbas grupėmis Rengimasis rašyti literatūrinį rašinį.</i> (Vadovėlio rekomendacijos, rašybos, skyrybos (ypač citatų) kartojimas) • Literatūrinio rašinio rašymas. Mokytojui konsultuojant rašinys tobulinamas. <p>5. Literatūrinio rašinio aptarimas. Romantizmo pasaulėvaizdžio atšvaitai XX-XXI a. – apibendrinimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Literatūrinio rašinio analizė ir taisymas • Įgytos patirties sisteminimas ir aktualizavimas. <i>Apskritasis stalias.</i> Padedama mokiniams nustatyti, kas jiems pavyko, ko jie dar turi išmokti ar kaip pasistengti; numatomi tolesni mokymosi žingsniai. 	<p>komentarai).</p> <p>Formuojamasis vertinimas (mokytojo komentarai).</p> <p>Diagnostinis vertinimas (už rašinį gauti balai rašomi į kaupiamąjį fondą)</p>	<p>Šaltenis R., <i>Mūsų Baranauskas</i>, V., 1986.</p>
<p>REALIZMAS (8 val.)</p> <p>1. Gyvenimo tikrovė – realistinės literatūros pagrindas. Realistinio kūrinio pasaulis. (2 val.)</p> <p>2. O. de Balzako veikėjų paveikslų galerijoje (2 val.)</p> <p>3. Žemaitė ir XIX a. II pusės istorinė</p>	<p>1. Gyvenimo tikrovė – realistinės literatūros pagrindas. Realistinio kūrinio pasaulis</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kryptingai mokytojo vadovaujamas euristinis pokalbis, siekiant sužadinti moksleivių realistinių tekstų skaitymo motyvaciją ir susidomėjimą Teksto raktas (pateikiami svarbiausi vadovėlio tekstų Realistinio</i> 	<p>Formuojamasis vertinimas (mokytojo komentarai).</p>	<p>Kanišauskaitė I., Šervenikaitė, N., Žukas S., <i>Literatūros vadovėlis 9 kl.</i>, V., Baltos lankos, 2009. Salienė V.,</p> <p>Dobrovolskis B., Koženiausienė R. ,</p>

<p>Lietuvos situacija (1 val.) 4. Žemaitės „Marti“ – tipiškas realistinis kūrinys. (2 val.) 5. Realizmas ir realistinis vaizdavimas XX-XXI a. mene ir literatūroje (1 val.)</p> <p>Mokiniai turėtų išsiugdyti šias nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą bei ugdytis mokymosi mokytis kompetenciją:</p> <ul style="list-style-type: none"> • susidomėję vertins realistinio meno ir literatūros pavyzdžius, ieškos sąsajų su kitų epochų kultūrų tradicijomis; • tiksliai, aiškiai informuos: nuosekliai, dalykiškai paaiškins sąvokas, analizuos procesus, reiškinius. laikydami nustatytą kriterijų, pristatys realizmo epochą; • apmąstys savo skaitymo veiklą: remdamiesi savo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtamąja informacija, išsikels teksto suvokimo gebėjimo tobulinimo tikslus; • analizuos, kaip tekstuose kuriama prasmė: aptarti pasakojimo ar kalbėjimo situaciją, vaizduojamojo pasaulio elementus tradiciniuose grožiniuose kūriniuose; aptars, kaip kalbinės raiškos ir komponavimo priemonėmis 	<p><i>kūrinio pasaulis I, II</i> žodžiai ir spėjamos jų reikšmės)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Grafinės analogijos atvaizdavimas (pvz., žinomos ir naujos sąvokos panašumai ir skirtumai). Palyginami realizmo ir romantizmo pasaulėvaizdžiai.</i> • Mokinių grupių medijos <i>prezentacijos</i> apie žymiausius pasaulio ir Lietuvos rašytojus realistus, jų kūrinius, realizmo bruožus. • Realizmo aktualizavimas: atliekamos užduotys iš vadovėlio (p. 146). <i>Vaizdinės informacijos pateikimas ir analizė, siekiant atskleisti platesnį ir įvairiapusiškesnį realizmo kontekstą Fotonuotraukos ir klausimai moksleiviams</i> <p>2. O. de Balzako veikėjų paveikslų galerijoje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darbas poromis: du mokiniai pristato pateiktus <i>O. de Balzako gyvenimas ir kūryba.</i> Mokytojas papildo. • <i>Skaitomo teksto semantiniai tyrimai Grupinis darbas. O. de Balzako romano <i>Eugenija Grande ištraukų semantiniai tyrimai. Veikėjų stebėjimas</i> (ką veikia? ką kalba ir apie ką mąsto? ką kiti apie juos sako ar ką su jais veikia? koks jų vaidmuo konflikte? kaip jie keičiasi?)</i> <p>3. Žemaitė ir XIX a. II pusės istorinė Lietuvos situacija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausomasi mokytojo pasakojimo apie Žemaitės gyvenimą. Asociacijų raiška 	<p>Kaupiamasis vertinimas. Draugų pristatymų, kalbų vertinimas pagal pateiktus kriterijus vertinimo lapuose.</p> <p>Formuojamasis vertinimas (mokytojo komentarai).</p> <p>Diagnostinis</p>	<p>Mikulėnienė D.. Lietuvių kalba 9 kl., K., 2005. Zaborskaitė V. Trumpa lietuvių literatūros istorija. I d. V., 2000.</p> <p>Žentelytė A. XIX amžiaus lietuvių literatūra. K., 2001. mkp.emokykla.lt/ars/Ars2/9c.../realiz_tekst.htm - Šervenikaitė N. Amžių nugludinti rašmenys. Literatūra IX klasei. II dalis. V.: Alma littera 1998. Urba K. Literatūros laukai. Vadovėlis IX klasei. I knyga. Kuosaitė E., Dilytė D., Bartkus G. Visuotinė literatūra. Mokymo priemonė X-XI klasei. K., 1991. Ambrazevičius J., Grinius J., Vaičiulaitis A. Visuotinė literatūra. V., 1991.</p> <p><i>Nagrinėtini kūriniai iš privalomos literatūros sąrašo: Žemaitė. Marti; O. de Balzakas (H. de Balzac). Eugenija Grande Nagrinėtini kūriniai iš rekomenduojamos literatūros sąrašo: Žemaitė. Autobiografija</i></p> <p>Žekaitė J. Žemaitės kūryba. V., 1991. Sauka D. Žemaitės stebuklas. V., 1988. .</p>
---	---	--	--

<p>kuriama prasmė, siekiama tam tikro išpūdžio, poveikio skaitytojui;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kalbės atsižvelgdami į adresatą; tiksliai, aiškiai informuos; išsakys savo požiūrį, dalyvaus įvairaus pobūdžio pokalbiuose, diskusijose; reikš mintis žodžiu taisyklinga ir stilinga kalba; • taikys daugumą rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklių; • ugdysis mokymosi mokyti kompetenciją savarankiškai skaitydami, analizuodami negrožinius ir grožinius tekstus, rengdami medijų pateiktis, atlikdami grupines užduotis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atliekamos kalbos ugdymo užduotys iš vadovėlio (p. 161–163). Autobiografijos tema. • Autobiografijos rašymas namuose. • Pagrindinių teorinių sąvokų kartojimas ir įtvirtinimas: <i>apysaka, apsakymas, dialogas, epiškumas, epitetas, hiperbolė, groteskas, ironija, konfliktas, kompozicija, kontrastas, metafora, pagrindinė mintis, personifikacija, problema, realizmas, satyra, siužetinė linija, stilius, peizažas, tema</i>. Darbas grupėse: pirmiausia atrenkamos žinomos sąvokos, paskui taikomas metodas <i>IISP (įvardyk, išsiaiškink, sužinok, pasižymėk)</i>. <i>Sudaromi sąvokų žinynėliai</i>. (Darbas baigiamas namuose.) <p>4. Žemaitės „Marti“ – tipiškas realistinis kūrinys. (2 val.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Žemaitės apsakymo „Marti“ skaitymas ir analizė • Individualus veikėjų ir siužetinės linijos stebėjimas (skaitant pasižymėti citatas, nubraižyti siužeto grafinių vaizdą) • Literatūrinis tyrimas apsakymo erdvės, laiko ir veikėjų aspektu. Sudaromos 7 grupės. <i>Grupinis darbas</i> remiantis vadovėlio (p. 173–174) užduotimis. • Grupių <i>inscenizuojami apsakymo fragmentai</i>. (Grupės vertina atliktas užduotis pagal parengtas vertinimo normas) • <i>Minčių tinklas. Apsakymo temos</i>, 	<p>vertinimas, už autobiografiją gauti balai rašomi į kaupiamąjį fondą.</p> <p>Formuojamasis vertinimas Draugų pristatymų, kalbų vertinimas pagal pateiktus kriterijus vertinimo lapuose. Grupės vertina inscenizacijas pagal pateiktas vertinimo normas</p>	
---	--	--	--

	<p>problematikos, pagrindinės minties apibendrinimas ir aktualizavimas.</p> <p>5. Realizmas ir realistinis vaizdavimas įvairių istorinių laikų ir šiuolaikiniame mene ir literatūroje (1 val.)</p>		
III etapas. Modulo apibendrinimas (3 val.)			
<p>1. Šviečiamojo amžiaus, romantizmo ir realizmo kultūros epochos ir aš (1 val.)</p> <p>2. Kontrolinis darbas „Šviečiamojo amžiaus, romantizmo ir realizmo literatūros ypatybės mūsų akimis“</p> <p>3. Kultūros epochų laiko juosta ir mes: atradimai ir kartotės</p> <p>Mokiniai turėtų išsiugdyti šias nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą bei ugdytis mokymosi mokytis kompetenciją:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noriai ir susidomėję klausysis klasės draugų nuomonių, komentuos, diskutuos, gerbdami kitų skirtingus požiūrius į skirtingų kultūros epochų palikimą; • sistemins, apibendrins šviečiamojo amžiaus, romantizmo ir realizmo meno ir literatūros bruožus, lygins su ankstesniųjų kultūros epochų bei XX ir XXI a. menu ir literatūra; • apmąstys modulio mokymosi 	<p>1. Šviečiamojo amžiaus, romantizmo ir realizmo kultūros epochos ir aš (1 val.) - moksleivių mokymo(si) pasiekimų aktualizavimas: integracija, socializacija, kūrybinė raiška:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laisvojo rašymo namuose bandymai - kūrybinės laboratorijos pristatymas. • Dviejų diskusinių grupių prisistatymas: <i>Ką renkuosi: romantizmą ar realizmą? Kodėl maištauja jaunimas?</i> • <i>Apskritas stalas. Tikrovės samprata realizmo literatūroje ir šiuolaikinėje žiniasklaidoje</i> (TV laidose, žurnaluose, laikraščiuose) <p>2. Kontrolinis darbas „Šviečiamojo amžiaus, romantizmo ir realizmo literatūros ypatybės mūsų akimis“</p> <p>N.D. Užpildyti asmeninio santykio su Lietuvos ir pasaulio kultūra aktualizacijos lentelės „Atraskime/ atpažinkime/ apibūdinkime savo santykį su Lietuvos ir pasaulio kultūra“ II dalį ir pasirengti pristatyti klasės draugams savo atradimus. (priedas nr.1-4)</p> <p>Pasirengti pristatyti viso modulio metu rengtus savo individualius <i>Skaitymo užrašus</i> (priedas nr. 3)</p> <p>3. Kultūros epochų laiko juosta ir mes: atradimai ir kartotės</p>	<p>Refleksija</p> <p>Diagnostinis kontrolinis testas.</p> <p>Vertinamas pažymiu, kuris turėtų tapti suminio vertinimo dalimi (pagal sutartas proporcijas).</p> <p>Apibendrinamasis vertinimas. Rašomas vienas sudėtinis pažymys pagal pradinio susitarimo proporcijas.</p>	

<p>veiklą, procesą ir rezultatus;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ugdysis mokymosi mokyti kompetenciją (kūrybinės laboratorijos, diskusijos, kontroliniai darbai ir jų rezultatų savianalizė, grafiniai modeliai, skaitymo užrašų pristatymas, apskritieji stalai, savarankiško mokymosi planavimas ir kt.). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kontrolinio darbo analizė, taisymas. ○ <i>Apskritas stalas.</i> Remdamiesi grįžtamąja informacija, mokiniai peržvelgia modulio veiklos žemėlapius, <i>nuomonių sūpynių</i> metodu vertina savo veiklą, temų aktualumą išsikelia mokymosi tikslus ir susidaro planą, kaip toliau jų siekti. 		
--	---	--	--

VI. Mokių darbai, iš kurių rezultatų galėtų rasti baigiamasis modulio vertinimas

- 1) **skaitymo užrašai** (pagal grafinį modelį nr.3) – kiekvienas mokinys modulio pabaigoje vertinamas pažymiu (formalus vertinimas) arba suminio vertinimo sandas (10%);
- 2) **dalyvavimas grupinių užduočių parengimo-pristatymo veikloje** (pristatymai, vaidmeniniai žaidimai, vaizdinė informacija, žinių modelių rengimas ir kt.) – grupė vertinama pažymiu arba gauna tam tikrą skaičių taškų, kuriuos gali dalintis savo nuožiūra po lygiai arba pagal kiekvieno nario indėlį (formalus, kaupiamasis vertinimas) arba suminio modulio vertinimo sandas (20%);
- 3) individualūs **rašto darbai** (literatūrinis rašinys ir kt.) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (30%);
- 4) individualus dalyvavimas **pokalbiuose, diskusijose** (kaupiamasis vertinimas, formalus – surinkus tam tikrą taškų kiekį, rašomas pažymys) ir/arba suminio modulio vertinimo sandas (10%);
- 5) **skaitymo /kultūros pažinimo plėtimas-tobulinimas** – diagnostiniai ir kontroliniai testas – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (20%);
- 6) individuali tiriamoji-sisteminė ar kūrybinė veikla (žinių modelių rengimas ir pristatymas, literatūros ir kitų menų integracinių sankirtų darbai, kūrybinių laboratorijų darbai ar kt.) – pažymiai (formalus) ir /arba suminio modulio vertinimo sandas (10%).

VII. Modulo turinio gilinimo-plėtros idėjos-gairės kitiems literatūros ir kalbos moduliams

Šio modulo tiesioginė literatūrinė tąša – tai 10 klasės literatūros moduliai, skirti XX-XXI a. kultūros ir literatūros raidos ir tekstų studijoms, todėl siūloma pabaigus modulį susisteminti jų pasiekimus visame pasaulio kultūros raidos kontekste. Pasiektas literatūros žinias, supratimą ir gebėjimus mokiniai dar šiais mokslo metais galėtų gilinti, plėsti pasirinkę akademinio ar taikomojo modulių kursus.

4.3.4.3. Modulo formuojamojo vertinimo pavyzdžiai

Asmeninio santykio su Lietuvos ir pasaulio kultūra aktualizacijos lentelė „Atraskime/ atpažinkime/ apibūdinkime savo santykį su Lietuvos ir pasaulio kultūra“ (I dalis pildoma prieš baigiamuosius 9 arba/ ir 10 klasės literatūros modulius, II dalis – po baigiamųjų 9 ar/ ir 10 klasės literatūros modulių)

Apskritai epochų sąvokos – tai susitarimu pagrįsti tvarkymo projektai, kurie gali būti lyginami su fokusininkų paveikslėliais, matomais tik žiūrint tam tikra kryptimi, nes žvelgiant iš kitur jie dingsta. Bandytas savo epochą vertinti kaip pasibaigusią reiškia bet kuriuo atveju neleistiną užbėgimą į priekį. Negalima sėdėti važiuojančiame traukinyje ir tuo pat metu tvirtinti, kad jau esi atvažiavęs ir gali leistis į kitą kelionę.

I. Kultūros/ literatūros epochos/ raidos etapo koordinatės	Kultūros versmės: tautosaka (nuo priešistorinių laikų iki šių dienų)	Kultūros ištakos: Antika, Biblija, Rytų poezija (III tūkst. pr. Kr. – I tūkst. po Kr.)	Kultūros raida: viduramžiai, Renesansas, barokas, klasicizmas (V- XVIII a.)	Kultūros sklaida: Šviečiamasis amžius, Romantizmas, realizmas (XVIII- XIX a.)	Kultūros modernieji siekliai: simbolizmas, impresionizmas, ekspresionizmas, avangardas, neoromantizmas... (XIX-XX a.)	Kultūros mozaika: moderniojo ir postmoderniojo meno atradimai ir kartotės (XX-XXI a.)
I. Jūsų nuomonė prieš modulį : kurie Lietuvos ir pasaulio istorijos, meno, literatūros dalykai Jus asmeniškai sudomino/ domina, kodėl?						
II. Kultūros/ literatūros epochos/ raidos etapų sąsąjū aspektai	Kurias švietėjiško, romantinio ar realistinio meno idėjas, vaizdavimo	Kurias švietėjiško, romantinio ar realistinio meno idėjas, vaizdavimo	Kokių švietėjiško, romantinio ar realistinio meno idėjų, vaizdavimo ar	Kurios šviečiamąjo amžiaus, romantizmo, realizmo (XVIII-	Kokie santykiai, Jūsų nuomone, klostėsi tarp švietėjiško,	Kokį šviečiamąjo amžiaus, romantizmo, realizmo epochų

	ar meninės raiškos ypatybes galima atpažinti lietuvių tautosakoje ir mene?	ar meninės raiškos ypatybes galima išvelgti Antikos, Biblijos, Rytų poezijos tekstuose?	meninės raiškos ypatybių galima pastebėti Renesanso, baroko, klasicizmo (V- XVIII a.) epochų mene?	XIX a.) meno idėjos, vaizdavimo ir meninės raiškos ypatybės Jus sudomino labiausiai, kodėl?	romantinio, realistinio (XVIII- XIX) ir moderniojo meno (simbolizmas, impresionizmas, ekspresionizmas, avangardas, neoromantizmas... – XIX-XX a.), kodėl?	palikimą, Jūsų nuomone, galima atpažinti šiuolaikinėje modernioje ir postmodernioje kultūroje?
II. Jūsų nuomonė pabaigus modulį apie XVIII-XIX a. kultūros idėjas: kokias galima išvelgti sąsajas tarp šviečiamojo amžiaus, romantizmo, realizmo ir kitų istorinių laikų kultūrų?						

Pradinių žinių apie modulio idėjas lentelė „Prisiminkime: pasaulis XVIII-XIX amžiaus žmonių – mūsų protėvių – akimis“

XVIII-XIX a. kultūros/ meno/ literatūros epochų pavadinimai – paaiškinkite, kodėl, Jūsų manymu, taip pavadinta?	Skaitymo patirtis – perskaitykite rašytojų pavardes ir kūrinių pavadinimus ir, remdamiesi skaitymo patirtimi, susiekite jų kūrybą su tam tikra kultūros epocha.	Literatūros tekstų citatos – perskaitykite citatas iš XVIII- XIX a. rašytojų kūrybos ir savais žodžiais apibūdinkite jų keliamas problemas, idėjas.	Kultūros epochų idėjos – savais žodžiais nusakykite Šviečiamąjo amžiaus, Romantizmo ir Realizmo epochų ar idėjų meno ypatybes.
Šviečiamasis amžius , švietėjiškoji literatūra, nes....	D. Defo „Robinsonas Kruzas“ - nes..... K. Donelaitis „Metai“ – nes..... S. Lagerliof „Stebuklingosios Nilso kelionės“ – nes.....	„Visas mūsų nepasitenkinimas dėl to, ko mums trūksta, kylo, man rodos, iš dėkingumo trūkumo už tai, ką turime.“ (D.Defo „Robinsonas Kruzas“) Eik, žiopoly! eik sėt kiekvieną sėjamą daiktą. Sėk miežius, pupas, grikius su didele sauja; Ir avižų n‘užmiršk, kad sėdams išberi grūdus, Nės kieselius tu, o kuinai pašaro laukia. (K.Donelaitis „Metai“) Bet jei kas vaikystėje rankos niekam neįpratins, tam galbūt ir vėliau gyvenime niekuomet neateis į galvą, kad žmogaus rankos yra geriausias, brangiausias darbo įrankis. Tad Neese jie pradėję mokyti vaikus amatų ir netrukus pamatę, kaip verta žmogų nuo mažens pratinti prie naudingo, gero darbo. Tada jie panorę, kad visi Švedijos vaikai galėtų panašiai ko pramokti. (S.Lagerliof „Stebuklingosios Nilso kelionės“)	

Modulio „Pasaulėvaizdžio kontrastai: šviečiamasis amžius, romantizmas ir realizmas“ skaitymo užrašai

<p>XVIII-XIX a. kultūros/ meno/ literatūros epochos - remdamiesi naujomis žiniomis, įvardykite jų meno ir literatūros skiriamąsias ypatybes</p>	<p>Skaitymo patirtis - įvardykite ir užrašykite savo nuomonę apie skaitytus negrožinės (dalykiniai straipsniai, žymių žmonių dienoraščiai, autobiografijos ar kt.) ir grožinės literatūros tekstus ir paaiškinkite, kokios kultūros/ literatūros istorijos, teorijos žinios ar grožinių tekstų meninė raiška, veikėjai, vaizdai ir prasmės Jus sudomino, kodėl.</p>	<p>Grožinės literatūros tekstų citatos ir komentarai: išrašykite Jus sudominusias citatas iš skaitytų kūrinių ir paaiškinkite, kas būdinga jų raiškai (forma, garsai, leksika, sintaksė, meninės priemonės, kompozicija), meniniams vaizdams (laikas, erdvė, veikėjai, siužetas, lyrinis „aš“, poetinis vyksmas) ir prasmėms (temos, problemos, pagrindinės mintys, potekstės...) Negrožinių tekstų (mokslo knygų, vadovėlio, spaudos straipsnių, žymių žmonių dienoraščių, autobiografijų ...) ištraukos ir komentarai: išrašykite Jus sudominusias citatas ir pakomentuokite jų prasmes – kodėl sudomino, kam pritariate, kam - ne, kodėl.</p>
<p>Šviečiamasis amžius</p>	<p>Dalykiniai tekstai..... D. Didro, Monteskjė, Voltero, Ž. Ž. Ruso, S. Daukanto tekstai (ištraukos iš straipsnių, studijų ar grožinės literatūros kūrinių) Grožinės literatūros tekstai (pvz., D. Defo „Robinzonas Kruzas“, H. Fyldingo „Pamestinuko Tomo Džonso istorija“, K. Donelaičio „Metai“, D.Poškos, S. Stanevičiaus, A. Strazdo eiliuoti kūriniai) </p>	

<p>Romantizmas</p>	<p>Dalykiniai tekstai..... </p> <p>V. Hugo. <i>Paryžiaus katedra</i></p> <p>A. Mickevičius (A. Mickiewicz). <i>Konradas Valenrodas</i> (pasirinktos ištraukos).</p> <p>A. Baranauskas. <i>Anykščių šilelis</i></p> <p>A. Baranauskas. <i>Dienoraštis</i></p> <p>Maironis. <i>Pavasario balsai</i></p>	
---------------------------	--	--

	<p>Kiti grožinēs literatūros tekstai (pvz., A. Strazdo, A.Vienažindžio, P.Vaičiācio ir kt. eilēs)</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>Realizmas</p>	<p>O. de Balzakas (H. de Balzac). <i>Eugenija Grande</i> arba kitas romanas.....</p> <p>.....</p> <p>Žemaitė. <i>Marti</i> (apsakymas)</p> <p>Žemaitė. <i>Autobiografija</i></p> <p>Kiti grožinēs literatūros tekstai. (pvz., Stendalio, Č.Dikenso, L.Tolstojaus, F. Dostojevskio, V.Kudirkos, J.Biliūno...)</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

Papildoma literatūra mokytojams

- Baranauskas A. Literatūra ir kalba. T. Kaunas: K.Požėlos spaustuvė, 1986.
- Bartašiūnienė N., Dumčiuvienė V. Kultūros epochų ir literatūros srovių lentelės. V.: Gimtasis žodis, 2002.
- Bartkus G., Gamziukaitė-Mažiulienė R., Kuosaitė-Jašinskienė E., Varnaitė I. Visuotinės literatūros istorija: XVII-XVIII a. Vilnius: Mokslas, 1992.
- XIX a. pasaulio realizmo literatūra /skaitiniai, A.Iešmantaitė/ Vilnius: Žaltvykslė, 2007.
- Genzelis B. Švietėjai ir jų idėjos Lietuvoje (XIX a.). Vilnius: Mintis, 1972.
- Horkheimer M. Apšvietos dialektika. Vilnius: Margi raštai, 2006.
- Im Hof U. Švietimo epochos Europa. Vilnius: Baltos lankos, 1996.
- Jasaitis J. Žemaitė.K.: Šviesa, 1983.
- Kad Tėvynė gyvuotų...: XVIII amžiaus antrosios pusės Lietuvos Didžiosios kunigaikštijos proginiai pamokslai./ K.Mačiulytė/ Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2005.
- Kanišauskaitė I. Žukas S. Švietimo epochos literatūra. Vilnius: Baltos lankos, 2001.
- Kanišauskaitė I. Romantizmo literatūra. Vilnius: Baltos lankos, 2001.
- Kubilius V. Romantizmo tradicija lietuvių literatūroje. Vilnius: Amžius, 1993.
- Legrand G. Romantizmo epochos menas: Vilnius: UAB „Gamta“, 2000.
- Lietuvių realizmo literatūra /skaitiniai, A.Iešmantaitė/ Vilnius: Žaltvykslė, 2006.
- Subačius P. Antanas Baranauskas: gyvenimo tekstas ir tekstų gyvenimai. Vilnius: Aidai, 2010.
- Maironis. Literatūra ir kalba. T. 21. V.: „Vilties“ sp., 1990.
- Maironis: XX a. baigiantis. Literatūra. T.36. V.: VU, 1998.
- Mikšytė R. Antanas Baranauskas. Vilnius: Vaga, 1993.
- Mikšytė R. Antanas Baranauskas. Kaunas: Šviesa, 1972.
- Morua A. Balzakas: Prometėjas arba Balzako gyvenimas. V.: Vyturys, 1988.
- Romantizmas Vakarų literatūroje. Vilnius: VU leidykla, 2001.
- Sauka D. Žemaitės stebuklas. V.: Vaga, 1986.
- Speičytė B. Poetinės kultūros formos. Vilnius: VU leidykla, 2004.
- Sprindis A. Žemaitė. V.: Vaga, 1986, 1988.
- Slavinskaitė I. Maironis: K.: Šviesa, 1987.
- Šaltenis R.Mūsų Baranauskas. Vilnius: Vyturys, 1985.
- Švietimo epochos literatūra Anglijoje /skaitiniai, A.Iešmantaitė/ Vilnius: Žaltvykslė, 2007.
- Švietimo epochos literatūra Vokietijoje /skaitiniai, A.Iešmantaitė/ Vilnius: Žaltvykslė, 2007.
- Umbrasas K. Žemaitė: biografija ir kūrybos ištakos. V.: Vaga, 1975.
- Vaičiulėnaitė-Kašelionienė N. Viktoro Hugo kelias į Lietuvą. V.: Vaga, 1990.

Vanagas V. Realizmas lietuvių literatūroje. V.: Vaga, 1978.
Vaitkūnas G. Švietimo epochos estetiškos kultūros metmenys. V.: Mintis, 1987.
Vaughan W. Romantizmas ir menas. Vilnius: R.Paknio leidykla, 2000.
Visuotinės literatūros istorija, XVII-XVIII a. V.: Mintis, 1992
Visuotinės literatūros istorija. V.: Alma littera, 1998.
Zaborskaitė V. Maironis. V.: Vaga, 1968, 1987.
Žėkaitė J. Žemaitės kūryba. V.: Vaga, 1991.
Žemaitė. Literatūra ir kalba. T 12. K.: K.Požėlos spaustuvė, 1972.
Žemaitė literatūros moksle ir kritikoje. V.: Vaga, 1985.

4.3.4.4. Galimos kultūrinės (literatūrinės) sąsajos (literatūros aktualizavimo pavyzdžiai)

Romantinis herojus naujausioje lietuvių poezijoje

Postmodernizmas – herojaus ir herojiškumo dekonstrukcija

Postmodernizmo terminas „žymi kultūros būseną po transformacijų, kurios ištiko mokslą, literatūrą ir meną po XIX amžiaus pabaigos“ (J. Loytard'as), „nepasitikėjimą metapasakojimais“ (arba „didžiaisiais“ pasakojimais: svarbiais kultūrai tekstais ir idėjomis, kurios yra pamatinės pasaulėžiūrai: istorinės knygos, religiniai tekstai, Biblija ir kai kurios politinės ideologijos).

Postmoderni literatūra atmeta referentinę iliuziją, literatūros formalų autonomiškumą ir grynumą, unikalų subjektą ir jo atstovaujamą arba siekiamą pažinti verčių hierarchiją. Postmoderni estetika siūlo referentinės iliuzijos ir kalbos žaismo, istorijos ir jos formos sutaikymą. Postmoderni literatūra formos ir turinio lygmenyje suabejoja vienovės, vienalytiškumo ir harmonijos sampratomis. Postmodernus pasakojimas – intertekstinis pasakojimas, pasireiškiantis kaip žanrų kryžminimas: poezija, autobiografija, esė, pjesė gali būti išverčiami į „aš“ pasakojimą. Formų, žanrų, kūrinų supynimas susijęs su dideliu teksto fragmentiškumu, fragmento poetika. Paryškintas intertekstualumas mezga dialogą tarp tekstų, skirtingų laikotarpių ir stilių kūrinų. Jis yra būdas iš naujo kritiškai peržiūrėti literatūros praeitį, o tai dažnai kuria parodijos efektą.

Postmodernus kūrinys (Umberto Eco ir kt.) lengvai peržengia žanrų ir epochų ribas, rimtumo, normatyvumo ribas. Jis dažnai yra parodijuojantis, ironiškas, žaidybiškas, abejojantis vienos ir galutinės tiesos reikalingumu. Postmodernus romanas atmeta visažinį pasakotoją ir dažnai pasakoja „aš“ vardu, bet tą „aš“ gali būti itin daug: tai pasakojančių balsų polifonija. Kūrinyje siekiama atsisakyti vieno požiūrio, vieno autoriteto, vienos pasakojimo kontrolės instancijos vyravimo ir apibrėžtos tiesos, bėgama nuo tikroviškumo iliuzijos. Postmodernus kūrinys remiasi realistine estetika siekdama ją parodijuoti ir paneigti. Kuriamas atstumas tarp skaitytojo ir teksto, siekiama, kad skaitytojas nuolat įtarinėtų tekstą, kuo mažiau tapatintųsi su personažu.

Abejojama modernybės pagrindais: autonomija, progresas, grynumas, visuotinumai, vienovė, racionalumas, - tai, kas reiškia uždaras, tikrovę centralizuojančias, apibendrinančias, hierarhizuojančias sistemas ir institucijas. Postmodernizmas visa tai siekia dekonstruoti: parodyti, kad tie principai, sistemos nėra nei visuotinės, nei fiksuotos, nei amžinos, kad jos yra ne natūralios, o kultūrinės, žmogaus sukurtos. Kaip kultūriniai produktai jos tėra kalboje, kuri pati yra žmogaus konstruktas. Postmodernizmui svarbu pasirinkimas, skirtybė, pluralumas. Jis atmeta racionalizmo dichotomijas: tvarka/chaosas, imanencija/transcendencija, realu/irrealu, homogeniška/heterogeniška, o taip pat atmeta tradicinę skirtį tarp meno, mokslo, minties, sferų, tarp

teorijos ir praktikos, tarp skritingų menų, aukšto ir žemo, meno ir realybės, meno ir gyvenimo. Tai negrynumo estetika, kuri nutrina ribas.

Postmodernizmas kildinamas iš suvokimo, kad baigėsi modernybė ir kad pagreitėjo technologijų vystymasis. Jis abejoja ne tik tuo, ką neigia, bet ir tuo, jis pats ką siūlo. Rytų Europoje (ir Lietuvoje) postmodernizmas, kaip pasaulio suvokimas, įsitvyrauja žlugus totalitarizmo sistemai, reiškiančiai vyraujančios ideologijos krachą. Jis, anot kultūrologų, čia įgauna itin agresyvias formas.

Iš esmės postmodernumas literatūroje suprantamas kaip vienos vertybių sistemos nebuvimas kūrinyje, ideologinis polilogas atsisakant pateikti atsakymus, aiškiau apibrėžti veikėjo ir kalbančiojo tapatybę, kaip literatūrinis žaidimas. Tai dažniausiai siejama su tokiais kūrinio poetikos aspektais kaip stilistinė eklektika, paryškintas literatūriškumas ir intertekstualumas (kitų kūrinių citatų, parafrazių, imitacijų koliažas), žaisminga ironija. Vis dėlto postmodernizmo sąvokos nepakanka visai šiuolaikinės lietuvių literatūros įvairovei apibūdinti. Joje tebeaktualūs ir tradiciniai literatūros aspektai: tarp jų ir romantinis herojus.

Modernizmo ir postmodernizmo skirtis

Romantizmas /Simbolizmas	Patafizika/Dadaizmas
Forma (jungianti, uždara)	Antiforma (skirianti, atvira)
Tikslas	Žaidimas
Planas	Atsitiktinumas
Hierarchija	Anarchija
Valdymas/ Logos	Išsekimas/ Tyla
Meno objektas/Užbaigtas darbas	Procesas/Performansas/Hepeningas
Distancija	Dalyvavimas
Kreacija/Totalizacija	Dekreacija/Dekonstrukcija
Sintezė	Antitezė
Buvimas	Nebuvimas
Koncentravimas	Išsklaidymas
Žanras/Riba	Tekstas/ Intertekstas
Semantika	Retorika
Paradigma	Sintagma
Hipotaksė	Parataksė
Metafora	Metonimija
Atranka	Kombinacija
Šaknis/Gelmė	Rizoma/Paviršius
Interpretacija/Skaitymas	Prieš interpretaciją/Klaidingas perskaitymas
Signifikatas	Signifikantas
<i>Lisible</i> (Įskaitomas)	<i>Scriptible</i> (Parašomas)
Naratyvas/ <i>Grande Histoire</i>	Antinaratyvas/ <i>Petite Histoire</i>
Valdantis kodas	Idiolektas
Simptomas	Troškimas
Tipas	Mutant
Lytiškas/Fališkas	Polimorfiškas/ Androginiškas

Paranoja
Kilmė/Priežastis
Dievas Tėvas
Metafizika
Determinuotumas
Transcendencija

Šizofrenija
Škirtingumas/Pėdsakas
Šventoji Dvasia
Ironija
Nedeterminuotumas
Imanencija

/Hassan I. *Apie postmodernizmo sampratą*, „Kultūros barai“, 1995, nr. 6/

Svarbiausios tendencijos šiuolaikinėje lietuvių literatūroje:

karnavališkumas,
kaimo-miesto priešpriešos nykimas, miestiškojo mentaliteto sustiprėjimas,
autobiografiškumas,
feministinės žiūros susiformavimas,
žanrų irimas, difuzija,
intertekstualumas, kultūros kodai,
kūniškumo prioritetas,
erdvės fenomeno kitimas, vieša/intymu distinkcijos išblukimas,
masinės kultūros invazija,
tapatybės labilumas,
desakralizacija.

Jūratė Sprindytė, *Prozos būsenos*, 2006/

Pridėkime dar vieną aktualią tendenciją literatūroje – deherojizacija, antiherojaus kūrimas, postmodernus romantinio herojaus dekonstravimas ir/arba tam tikrų jo bruožų rekonstravimas. Herojiškumas, romantinio herojaus atkūrimas dažnai yra masinės kultūros (ir literatūros) požymis: renkami savaitės, metų herojai ir pan.

Romantinio herojaus samprata

Romantizmas – XIX a. pradžioje Vakarų Europoje išplitusi meno kryptis (Rytų Europoje vėliau, labiau apie XIX a. vidurį ir antrą pusę). Ją formavo pasipriešinimas Švietimo epochos racionalumui (proto kultui), grįžimo prie gamtos (prie natūralumo ir paprastumo) ir jausmų idėjos, laisvės asmenybei ir tautoms teigimas, o taip pat kūrėjo laisvės (laisvės peržengti žanrų ribas) ir išskirtinių galių teigimas, jo iškėlimas virš kolektyvo, o ir įkvėpimo ir intuicijos kultas. Paslapties, fantazijos, sapno ir svajonės, o ir Rytų egzotikos paieškos turėjo daug tam įtakos. Lietuvoje

romantizmo atėjimas susijęs su tautos išsivadavimo pastangomis, ypatingo tautinio identiteto paieškomis, nacionalinės savimonės žadinimu.

Romantinis herojus – tai išskirtinių galių žmogus (kūrėjas, karžygys ir kt.). Tai maksimalistinių siekių, maištaujanti prieš visą pasaulį ir kolektyvą asmenybė, kuriai būdingi intensyvūs, dažnai neapibrėžti išgyvenimai, galingos aistros. Paprastai jis turi jausmą, kad gimė per vėlai, todėl jį supa konformistų ir materialistų visuomenė, pasaulis, visai nepanašus į tą jo svajonių pasaulį, į herojišką praeitį. Jam stinga žygdarbių, tikros veiklos, o tai kelia nuobodulį ir melancholiją. Tai jis bando įveikti keliaudamas ir svajodamas. Vis dėlto tai kenčiantis herojus, nes pasaulis, toks, koks yra, ir kasdienybė jo netenkina, neleidžia pasiekti idealo, absoliuto, kurio jis geidžia. Be to, laikas nuolatos sudaužo tai, ką jis norėtų laikyti amžinu. Jį drasko prieštaringi išgyvenimai, ir niekaip jam nesiseka pasiekti vienovės. Jį žeidžia tai, kad svajonė nuolatos prasilenkia su tikrove, bet tai jam netrukdo tikėti svajone.

Klasikinis romantinio herojaus raiškos pavyzdys lietuvių literatūroje:

Maironis

KO SIEKIU IR ALKSTU

Sapnų be kančios ir ramumo saldaus
Taip alksta pavargėliai žmonės,
O man tie šešėliai širdies neprigaus:
Aš noriu verpetų, karionės.

Tarp marių plačių kad užkaukia vilnis,
Plačiau man siūbuoja krūtinė;
Ir žiūri tolyn nusiblaivius akis,
Ir nori apimt begalinę!

Man meilės nereikia, kai siūlos pati;
Neapkenčiu jausmų silpnybės;
Vien žavi bekalbė širdis paslapti,
Kurios nepasieksi gilybės!..

Einu nesuprantamas vienas keliu
Be draugo, ir nieks nepalydi;
Nors verkia širdis, linksmai juoktis galiu,
Ir kūdikiai laimės pavydi.

Ko siekiu ir alkstu, vargiai bežinau!
Pasiiekti nepasiekiamą šalį?
Tik atilsio vieno kaip maro bijau,
Tik norai užmigti negali.

1895

Romantinio herojaus reabilitavimo/imitacijos pavyzdys šandieninėje mėgėjiškoje literatūroje:

banalus herojus ir romantinės klišės

Gyvenimas

Tu kaip vėjas vėl širdį atvėrei,
Išbučiavęs man skruostus rausvus,
Žaliam toly svajones sudėjai.
Išnyksti patylėjęs, ramus...

Aš norėjau paliesti tą viltį,
Kur neklausęs slepi manyje...
Juk vis tiek dar manęs neišgydei,
Mano baimės palikti tave...

Tik tave aš priglausčiau prie kūno,
Prie ištroškusios bėgti minties.
Kur esi, kai aš noriu artumo?
Kur esi, kai aš noriu mirties?

Kur esi, kai meldžiuosi ir laikiu –
Tavo vėjo, svajonių, vaistų.
Niekada aš tavęs nesuprasiu...
Aš tikiuosi, suprasį nors Tu...

/Saulius Rutkauskas „Tirpau“, Kaunas : Kopa, 2009/

Romantinis herojus vartotojiškoje kultūroje: komercinė reklama

Romantinis herojus politinėje reklamoje

Romantinio herojaus *nuvainikavimas*: poetas – beveik kaip ir visi mirtingieji (išskirtinis vienišius –
kūrybiškai interpretuotas romantizmo palikimas)

Skalbykla

Tiek šviesiaplaukių mergaičių
lankstančių apatinius drabužėlius
skalbimo mašinų gaudesys
neonas
TV žinios

Vogčiomis žiūriu į jas
atliekančias apeigas
pintinės pilnos apatinių
kvepiančių skalbimu
kvepiančių kūnu

Tokios rimtos
tokios gražios
ir užsimiršusios mergaitės
manęs nepažįstančios mergaitės
pasilenkusios ties kupinomis pintinėmis

Svetima kalba
svetimi kūnai
svetimas aš
paskubomis grūdantis
savo drapanas
į skalbyklės gerklę

Suspausta krūtine
Vienišas
visiškai nuogas
lietuvų poetas

/Marius Burokas, *Būsenos*, 2005.

Apie poetą – tiesiog sarkastiškai: antiherojus, be romantinės aureolės

Subjektyvios dainos

I. Menas nugali žmogų

kartokite paskui mane

[aš]

esu nekalbus todėl

dažnai nusišneku

[ek]

manęs beveik nebėr tai kas

liko suskaičiuokit pirštais

[oj]

kai man skilo žandikaulis

pamaniau kad esu ekstravertas

[ir]

jums po knyga parašiau

imkit ir spalvinkit

[už]

tai ir parašiau nyko sunyko

žmogus liko tik lyrinis subjektas

/Donatas Petrošius, Iš tvermės D., 2004/

Senatvės vėjas

naktį po lova

ieškojau

obuolio susapnuoto

/Aidas Marčėnas, Šokiai, 2008/

Rekomenduojama literatūra

1. Hassan I., Apie postmodernizmo sampratą, „Kultūros barai“, 1995, nr. 6, internetinė prieiga: <http://www.tekstai.lt/index.php/literatriniai-sjdiai/477-almanachas-miestelenai-2/2684-miestelenai-miestas-ir-postmodernioji-kultura-1995-ihab-hassan-link-postmodernizmo-savokos.html>
2. Kanišauskaitė I., *Romantizmo literatūra*, 2001.
3. Kubilius V., *Romantizmo tradicija lietuvių literatūroje*, 1993.
4. *Pokalbiai su Sigitu Parulskiu*, parengė L. Jonušys, Vilnius: Alma littera, 2009.
5. Satkauskytė D., *Postmodernizmas kaip konjunktūra*, „Metai“, 2008, nr. 2, p. 80-90, internetinė prieiga: <http://www.tekstai.lt/zurnalas-metai/3157-dalia-satkauskyte-postmodernizmas-kaip-konjunktura.html?catid=488%3A2008-nr-02-vasaris>
6. Sprindytė J. *Prozos būsenos*, Vilnius: LLTI leidykla, 2006.
7. Sventickas V. *Šitas Aidas, šitas Marčėnas*, Vilnius: LRS leidykla, 2008.
8. *Ūkas. Knygų balsai, aidai ir atgarsiai. Geriausios 2009 metų lietuviškos knygos*, sud. M. Vaicekaskas, Vilnius: Naujasis Židinyš-Aidai, 2010.
9. Vaitiekūnas D. *Naujausia lietuvių poezija: skaitymo kryptys*, Vilnius: VPU leidykla, 2009.
10. Žukas S., *Teksto gilumas*, Vilnius: Baltos lankos, 2010.

4.3.5. B 1 (10) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.3.5.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.3.5.2. Modulio detalaus plano projektas

Parengė Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos mokytoja Dana Streckienė ir projekto darbo grupė

B1. MODERNIOJO MENO IEŠKOJIMAI: simbolizmo, impresionizmo, ekspresionizmo, avangardizmo, neoromantizmo literatūra

Klasė 10

Trukmė – 21 val.

Numatyta visų lietuvių kalbos branduolio modulių seka: šio modulio vieta mokymo(si) proceso eigoje, atsižvelgiant į kontekstines sąsajas

A1. KALBOS GYVENIMAS: kalbų kilmė ir raida (22 val.)	B1. KULTŪROS IŠTAKOS: tautosaka, Antikos literatūra, Biblija, senovės Rytų poezija (27 val.)	A2. KALBOS LABIRINTAI: lietuvių kalbos sintaksė (22 val.)	B2. KULTŪROS RAIDA: viduramžiai, Renesansas, <i>barokas</i> , <i>klasicizmas</i> (25 val.)	A3. ŽODIS IR ŽENKLAS: aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas (22 val.)	B3. PASAULĖVAIZDŽIO KONTRASTAI: <i>šviečiamasis amžius</i> , romantizmas, realizmas (27 val.)
A1. ŽMOGUS IR KALBA: gimtoji kalba globalizacijos epochoje (22 val.)	B1. MODERNIOJO MENO IEŠKOJIMAI: simbolizmo, impresionizmo, ekspresionizmo, avangardizmo, neoromantizmo literatūra (21 val.)	A3. MARGAS TEKSTŲ PASAULIS: negrožinių tekstų suvokimas (22 val.)	B2. XX a. II pusės KULTŪROS (PA)LIKIMAS: pasaulio ir lietuvių literatūros sankirtos ir santakos (27 val.)	A2. ŽMOGUS IR ŽODIS: viešojo kalbėjimo pagrindai (22 val.)	B3. ŠIUOLAIKINĖS KULTŪROS PASAULYJE: aš, kalba, literatūra (21 val.)

I. Mokinių mokymo(si) patirtis: įgyti/ugdyti šios temos gebėjimai, žinios, supratimas (iš V-VI, VII-VIII kl. PUBP, IX-X kl. modulių programos projekto (2010))

- *Mokiniai skaito įvairių kultūrų ir laikotarpių kūrinius, mokosi išvelgti kūrinių kalbos ir vaizduojamojo pasaulio skirtumus (V-VI kl. BP).*
- *Mokosi skirti teksto tikslą, temą, problemą, pagrindinę mintį. Interpretuoti skaitomus tekstus: paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis, reiškiamus požūrius, grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas remiantis patirtimi, įvairių sričių žiniomis, teksto visuma (VII-VIII kl. BP).*
- *Nagrinėjant įvairių epochų literatūros kūrinius mokomasi išvelgti literatūros ir kitų menų ryšį, remiamasi kitų menų pavyzdžiais (IX kl. modulių programos projektas).*
- *Aptariami nagrinėjamo laikotarpio svarbiausių įvykių ir pasaulėvaizdžio ženklai meno (dailės, muzikos, architektūros) kūriniuose. Literatūra siejama su teatrinio meno elementais, pvz., kuriama (išivaizduojama) literatūros kūrinio inscenizacija arba ekranizacija. (IX kl. modulių programos projektas).*

- Nagrinėjamos *tekstų interpretacijos dailėje bei vėlesnių epochų literatūroje, teatre, kine*, ieškoma *sąsajų su šiuolaikiniu sociokultūriniu kontekstu, siekiant informuoti, sudominti, įtikinti adresatą* (IX kl. modulių programos projektas).

II. Numatomi pasiekimai / laukiami rezultatai (iš modulio programos projekto)

Mokiniai turėtų:

- vertinti *XX a. I pusės modernizmo kryptių literatūros* tekstų skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti savo tautos ir pasaulio *kultūros ištakas*;
- suprasti *XX a. I pusės modernizmo kryptių* tekstus, juos skaitydami ir aptardami žodžiu ir raštu;
- nurodyti esminius *literatūros kryptių – simbolizmo, neoromantizmo, impresionizmo, avangardizmo* – bruožus;
- sieti kūrinio vaizduojamą pasaulį, problematiką, vertybes su kūrinio kontekstu;
- suprasti, kad to paties teksto interpretacijos gali būti įvairios;
- paaiškinti įvairių literatūros kryptių kūrinų vaizduojamųjų pasaulių ypatumus;
- aptariant tekstus, tinkamai vartoti literatūros modulių programose įvardytas pagrindines teorines sąvokas.

III. Modulio detalusis planas (mokymo(si) proceso seka)

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai	Numatoma integruota kalbinė veikla (kalbėjimas ir klausymas, skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas, rašymas) ir mokymo(si) metodai	Vertinimas (kas ir kaip vertinama)	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas (2 val.)			
1-2. Modulio turinys ir uždaviniai. Modernizmo literatūros samprata. Uždaviniai <i>1. Aiškindamiesi moderniosios literatūros sampratą, mokiniai svarstys apie skaitymo reikšmę asmens kultūrinės savimonės formavimuisi (nuostatos).</i> <i>2. Planuos savo veiklą, taikys,</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Šiuo modulių planuojamų ugdyti mokinių gebėjimų, žinių, supratimo pradinių duomenų lygmens įvertinimas (metodai: pokalbis apie literatūrą, ŽNS). • Mokymosi turinio skelbimas ir mokymo(si) kryptių numatymas (metodai: mokytojo pranešimas ir tikslų hierarchija, kai mokiniai individualiai numato, kurie iš mokytojo įvardytų tikslų jiems yra svarbiausi, kurie mažiau svarbūs). 	Vertinimo formos: neformalus vertinimas. Vertinamas pradinis mokinių žinių lygis, gebėjimas reikšti savo nuomonę ir ją apginti diskutuojant, kalbos taisyklingumas,	Baltuonė A. ir kt. Literatūros vadovėlis 11 kl. II d. – V., 2004 http://lt.wikipedia.org/wiki/Modernizmas http://www.emokykla.lt/svetaines/mk/Modernizmas.html

<p><i>literatūros istorijos ir teorijos žinias, ruošdami pranešimą, rengdamiesi diskusijai apie modernumą (gebėjimai). 3. Gebės nurodyti esminius modernizmo bruožus, aptarti istorinę ir kultūrinę nagrinėjamo laikotarpio situaciją (žinios ir supratimas).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Supažindinimas su modulio vertinimo sistema. • Modernumo samprata. Diskusija „Ar modernumas – tai laikinumas?“ • Modernizmo literatūros pristatymas. Pasaulis ir Lietuva. Lietuvių literatūra po spaudos draudimo panaikinimo: vertybinio lūžio samprata (metodai: mokinių ar mokytojo??? pranešimas, minčių šuorai). 	<p>savarankiškas medžiagos atrinkimas, pranešimo pristatymas</p>	<p>http://lituanistui.dtiltas.lt/pateiktvs/MODERNIZMAS.ppt</p>
<p>II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (18 val.)</p>			
<p>1.Simbolizmas 1.1. Simboliai socialinėje aplinkoje ir literatūroje. Pagrindiniai uždaviniai</p> <p><i>1. Nagrinėdami simbolizmo literatūros tekstus, mokiniai sieks pažinti save kaip motyvuotus skaitytojus.</i> <i>2. Gebės paaiškinti dažniausiai literatūroje ir buityje pasitaikančių simbolių prasmę, savarankiškai susirasti mokymuisi reikalingą informaciją.</i> <i>3. Gebės nurodyti esminius simbolizmo bruožus, atpažinti kūrinyje ir socialinėje aplinkoje vartojamus simbolius, paaiškinti jų prasmę.</i></p> <p>1.2.Simbolizmo estetinės nuostatos V. Mykolaičio-Putino eilėraščiuose.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Simbolio sąvokos aiškinimasis, simbolis ir ženklas, simboliai mūsų kasdienėje aplinkoje (religiniai simboliai, kultūriniai simboliai, prekių ženklai, kelio ženklai – kaip jie atpažįstami?) ir literatūroje, pvz., Š. Bodlero eilėraščiuose (metodai: asociacijų raiška, kryptingas įsivaizdavimas, sustabdytos akimirkos, mąstymo pratybos). • Simbolizmo krypties pristatymas (metodas – įtraukiančios paskaitos fragmentas). 	<p>Vertinimo formos: neformalus vertinimas. Vertinamas gebėjimas savarankiškai susirasti informaciją, atpažinti ir paaiškinti simbolius, bendra kultūrinė patirtis.</p> <p>Vertinimo formos: formalus vertinimas (kaupiamasis).</p>	<p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999. http://lt.wikipedia.org/wiki/Simbolis http://lietuviukalbairliteratura.lt/simbolis/ http://www.google.lt/images?hl=lt&q=kelio+zenklai&um=1&ie=UTF-8&source=univ&ei=wsFzTP7vMI_HswaWqISeCQ&sa=X&oi=image_resuIt_group&ct=title&resnum=4&ved=0CDYQsAQwAw http://www.google.lt/images?um=1&hl=lt&tbs=is</p>

<p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. Mokiniai suvoks skaitomus V. Mykolaičio-Putino eilėraščius kaip lietuvių kultūros dalį, išsakys savo nuomonę apie praeities kartų patirtį, vertybes.</p> <p>2. Remdamiesi turimomis žiniomis apie teksto interpretaciją ir simbolizmą, gebės, analizuodami vaizdų ir kalbinės raiškos elementus, paaiškinti eilėraščio prasmę.</p> <p>3. Atras ir supras, kad gali būti kelios to paties teksto interpretacijos, kad jas lemia skaitytojo turima patirtis ir socialinis kultūrinis kontekstas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas yra teksto interpretacija? Teorijos kartojimas (metodai: klausimai-atsakymai, aiškinimas). • Simboliai V. Mykolaičio-Putino eilėraštyje „Margi sakalai“ – interpretavimas žodžiu (metodai: pokalbis, literatūriniai aspektiniai tyrimai). • Eilėraščio „Margi sakalai“ sąsaja su V. Kernagio muzikine interpretacija – ezopinės kalbos reikšmė sovietmečiu (metodai: įtraukiančios paskaitos fragmentas, lyginimas). 	<p>Vertinamas gebėjimas interpretuoti eilėraščių, paaiškinti simbolių prasmę, palyginti eilėraščių su muzikiniu kūriniumi pagal nurodytus arba mokinių savarankiškai pasirinktus aspektus.</p>	<p>ch%3A1&sa=1&q=prekiu+logotipai&btnG=Ie%5%A1koti&aq=f&aqi=&aql=&oq=&gs_rfai=</p> <p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p> <p>http://www.mediafire.com/?dmmijkej2ed</p>
<p>2-3. Impresionizmas. I. Šeinius „Kuprelis“ – pirmas modernus romanas lietuvių literatūroje.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. Diskutuodami apie impresionistinį meną (idėjas, vertybes, estetiką) ugdytis poreikį sąmoningai skaityti.</p> <p>2. Atpažins ir paaiškins impresionizmo krypties požymius lietuvių ir užsienio kūrėjų įvairių meno sričių darbuose.</p> <p>3. Gebės, tinkamai vartodami teorijos sąvokas, aptarti kūrinį vaizduojamą pasaulį, vertybes, remdamiesi kontekstu, daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Impresionizmo krypties pristatymas: impresionizmas dailėje, muzikoje, literatūroje. (metodas – įtraukianti paskaita audiovizualinėje auditorijoje, panaudojant vaizdinę ir garsinę medžiagą). • I. Šeinius biografija. I. Šeinius romano „Kuprelis“ siužetas, problematika, idėjos, vertybės, veikėjų paveikslai, malūno ir veikėjo ryšys, stilius – kuo jie modernūs (metodai: nuomonių sūpynės, klausimai-atsakymai, literatūriniai aspektiniai tyrimai). • Scenarijaus rašymas pagal romano ištrauką. 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Vertinama kaupiamaisiais pažymiais už Šeinius romano analizavimą, praktinį darbą pamokoje. Pažymiu vertinama namuose sukurta ekranizacija arba inscenizacija.</p>	<p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p> <p>http://lt.wikipedia.org/wiki/Impresionizmas</p> <p>http://www.emokykla.lt/svetaines/daile/10/impresion/impresion.htm</p> <p>http://www.emokykla.lt/svetaines/daile/10/impresion/index.htm</p>

<p>4. <i>Gebės kūrybiškai interpretuoti tekstą, kurdami ekranizaciją arba inscenizaciją.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ištraukos inscenizavimas arba ekranizavimas pagal parašytus scenarijus. • Geriausios ekranizacijos ir inscenizacijos rinkimas (metodas – vaizdų komentarai). 		<p>http://lituanistui.dtiltas.lt/pateiktys/Impresionizmas.ppt</p> <p>http://projekta-muzika.lmta.lt/media/vadoveliai/Vadovelis_7/2.Impresionizmas/index2.htm</p>
<p>4-5. Literatūrinio tipo rašinio, remiantis I. Šeiniaus romano idėjomis, rašymas (pvz., meilės tema).</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. <i>Ugdysis kultūrinę ir asmeninę tapatybę, kūrybiškumą, nagrinėdami meilės temą lietuvių literatūroje (būtina remtis I. Šeiniaus romanu).</i></p> <p>2. <i>Gebės paaiškinti grožiniame tekste (I. Šeiniaus romane ir kt. savarankiškai pasirinktame kūrinyje) vaizduojamas situacijas, keliamas idėjas, kurios susijusios su meilės tema.</i></p> <p>3. <i>Gebės rašyti taisyklinga ir stilinga kalba.</i></p> <p>6. Rašinių aptarimas, klaidų taisymas.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. <i>Ugdysis kritinį vertinimą, aptardami savo ir bendraklasių darbų ištraukas.</i></p> <p>2. <i>Lavinsis pastabumą, gilins rašybos,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokymasis formuluoti rašinio temą (metodai: savarankiškas mokinių darbas, grupinis darbas – temų analizė ir tinkamų temų atranka pagal mokytojo pateiktus/mokinių susiformuotus kriterijus). • Rašinio temų skelbimas (mokytojo pasiūla). • Rašinio tikslų formulavimas, vertinimo aspektų priminimas ir aptarimas su mokiniais (metodas – pokalbis). • Pasiruošimas literatūriniam rašiniui: temos pasirinkimas, pasirenkamų nagrinėti kūrinių sąrašo sudarymas, plano rašymas (metodai: literatūriniai aspektiniai tyrimai, klausimai-atsakymai, planavimas). • Rašinio rašymas. <ul style="list-style-type: none"> • Rašinių aptarimas (metodas – mokytojo 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas. Rašinys vertinamas pažymiu.</p> <p>Vertinimo formos: neformalus vertinimas. Vertinama (mokytojo komentarai) už paties mokinio rašinio klaidų taisymą, bendraklasio darbo</p>	<p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p>

<p><i>skyrybos, kalbos kultūros žinias, tobulins rašinio rašymo įgūdžius.</i></p> <p>3. <i>Analizuos savo darbo trūkumus ir privalumus, numatys veiklą, kuri padėtų siekti geresnių rezultatų.</i></p>	<p>komentarai).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rašinių taisymas ir klaidų analizė, darbų pristatymas (metodai: IIPS, komentavimas, lentelės pildymas). • Individualios strategijos, kaip užpildyti žinių spragas, pristatymas (metodas – pokalbis). 	<p>ištraukos komentavimą.</p>	
<p>7-8. Ekspresionizmas. J. Savickio novelės „Kova“ analizavimas.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai.</p> <p>1. <i>Dalyvaudami diskusijoje apie J. Savickio novelę, išsakys savo nuomonę apie literatūros klasikos aktualumą šiandien, kūrinio etinę ir estetinę vertę šiuolaikiniam skaitytojui.</i></p> <p>2. <i>Gebės analizuoti, interpretuoti, daryti J. Savickio novelės „Kova“ visumą apibendrinančias išvadas, tinkamai vartodami reikalingas literatūros teorijos sąvokas.</i></p> <p>3. <i>Rengdamiesi pranešimui ir diskusijai, gebės savarankiškai susirasti įvairaus pobūdžio šaltinius, atrinkti, sisteminti, vertinti ir pristatyti informaciją.</i></p> <p>4. <i>Žinos esmines ekspresionizmo literatūros ypatybes ir svarbiausius kūrėjus.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ekspresionizmo apraiškos įvairiose meno kryptyse (metodai: minčių šuorai, pranešimas). • J. Savickio biografija. Novelės „Kova“ analizavimas (metodai: pokalbis, teksto gidas, išankstiniai įspūdžiai, literatūriniai aspektiniai tyrimai). • Diskusija, remiantis novelės idėjomis ir šių laikų socialine aplinka (pvz., apie smurtą prieš vaikus arba tėvų ir vaikų santykių problemas). 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Vertinama kaupiamaisiais pažymiais už pranešimo pristatymą, novelės analizavimą, aktyvų dalyvavimą bei gebėjimą pagrįsti savo nuomonę diskusijoje.</p>	<p>http://lituanistika.emokykla.lt/doc/Ekspresionizmas_Jurgis_Savickis.ppt</p> <p>http://www.daukantas.lt/edu/daile/ars/ars2/9h_xx1/ekspresionizmas.htm</p> <p>Baltuonė A. ir kt. Literatūros vadovėlis 11 kl. II d. – V., 2004</p> <p>http://www.straipsniai.lt/Noveles/puslapis/3317</p> <p>http://lituanistui.dtiltas.lt/Konspektai/Avangardizmas_Jurgis_Savickis.doc</p>
<p>9. Avangardizmas. Keturvėjininkai.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pranešimas apie avangardizmą (metodai: vaizdinės medžiagos demonstravimas, sustabdytos akimirkos, konspektavimas). 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Vertinama 1 pažymiu</p>	<p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p>

<p>1. Diskutuodami apie avangardizmą Lietuvos ir Europos mene, vertindami avangardinius jaunimo judėjimus, ugdysis kultūrinę savimone, kritinį mąstymą.</p> <p>2. Mokės parengti pranešimą apie avangardizmą (rasti, atrinkti, sisteminti ir pristatyti reikalingą informaciją).</p> <p>3. Klausydami draugų pranešimų, gebės atrinkti esminę informaciją, ją performuoti į konspektus.</p> <p>4. Gebės tinkamai vartoti literatūros teorijos sąvokas, dalyvaudami pokalbyje apie avangardizmo sąsajas su šių laikų jaunimo judėjimais, kuriuos būtų galima pavadinti avangardiniais.</p> <p>5. Gebės aptarti keturvėjininkų kūrybos ypatumus ir, remdamiesi turimomis žiniomis, sukurti avangardistinį eilėraštį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Keturvėjininkų manifestas, stilistinės kalbos ypatybės (metodai: asociacijų raiška, literatūriniai aspektiniai tyrimai). • Avangardizmo sąsajos su šių laikų jaunimo judėjimais, kuriuos būtų galima pavadinti avangardiniais. Pagal ką juos galima sieti – pažiūras, išvaizdą, elgesį? (metodai: pokalbis minčių šuorai). • Avangardistinio eilėraščio kūrimas (gali būti namų darbų užduotis). 	<p>už kelis darbus: pranešimo pristatymą, keturvėjininkų manifesto analizavimą ir avangardistinį eilėraštį.</p>	<p>http://lituanistui.dtiltas.lt/Konspektai/Avangardizmas Jurgis Savickis.doc</p> <p>http://www.straipsniai.lt/subkulturos/puslapis/11369</p>
<p>10. K. Binkio kūrybos santykis su tradicine lietuvių literatūra. „100 pavasarių“.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. Žinos svarbiausius rašytojo K. Binkio biografijos faktus ir kūrybos ypatumus, kurie svarbūs analizuojant poeto eilėraščius.</p> <p>2. Gebės aptarti, kuo modernus (netradiciškas) analizuojamas K.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • K. Binkio biografija, kūrybos ypatumai (metodai: įtraukiančios paskaitos fragmentas, konspektavimas). • Eilėraščių analizavimas (metodai: literatūriniai aspektiniai tyrimai, komentuojamasis skaitymas). • Rašytojo asmenybės bruožai eilėraščiuose (metodai: įsivaizduojamas interviu su K. Binkiu). 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas. Vertinama kaupiamaisiais pažymiais už eilėraščių analizavimą.</p> <p>Neformalus vertinimas mokytojas komentuoja interviu originalumą, padarytas išvadas/ mokiniai pagal</p>	<p>http://www.tekstai.lt/tekstai/155-binkis-kazys/860-kazys-binkis-100-pavasariu.html</p> <p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p>

<p><i>Binkio eilėraštis (eil. iš „Penkių pavasarių“).</i></p> <p>3. Palyginti eilėraštį „Agitacinio pobūdžio eilėraštis su priemaiša piršlybų“ ir kt. pasirinktus eil. iš rinkinio „100 pavasarių“ su tradicine lietuvių literatūra, paaiškinti, kodėl jie yra avangardistiniai.</p> <p>4. Gebėti aptarti minėtų eilėraščių kalbinę raišką bei idėjinį turinį, rasti sąsajų su rašytojo asmenybe.</p>		<p>pateiktus arba savarankiškai susiformuluotus kriterijus aptaria draugų parengtus interviu</p>	
<p>11. Teksto suvokimo testas pagal avangardistinį arba ekspresionistinį tekstą.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. Ugdysis poreikį sąmoningai skaityti grožinės literatūros tekstus.</p> <p>2. Įvertins savo gebėjimus suvokti modernaus teksto prasmę, aptardami jo turinį ir kalbinę raišką.</p> <p>3. Aiškinsis, kokius teksto elementus sunkiai sekasi analizuoti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teksto suvokimo testo tikslų formulavimas, vertinimo aspektų priminimas (metodas – pokalbis.) • Teksto suvokimo testų rašymas. <p>Puiku, kad uždaviniuose numatyta galimybė įsivertinti ir analizuoti savo spragas, tačiau iš mokymo(si) proceso aprašymo sunku suprasti, kaip to bus siekiama. Gal reikėtų numatyti ir įsivertinimo bei refleksijos metodus, kaip mokiniai galės įsivertinti savo mokėjimo lygį (gal mokytojas pateiks vertinimo instrukciją?), koku būdu jie išsiaiškins, kas sunkiai sekasi? Nelabai aišku, kada mokytojas rašo pažymį: kai įsivertina patys mokiniai ar įvertina, bet nesako vertinimo, o leidžia mokiniams įsivertinti ir tik tada pasako savo vertinimą? Koks tuomet bus galutinis vertinimas? Ar mokiniai turės galimybę ištaisyti savo klaidas ir gauti geresnį vertinimą? (12 punktas)</p>	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Teksto suvokimo užduotis vertinama pažymiu.</p> <p>Gal tikslingiau būtų pirma taikyti neformalų vertinimą ir tik po to, kai mokinys patobulins savo darbą, vertinti pažymiu?</p>	
<p>12. Teksto suvokimo testo aptarimas. Neoromantizmo literatūra.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teksto suvokimo testo aptarimas ir klaidų taisymas (metodai: klausimai-atsakymai, ŽNS, testų taisymas). 	<p>Vertinimo formos: neformalus vertinimas.</p> <p>Mokytojas komentuoja</p>	<p>http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2009-02-18-povilas-girdenis-bardai-</p>

<p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. Išsiaiškinti teksto suvokimo testuose padarytas klaidas, gebės jas ištaisyti.</p> <p>2. Žinos pagrindinius neoromantizmo krypties ypatumus.</p> <p>3. Gebės rasti XX a. I pusės neoromantizmo požymių XXI a. Lietuvos kultūroje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Neoromantizmo literatūros bruožai (metodai: asociacijų raiška, sustabdytos akimirkos, konspektavimas). • Neoromantizmo atspindžiai XXI a. Lietuvos kultūroje: muzikoje, teatre, literatūroje, dailėje, kine (metodai: pokalbis, asociacijų raiška). 	<p>teksto suvokimo užduočių taisydamą.</p> <p>Formalus vertinimas: kaupiamaisiais pažymiais vertinama, kaip mokinys sugeba suvokti neoromantizmo krypties ypatumus, ieškodamas jų XXI a. Lietuvos kultūroje.</p>	<p>xxi-amziaus-romantikai/11294</p> <p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p> <p>http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-07-07-svyturio-menu-doke-miestietiska-romantika-is-berlyno-su-ljiljana-petkovic-orchestra/47183</p> <p>http://www.kalbam.lt/lietuviu/wp-content/uploads/2010/03/Modernizmas_Neoromantizmas_Satrijos_Ragana.doc</p> <p>http://www.lle.lt/FMPro?-db=lle2004.fp5&-format=detail.htm&-lay=straipsnis&-op=eq&Antraste=Neoromantizmas&-find=</p>
<p>13. Salomėjos Nėries biografija ir kūrybos bruožai. Eilėraščių raiškis skaitymas ir analizavimas.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. Žinos svarbiausius Salomėjos Nėries gyvenimo faktus ir kūrybos bruožus, kurie svarbūs analizuojant poetės eilėraščius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Salomėjos Nėries eilėraščių raiškis skaitymas. (Metodai: raiškiojo skaitymo konkursas, komplimentai draugams.) • Salomėjos Nėries biografija ir kūrybos bruožai (metodai: išankstiniai išpūdžiai apie rašytoją ir jos kūrybos ypatumus, remiantis skaitytais eilėraščiais, sustabdytos akimirkos, konspektavimas). 	<p>Vertinimo formos: neformalus vertinimas. Mokytojas ir bendraklasiai komentuoja gebėjimą raiškiai skaityti eilėraščių.</p>	<p>http://litanistui.dtiltas.lt/pateiktys/Salomeja_Neris.ppt#256,2,Salomėja_Nėris</p> <p>http://www.emokykla.lt/</p>

<p>2. <i>Tobulins sakytinės ir rašytinės kalbos gebėjimus, mokydamiesi raiškiai skaityti ir analizuoti S. Nėries eilėraščius žodžiu ir raštu.</i></p> <p>3. <i>Gebės skirti tekstų socialinį, istorinį, kultūrinį kontekstus, nurodyti esminius neoromantizmo bruožus Salomėjos Nėries eilėraščiuose (ankstyvosios ir vėlyvosios lyrikos).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eilėraščių iš skirtingų rinkinių analizavimas (po 1 eil. iš rinkinių „Pėdos smėly“, „Diemedžiu žydėsiu“, „Prie didelio kelio“) (metodai: literatūriniai aspektiniai tyrimai – dirbama grupėse). 	<p>Mokiniai įsivertina pagal mokytojo pateiktus/savarankiškai pasirengtus kriterijus, kaip sugebėjo grupėje išanalizuoti pateiktą eil. pagal nurodytus aspektus, kieno įnašas buvo didžiausias ir kodėl.</p>	<p>MO/Lietuviu/446.lakstin gala.ppt#269,13,Slide 13</p> <p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p>
<p>14. Salomėjos Nėries eilėraščių ir dienoraščio panašumai. Skaitytojo dienoraščio rašymas.</p> <p>1. <i>Išsakys savo nuomonę apie estetinę Salomėjos Nėries eilėraščių ir dienoraščio fragmentų bei kitų per šio modulio pamokas skaitytų kūrinių vertę, patiriamą estetinį jų poveikį.</i></p> <p>2. <i>Taikys literatūros teorijos žinias apie neoromantizmą ir Salomėjos Nėries kūrybą, rašydami skaitytojo dienoraštį.</i></p> <p>3. <i>Ugdysis kūrybingumą ir tobulins raštingumo įgūdžius, rašydami skaitytojo dienoraštį.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Salomėjos Nėries dienoraščio fragmentų skaitymas ir lyginimas su anksčiau skaitytais jos eilėraščiais (metodai: lyginimas pagal pasirinktus aspektus, nuomonių sąpynės). • Skaitytojo dienoraščio rašymas, kuriame išryškėtų požiūris į literatūrą ir nuomonė, įspūdžiai apie anksčiau per modulio pamokas skaitytus kūrinius ar kūrinių. 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Kaupiamaisiais pažymiais vertinamas dienoraščio ir eilėraščių lyginimo pagrindumas bei skaitytojo dienoraštyje atsiskleidęs kūrybingumas, originalumas, raštingumo įgūdžiai ir stilius.</p>	<p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p>
<p>15. J. Aisčio biografija, neoromantiniai eilėraščiai.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. <i>Gebės originaliai pristatyti J. Aisčio biografiją, remdamasis savarankiškai atrinkta, susisteminta informacija. pristatyti.</i></p> <p>2. <i>Gebės aptarti, kuo</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • J. Aisčio biografija ir kūrybos kelias (metodai: kūrybinės laboratorijos, klausimai-atsakymai). • J. Aisčio eilėraščių komentuojamasis skaitymas ir analizavimas pagal nurodytus arba mokinių savarankiškai pasirinktus aspektus (mokinių individualiai pasirinkti J. Aisčio eil. iš literatūros vadovėlio). 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Kaupiamaisiais pažymiais vertinamas kūrybiškas J. Aisčio biografijos pristatymas, bet atkreipiamas dėmesys ir į kalbos taisyklingumą bei</p>	<p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p> <p>http://mokykla.ku.lt/versme/poetai/aistis.htm</p>

<p><i>svarbus/nesvarbus buvo J. Aisčio neoromantinės kūrybos nagrinėjimas.</i></p> <p>3. <i>Gebės savarankiškai analizuoti pasirinktą J. Aisčio eilėraščių ir įvertinti jo meniškumą, tinkamai vartodami reikalingas literatūros teorijos sąvokas.</i></p>		<p>kalbėjimo stilių. Taip pat kaupiamaisiais pažymiais vertinamas ir eilėraščių komentavimas, analizavimas.</p>	
<p>16. A. Miškinio ir B. Brazdžionio biografijos, eilėraščių analizavimas bei recenzavimas.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. <i>Pristatydami rašytojų biografijas ir analizuodami jų tekstus, gebės paaiškinti, kaip istorinė situacija lėmė jų kūrybos tematiką ir raišką.</i></p> <p>2. <i>Ugdysis sąmoningo skaitymo gebėjimus, savarankiškai pasirinkdami A. Miškinio ir B. Brazdžionio eilėraščius, argumentuodami savo pasirinkimą.</i></p> <p>3. <i>Vertins skaitomų tekstų turinį ir raišką savarankiškai pasirenkant kriterijus, pagrįs vertinimus kūrinio medžiaga.</i></p> <p>4. <i>Gebės nurodyti, kokie esminiai neoromantizmo bruožai būdingi abiejų rašytojų eilėraščiams.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • A. Miškinio ir B. Brazdžionio biografijos (metodai: išankstiniai įspūdžiai, pranešimai). • Pasirinktų A. Miškinio ir B. Brazdžionio eilėraščių analizavimas bei recenzavimas (mokiniam pateikiamos individualios užduotys, atsižvelgiant į jų pasirinktus eilėraščius) (metodai: literatūriniai aspektiniai tyrimai). • Recenzijų bei analizų pristatymas ir aptarimas (kelios pristatomos žodžiu klasėje, kitas mokytojas surenka ir pakomentuoja kt. pamoką) (metodai: atliktų darbų skaitymas klasei, klausimai autoriui). 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Kaupiamaisiais pažymiais vertinamas pranešimo pristatymas bei individualios užduotys (analizavimas pagal pateiktus aspektus, recenzavimas pagal pasirinktus vertinimo kriterijus).</p>	<p>Šervenikaitė N. Literatūra 10 kl. I d. – V., 1999.</p> <p>http://www.mokslai.lt/referatai/referatas/9620.html</p> <p>http://www.straipsniai.lt/Bernardas_Brazdzionis/puslapis/6339</p> <p>http://mokykla.ku.lt/versme/poetai/miskinis.htm</p> <p>Rimavičiūtė R. Literatūra X kl. II d. – V., 2000</p>
<p>17-18. Savita H. Radausko kūryba – tarsi poetinė miniatiūra.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p>1. <i>Žinos pagrindinius miniatiūros žanro ypatumus.</i></p> <p>2. <i>Analizuodami H. Radausko</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miniatiūros žanro ypatumai (metodas – klausimai-atsakymai). • H. Radausko asmenybė, kūrybos ypatumai, atsiskleidžiantys eilėraščiuose „Rytas geležinkelio stoty“, „Žiemos pasaka“ ir kt.. Kodėl H. Radausko eilėraščius galima pavadinti poetine miniatiūra? (kūrybinės 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Mokinsys vertinamas vienu pažymiu už darbą „kūrybinėje laboratorijoje“ ir miniatiūrą (ar ji atitinka</p>	<p>http://www.ipc.lt/liet/old/old/konf_medz/gustainie_ne.doc</p> <p>http://www.straipsniai.lt/Miniatiuros</p>

<p><i>eilėraščius („Rytas geležinkelio stoty“, „Žiemos pasaka“ ir kt.), gebės paaiškinti, kuo jie saviti, kodėl juos galima pavadinti poetine miniatiūra.</i></p> <p><i>3. Sukurs miniatiūrą, remdamiesi patirtais įspūdžiais (perskaite keletą H. Radausko eilėraščių).</i></p>	<p>laboratorijos metodas).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miniatiūros kūrimas, skaitymas ir komentavimas (metodai: individualus kūrybinis darbas, nuomonių sąpynės). 	<p>žanro reikalavimus, ar taisyklinga kalba, ar tinkamas stilius).</p>	<p>http://m.mokslai.lt/referatai/referatas/heniko-radausko-poezija-puslapis4.html</p> <p>http://www.kalbam.lt/lietuviu/wp-content/uploads/2010/03/Radauskas_Henrikas.ppt#256,1,Slide 1</p> <p>Rimavičiūtė R. Literatūra X kl. II d. – V., 2000</p>
<p>III etapas. Modulo apibendrinimas (1 val.)</p>			
<p>1.Moderniojo meno ieškojimų apibendrinimas. Literatūros teorijos testas ir diskusija.</p> <p>Pagrindiniai uždaviniai</p> <p><i>1. Gebės įsivertinti savo žinias apie moderniojo meno kryptis.</i></p> <p><i>2. Diskusijoje apie tai, kuo modulio pamokos buvo naudingos bendram kultūriniam išprusimui, gebės argumentuoti savo nuomonę, remdamiesi įgyta patirtimi, kaip šis menas susijęs su šių dienų realijomis, ir išsiugdytom nuostatom apie modernųjį meną ir jo poveikį žmogui.</i></p> <p><i>3. Gebės aptarti šio modulio galimus kontekstinius ryšius su kitais kalbos ir literatūros moduliais.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Literatūros teorijos testas. • Diskusija apie tai, kuo modulio pamokos buvo naudingos ar nenaudingos bendram kultūriniam išprusimui (metodai: jėgos laukas, nuomonių sąpynės). • Galimi modulio kontekstiniai ryšiai su kitais kalbos ir literatūros moduliais (metodai: pokalbis, minčių šuorai). 	<p>Vertinimo formos: formalus vertinimas.</p> <p>Mokiniai vertinami vienu pažymiu už testą ir dalyvavimą diskusijoje.</p>	

IV. Mokinų darbai, iš kurių rezultatų galėtų rasti baigiamasis modulio vertinimas

1. Literatūrinis rašinys 20%
2. Pristatymai/pranešimai/dalyvavimas diskusijose 20%
3. Teksto analizės ir interpretacijos, recenzavimo užduotys žodžiu ir raštu 20%
4. Literatūros teorijos testas 10%
5. Teksto suvokimo testas 10%
6. Kūrybiniai darbai (eilėraščių kūrimas, miniatiūra, inscenizacija, ekranizacija) 20%

V. Modulio turinio gilinimo-plėtros idėjos-gairės kitiems literatūros ir kalbos moduliams

Modulio turinys bus plėtojamas visose likusių 4 modulių pamokose. Nagrinėdami grožinius tekstus ir pagal juos atlikdami teksto suvokimo užduotis mokiniai mokėsi tinkamai formuluoti temas, problemas, pagrindines mintis, ieškojo meninės raiškos priemonių, aptarinėjo stilių – mokydamiesi negrožinių tekstų suvokimo šiuos gebėjimus jie, be abejo, pagilins. Viešojo kalbėjimo modulio pamokose bus prisiminti diskusijose įgyti samprotavimo, argumentavimo įgūdžiai. Literatūros moduliuose bus turtinamas literatūros teorijos žodynas, ieškoma modernizmo krypčių ypatumų kito laikotarpio kūrinuose ir pan.

4.3.6. B 2 (10) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.3.6.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.3.6.2. Modulio detalaus plano projektas (bus parengtas)

4.3.7. B 3 (10) modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.3.7.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.3.7.2. Modulio detalaus plano projektas (bus parengtas)

4.4. Privalomai pasirenkamieji moduliai

4. 4.1. Taikomojo modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.4.1.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.4.1.2. Taikomojo modulio detalaus plano projektas

C1. BENDRAVIMAS RAŠYTINE KALBA: skaitymo ir rašymo gebėjimų tobulinimas

*Parengė Irma Telšinskaitė, Kauno Juozo Urbšio katalikiškos vidurinės mokyklos lietuvių kalbos
vyresnioji mokytoja,
ir projekto darbo grupė*

9 klasė

Trukmė – 35 val.

Tikslas. Moduliui siekiama sudaryti sąlygas praktinių polinkių mokiniams aktyviau ir kūrybiškiau dalyvauti ugdymo(si) procese; padėti mokiniams atskleisti savo gabumus, įgyti pasitikėjimo savo žiniomis ir gebėjimais bei juos tobulinti; suvokti praktinę mokymosi naudą, mokymosi malonumą; sudaryti prielaidas išmokti suprasti kasdieniam gyvenimui reikalingus rašytinius tekstus ir juos kurti, taip pat siekiama pagerinti mokinių elementaraus raštingumo gebėjimus.

Uždaviniai. Moduliui siekiama, kad mokinys:

- pažintų save kaip besimokantįjį;
- pažintų savo socialinę kultūrinę aplinką;
- ugdytųsi sėkmingam lietuvių kalbos mokymuisi ir profesinei veiklai būtinas nuostatas;
- ugdytųsi praktinei ir tiriamajai veiklai būtinus rašytinio teksto supratimo ir kūrimo gebėjimus;
- gerintų savo raštingumo gebėjimus.

Mokinių pasiekimai

Nuostatos. Mokiniai turėtų išsiugdyti **šias nuostatas:**

- vertinti skaitymą ir rašymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį,
- suvokti raštingumo svarbą bendraujant raštu;
- suvokti, kad įgytos žinios ir gebėjimai svarbūs ir reikalingi įvairiose gyvenimo situacijose.

Mokiniai turėtų gebėti:

- suprasti įvairių stilių ir žanrų tekstus, išsakyti nuomonę apie jų paskirtį, informatyvumą, daromą poveikį skaitytojui;
- susirasti reikiamą informaciją nurodytuose šaltiniuose, ją apdoroti, interpretuoti, kritiškai

vertinti, formuluoti hipotezes ir alternatyvas;

- rašyti įvairių stilių ir žanrų tekstus atsižvelgdami į tikslą, situaciją, adresatą;
- laikytis kalbinio elgesio normų, padedančių puoselėti gimtąją kalbą ir kultūrą;
- paisyti kalbos normų (žodyno, gramatikos, rašybos, skyrybos), reikšti mintis raštu tiksliai, aiškiai, glaustai, siekti įtaigumo;
- apmąstyti savo veiklą: remiantis savo skaitymo ir rašymo veiklos stebėjimu ir kitų suteikta grįžtama informacija išsikelti teksto suvokimo ir kūrimo gebėjimų tobulinimo tikslus ir numatyti, kaip jų siekti.
- taikyti įvairias problemų sprendimo strategijas.

Pamokos eilės numeris, tema, (problema), uždaviniai	Numatoma kalbinė veikla ir mokymo(si) bei (įsi)vertinimo metodai	Mokomoji medžiaga, šaltiniai
I etapas. Modulio įvadas (numatomos 2 val.)		
<p>1. Modulio įvadas. 1.1. Kuo ypatingas bendravimas rašytine kalba (2 val.) Uždaviniai: – išsiaiškinti mokinių sampratą apie bendravimą rašytine kalba (rašymą ir skaitymą); – įvardyti lengviau / sunkiau suprantamų tekstų priežastis; – aptarti gebėjimo sklandžiai reikšti mintis raštu sąsajas su rašančiojo pomėgiu skaityti; – atpažinti ir įvardyti oficialaus ir familiaraus bendravimo situacijas; – paaiškinti, kaip kalbinės raiškos priemonių pasirinkimą nulemia autoriaus tikslai, adresatas, komunikacinė situacija; – išsiaiškinti mokinių rašybos ir skyrybos gebėjimų situaciją ir spragas; – supažindinti su modulio tikslais, uždaviniais ir vertinimu.</p>	<p><u>Pokalbis, diskusija</u> apie bendravimą rašytine kalba – skaitymą ir rašymą (kas yra žinoma apie bendravimą rašytine kalba, ar visi skaitomi tekstai suvokiami, suprantami, kuo svarbus kontekstas, su kokiais sunkumais susiduriama skaitant ir rašant įvairių stilių ir žanrų tekstus, kokia raštingumo įtaka teksto suvokimui, ko tikimasi išmolti, o gal norima pagilinti jau turimas žinias ir pan.). <u>Darbas grupėse.</u> Sukurti 5 gero, veiksmingo, įtikinamo, suprantamo bendravimo rašytine kalba taisyklės (pagal E. de Bono kūrybinio mąstymo programos CoRT1 veiksmą „Taisyklės“). <u>Individualūs diagnostiniai darbas.</u> Atliekamas testas rašybos ir skyrybos žinioms patikrinti, kuri mokiniai pagal iš anksto parengtus atsakymus patys pasitiktina ir įsivertina. Atliekamos ir skirtingų stilių tekstų suvokimo tikrinimo užduotys, kad būtų išsiaiškintos skaitymo gebėjimų spragos. Diagnostinio darbo analizė ir individuali grįžtamoji informacija.</p> <p><u>Veiklos planavimas,</u> organizavimas, tinkamų metodų pasirinkimas, atsiskaitymo būdai, anketos (apie mokinių mokymosi polinkį ar būdą). Įtraukiantieji pokalbiai. <u>Detalus modulio mokymosi plano sudarymas:</u> mokiniai pasiskirsto darbus rengti pateiktis apie funkcinis stilius, fiksuoja atsiskaitomų darbų datas, sudaro kartojimo, gilinimo ir įtvirtinimo rašybos ir skyrybos taisyklių temines grupes ir t. t. <u>Ilgalaikis namų darbas.</u> Mokiniai poromis rengia pateiktis apie pasirinktą vieną iš funkcinis stilių (funkcijos, paskirtis, tikslas; būdingos kalbos ypatybės; vartojimo situacija; žanrai), parenka tekstų pavyzdžių, juos pranešime aptaria.</p>	<p>http://keycompetenceskit.eu/kck/lt/m1unit1.html</p> <p>1 modulis. Bendravimas gimtąja kalba. I skyrius</p> <p>Lietuvių kalbos užduočių komplektai. J. Juzėnienė. – V., 2000.</p>

II etapas. Modulio mokymo proceso dalys ir elementai (numatoma 30 val.)

<p>2. Bendravimas rašytine kalba. 2.1. Skaitymo būdai. (3 val.) Uždaviniai: – aptarti užrašyto teksto funkcijas; – supažindinti su kokybiško (sąmoningo) skaitymo fazėmis ir strategijomis; – pasirinkti ir pritaikyti teksto skaitymo strategiją; – lavinti raštingumo gebėjimus.</p>	<p><u>Itraukiantis pokalbis</u> apie skaitymą (kokie žmonės mėgsta skaityti, ar skaitymas tinkama laisvalaikio praleidimo forma, ką prarandame, jei neskaitytume, kokios pastangos reikalingos skaitant, suvokiant tekstą ir pan.)</p> <p><u>Darbas grupėse</u>. Mokiniai skaito laikraščiuose pateiktą informaciją ir atsakinėja į klausimus. Apibendrina patirtį (žr. http://keycompetenceskit.eu/kck/lt/m1unit4.html 2 veikla).</p> <p><u>Individualus darbas</u>. Teksto suvokimo testai (žr. http://keycompetenceskit.eu/kck/lt/m1unit4.html 1 veikla. <i>Ištrauka iš Henriko Radausko eilėraščio “Erdvė ir laikas”.</i>).</p> <p><u>Darbas poromis</u>. Teksto suvokimas pasitelkiant schemų metodą (žr. http://keycompetenceskit.eu/kck/lt/m1unit4.html 4 veikla).</p> <p><u>Savarankiškas darbas</u>. Teksto suvokimo testas pagal Vytauto V. Landsbergio „Mėnuliai, šviečiantys DELFI“.</p> <p>Testų atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija. <u>Individualus darbas paskiriant mokinius–mokytojus</u>. Rašybos įgūdžių lavinimas, įtvirtinimas pritaikant aktyvius skaitymo metodus (įrašyti praleistas raides, trūkstamas žodžio dalis, tinkamas žodžio formas ir pan.). <i>Atliekant šias užduotis ypatingas dėmesys skiriamas silpniau skaitantiems ar spec. poreikių mokiniams.</i></p> <p>Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija.</p> <p>Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	<p>http://keycompetenceskit.eu/kck/lt/m1unit4.html</p> <p>1 modulis Bendravimo įgūdžiai III: skaitymas 1 modulis Bendravimo įgūdžiai III: skaitymas 2 veikla</p> <p>1 modulis Bendravimo įgūdžiai III: skaitymas 1 veikla</p> <p>1 modulis Bendravimo įgūdžiai III: skaitymas 4 veikla</p> <p>Teksto suvokimas ir kūrimas. Užduotys IX-XII klasei. A. Razmantienė, R. Dilienė – Šviesa, 2008.</p>
--	--	---

<p>2.2. Rašytinis tekstas. (3 val.) Uždaviniai: – taikyti aktyvius skaitymo metodus: fiksuoti pastebėjimus spalvomis, schemomis, sutartiniais ženklais ir pan.; – sisteminti gautą informaciją ir ją taikyti; – lavinti raštingumo gebėjimus.</p>	<p><u>Itraukiantis pokalbis</u> apie kalbos vartojimo būdus ir sritis.</p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Įvardinti mokytojo parinktų tekstų (iš laikraščių, žurnalų) raiškos būdus, adresatą, tikslus ir pan.).</p> <p><u>Darbas porose.</u> Skaityti mokinių pasirinkto žurnalo, bet mokytojo parinktą tekstą ir sudaryti skaitymo dienoraštį (žymėti, spalvinti, komentuoti ir pan.).</p> <p><u>Kūrybinis darbas grupėse (4-5 grupės rašo to paties tipo, žanro tekstą).</u> Pagal mokytojo pateiktą situaciją, rašymo tikslą ir adresatą sukurti laišką, skelbimą, sveikinimą (mokytojo nuožiūra).</p> <p>Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija.</p> <p>Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	<p>http://keycompetenceskit.eu/kck/lt/m1unit5.html 1 modulis. Bendravimo įgūdžiai IV: rašymas.</p> <p>Lietuvių kalba 9 kl. R. Koženiauskienė, B. Dobrovolskis, Z. Zinkevičius. – K., 2001. (16-19 psl.) (6 prat. 19 psl.)</p>
<p>2.3. Teksto kalbos savitumas. Buitinis stilius. (2 val.) Uždaviniai: – pagilinti žinias ir supratimą apie buitinio stiliaus ypatybes; – skaityti administracinio ir publicistinio stiliaus tekstus, juose atpažinti buitinio stiliaus elementus (pvz., parazitinius žodelius, barbarizmus, žargoną, keiksmus) ir koreguoti tekstą; – patyrinėti buitinio stiliaus vartojimo ypatumus kitų funkcinių stilių tekstuose; – lavinti raštingumo gebėjimus.</p>	<p><u>Buitinio stiliaus pristatymas</u> (IKT). ŽNS lentelių papildymas.</p> <p>Mokiniams pateikiamas įvairių kalbos ypatybių, būdingų visiems funkcinių stilių tekstams, sąrašas, kuriame pabraukia tinkamus tik buitinio (šnekamojo) stiliaus tekstams.</p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Mokiniams pateikiami arba patys suranda artimų buitiniams stiliui dialogų grožiniuose tekstuose, atskirų buitinio stiliaus žodžių (kreipinių, pertarų...), žodžių junginių ar sakinių publicistiniuose ar dalykiniuose tekstuose. Aptaria buitinio stiliaus elementų vartojimo tikslą kuriamos nuotaikos, įtaigumo atžvilgiu.</p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Kalbos kultūros užduotys. Mokiniai įvardija buitinio stiliaus vartojimo ypatumus tekstuose. <i>N. D. Kalbos kultūros užduotis.</i></p>	<p>http://ualgiman.dtiltas.lt/sv/arbemosios_stilistikos_savokos.html#a</p> <p>Stilistika. K. Župerka. – Š., 2001. (89-92 psl.)</p>

	<p>Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija.</p> <p>Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	
<p>2.4. Sakytinės ir rašytinės kalbos suartėjimas. Kalba elektroninėje terpėje. (2 val.) <i>Pamoka turėtų vykti informatikos kabinete.</i></p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pažinti buitinio stiliaus tekstus, kuriuos IT (interneto komentarus, interneto dienoraščius, trumpąsias žinutes ir pan.); – pagilinti žodžių trumpinimo bei rašybos gebėjimus; – pagal pavyzdį parašyti komentarą; – gerinti raštingumo gebėjimus. 	<p><u>Darbas poromis.</u> Skaitomi mokytojo parinkti (ir/ar mokinių pateikti) pavyzdžiai iš interneto, nurodomi internetiniuose komentaruose dažniausiai pasitaikantys požymiai: savitumai ir trūkumai.</p> <p>Informacija, pastebėjimai fiksuojami, sisteminami ir parašomi 2-3 apibendrinantys sakiniai.</p> <p><u>Apibendrinamasis pokalbis.</u> Aptariamas kalbos etiketas viešojoje erdvėje, lietuvių kalbos rašmenų vartojimas IT.</p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Kuriamos bendravimo elektroninėje terpėje taisyklės.</p> <p><u>Namų darbas.</u> Parašyti kultūringą komentarą perskaičius straipsnį aktualia jaunimui tema (mokytojo nuožiūra).</p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Skaitomas tekstas (pvz., L. Donskio „Užnuodyta viešoji erdvė“) ir atliekamos teksto suvokimo užduotys, nurodomas adresantas, adresatas, teksto tikslas, situacija. (Gabesniems mokiniams galima skirti atlikti teksto suvokimą pagal IDEAL lentelę).</p> <p>Teksto atkarpos panaudojamos raštingumo gebėjimams gerinti: mokiniai įrašo praleistas raides nurodytoje teksto dalyje ir paaiškina rašybos atvejus.</p> <p>Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija.</p> <p>Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	<p>„Užnuodyta viešoji erdvė“. Leonidas Donskis. – www.bernardinai.lt, 2008-04-18</p>

<p>2.5. Publicistinis stilius. (5 val.) Uždaviniai: – pagilinti žinias ir supratimą apie publicistinio stiliaus ypatybes ir tekstų žanrus; – atpažinti publicistinio stiliaus tekstų bruožus; – rasti publicistinio stiliaus žanrų pavyzdžių kasdienėje aplinkoje; – skaityti ir suvokti publicistinio stiliaus tekstus; – pagal pavyzdį kurti pasirinkto žanro (žinutė, straipsnis, interviu) publicistinio stiliaus tekstą; – išsiaiškinti, kaip kurti vaizdo ir garso reklamą. – gerinti raštingumo gebėjimus.</p>	<p><u>Itraukiantis pokalbis</u> apie greitai prieinamą informaciją, visuomenės informavimo būdus. ŽNS lentelių pildymas. <u>Publicistinio stiliaus pristatymas</u> (IKT).</p> <p>Teksto suvokimo testai, publicistinio stiliaus bruožų paieška tekstuose, informatyvumo ir ekspresyvumo sintezė publicistikoje. Žinutė. Teksto suvokimo testas. Interviu. „Geriausias dopingas – diržas, rykštė ir lazda“. Teksto suvokimo testas. Straipsnis. „Pasitikėjimo palaima“.</p> <p><u>Diferencijuota teksto kūrimo užduotis</u>: pasirinktinai pagal pavyzdį mokiniai rašo žinutę, interviu arba straipsnį.</p> <p><u>Darbas grupėse</u>. Aptarti, analizuoti spaudos, TV, radijo reklamas, sisteminti informaciją ir parašyti 10 sakinių pastraipą apie reklamos galią.</p> <p><i>Ilgalaikis namų darbas grupėse. 4-5 mokinių grupės kuria vaizdo, garso reklamą apie mokyklą, arba dirbdami grupėmis daiktui (pvz., rašikliui, kėdei, mokyklai) reklamuoti parenka tinkamą patarlę; reklamuoja daiktą nepaminėdami jo pavadinimo ir pan.</i></p> <p>Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija.</p> <p><u>Kompleksinė užduotis</u> su rašybos ir skyrybos taisyklėmis.</p> <p>Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	<p>Teksto suvokimas ir kūrimas. R. Rusteikienė, R. Šmitienė. – K., 2006 m. (33-34 psl.) ... (102-105 psl.)</p> <p>... (80-81 psl.)</p> <p>Lietuvių kalbos pratybų sąsiuvinis. IX klasei. (2) R. Koženiausienė, D. Mikulėnienė – Šviesa, 2006 (34 psl.)</p>
<p>2.6. Meninis stilius. Meninio stiliaus tekstų kūrimas. (5 val.) Uždaviniai:</p>	<p><u>Meninio stiliaus pristatymas</u> (IKT). ŽNS lentelių papildymas.</p>	<p>Teksto suvokimas ir kūrimas. R. Rusteikienė,</p>

<p>– pagilinti žinias ir supratimą apie meninio stiliaus ypatybes ir tekstų žanrus; – atpažinti ir skirti meninio stiliaus tekstų bruožus skaitomuose tekstuose; – skaityti meninio stiliaus tekstus ir atlikti suvokimo užduotis; – pasirinktinai pagal pavyzdį kurti meninio stiliaus tekstus (pvz., eilėraščių, haiku, miniatiūrą); – gerinti raštingumo gebėjimus.</p>	<p>Skaitomi pačių mokinių parinkti meninio stiliaus tekstai (akcentuojant estetinę funkciją). Meninio teksto suvokimo testai. Haiku. Pasirinktinai kuria miniatiūrą, eilėraščių, haiku ar pan. <i>Namų darbas. Pagal mokytojo parinktą žodį sukurti akrostichą (būtinose metaforose, palyginimai ir/ar vaizdingi žodžiai ir t.t.).</i> Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija. Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	<p>R. Šmitienė. – K., 2006 m. (27-31 psl.) Lietuvių kalbos užduotys. G. Aidienė, V. Kamarūnienė. – V., 2006. (90-91 psl.) http://lt.wikipedia.org/wiki/Haiku</p>
<p>2.7. Dalykinių raštų paskirtis. Administracinis stilius. (5 val.) Uždaviniai: – pagilinti žinias ir supratimą apie administracinio stiliaus ypatybes ir tekstų žanrus; – pagal pavyzdžius parašyti prašymą, CV, motyvacinį laišką, skelbimą, kvietimą. – gerinti raštingumo gebėjimus.</p>	<p><u>Kanceliarinio stiliaus pristatymas</u> (IKT). ŽNS lentelių papildymas. <u>Itraukiantis žaidimas</u> „Šilta-šalta“ (randamas kvietimas, sveikinimas ar kitas kanceliarinio stiliaus raštas kaip nuoroda į pamokos temą). <u>Darbas grupėse</u>. Skaitomi ir aptariami prašymai, protokolai, CV, dalykiniai laiškai, sveikinimai, skelbimai, kvietimai (mokytojas parenka tekstus ir jų kiekį pagal mokinių poreikius ir gebėjimus, darbo tempą ir pan.). Informacija sisteminama ir pildoma ŽNS lentelė. <u>Darbas poromis</u>. Užduotys pasirinktinai: a) parašyti prašymą, pvz., mokyklos direktoriui, kad leistų laikyti lietuvių kalbos egzaminą, kaip priedas pridedami lietuvių kalbos 8 klasės visų trimestrų įvertinimai); b) parašyti CV, pvz., darbdaviui dėl darbo vasarą Palangoje. c) parašyti asmeninį laišką savo draugui apie mokykloje vykstančius renginius; d) parašyti dalykinį laišką www.tamo.lt darbo grupei su pasiūlymais</p>	<p>Kalbos etiketas ir mokykla. G. Čepaitienė. – Š. 1996. 85 psl.</p>

	<p><i>tobulinti mokinių forumo skiltį;</i> <i>e) parašyti 1 sveikinimą su citata suolo draugui ir kitą sveikinimą mamai Motinos dienos proga;</i> <i>f) parašyti skelbimą apie dingusį parkerį, rastą piniginę, klasėje paliktą švarką ir pan.</i> <i>g) parašyti kvietimą į savo organizuojamą šventę ar mokyklos jubiliejų.</i></p> <p>Atlikus užduotį, tekstą perrašyti į A4 formato lapą ir prie jo priklijuoti kitą A4 formato lapą, kuriame bendraklasiai (lapai siunčiami ratu) fiksuos pasiūlymus ar pastebėjimus parašytam tekstui.</p> <p>Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija.</p> <p>Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	
<p>2.8. Mokslinis stilius. (5 val.) Uždaviniai: – pagilinti žinias ir supratimą apie mokslinio stiliaus ypatybes; – atpažinti ir įvardinti mokslinio stiliaus bruožus; – skaityti mokslinio stiliaus (ir mokslo populiarinimo) tekstus ir atlikti suvokimo užduotis; – pagal pavyzdžius parašyti atsiliepimą apie edukacinę ekskursiją arba aprašyti muziejaus ar parodos eksponatą; – gerinti raštingumo gebėjimus.</p>	<p><u>Mokslinio stiliaus pristatymas</u> (IKT). ŽNS lentelių pildymas.</p> <p>Skaitomi mokslinio stiliaus tekstai (enciklopedijų, žinytų, mokslo populiarinimo straipsniai) ir atliekami suvokimo testai.</p> <p><u>Darbas grupėse.</u> Mokiniai patys renka / mokytojas pateikia (arba mokiniai patys kuria) skirtingų stilių tekstus apie vieną daiktą, reiškinį ar asmenį (pavyzdžiui, apie kriaušę). Informacijos ir tekstų ieško enciklopedijose, vadovėliuose, internete ir t.t. Kartu su mokytoju aptaria žodžio reikšmės kitimą skirtinguose tekstuose.</p> <p><u>Edukacinė veikla.</u> Išvyka–pamoka netradicinėje aplinkoje, pvz., Lietuvos Švietimo istorijos muziejuje edukacinis užsiėmimas „Rašto kelias“ ar pan.</p> <p><u>Atsiliepimo</u> apie lankymąsi muziejuje arba aprašymo apie muziejaus ar parodos eksponatą kūrimas.</p>	<p>Teksto suvokimas ir kūrimas. R. Rusteikienė, R. Šmitienė. – K., 2006 m. (40-48 psl.) Stilistika. K. Župerka. – Š., 2001. (81-82 psl.)</p>

	<p>Atlikčių analizė ir grįžtamoji informacija.</p> <p>Raštingumo užduotis parenka mokytojas pagal klasės ar atskirų mokinių poreikius.</p>	
III etapas. Modulo apibendrinimas (numatomos 3 val.)		
<p>3. Bendravimo džiaugsmas. Kontrolinis darbas. Modulo apibendrinimas. (3 val.)</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – įvertinti savo ir kitų klasės draugų rezultatus; – parašyti kontrolinį darbą (atpažinti funkcinį stilių, žanrą, parašyti nurodyto stiliaus ir žanro tekstą, atpažinti ir įvardinti stiliaus, žanro bruožus); – aptarti apie bendravimo rašytine tobulinimo galimybes. 	<p>Reklamų pristatymas.</p> <p>ŽNS lentelių pildymas ir užbaigimas.</p> <p>Žanrų mugė – žaidimas (mokiniai atsinešę į klasę iškarpas ar kt. formate įvairių žanro tekstų, pateikia klasės draugui kaip mįslę, kurią reikia išpėti įvardijant žanrą).</p> <p><u>Kontrolinis darbas</u> (atpažinti funkcinį stilių, žanrą, atpažinti ir įvardinti stiliaus, žanro bruožus; parašyti nurodyto stiliaus ir žanro tekstą (pritaikyti rašybos ir skyrybos taisykles) atlikti teksto suvokimo testą).</p> <p>Kontrolinio darbo analizė.</p> <p>Viso modulo veiklos aptarimas. Diskusija (refleksija) apie modulo naudingumą ir pan.</p>	

Kaupiamasis balas sudaro 40 proc., kontrolinio darbo – 60 proc. galutinio įvertinimo.

4.4.2. Akademinio modulio aprašas, rekomenduojami tekstai ir tiriamosios veiklos organizavimo pavyzdžiai (projektai)

4.4.2.1. Modulio aprašas (bus parengtas)

I. Modulio metrika
II. Modulio integracija
III. Modulio dalykinės realizacijos galimybės
IV. Modulio didaktinės realizacijos kryptys
V. Modulio pasiekimų vertinimo metodika
VI. Modulio realizacijai rekomenduojamos mokymo priemonės
VII. Mokytojų ir darbo grupės detaliųjų planų pavyzdžiai
VIII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

4.4.2.2. Akademinio modulio tyrimams rekomenduojamų tekstų sąrašas

C2. TRADICIJA IR MODERNUMAS ŠIANDIEN: praeities kultūrų ženklai šiuolaikinės kultūros/literatūros tekstuose ir sociokultūriniame kontekste (tiriamoji veikla, 35 val.)

Rekomenduojamų literatūrinio ir sociokultūrinio tyrimo kryptių realizavimo galimybės (mokytojas ir mokiniai gali savo nuožiūra pasirinkti tik kurį nors vieną aspektą, pvz., *Narcizo mito interpretacijos literatūroje ir mene, narcisizmas dabartinėje vartotojiškoje visuomenėje* (6.2.1), ir kelis grožinius, negrožinius ir/ar vaizdinius tekstus).

1. Lietuvių pasakojamoji tautosaka ir jos atšvaitai lietuvių kultūroje.

1.1. Pasakos „Eglė žalčių karalienė“ ir jos motyvų interpretacijos lietuvių kultūroje, ištikimybės, baimės, praradimo, atsakomybės, (ne)sąmoningo pasirinkimo problemos šiuolaikiniame sociokultūriniame gyvenime:

- *Grožiniai tekstai:* pvz., A. Baranausko „Anykščių šilelis“, J.I. Kraševskio „Vitolio rauda“, S. Nėries poema „Eglė žalčių karalienė“, V. Mykolaičio-Putino poema „Žilvinas ir Eglė“, M. Martinaičio pjesė-pasaka „Žemės duktė“, A. Škėmos novelė „Žilvinėli“, K. Sajos apsakymas „Po to, kai jie pavirto medžiais“.
- *Pažintiniai tekstai:* pvz., D. Saukos „Žalčio pasaka. Atvira struktūra“ (D. Saukos studijoje „Lietuvių tautosaka“)
- *Esė:* pvz., D. Kajoko „Pabiri komentarų lapukai“ (knygoje „Lietaus migla Lu kalne“ – 82-85)

- *Dailės kūriniai*: pvz., M.K.Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimas.XIII (1905-1906)“ „Žalčio sonata“ (1908), R.Antinio skulptūra „Eglė žalčių karalienė“, žalčio motyvai J.Balčikonio kilimuose, dailininkių A.Makūnaitės, S.Valiuvienės iliustracijos pasakai „Eglė žalčių karalienė“, P.Repšio linoraižiniai pasakai „Eglė žalčių karalienė“ (1968), Klaipėdos E.Balsio menų gimnazijos mokinių piešiniai (knygoje „Eglė žalčių karalienė“, 2002) ir kt.
- *Teatras*: M.Petrausko opera „Eglė žalčių karalienė“ (1920), E.Balsio baletas „Eglė žalčių karalienė“ (1960), rež.V. Mazūro lėlių teatro spektakliai „Žemės dukra“ (1981) ir „Eglė žalčių karalienė“(2007), roko opera „Eglė žalčių karalienė“ (2009).
- *Kinas*: rež. V.Grivicko filmas „Eglė, žalčių karalienė“ (LKS, 1965), rež. A. ir A. Selenių animacinis filmas „Eglė žalčių karalienė“ (2003).

1.2. Pasakų apie bebaimį herojų ir baimės paieškas interpretacijos lietuvių kultūroje, baimės/drąsos, pasiaukojimo, didvyriškumo pozicijų sampratos šiuolaikinėje visuomenėje:

- *Grožiniai tekstai*: pvz., A.Mickevičius poemos „Gražina“ ir „Konradas Valenrodas“, J.I. Kraševskio romanas „Kunigas“, V.Sirokoslės poema „Margiris“, G.Landsbergio-Žemkalnio drama „Blinda, svieto lygintojas“, Maironio eilėraščiai „Užtrauksime naują giesmę, broliai“, „Nebeužtvenksi upės“, „Oi neverk, matušėle“, „Milžinų kapai“, J.Aiščio „Vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs...“ B.Brazdžionio „Šaukiu aš tautą“, A.Miškinio „Sibire“, P.Cvirkos novelė „Bernas, amžinai norėjęs žirgu joti“, A.Škėmos novelė „Nakties tyla“, R.Šavelio novelių romanas „Tadas Blinda“, S.Šaltenio apysaka „Herkus Montė“, S.Šaltenio pjesė „Lituanika“, S.T. Kondroto novelė „Kentauro herbo giminė“, J.Ivanauskaitės novelė „Kaip užsiauginti baimę“, Skomanto knygų serijos nuotykių apysakos, Liūnės Sutemos eilėraštis „Bijau“ ir t.t.
- *Esė*: J.Aistis „Kelią herojui!“ (knygoje „Milfordo gatvės elegijos“, 1991), J.Kaupas „Pasaka ir realybė“, „Darius ir Girėnas: dokumentai, laišakai, atsiminimai“ (1991), N.Dariūtės-Maštarienės memuarai „Darius ir Girėnas“ (1990), E.Liegutės istorinė-dokumentinė apysaka „Emilija Pliaterytė“ (2006), V.Toleikis „Apie Tėvynę mažiems žmogučiams“ (Bernardinai. It), Vytautas V.Landsbergis „Baimės jausmas jam buvo nepažįstamas“ (apie anksti mirusį režisierių Igną Repšį knygoje „Petras Repšys“, 2006).
- *Dailės kūriniai*: pvz., E.Muncho „Baimė“ (1893), „Šauksmas“ (1993), J.Mateikos „Žalgirio mūšis“ (1878), J.Zikaro skulptūra „Knygnešys“, B.Žilytės „Žalgiris“ (1970), K.Šimonio „Karžygys“ (1924), „Raitelis“ (1928), P.Rimšos, J.Zikaro, P.Repšio ir kt. dailininkų medaliai, skirti Lietuvos didvyriams.
- *Teatras*: pvz., V. Klovos „Pilėnai“, rež. R. Tumino „Lituanika“ (1996), A. Mamontovo miuziklas „Tadas Blinda“(2004).

- *Kinas*: pvz., rež. M. Giedrio filmas „Herkus Mantas“ (1972), rež. B. Bratkausko TV filmas „Tadas Blinda“ (1973, 4 serijos), rež. R. Vabalo filmas „Skrydis per Atlantą“ (1983), rež. V.V. Landsbergio filmas „Baladė apie Daumantą“ (1995) ir „Kai aš buvau partizanas“ (2008).

2. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje.

2.1. Narcizo mito interpretacijos literatūroje ir mene, narcizizmas dabartinėje vartotojiškoje visuomenėje:

- *Grožiniai tekstai*: pvz., Ovidijaus „Metamorfozės“, V. Šekspyro „62 sonetas“, O. Vaildo romanas „Doriano Grėjaus portretas“, H. Radausko eilėraštis „Afroditė ir Narcizas“, A. A. Jonyno eilėraštis „Narcizo metamorfozė“, V. Žilinskaitės humoreska „Narcizo mįslė“.
- *Kritikos straipsniai*: pvz., L. Donskio „Garsenybė ir įvaizdis, arba Viešojo žmogaus krizė“.
- *Dailės kūriniai*: pvz., Caravaggio „Narcizas“ (1597-99), Salvadoro Dali „Narcizo metamorfozė“ (1937).
- *Teatras*: pvz., rež. G. Padegimo „Velykos“ (Šiaulių teatras, 2009)
- *Kinas*: pvz., rež. Dovilės Gasiūnaitės filmas „Narcizas“ (filmą kuriamas)

2.2. Odisėjo mito interpretacijos literatūroje ir mene, šiuolaikinės odisėjos. Išėjimo iš namų ir sugrįžimo motyvas. Praeities bei šiuolaikiniai odisėjai ir jų odisėjos (biografijų, atsiminimų, žiniasklaidos tekstų, nuomonių tyrimai):

- *Grožinės literatūros tekstai*: pvz., poezijos tekstai - K. Kavafio „Itakė“, J. Brodskio „Odisėjas Telemachui“, J. Vaičiūnaitės „Keturi portretai“, A. Nykos-Niliūno „Odisėjo ir Penelopės kapas“, „Odisėjo kareivis Hado karalystėje pasakoja“ ir kt., T. Venclovos „Už pusmylio, kur kertas autostrados“, A. A. Jonyno, M. Vilučio „Paskutinės dienos Itakėje“ (eilės ir paveikslai), J. Keruako romanas „Kelyje“.
- *Kelionių apybraižos*: pvz., M. Šalčio „Svečiuose pas 40 tautų“, A. Poškos „Nuo Batijos iki Bengalijos“, J. Meko „Žmogus be vietos: nervuoti dienoraščiai“, J. Ivanauskaitės „Kelionių alchemija“, K. Almeno „Motociklu per Afriką“, Aukštakalnytės-Hansen „Mama Afrika“, M. Starkaus „Šilko kelias, arba 10 000 km su „Pagieža“, R. Kapučinskio „Kelionės su Herodotu“, R. Žalynaitės „Šokantis sušis, arba Gaidžin gyvenimas tekančios saulės šalyje“, B. Mar „Cinamonu kvepiantys namai“ ir kt.
- *Dailės kūriniai*: pvz., Johann Heinrich Füssli's „Odisėjas tarp Skilos ir Charibdės“ (1794-1796); Nicolas Monsiau „Odisėjo sugrįžimas“ (1800), Arnold Böcklin „Odisėjas ir Kalipsė“ (1883); Henri-Lucien Doucet „Odisėjo ir Telemacho susitikimas“ (XIX a.),), Pauliaus Normanto, M. Jovaišos fotografijos ir t.t.
- *Kinas*: pvz., rež. Andrei Mikhalkov-Konchalovsky filmas „Odisėjas“ (1997).

2.3. Sizifo mito interpretacijų sklaida pasaulio ir Lietuvos literatūroje/kultūroje. Nusikaltimo ir bausmės, gyvenimo ir darbo prasmės/beprasmybės klausimų traktuotės šiuolaikinėje sociokultūroje:

- *Grožinės literatūros tekstai:* pvz., K.Ostrausko pjesės „Kvartetas“ II dalis „Sizifas“, K.Sajos novelė „Sizifo akmuo“, V. Žilinskaitės humoreskos „Trys variacijos Sizifo tema“ („Sizifas ir moteris“, „Sizifas ir sargai“, „Sizifas ir sportas“).
- *Esė:* A.Kamius „Sizifo mitas“, A.Navicko „Sizifo akmuo – prakeiksmas ar dovana?“ (*Bernardinai.lt*).
- *Dailė:* pvz., F. Von Stuck „Sizifas“ (1920), D.Trumpio fotografijų ciklas „Sizifo šokis“.
- *Reklama:* pvz., improvizacijos Sizifo mito tema lietuvių šiuolaikinėse reklamose.

2.4. Antigonės mito interpretacijos pasaulio ir Lietuvos kultūroje. Pagarbos ir ištikimybės tradicijoms, papročiams ir ritualams temos traktuotė galimybės šiuolaikinėje sociokultūrinėje terpėje:

- *Grožinės literatūros tekstai:* pvz., Ž. Anujo drama „Antigonė“, J. Degutytės eilėraštis „Antigonė“ (iš ciklo „Rolės“), K. Bradūno eilėraščių ciklai „Apeigos“, „Devynios baladės“, J.Biliūno novelė „Krikštomočia“ („Kūdikystės sapnai“), V. Juknaitės romanas „Šermenys“, S.T.Kondroto romanas „Žalčio žvilgsnis“.
- *Pažintiniai tekstai:* pvz., ištraukos iš G.Beresnevičiaus studijos „Baltų religinės reformos“.
- *Dailės kūriniai:* pvz., V.Kisarauskio „Ismenė ir Antigonė“, D.Gražienės „Antigonė“ (1992-1995).
- *Teatras:* pvz., K.Orfo opera „Antigonė“, M.Teodorakio opera „Antigonė“, rež. I.Bučienės „Antigonė“ (1978), rež. J.Vaitkaus „Antigonė“ (1986), rež. S.Rubinovo „Antigonė Niujorke“ (1997), rež. B. Mar monospektaklis „Antigonė“ (2003).
- *Kinas:* pvz., rež. G.Dzavelo filmas „Antigonė“ (1968), rež. Ž.M. Straubo „Antigonė“.

3. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje.

3.1. Biblinio Babelio bokšto mito interpretacijos literatūroje ir mene. Kalbų/kultūrų sąveika ir/ar nykimas globaliame pasaulyje: daugiakalbystė ES, kalbų lygiateisiškumas; universalios kalbos paieškos (anglų ar esperanto kalba?). Galimos tyrimų problemos: ar reikia pasauliui vienos kalbos/ ar gali įvairių kultūrų žmonės rasti dialogą/ ar žmonės gali pastatyti Babelio bokštą/ ar reikia šiandien statyti Babelio bokštą?

- *Grožinės literatūros tekstai:* pvz., J. R. Borgeso apsakymas „Babelio bokštas“, Zbigniew Mentzel romanas „Visos pasaulio kalbos“, Amanda Aizpuriete eilėraštis „Babelio nuokrašty lyja lietus“, J.Zauerveino giesmė „Lietuvinkai esame mes gimę“, K.Bradūno eilėraščių

rinkinys „Alkana kelionė“, J. Degutytės eilėraštis „Gimtoji kalba“, S. Parulskio eilėraštis „Kalba“ ir t.t.

- *Pažintiniai tekstai*: pvz., A. Sabaliausko „Šimtas kalbos mįslių“, „Mes baltai“, „Žodžiai keliauja“, „Žodžiai pasakoja“, P. Čeliausko „Nuo Babelio iki esperanto“, U. Eco „Tobulos kalbos paieškos Europos kultūroje“ (ištr.), D. Crystal „Kalbos mirtis“ (ištr.), V. Urbučio „Lietuvių kalbos išdavystė“ (ištr.).
- *Esė*: M. Daukšos „Prakalba“ („Postilė“).
- *Dailės kūriniai*: pvz., Pieter Brueghel „Mažasis Babelio bokštas“ (1563), Pieter Brueghel „Babelio bokštas“ (1563), Athanasius Kircher „Babelio bokštas“ (1675), Gustave Doré „Kalbų sumaištis. Biblijos iliustracija“ (1865), T. Virnich „Babelio bokštas“ (2002, skulptūra Mionchengladbache).
- *Kinas*: rež. A. Gonzalezas Inarritu filmas „Babelis“ (2006), rež. J. Javaičio dokumentinis filmas „Būti kalboje“ (2005).

3.2. Bibinio Kaino ir Abelio mito traktuotės pasaulio ir lietuvių kultūroje. Nesantaikos (pavydo, pykčio, neapykantos, keršto jausmų) problemų ir tolerancijos temos aktualumas šiuolaikinio pasaulio gyventojams:

Grožinės literatūros tekstai: pvz., Pričkaus monologas iš K. Donelaičio poemos „Metai“, Bairono „Kainas“, P. Cvirkos novelė „Sielininkų daina“, K. Sajos novelė „Molynė“, V. Mykolaičio Putino eilėraštis „Vivos plango. Mortuus voco“, Liūnės Sutemos eilėraščių rinkinys „Vendeta“, A. Šimkaus eilėraščių rinkinys „Skradžiai“, J. Vaičiūnaitės memuarinė proza „Vaikystės veidrody“ ir „Mabre viešbutis“, L. Katkaus eilėraščių rinkinys „Už 7 gatvių“ ir t.t.

Esė: pvz., V. Kaknevičius „Pavydo šaknys“ (*Bernardinai. Lt*).

Dailė: pvz., Nikolas iš Verdeno „Abelio nužudymas“ (1181), J. van Eikas „Didysis Gento altorius“ (1425-1429), Tintoreto „Kainas nužudo Abelį“ (1551), Ticianas „Kainas ir Abelis“ (1542-1544), D. Krespi „Kainas nužudo Abelį“ (1618-1620), Diupre „Kainas“ ir „Abelis“ (skulptūros, 1846, 1844), D. Sikeiros „Kainas“ (1947), M. Šagalas „Kainas ir Abelis“ (1960).

Teatras: pvz., rež. L. Liausaitės „Abelis ir Kainas. Kasdienė mirtis“ (2009).

Kinas: pvz., rež. V. Žalakevičiaus „Niekas nenorėjo mirti“ (1966).

3.3. Mitai apie riterius. Šv. Gralio mito ir riteriškumo idėjų interpretacijos viduramžių ir šiuolaikinėje literatūroje ir mene. Herojaus išbandymų ir ieškojimų kelias, vertybių sistema šiuolaikinėje visuomenėje:

Grožinės literatūros tekstai: pvz., Chrétien de Troyes romanas „Persevalis, arba pasakojimas apie Gralį“, S. Martelli romanas „Apvaliojo stalo riteriai“, U. Eco romanas „Baudolinas“, T. Deary „Rūstieji riteriai ir pamėkliškos pilys“ (serija „Kraupioji istorija“), J. Aisčio eil.

„Persevalis“, J.Vaičiūnaitės eilėraštis „Lyg pėsčias karžygys“, V.Daunio eilėraštis „Šventojo Gralio žodis“.

Pažintiniai tekstai: pvz., M. Jakovuk „Riterių etosas ir idealas“.

Esė: pvz., V.Indrašiaus „Nepriklausomybės riteriai“

Dailė: pvz., G. Dorè „Seras Galachadas“, V.Kisarausko riterių figūrų ciklas „Kęstučio mirties legenda“, V.Kalinausko „Riterio sapnas“, V.Kalinausko „Tikrasis autoportretas“ (*Aversas, Reversas*).

Teatras: pvz., rež. G. Varno spektaklis „Nusiaubta šalis“, rež. A. Pociūno „Sirano de Beržerakas“ (2009).

Kinas: pvz., rež. E. Rohmer „Ežero Lancelotas“(1974), rež. J. Boorman "Ekskaliburas" (1981), rež. Antoine Fuqua „Karalius Artūras“ (2004).

Muzika: R.Wakeman roko albumas „Karaliaus Artūro ir Apvaliojo stalo riterių mitai ir legendos“ (1975).

4.4.2.3. Akademinio modulio C2 planavimas ir realizavimo maršrutų įvairovė:

kolektyviniai, diferencijuoti ir individualūs žingsniai (praktinis modeliavimas)

I žingsnis. Tyrimo intriga: pradinių nuostatų, žinių, supratimo ir gebėjimų atskleidimas.

Ką, Jūsų nuomone, reiškia žodžiai *tradicija, modernumas, kultūros archeologija?*

Kas Jus domintų, kas – ne, kodėl ?

Užrašykite savo atsakymus į lentelės I skiltį

Akademinio modulio „Tradicija ir modernumas“ standartinių lygčių individualūs sprendiniai

Nežinomieji	Sprendiniai
<i>Tradicija, modernumas, kultūros archeologija – kas tai? Kas Jums įdomu? Kodėl?</i>	
Tyrimo tema	
Tyrimo kryptis	
Tyrimo atraminiai tekstai	
Tyrimo pagalbinių tekstai	
Tyrimo realizacijos būdai	
Tyrimo atlikimo forma (individualiai, poromis, grupėmis)	
Tyrimo objektas	
Tyrimo tikslas	
Tyrimo uždaviniai	
Tyrimo hipotezė	
Tyrimo etapai	
Tyrimo atlikimo laikas	
Užrašų forma	

II žingsnis. Tyrimo temos (temų) ir potemės (potemių) pasirinkimas

Susipažinkite su pateikiamomis tyrimo temomis ir potemėmis, pasirinkite labiausiai sudominusią potemę pagal savo individualų atrankos kriterijų (pažįstama/ nepažįstama, artima/ tolimesnė, įdomu/ nežinoma, sava/ svetima ar kt.). Savo pasirinkimą pasižymėkite pasiūlos lape, paskui įrašykite į lentelę.

Tyrimo temos ir potemės
I A. Lietuvių pasakojamoji tautosaka ir jos atšvaitai lietuvių kultūroje Pasakos „Eglė žalčių karalienė“ ir jos motyvų interpretacijos lietuvių kultūroje, ištikimybės, baimės, praradimo, atsakomybės, (ne)sąmoningo pasirinkimo problemos šiuolaikiniame sociokultūriniame gyvenime.
II B. Lietuvių pasakojamoji tautosaka ir jos atšvaitai lietuvių kultūroje Pasakų apie bebaimį herojų ir baimės paieškas interpretacijos lietuvių kultūroje, baimės/drąsos, pasiaukojimo, didvyriškumo pozicijų sampratos šiuolaikinėje visuomenėje (pvz, politikos, sporto srityse)
IIA. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Narcizo mito interpretacijos literatūroje ir mene, narcisizmas dabartinėje vartotojiškoje visuomenėje
II B. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Odisėjo mito interpretacijos literatūroje ir mene, šiuolaikinės odisejos. Išėjimo iš namų ir sugrįžimo motyvas. Praeities bei šiuolaikiniai odisejai ir jų odisejos (biografijų, atsiminimų, žiniasklaidos tekstų, nuomonių tyrimai)
II C. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Sizifo mito interpretacijų sklaida pasaulio ir Lietuvos literatūroje/kultūroje. Nusikaltimo ir bausmės, gyvenimo ir darbo prasmės/beprasmybės klausimų traktuotės šiuolaikinėje sociokultūroje.
II D. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Antigonės mito interpretacijos pasaulio ir Lietuvos kultūroje. Pagarbos ir ištikimybės tradicijoms, papročiams ir ritualams temos traktuotės galimybės šiuolaikinėje sociokultūrinėje terpėje
III A. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Biblinio Babelio bokšto mito interpretacijos literatūroje ir mene. Kalbų/kultūrų sąveika ir/ar nykimas globaliame pasaulyje: daugiakalbystė ES, kalbų lygiateisiškumas; universalios kalbos paieškos (anglų ar esperanto kalba?). Galimos tyrimų problemos: ar reikia pasauliui vienos kalbos/ ar gali įvairių kultūrų žmonės rasti dialogą/ ar žmonės gali pastatyti Babelio bokštą/ ar reikia šiandien statyti Babelio bokštą?
III B. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Biblinio Kaino ir Abelio mito traktuotės pasaulio ir lietuvių kultūroje. Nesantaikos (pavydo, pykčio, neapykantos, keršto jausmų) problemų ir tolerancijos temos aktualumas šiuolaikinio pasaulio gyventojams
III C. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Mitai apie riterius. Šv. Gralio mito ir riteriškumo idėjų interpretacijos viduramžių ir šiuolaikinėje literatūroje ir mene. Herojaus išbandymų ir ieškojimų kelias, vertybių sistema šiuolaikinėje visuomenėje

III žingsnis. Tyrimo krypties (krypčių) pasirinkimas (tyrimas pasirinktinai gali būti literatūrinis, sociokultūrinis arba integruojantis abi kryptis)

Savo pasirinkimą pasižymėkite pasiūlos lape, paskui įrašykite į lentelę.

Kultūros ženklų interpretacijos literatūroje ir kituose menuose: reiškiamos vertybės/idėjos, keliamos problemos, vaizduojamas pasaulis ir jo raiškos būdai (atraminiai tautosakos, antikos, Biblijos, viduramžių ir pasirinkti įvairių epochų žodiniai ir vaizdiniai tekstai).
Mitas ir dabartis: sociokultūrinio konteksto tyrinėjimai (žiniasklaidos tekstai, reklama,

populiariosios kultūros formos).
Tam tikrų profesijų (pvz., menininkų, mokslininkų, pedagogų, technikų, statybininkų, aptarnavimo sferos darbuotojų ir t.t.) atstovų nuomonių ar požiūrių tam tikrais tradicinės kultūros ženklų palikimo klausimais tyrimai.
Tautosakos, antikos, viduramžių kultūrų ir Biblijos tekstų ženklų (įvaizdžių, simbolių, motyvų) sklaida šiandien: sociokultūrinių kontekstų (pasirinktų socialinių grupių atstovų nuomonių ar požiūrių) tyrimai.
Tam tikro amžiaus visuomenės žmonių (pvz., ikimokyklinio, jaunesniojo mokyklinio amžiaus, bendraamžių, aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų studentų, dirbančiųjų, pensinio amžiaus žmonių ar kt.) nuomonių ar požiūrių tam tikrais tradicinės kultūros ženklų sklaidos klausimais tyrimai.
Tam tikrų laisvalaikio pomėgių žmonių (pvz., sportas, dailė, muzika, turizmas etc.) nuomonių ar požiūrių tam tikrais tradicinės kultūros ženklų sklaidos klausimais tyrimai.
Įvairių subkultūrų atstovų (pvz., jaunimo neformaliųjų judėjimų – bitnikų, hipių, pankų, futbolo fanų, baikerių, metalistų, banglų, forsu, gotų, skinų ir kt.) nuomonių ar požiūrių tam tikrais tradicinės kultūros ženklų sklaidos klausimais tyrimai

IV žingsnis. Tyrimo atraminių ir pagalbinių tekstų pasiūla

Susipažinkite su pateikiamais atraminiais ir pagalbinais tekstais, pasibraukite Jus sudominusius ir tinkamus Jūsų pasirinktai temai bei kryptiai, paskui savo pasirinkimą įrašykite į lentelę.

Tyrimo temos ir potėmės	Atraminiai tekstai ir pagalbiniai tekstai
I A. Lietuvių pasakojamoji tautosaka ir jos atšvaitai lietuvių kultūroje Pasakos „Eglė žalčių karalienė“ ir jos motyvų interpretacijos lietuvių kultūroje, ištikimybės, baimės, praradimo, atsakomybės, (ne)sąmoningo pasirinkimo problemos šiuolaikiniame sociokultūriniame gyvenime.	Lietuvių pasaka <i>Eglė Žalčių karalienė</i> <i>Grožiniai tekstai:</i> pvz., A. Baranausko „Anykščių šilelis“, J.I. Kraševskio „Vitolio rauda“, S. Nėries poema „Eglė žalčių karalienė“, V.Mykolaičio-Putino poema „Žilvinas ir Eglė“, M.Martinaičio pjesė-pasaka „Žemės duktė“, A.Škėmos novelė „Žilvinėli“, K.Sajos apsakymas „Po to, kai jie pavirto medžiais“. <i>Pažintiniai tekstai:</i> pvz., D. Saukos „Žalčio pasaka. Atvira struktūra“ (D. Saukos studijoje „Lietuvių tautosaka“) <i>Esė:</i> pvz., D.Kajoko „Pabiri komentarų lapukai“ (knygoje „Lietaus migla Lu kalne“ – 82-85) <i>Dailės kūriniai:</i> pvz., M.K.Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimas.XIII (1905-1906)“ „Žalčio sonata“ (1908), R.Antinio skulptūra „Eglė žalčių karalienė“, žalčio motyvai J.Balčikonio kilimuose, dailininkių A.Makūnaitės, S.Valiuvienės iliustracijos pasakai „Eglė žalčių karalienė“, P.Repšio linoraižiniai pasakai „Eglė žalčių karalienė“ (1968), Klaipėdos E.Balsio menų gimnazijos mokinių piešiniai (knygoje „Eglė žalčių karalienė“, 2002) ir kt. <i>Teatras:</i> M.Petrausko opera „Eglė žalčių karalienė“ (1920), E.Balsio baletas „Eglė žalčių karalienė“ (1960), rež.V. Mazūro lėlių teatro spektakliai „Žemės dukra“ (1981) ir „Eglė žalčių karalienė“ (2007), roko opera „Eglė žalčių karalienė“ (2009). <i>Kinas:</i> rež. V.Grivicko filmas „Eglė, žalčių karalienė“ (LKS, 1965), rež. A. ir A. Selenių animacinis filmas „Eglė žalčių karalienė“ (2003).
II B. Lietuvių pasakojamoji tautosaka ir jos atšvaitai lietuvių	Pasakos apie bebaimį herojų ir baimės paieškas (pvz., „Kaip sūnus baimės ieškojo“ – Lietuvių tautosaka. Pasakos. – T. III. Vilnius, 1965, p. 265–270; „Baimės neradęs vaikas“ – Gyvasis vanduo. Lietuvių liaudies

<p>kultūroje Pasakų apie bebaimį herojų ir baimės paieškas interpretacijos lietuvių kultūroje, baimės/drąsos, pasiaukojimo, didvyriškumo pozicijų sampratos šiuolaikinėje visuomenėje (pvz, politikos, sporto srityse)</p>	<p>stebuklinės pasakos. Sudarė Bronislava Kerbelytė. – Vilnius, 1990, p. 39–46; „Apie vaiduoklius“ (XXIV skyrius – 18, 19, 20, 21) – Iš gyvenimo vėlių ir velnių. Surinko Jonas Basanavičius. – Vilnius, 1998, p. 341-354). <i>Grožiniai tekstai:</i> pvz., A.Mickevičius poemos „Gražina“ ir „Konradas Valenrodas“, J.I. Kraševskio romanas „Kunigas“, V.Sirokomlės poema „Margiris“, G.Landsbergio-Žemkalnio drama „Blinda, svieto lygintojas“, Maironio eilėraščiai „Užtrauksime naują giesmę, broliai“, „Nebeužtvenksi upės“, „Oi neverk, matušėle“, „Milžinų kapai“, J.Aiščio „Vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs...“ B.Brazdžionio „Šaukiu aš tautą“, A.Miškinio „Sibire“, P.Cvirkos novelė „Bernas, amžinai norėjęs žirgu joti“, A.Škėmos novelė „Nakties tyla“, R.Šavelio novelių romanas „Tadas Blinda“, S.Šaltenio apysaka „Herkus Montė“, S.Šaltenio pjesė „Lituanika“, S.T. Kondroto novelė „Kentauro herbo giminė“, J.Ivanauskaitės novelė „Kaip užsiauginti baimę“, Skomanto knygų serijos nuotykių apsakos, Liūnės Sutemos eilėraštis „Bijau“ ir t.t. <i>Esė:</i> J.Aistis „Kelią herojui!“ (knygoje „Milfordo gatvės elegijos“, 1991), J.Kaupas „Pasaka ir realybė“, „Darius ir Girėnas: dokumentai, laiškai, atsiminimai“ (1991), N.Dariūtės-Maštarienės memuarai „Darius ir Girėnas“ (1990), E.Liegutės istorinė-dokumentinė apysaka „Emilija Pliaterytė“ (2006), V.Toleikis „Apie Tėvynę mažiems žmogučiams“ (Bernardinai. It), Vytautas V.Landsbergis „Baimės jausmas jam buvo nepažįstamas“ (apie anksti mirusį režisierių Igną Repšį knygoje „Petras Repšys“, 2006). <i>Dailės kūriniai:</i> pvz., E.Muncho „Baimė“ (1893), „Šauksmas“ (1993), J.Mateikos „Žalgirio mūšis“ (1878), J.Zikaro skulptūra „Knygnešys“, B.Žilytės „Žalgiris“ (1970), K.Šimonio „Karžygys“ (1924), „Raitelis“ (1928), P.Rimšos, J.Zikaro, P.Repšio ir kt. dailininkų medaliai, skirti Lietuvos didvyriams. <i>Teatras:</i> pvz., V. Klovos „Pilėnai“, rež. R. Tumino „Lituanika“ (1996), A. Mamontovo miuziklas „Tadas Blinda“ (2004). <i>Kinas:</i> pvz., rež. M. Giedrio filmas „Herkus Mantas“ (1972), rež. B.Bratkausko TV filmas „Tadas Blinda“ (1973, 4 serijos), rež. R.Vabalo filmas „Skrydis per Atlantą“ (1983), rež. V.V.Landsbergio filmai „Baladė apie Daumantą“ (1995) ir „Kai aš buvau partizanas“ (2008).</p>
<p>II A. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Narcizo mito interpretacijos literatūroje ir mene, narcizmas dabartinėje vartotojiškoje visuomenėje</p>	<p>Graikų mitai. Narcizas <i>Grožiniai tekstai:</i> pvz., Ovidijaus „Metamorfozės“, V. Šekspyro „62 sonetas“, O Vaildo romanas „Doriano Grėjaus portretas“, H. Radausko eilėraštis „Afroditė ir Narcizas“, A. A.Jonyno eilėraštis „Narcizo metamorfozė“, V.Žilinskaitės humoreska „Narcizo mišlė“. <i>Kritikos straipsniai:</i> pvz., L. Donskio „Garsenybė ir įvaizdis, arba Viešojo žmogaus krizė“. <i>Dailės kūriniai:</i> pvz., Caravaggio „Narcizas“ (1597-99), Salvadoro Dali „Narcizo metamorfozė“ (1937). <i>Teatras:</i> pvz., rež. G.Padegimo „Velykos“ (Šiaulių teatras, 2009) <i>Kinas:</i> pvz., rež. Dovilės Gasiūnaitės filmas „Narcizas“ (filmas kuriamas)</p>
<p>II B. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Odisejo mito interpretacijos literatūroje ir mene,</p>	<p>Homerai. Odiseja (8-9 kl.) <i>Grožinės literatūros tekstai:</i> pvz., poezijos tekstai - K. Kavafio „Itakė“, J. Brodskio „Odisejas Telemachui“, J. Vaičiūnaitės „Keturi portretai“, A. Nykos-Niliūno „Odisejo ir Penelopės kapas“, „Odisejo kareivis Hado karalystėje pasakoja“ ir kt., T. Venclovos „Už pusmylio, kur kertas autostrados“, A. A. Jonyno, M. Viliučio „Paskutinės dienos Itakėje“ (eilės ir paveikslai), J.Keruako romanas „Kelyje“.</p>

<p>šiuolaikinės odisėjos. Išėjimo iš namų ir sugrįžimo motyvas. Praeities bei šiuolaikiniai odisėjai ir jų odisėjos (biografijų, atsiminimų, žiniasklaidos tekstų, nuomonių tyrimai)</p>	<p><i>Kelionių apybraižos:</i> pvz., M. Šalčio „Svečiuose pas 40 tautų“, A. Poškos „Nuo Batijos iki Bengalijos“, J. Meko „Žmogus be vietos: nervuoti dienoraščiai“, J. Ivanauskaitės „Kelionių alchemija“, K. Almeno „Motociklu per Afriką“, Aukštakalnytės-Hansen „Mama Afrika“, M. Starkaus „Šilko kelias, arba 10 000 km su „Pagieža“, R.Kapučinskio „Kelionės su Herodotu“, R.Žalynaitės „Šokantis sušis, arba Gaidžin gyvenimas tekančios saulės šalyje“, B.Mar „Cinamonu kvepiantys namai“ ir kt.</p> <p><i>Dailės kūriniai:</i> pvz., Johann Heinrich Füssli's „Odisėjas tarp Skilos ir Charibdės“ (1794-1796); Nicolas Monsiau „Odisėjo sugrįžimas“ (1800), Arnold Böcklin „Odisėjas ir Kalipsė“ (1883); Henri-Lucien Doucet „Odisėjo ir Telemacho susitikimas“ (XIX a.),), Pauliaus Normanto, M.Jovaišos fotografijos ir t.t.</p> <p><i>Kinas:</i> pvz., rež. Andrei Mikhalkov-Konchalovsky filmas „Odisėjas“ (1997).</p>
<p>II C. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Sizifo mito interpretacijų sklaida pasaulio ir Lietuvos literatūroje/kultūroje. Nusikaltimo ir bausmės, gyvenimo ir darbo prasmės/beprasmybės klausimų traktuotės šiuolaikinėje sociokultūroje.</p>	<p>Graikų mitai. Sizifas <i>Grožinės literatūros tekstai:</i> pvz., K.Ostrausko pjesės „Kvartetas“ II dalis „Sizifas“, K.Sajos novelė „Sizifo akmuo“, V. Žilinskaitės humoreskos „Trys variacijos Sizifo tema“ („Sizifas ir moteris“, „Sizifas ir sargai“, „Sizifas ir sportas“).</p> <p><i>Esė:</i> A.Kamius „Sizifo mitas“, A.Navicko „Sizifo akmuo – prakeiksmas ar dovana?“ (<i>Bernardinai.lt</i>).</p> <p><i>Dailė:</i> pvz., F. Von Stuck „Sizifas“ (1920), D.Trumpio fotografijų ciklas „Sizifo šokis“.</p> <p><i>Reklama:</i> pvz., improvizacijos Sizifo mito tema lietuvių šiuolaikinėje reklamose.</p>
<p>II D. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Antigonės mito interpretacijos pasaulio ir Lietuvos kultūroje. Pagarbos ir ištikimybės tradicijoms, papročiams ir ritualams temos traktuočių galimybės šiuolaikinėje sociokultūrinėje terpėje</p>	<p>Sofoklis. Antigonė <i>Grožinės literatūros tekstai:</i> pvz., Ž. Anujo drama „Antigonė“, J. Degutytės eilėraštis „Antigonė“ (iš ciklo „Rolės“), K. Bradūno eilėraščių ciklai „Apeigos“, „Devynios baladės“, J.Biliūno novelė „Krikštomočia“ („Kūdikystės sapnai“), V. Juknaitės romanas „Šermenys“, S.T.Kondroto romanas „Žalčio žvilgsnis“.</p> <p><i>Pažintiniai tekstai:</i> pvz., ištraukos iš G.Beresnevičiaus studijos „Baltų religinės reformos“.</p> <p><i>Dailės kūriniai:</i> pvz., V.Kisarausko „Ismenė ir Antigonė“, D.Gražienės „Antigonė“ (1992-1995).</p> <p><i>Teatras:</i> pvz., K.Orfo opera „Antigonė“, M.Teodorakio opera „Antigonė“, rež. I.Bučienės „Antigonė“ (1978), rež. J.Vaitkaus „Antigonė“ (1986), rež. S.Rubinovo „Antigonė Niujorke“ (1997), rež. B. Mar monospektaklis „Antigonė“ (2003).</p> <p><i>Kinas:</i> pvz., rež. G.Dzavelo filmas „Antigonė“ (1968), rež. Ž.M. Straubo „Antigonė“.</p>
<p>III A. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Biblinio Babelio bokšto mito</p>	<p>Biblija. Senasis Testamentas. Pradžios knyga (pasakojimas apie Babelio bokštą) <i>Grožinės literatūros tekstai:</i> pvz., J. R. Borgeso apsakymas „Babelio bokštas“, Zbigniew Mentzel romanas „Visos pasaulio kalbos“, Amanda Aizpuriete eilėraštis „Babelio nuokrašty lyja lietus“, J.Zauerveino giesmė „Lietuvinkai esame mes gimę“, K.Bradūno eilėraščių rinkinys „Alkana</p>

<p>interpretacijos literatūroje ir mene. Kalbų/kultūrų sąveika ir/ar nykimas globaliame pasaulyje: daugiakalbystė ES, kalbų lygiateisiškumas; universalios kalbos paieškos (anglų ar esperanto kalba?). Galimos tyrimų problemos: ar reikia pasauliui vienos kalbos/ ar gali įvairių kultūrų žmonės rasti dialogą/ ar žmonės gali pastatyti Babelio bokštą/ ar reikia šiandien statyti Babelio bokštą?</p>	<p>kelionė“, J.Degutytės eilėraštis „Gimtoji kalba“, S.Parulskio eilėraštis „Kalba“ ir t.t. <i>Pažintiniai tekstai:</i> pvz., A. Sabaliausko „Šimtas kalbos mįslių“, „Mes baltai“, „Žodžiai keliauja“, „Žodžiai pasakoja“, P. Čeliausko „Nuo Babelio iki esperanto“, U. Eco „Tobulos kalbos paieškos Europos kultūroje“ (ištr.), D. Crystal „Kalbos mirtis“ (ištr.), V. Urbučio „Lietuvių kalbos išdavystė“ (ištr.). <i>Esė:</i> M.Daukšos „Prakalba“ („Postilė“). <i>Dailės kūriniai:</i> pvz., Pieter Brueghel „Mažasis Babelio bokštas“ (1563), Pieter Brueghel „Babelio bokštas“(1563), Athanasius Kircher „Babelio bokštas“ (1675), Gustave Doré „Kalbų sumaištis. Biblijos iliustracija“(1865), T.Virnich „Babelio bokštas“ (2002, skulptūra Mionchengladbache). <i>Kinas:</i> rež. A. Gonzalezas Inarritu filmas „Babelis“ (2006), rež. J.Javaičio dokumentinis filmas „Būti kalboje“ (2005).</p>
<p>III B. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Bibliinio Kaino ir Abelio mito traktuotės pasaulio ir lietuvių kultūroje. Nesantaikos (pavydo, pykčio, neapykantos, keršto jausmų) problemų ir tolerancijos temos aktualumas šiuolaikinio pasaulio gyventojams</p>	<p><i>Biblija. Senasis Testamentas. Pradžios knyga (pasakojimas apie Kainą ir Abelį)</i> <i>Grožinės literatūros tekstai:</i> pvz., Pričkaus monologas iš K.Donelaičio poemos „Metai“, Bairono „Kainas“, P.Cvirkos novelė „Sielininkų daina“, K.Sajos novelė „Molynė“, V.Mykolaičio Putino eilėraštis „ Vivos plango. Mortous voco“, Liūnės Sutemos eilėraščių rinkinys „Vendeta“, A. Šimkaus eilėraščių rinkinys „Skradžiai“, J.Vaičiūnaitės memuarinė proza „Vaikystės veidrody“ ir „Mabre viešbutis“, L.Katkaus eilėraščių rinkinys „Už 7 gatvių“ ir t.t. <i>Esė:</i> pvz., V.Kaknevičius „Pavydo šaknys“ (<i>Bernardinai. Lt</i>). <i>Dailė:</i> pvz., Nikolas iš Verdeno „Abelio nužudymas“ (1181), J.van Eikas „Didysis Gento altorius“ (1425-1429), Tintoreto „Kainas nužudo Abelį“ (1551), Ticianas „Kainas ir Abelis“ (1542-1544), D. Krespi „Kainas nužudo Abelį“ (1618-1620), Diupre „Kainas“ ir „Abelis“ (skulptūros, 1846,1844), D.Sikeiros „Kainas“ (1947), M. Šagalas „Kainas ir Abelis“ (1960). <i>Teatras:</i> pvz., rež. L.Liausaitės „Abelis ir Kainas. Kasdienė mirtis“ (2009). <i>Kinas:</i> pvz., rež. V.Žalakevičiaus „Niekas nenorėjo mirti“ (1966).</p>
<p>III C. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Mitai apie riterius. Šv. Gralio mito ir riteriškumo idėjų interpretacijos viduramžių ir šiuolaikinėje literatūroje ir mene. Herojaus išbandymų ir ieškojimų kelias,</p>	<p><i>Rolando giesmė arba Tristanas ir Izolda, arba Apvaliojo stalo riteriai</i> (ištraukos) <i>Grožinės literatūros tekstai:</i> pvz., Chrétien de Troyes romanas „Persevalis, arba pasakojimas apie Gralį“, S.Martelli romanas „Apvaliojo stalo riteriai“, U. Eco romanas „Baudolinas“, T.Deary „Rūstieji riteriai ir pamėkliškos pilys“ (serija „Kraupioji istorija“), J. Aisčio eil. „Persevalis“, J.Vaičiūnaitės eilėraštis „Lyg pėsčias karžygyss“, V.Daunio eilėraštis „Šventojo Gralio žodis“. <i>Pažintiniai tekstai:</i> pvz., M. Jakovuk „Riterių etosas ir idealas“. <i>Esė:</i> pvz., V.Indrašiaus „Nepriklausomybės riteriai“ <i>Dailė:</i> pvz., G. Dorè „Seras Galachadas“, V.Kisarausko riterių figūrų ciklas „Kęstučio mirties legenda“, V.Kalinausko „Riterio sapnas“, V.Kalinausko „Tikrasis autoportretas“ (<i>Aversas, Reversas</i>).</p>

vertybių sistema šiuolaikinėje visuomenėje	<i>Teatras:</i> pvz., rež. G. Varno spektaklis „Nusiaubta šalis“, rež. A. Pociūno „Sirano de Beržerakas“ (2009). <i>Kinas:</i> pvz., rež. E. Rohmer „Ežero Lancelotas“(1974), rež. J. Boorman "Ekskaliburą" (1981), rež. Antoine Fuqua „Karalius Artūras“ (2004). <i>Muzika:</i> R.Wakeman roko albumas „Karaliaus Artūro ir Apvaliojo stalo riterių mitai ir legendos“ (1975).
--	---

V žingsnis. Tyrimo realizacija

Susipažinkite su tyrimo realizacijos būdų pasiūla, pasibraukite Jus sudominusią skiltį, paskui savo pasirinkimą įrašykite į savo lentelę.

Interviu, interviu pristatymas, tiriamojo darbo ataskaita, diskusijos temos ar klausimo parengimas
Anketa, anketos rezultatų pristatymas, tiriamojo darbo ataskaita, diskusijos temos ar klausimo parengimas
Apybraiža, tiriamojo darbo ataskaita, diskusijos temos ar klausimo parengimas
Pranešimas, tiriamojo darbo ataskaita, diskusijos temos ar klausimo parengimas
Žodinis reportažas, tiriamojo darbo ataskaita, diskusijos temos ar klausimo parengimas
Žodinis ir vaizdinis reportažas, tiriamojo darbo ataskaita, diskusijos temos ar klausimo parengimas
Videofilmas, tiriamojo darbo ataskaita, diskusijos temos ar klausimo parengimas
Kita (<i>pasiūlykite patys</i>)

VI žingsnis. Tyrimo būdas

Apgalvokite, kaip norėtumėte atlikti savo tiriamuosius darbus (individualiai, su draugu, su draugų grupele), ir savo pageidavimus užrašykite lentelėje.

VII žingsnis. Tyrimo objekto, tikslo, uždavinių, hipotezės formulavimas, tiriamosios veiklos etapų numatymas

Apgalvokite, koks bus Jūsų tyrimo **objektas**, kokį pagrindinį **tikslą** numatysite, kokius mokymosi **uždavinius** (1) nuostatos, 2)gebėjimai, žinios ir supratimas, 3) mokymasis mokytis) pasirinksite, kokią tiriamosios veiklos **hipotezę** kelsite, kokius planuojate **tiriamosios veiklos etapus**, kiek **laiko** užtruktų Jūsų tyrimas, ir visa tai surašykite savo lentelėje.

Pvz.

Tiriamosios veiklos objektas kultūros ženklai šiuolaikiniame pasaulyje
Tiriamosios veiklos tikslas	Norėčiau suprasti kultūros ženklų reikšmes ir prasmes senovėje ir dabar.
Mokymosi uždaviniai	Nuostatos: norėčiau susidomėti..... kultūros ženklais ir išmokti juos atpažinti šiuolaikinėje kultūroje ir gyvenime. Žinios, supratimas, gebėjimai: norėčiau išsiaiškinti, suprastikultūros ženklų prasmes ir gebėti išvelgti senųjų tradicijų tąsą, kaitą, nykimą ir šių tendencijų reikšmę šiuolaikiniame pasaulyje. Mokymasis mokytis: norėčiau išmokti draugiškai dirbti

	drauge su draugais, atidžiai klausytis klasės draugų pranešimų, naujas žinias raštu ir grafiškai sisteminti savo užrašuose, argumentuotai pagrįsti savo nuomonę diskusijose, rengti tyrimų ataskaitas ir kt.
Tiriamosios veiklos hipotezė	Manychiau, kadkultūros ženklai buvo....., o dabar.....
Tiriamosios veiklos etapai	1. 2. 3.
Atlikto tyrimo pristatymo laikas	

VIII žingsnis. Veiklos užrašų formos pasirinkimas

Pagalvokite, kokios **formos užrašus** šiam moduliui norėtumėte pasirinkti, ir savo pasirinkimą užsirašykite lentelėje.

Modulio užrašų, skirtų tyrimų medžiagai kaupti, tyrimo atradimų pristatymams ir ataskaitoms rengti, draugų pranešimų mintims užsirašyti, diskusijoms rengtis ir kt.

Mokyklinis sąsiuvinis
Tiriamosios veiklos modulio aplankas
Kultūros archeologo dienoraštis
Kultūrinių tyrimų ekspedicijų užrašai
Kultūrinių kelionių atlasas
Kita (<i>pasiūlykite patys</i>)

IX žingsnis. Akademinio modulio „Tradicija ir modernumas“ veiklos gairės

Suderinkime savo pasirinkimus.

Tyrimo temos ir potemės	Pasirinkusiųjų vardai, kryptys, darbo būdai ir formos, laikas
I A. Lietuvių pasakojamoji tautosaka ir jos atšvaitai lietuvių kultūroje Pasakos „Eglė žalčių karalienė“ ir jos motyvų interpretacijos lietuvių kultūroje, ištikimybės, baimės, praradimo, atsakomybės, (ne)sąmoningo pasirinkimo problemos šiuolaikiniame sociokultūriniame gyvenime.	
II B. Lietuvių pasakojamoji tautosaka ir jos atšvaitai lietuvių kultūroje Pasakų apie bebaimį herojų ir baimės paieškas interpretacijos lietuvių kultūroje, baimės/drašos, pasiaukojimo, didvyriškumo pozicijų sampratos šiuolaikinėje visuomenėje (pvz, politikos, sporto srityse)	
II A. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Narcizo mito interpretacijos literatūroje ir mene, narcisizmas dabartinėje	

<p>vartotojiškoje visuomenėje</p>	
<p>II B. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Odisejo mito interpretacijos literatūroje ir mene, šiuolaikinės odisejos. Išėjimo iš namų ir sugrįžimo motyvas. Praeities bei šiuolaikiniai odisejai ir jų odisejos (biografijų, atsiminimų, žiniasklaidos tekstų, nuomonių tyrimai)</p>	
<p>II C. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Sizifo mito interpretacijų sklaida pasaulio ir Lietuvos literatūroje/kultūroje. Nusikaltimo ir bausmės, gyvenimo ir darbo prasmės/beprasmybės klausimų traktuotės šiuolaikinėje sociokultūroje.</p>	
<p>II D. Antikos mitai ir jų sklaida pasaulio ir Lietuvos kultūroje Antigonės mito interpretacijos pasaulio ir Lietuvos kultūroje. Pagarbos ir ištikimybės tradicijoms, papročiams ir ritualams temos traktuočių galimybės šiuolaikinėje sociokultūrinėje terpėje</p>	
<p>III A. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Biblinio Babelio bokšto mito interpretacijos literatūroje ir mene. Kalbų/kultūrų sąveika ir/ar nykimas globaliame pasaulyje: daugiakalbystė ES, kalbų lygiateisiškumas; universalios kalbos paieškos (anglų ar esperanto kalba?). Galimos tyrimų problemos: ar reikia pasauliui vienos kalbos/ ar gali įvairių kultūrų žmonės rasti dialogą/ ar žmonės gali pastatyti Babelio bokštą/ ar reikia šiandien statyti Babelio bokštą?</p>	
<p>III B. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Biblinio Kaino ir Abelio mito traktuotės pasaulio ir lietuvių kultūroje. Nesantaikos (pavydo, pykčio, neapykantos, keršto jausmų) problemų ir tolerancijos temos aktualumas šiuolaikinio pasaulio gyventojams</p>	
<p>III C. Biblijos ir viduramžių mitai, jų kartotės pasaulio ir lietuvių kultūroje Mitai apie riterius. Šv. Gralio mito ir riteriškumo idėjų interpretacijos viduramžių ir šiuolaikinėje literatūroje ir mene. Herojaus išbandymų ir ieškojimų kelias, vertybių sistema šiuolaikinėje visuomenėje</p>	

4.4.2.4. Akademinio modulio detalaus planavimo pavyzdžiai (projektai)

Projektas Nr. 1

Narcizo mito interpretacijos literatūroje ir mene, narcisizmas dabartinėje vartotojiškoje visuomenėje

Etapai	Tiriamosios veiklos organizavimo metodiniai žingsniai ir kryptys
<p>I. Susipažinimas su tema</p> <p>2 val.</p>	<p>Graikų mitas „Narcizas“ jau buvo skaitytas ir analizuotas B1 (9 kl.) modulyje, todėl jo analizei pamokų šiame projekte neskiriama. Tekstu remiamasi, aptariamoms jo interpretacijos, tyrinėjant kitus tekstus.</p> <p>Tyrimo temą mokiniai yra pasirinkę savarankiškai, mokytojas tik parenka medžiagą įvadui, kad paskatintų mokinius įsitraukti į diskusijas šia tema, padėtų jiems numatyti galimas tyrinėjimo kryptis.</p> <p style="text-align: center;">I. Supažindinimas su tema</p> <p>1 variantas. Impulsu kalbėti apie narciziškumą galėtų būti vaizdo klipas „Nieka, nieka, nieka...“ http://www.youtube.com/watch?v=9sraAgfwcYY . Galimos užduotys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kokias išvelgiate šio vaizdo klipo sąsajas su „Narcizo“ mitu? 2) Kaip suprantate epigrafu pasirinktus J. V. Getės žodžius? Kokios jų sąsajos su matomais vaizdais ir sakomu tekstu? 3) Apie ką kalbama šiame vaizdo klipe, kokios aktualios problemos jame keliamos? 4) Kokios kalbančiojo intonacijos, kaip paaiškintumėte tokį skirtingą kalbėjimą? 5) Kas vaizdo klipe kartojasi ir kas nuolat kinta? Kokia to pasikartojimo ir kaitos prasmė? 6) Kokias šiuolaikinio gyvenimo sritis/kontekstus išvelgėte šiame vaizdo klipe? Koks kūrėjų santykis su vaizduojamu pasauliu, iš ko jis matomas? 7) Ar ši problema jums atrodo aktuali, kodėl? <p>Galima paklausti mokinių, kokių jie yra skaitę knygų, matę filmų, paveikslų narcisizmo tema.</p> <p>2 variantas. Impulsu pokalbiui gali būti garsios japonų menininkės Yayoi Kusama instaliacija „Narcizo sodas“ (1966). http://www.youtube.com/watch?v=HxMwouPTU7M&feature=related</p> <p>Mokiniais galima būtų pateikti klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodėl ši instaliacija vadinama „Narcizo sodu“? • Kokiomis vaizdinėmis detalėmis sukuriamas šis sodas? • Ką jums sako šie vaizdai? • Ar šiandien narcisizmo tema vis dar aktuali? Kodėl? <p>Galima paklausti mokinių, kokių jie yra skaitę knygų, matę filmų, paveikslų narcisizmo tema.</p> <p>3 variantas. Diskusija, pateikus skirtingus požiūrius į narcisizmą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Žmogus, kuriam pasaulis terūpi tiek, kiek tas pasaulis žavisi jo asmeniu, vargu ar pasieks tikslą. O jei ir pasieks, nebus visiškai laimingas, nes žmogiškas instinktas iš tikrųjų nėra sutelktas vien į save.“ Bertrandas

Russellas, filosofas ir matematikas, Nobelio premijos laureatas.

- *Anot psichoanalitikės Remos Židonienės, narcisizmas gali būti konstruktyvusis arba „sveikasis“. <...> Būtina mylėti save, palepinti save dvasiškai ir kūniškai, nes tik mylėdamas save gali mylėti savo artimą. Sveikas narciziškumas skatina siekti savo tikslų.*
- *„Paprastai poetai yra dideli narcizai <...>. Gal kitaip ir būti negali? Vis tiek viskas sutelkta į save – ir žiūrėjimas, ir mąstymai. Narcizo mitas yra stiprus. Ir iš esmės labai poetiškas. Ir tragiškas. Tačiau kas gali tą tragiškąją pusę atskirti nuo kūrėjo?“* Viktorija Daujotytė, literatūrologė.

Klausimai

- Ar visada meilė sau yra narcisizmo išraiška?
- Ar blogai norėti, kad kiti mumis žavėtųsi?
- Ką laikote sveiku narcisizmu?
- Kur riba tarp sveiko ir nesveiko narcisizmo?

II. Tyrimo temos pristatymas ir aiškinimas

Mokytoja pristato tyrimo temą – „**Ar šiuolaikiniam žmogui aktuali narcisizmo problema?**“

1. Tyrimo tikslo ir uždavinių skelbimas.

Aptariamas **darbo tikslas** – atlikti ir pristatyti tyrimą, kaip mitas apie Narcizą interpretuojamas literatūroje (mene), kaip narcisizmas pasireiškia populiariojoje kultūroje ar politikoje, kaip jis suprantamas, vertinamas šiuolaikinėje visuomenėje.

Tiriamosios veiklos uždaviniai. Atlikdami tiriamąjį darbą, turėsite gebėti:

- suformuluoti problemą;
- sudaryti tyrimo planą, numatyti darbų atlikimo grafikus;
- susitarti grupėje ir su mokytoju dėl vertinimo kriterijų;
- pasidalinti pareigas ir darbus grupėje;
- naudotis įvairiais informacijos šaltiniais, juos atsirinkti, vertinti;
- pasirinkti tinkamus tyrimo būdus/strategijas;
- įsivertinti, kaip pavyko atlikti užduotis kiekviename etape, ir numatyti būdus, kaip darbą tobulinsite;
- parengti tyrimo ataskaitą ir ją viešai pristatyti;
- vertinti klasės draugų darbus ir teikti pasiūlymus.

2. Tyrimo klausimų formulavimas.

- Laisvasis rašymas tema „Šiuolaikinis narcizas. Koks jis?“ (individualus darbas).
- Grupinis darbas „Narcizo portretas“. Remdamiesi savo išsakytomis mintimis apie šiuolaikinį narcizą, mokiniai grupėje parengia plakatą „Šiuolaikinio narcizo portretas“ ir suformuluoja po 2 probleminius klausimus, kuriuos norėtų tyrinėti. Plakatai ir klausimai pristatomi kitoms grupėms, pakomentuojami, kitos grupės gali pateikti savus klausimus,

	<p>komentarus. Visos grupių suformuluotos problemos gali būti surašytos atskirame lape/lentoje/skaidrėje, kad visi matytų klausimus ir galėtų jais remtis planuodami savo grupinį tyrimą.</p> <p>3. Mokytoja pristato galimas šios temos tyrimo sritis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grožinė literatūra (proza, poezija, drama); • vaizduojamasis menas (dailė, fotografija, kinas ir kt.); • populiarioji kultūra (reklama, žiniasklaida, socialiniai tinklai, televizija); • politika (reklama, žiniasklaida, televizija); • šiuolaikinė visuomenė (pvz., bendraamžių nuomonės, požiūriai, vertinimai, poreikiai, vertybės).
<p>II. Planavimas 2/3 val.</p>	<p style="text-align: center;">I. Tyrimo temos/problemos formulavimas</p> <p>Į tyrėjų grupes mokiniai susiburia pagal tai, kokia tyrimo sritis juos domina (literatūra, vaizduojamasis menas, populiarioji kultūra, visuomenė) ir kokias problemas norėtų tyrinėti. Grupės diskutuodamos susitaria, kokią problemą tyrinės ir kokią hipotezę sieks įrodyti (galvodami apie rūpimą problemą gali remtis visais plakatais ir visų suformuluotais probleminiais klausimais). Galimos problemų formuluotės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodėl/ kaip tampama narcizu? • Ar iš tiesų šiuolaikinė populiarioji kultūra ugdo narcizus? • Ar narcizai pasmerkti vienišumui/ visada nelaimingi? • Ar/ kodėl meilė sau yra tragiška/prაžūtinga? • Ar iš tiesų šiuolaikinėje visuomenėje narcizus lydi didesnė sėkmė? • Ar visada narcizai yra nelaimingi? • Ar noras būti gražiam yra narcisizmo požymis? <p style="text-align: center;">II. Veiklos planavimas, vertinimo kriterijų aptarimas (žr. priedus Nr. 1, 2)</p> <p>Kiekviena grupė, planuodama veiklą, galėtų pildyti lentelę (priedas Nr.1), kuri jiems padėtų geriau apgalvoti savo veiklos žingsnius, numatyti etapus ir galutinį rezultatą.</p> <p>Šiame tiriamosios veiklos etape mokiniai turėtų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • susiformuluoti tiriamosios veiklos tikslą, uždavinius, išsikelti hipotezę; • numatyti darbo etapus; • nuspręsti, ar atskirus potemio aspektus tirs pavieniui ar poromis; • aptarti darbų atlikimo ir atsiskaitymo terminus, atsiskaitymo formą; • numatyti tyrimui reikalingus išteklius ir šaltinius; • aptarti drauge su mokytoju vertinimo kriterijus; • parengti tyrimo planą; • apibrėžti kiekvieno pareigas. <p>Aptariant su mokiniais tiriamosios veiklos vertinimo kriterijus, reikėtų numatyti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kas bus vertinama (vertinimo kriterijai); • kiek proc. sudarys tyrimo proceso vertinimas ir rezultato vertinimas; • koks bus mokytojo vaidmuo vertinant procesą ir rezultatą; • koks bus mokinių vaidmuo vertinant procesą ir rezultatą. <p>Siūlomi vertinimo kriterijai ir proporcijos (priedas Nr.2). Proceso vertinimo kriterijai (50 proc.):</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • tyrimo užduočių planavimas; • kasdienis tyrimo veiksmų planas; • individualaus tyrimo aplankas (atsiskaitymas už kiekvieną tyrimo etapą); • grupinio tyrimo aplankas (atsiskaitymas už kiekvieną etapą); • mokytojo pastabos apie grupę/ kiekvieną grupės narį; • grupės įvertinimas; • savo veiklos įvertinimas. <p><u>Rezultato vertinimo kriterijai (50 proc.):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • grupinio tyrimo ataskaita; • individualaus tyrimo ataskaita; • grupės pristatymas; • kiekvieno vaidmuo pristatant; • pačios grupės savo veiklos įvertinimas; • kitos grupės veiklos įvertinimas. <p>Grupėms parengus tyrimo planą, galima pateikti įsivertinimo lentelę (žr. Priedą Nr. 3), kuri padėtų įsisąmoninti savo stiprybes ir silpnybes, numatyti tobulintinus dalykus.</p>
<p>III. Tyrimas 10 val.</p>	<p>Šiame veiklos etape mokiniai turėtų išmokti:</p> <p>1. Rengti kasdienes planus, t.y. detaliai planuoti kiekvieną dieną, numatyti konkrečias veiklas, mokymo(si) strategijas, išteklius ir laukiamą rezultatą.</p> <p>2. Mokyti rinkti informaciją iš įvairių šaltinių. Galimos tokios veiklos gairės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Publicistinių, mokslo populiarinimo straipsnių apie narcisizmą paieška, skaitymas, analizė, vertinimas, informacijos sisteminimas ir pateikimas. Kai kuriuos straipsnius, kurių mokiniai nerado, o mokytojui jie atrodo vertingi, galima rekomenduoti. Taip pat, jei mokytojui atrodo netikslinga, kad mokiniai skaitytų visą straipsnį, galima pateikti kupiūruotus tekstus (kai kurie kupiūruoti tekstai pateikti Priede Nr. 4). Straipsniai, kuriuos mokiniai gali susirasti internete savarankiškai, pateikti Priede Nr. 5: <p>Atlikdami šio etapo užduotis, mokiniai turėtų apmąstyti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ką žino apie narcisizmą? • Ką norėtų sužinoti šia tema ir kam jiems bus reikalinga ši informacija? • Kur ir kaip gaus reikalingą informaciją? • Kaip panaudos informaciją apie narcisizmą kituose veiklos etapuose? • Kaip dirbs su tekstu, kokias skaitymo strategijas taikys? • Ką darys, jei ko nesupras, kokias strategijas taikys? • Ką ir kaip užsirašys? • Kaip vertins informacijos patikimumą? • Kaip šią informaciją pateiks kitiems? <p>Remtasi Wray ir Lewiso modeliu (žr. James E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V., 1998, p. 32).</p> <p>Skaitydami ir tyrinėdami publicistinius, mokslinius ar mokslo populiarinimo tekstus šia tema, mokiniai turėtų mokyti pasirinkti ar mokytojo padedami taikyti skaitymo strategijas (pvz., <i>ŽNS plius, sąvokos ir apibrėžimo schema, diskusijos tinklas, tyrimo lentelė, durstinys, įmagnetintos santraukos, minčių žemėlapis, teiginio ir patvirtinimo struktūra, struktūruoti užrašai</i> – žr. D. Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. – V., 2004), kurios padės jiems atrinkti reikalingą informaciją, ją sistemuoti, struktūruoti, žodinę informaciją pateikti grafine forma.</p>

Išsiaiškinę pačią narcisizmo sampratą, toliau mokiniai galėtų tyrinėti, kaip ši tema interpretuojama literatūroje, vaizduojamajame mene ar šiuolaikinėje populiariojoje kultūroje, kaip ją supranta šiuolaikinė visuomenė. Tyrimo medžiagos mokiniai turėtų ieškoti savarankiškai. Mokytojas gali padėti mokiniams rasti ir pasirinkti tyrinėjamus šaltinius:

Literatūra ir vaizduojamasis menas

A. Narcizo ir Echo meilės istorija literatūroje ir dailėje.

- Dailė: Nicolas Poussin, „Echo and Narcissus“, 1629; Benjamin West, „Narcissus and Echo“, 1805; John Anster Fitzgerald (1832–1906) „The Myth of Narcissus and Echo“; Edmund Friedrich Kanoldt, „Echo and Narcissus“ 1884; John William Waterhouse, „Echo and Narcissus“ (1903);
- Literatūra: Ovidijus „Metamorfozės“, Vytauto Bložės eilėraštis „Sakmė apie Narcizo gėlę“, Juditos Vaičiūnaitės pjesė „Pavasario fleita“.

B. Narcizo portretas literatūroje/ literatūroje ir dailėje:

- Literatūra (proza): O. Vaildas „Doriano Grėjaus portretas“.
- Literatūra (poezija): Ovidijus „Metamorfozės“, V. Šekspyro „62 sonetas“, H. Radausko „Afroditė ir Narcizas“, Alfonso Andriuškevičiaus „Ak, tas virpėjimas...“, A. A. Jonyno „Narcizo metamorfozė“.
- Dailė: Michelangelo Caravaggio, Narcissus 1597-1599; Salvador Dali, „The Metamorphosis of Narcissus“, 1937; Calum Colvin, Narcissus, 1987).

C. Narcizo portretas literatūroje ir politikoje:

- H. Kristiano Anderseno pasaka „Nauji karaliaus drabužiai“;
- politinio įvaizdžio kūrimas – dokumentinis filmas „Žvaigždžių liga“ (STARSUCKERS), rež. Chris Atkins, 2009 m. Jungtinė Karalystė (anonsas žr. <http://www.youtube.com/watch?v=vnJQua9SmV8>);
- rinkimų reklamos, plakatai, politinės kalbos, straipsniai apie politikus žiniasklaidoje, TV laidos.

D. Narcisizmo skatinimas populiariojoje/masinėje kultūroje ir bendraamžių nuomonių tyrimas:

- Brolių Grimų pasaka „Snieguolė ir septyni nykštukai“;
- straipsniai, reklamos žurnaluose jaunimui (pvz., „Panelė“, „MAXI panelė“, „Extra panelė“, „Pana“);
- socialiniai tinklai (pvz., „Facebook“ ir kt.);
- TV serialai paaugliams (siūlomi elgesio modeliai, vertybės);
- TV šou (pvz., „Kelias į žvaigždes“, „Dvi minutės šlovės“) herojai;
- reklama, jos tikslai, raiškos būdai (vaizdas, tekstas);
- žvaigždžių įvaizdžių kūrimas – dokumentinis filmas „Žvaigždžių liga“ (STARSUCKERS), rež. Chris Atkins, 2009 m. Jungtinė Karalystė (anonsas žr. <http://www.youtube.com/watch?v=vnJQua9SmV8>).

E. Visuomenės nuomonių, supratimo apie narcisizmą tyrimas (anketos, interviu):

- mokiniai;
- mokytojai;
- tėvai, seneliai;
- kaimynai ir kt.

3. Mokymasis taikyti turimas žinias, analizuoti, interpretuoti ir vertinti surinktą informaciją, grožinius, negrožinius tekstus. Šiame etape mokiniai

	<p>mokosi savarankiškai kelti tyrimo klausimus, planuoti darbą, savarankiškai arba mokytojo padedami pasirinkti tinkamas skaitymo strategijas.</p> <p>Pavyzdys</p> <p>Problema. <i>Kodėl ir kaip tampama narcizais? (narcizmo problema O. Vaildo romane „Doriano Grėjaus portretas“ ir šiuolaikinėje masinėje kultūroje)</i></p> <p>Hipotezė. <i>Narcizus išugdo pati visuomenė, nuolaidžiaujanči, pataikaujanti jiems, juos garbinanti.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kas yra narcisizmas? (publicistinių ir mokslo populiarinimo straipsnių skaitymas). Individualaus skaitymo strategija – <i>durstinys</i> (individualaus tyrimo aplankas); grupinio skaitymo strategijos: <i>sąvokos ir apibrėžimo schema, tyrimo lentelė</i> (gupinio tyrimo aplankas). 2. Kodėl ir kaip Dorianas Grėjus tapo narcizu? Tyrimo klausimų (aspektų) pasirinkimas formulavimas. Pasidalijimas darbais. Individualaus ir grupinio darbo strategijų numatymas (<i>veikėjų citatos, reikšmingų teksto fragmentų atranka ir jų skaitymas, klausimų, teiginių formulavimas, temos žemėlapis, veikėjų stebėjimas, diskusijos tinklas, struktūruoti užrašai, lentelės ir kt.</i>) <ul style="list-style-type: none"> • Dorianas Grėjus ir dailininkas Bezilis. Dailininko pasaulėžiūra, vertybės, įtaka Dorianui Grėjui. • Dorianas Grėjus ir lordas Henris. Lordo Henrio gyvenimo filosofija, vertybės, įtaka Dorianui Grėjui. • Dorianas Grėjus ir Sibilė Vein: kuo ši istorija panaši/ nepanaši į Narcizo ir Echo meilės istoriją? • Dorianas Grėjus ir jo portretas: vidinės Doriano Grėjaus ir išorinės paveiklo transformacijos, išorinis grožis ir moralinis nuopuolis. 3. Ar grožio kulto dominavimas šiuolaikinėje masinėje kultūroje skatina jaunų žmonių narcisizmą? Kuo panašus/ skirtingas Doriano Grėjaus ir šiuolaikinių grožio industrijos sukurtų „žvaigždžių“ gyvenimo kelias? (vaikų grožio konkursai, plastinių operacijų populiarumas, madų pasaulio standartai ir jų siekimas). <ul style="list-style-type: none"> • Grožio samprata šiuolaikinėje masinėje kultūroje. Ar ji kuo nors skiriasi nuo aristokratų salonuose susiformavusios sampratos (O. Vaildo „Doriano Grėjaus portretas“): kokios vertybės paneigiamos ir kokios pripažįstamos? • Kaip formuojamas išskirtinumo pojūtis (kaip tampama/ siekiama tapti žvaigždėmis, kas yra jaunų žmonių autoritetai, kokiais pavyzdžiais seka jauni žmonės). Kuo skiriasi/ panašus Doriano Grėjaus kelias į pripažinimą? • Kas aukojama dėl išorinio grožio? <p>4. Tyrimo proceso refleksija ir įsivertinimas (žr. B. Bennett, C. Rolheiser-Bennett, L. Stevahn. Mokymasis bendradarbiaujant. – V., 2000, p. 240).</p>
<p>IV. Tyrimo ataskaitos rengimas 7/8 val.</p>	<p>1. Ataskaitos būdo pasirinkimas. Grupė kartu su mokytoju nusprendžia, kokia forma supažindins klasę su savo duomenimis. Tai gali būti</p> <ul style="list-style-type: none"> • rašytiniai pranešimai; • žodiniai pranešimai;

- skaidrių rodymas;
- anotuota paroda;
- vaizdo reportažas/ vaizdo siužetas;
- įsivaizduojama ekskursija;
- esė/ straipsnis;
- elektroninis žurnalas/ knyga/ tinklaraštis;
- filmo scenarijus.

Pavyzdžiai

A. Vienos grupės darbas

Parengti pranešimą konferencijai, kurios tema „Narcizo mito interpretacijos literatūroje (mene) ir narcisizmo apraiškos šiuolaikinėje masinėje kultūroje“:

- Pranešimo tema
- Pranešimo rengimas
- Skaidrių rengimas
- Pranešimo pristatymas

B. Kelių grupių darbas

Parengti pirmą nekomercinio žurnalo paaugliams numerį, kurio tema „Narcisizmas“:

Leidinio koncepcija

- Leidinio tikslai
- Pavadinimas
- Dizainas (viršelis, iliustracijos, tekstai, spalvos, šriftas, ir kt.)
- Rubrikos
- Maketas

Pareigos

- Redaktoriai
- Žurnalistai
- Dailininkai
- Maketuotojai

Turinys

- Informaciniai straipsniai apie narcisizmą
- Narcisizmo tema mene (literatūroje) – apžvalgos, anotacijos, interpretacijos
- Kritiniai, polemniai straipsniai narcisizmo tema
- Socialinio tyrimo rezultatai ir išvados
- Pačių mokinių sukurta nekomercinė reklama (kaip netapti narcizais?);
- Interviu

2. Ataskaitos rengimas. Grupės nariai aptaria kiekvieno vaidmenį rengiant galutinę ataskaitą.

3. Ataskaitos rašymas. Grupės nariai atlieka savo užduotis arba pareigas, rengdami pristatymą. Patarimai mokiniams, kaip planuoti darbo pristatymą ir jį pristatyti (J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998,

	<p>p.146–161).</p> <p>4 Refleksija ir įsivertinimas – kaip įsivertinti savo darbą, prieš pateikiant jį mokytojui (žr. J. E. Herring. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. – V. 1998, p. 162–173; http://www97.intel.com/ru/.../AssessmentStrategies/).</p>
--	--

Tiriamosios veiklos vertinimas

Proceso vertinimo kriterijai (50 proc.):

- tyrimo užduočių planavimas;
- kasdienis tyrimo veiksmų planas;
- individualaus tyrimo aplankas (atsiskaitymas už kiekvieną tyrimo etapą);
- grupinio tyrimo aplankas (atsiskaitymas už kiekvieną etapą);
- mokytojo pastabos apie grupę/ kiekvieną grupės narį;
- grupės įvertinimas;
- savo veiklos įvertinimas.

Rezultato vertinimo kriterijai (50 proc.):

- grupinio tyrimo ataskaita;
- individualaus tyrimo ataskaita;
- grupės pristatymas;
- kiekvieno vaidmuo pristatant;
- pačios grupės savo veiklos įvertinimas;
- kitos grupės veiklos įvertinimas.

Projektas Nr. 2

„Tiriame įmonių pavadinimus, jų sąsajas su literatūros ir meno tradicija“

Tikslas. Taikant projektinio darbo metodą sudaryti sąlygas mokiniams įgyti sėkmingai ir aktualiai tiriamajai veiklai reikalingų gebėjimų kelti ir formuluoti problemas, hipotezes, analizuoti, kritiškai mąstyti, argumentuoti savo nuomonę, diskutuoti ir vertinti šiuolaikinį socialinį diskursą, rasti sąsajų su literatūros ir meno tradicija, ugdytis gebėjimus dirbti su įvairiais šaltiniais (rinkti medžiagą, ją sisteminti, grupuoti, lyginti ir kt.), bendradarbiauti, taikyti lietuvių kalbos ir kitų dalykų pamokose įgytas žinias ugdantis sąmoningą santykį su šiuolaikine visuomene. Aktualizuoti lietuvių kalbos dalyko pamokose įgytas žinias apie kalbą, literatūrą, tekstų analizę.

Mokinių pasiekimai ir gebėjimai

- argumentuotai diskutuoja apie įmonių pavadinimų sąsajas su lietuvių kalbos dabartimi ir visuomeniniu gyvenimu;
- suvokia ir aptaria įmonių pavadinimuose atsispindinčias globalizacijos kalbai keliamas grėsmes ir teikiamas galimybes;
- klasifikuoja pavadinimus pagal jų darybą ir raišką: tiesioginiai/netiesioginiai, vienažodžiai/keliažodžiai, nurodantys įmonės veiklą/neturintys ryšio su įmonės veikla (pavyzdžiui, dariniai iš įmonės savininkų vardų), metoniminiai/metaforiniai/mišrūs, rimti/komiški;
- paaiškina perkeltinės reikšmės pasakymus įmonių pavadinimuose;
- randa sąsajų su literatūros ir meno krypčių (pvz, romantizmo) problematika, literatūrinėmis klišėmis;
- nurodo pavadinimų autorių tikslus (informuoti, sudominti, įtikinti);
- argumentuotai vertina įmonių pavadinimų estetinį matmenį, ryšį su kolektyvine įmonės tapatybe;
- paaiškina įmonių pavadinimų sociokultūrinį kontekstą, sąsajas su kolektyvine vaizduote ir stereotipais;
- apibūdina pavadinimuose deklaruotas vertybes;
- nustato pavadinimų ryšius su vietos tarme, žargonu, kitomis kalbomis;
- naujai suvokia kalbos tvarkymo reikmes ir tendencijas;
- aiškiai, tiksliai, argumentuotai pristatydami tyrimo rezultatus formuluoja mintis žodžiu ir raštu.

Tyrimo rezultatai gali būti pristatomi ir klasei (skaitomi parengti tekstai klasėje), ir visuomenei (internetinis mokyklos puslapis, vietos žiniasklaidos priemonės) rengiant šio žanro tekstus tokia seka: tyrėjų grupės parengtas pranešimas, visų grupių parengtas bendras informacinis straipsnis. Mokiniai skatinami dirbti komandoje: iš pradžių jie suskirstytose tyrėjų grupėse raštu parengia ir klasėje perskaito (iki 10 min.) pranešimus (jų tezes su vaizdinę medžiagą demonstruoja ekrane), žodžiu atsako į klausimus, vėliau klasė su mokytoju aptaria, kaip tuos pranešimus (tyrimų rezultatus) apibendrinti viename trumpame (3-5 puslapių) informaciniame straipsnyje visuomenei ir visi kartu iš įvairių pranešimų medžiagos jį parengia. Visam šiam darbui reikalingas kompiuteris ir galimybė tekstus demonstruoti ekrane.

Tyrimo trukmė planuojama individualiai. Atsižvelgiama į įvairias konkrečias aplinkybes. Tačiau siūlytina, kad ji nebūtų ilgesnė nei vienas mėnuo.

Tyrimo objektas: netiesioginės reikšmės (simboliniai) įmonių pavadinimai (vienažodžiai ir keliažodžiai).

Galimos papildomos sąlygos objektui: tiriami mokinių gyvenamosios vietovės (rajono, miesto, seniūnijos) įmonių pavadinimai.

Tyrimo aspektas: pavadinimų (nevalstybinių institucijų) raiška, reikšmės, literatūrinės tradicijos kontekstas ir galimas poveikis adresatui.

Šaltiniai: Lietuvos įmonių katalogai internete (pavyzdžiui: www.katalog.lt; www.infolinija.lt; www.google.lt), įmonių reklama, įmonių išskabos.

Teoriniai šaltiniai:

Antikos žodynas, Vilnius: Alma littera, 1998.

Beresnevičius G. *Religijotyra* (vadovėlis 11 ir 12 kl.), Vilnius: Tyto alba, 2003.

Beresnevičius G. *Religijotyros žodynas*, Vilnius: Tyto alba, 2003.

Gaižiūnas S. *Klajojantys siužetai baltų literatūrose. Mitai. Legendos. Literatūriniai tipai*, Vilnius: LLTI, 2009.

Kniūkšta P. *Įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2004.

Kubilius V. *Romantizmo tradicija lietuvių literatūroje*, Vilnius: Amžius, 1993.

Mitologijos enciklopedija, Vilnius: Vaga, 1-2 t., 1997, 1999.

Vaitiekūnas D. „Literatūrinis Lietuvos įmonių pavadinimų kontekstas“, *Acta litteraria comparativa*, Vilnius: VPU leidykla, 2006, 212-217.

Viduramžių žodynas, Vilnius: Aidai, 2004.

Zaborskaitė V. *Trumpa lietuvių literatūros istorija*, Vilnius: Baltos lankos, t. 1-2, 2000, 2001.

Žukas S. *Literatūros teorija*, Vilnius: Baltos lankos, 1-2 dalys, 2000, 2001.

Tyrimo pakopos:

I. Grupių sudarymas

- 1. Supažindinimas su tema „Kokia įmonių pavadinimų prasmė?“**. Aptariama, kokius (ir kodėl) įmonių pavadinimus geriausiai atsimena mokiniai. Remiantis konkrečiais pavyzdžiais apsvaustoma, ką reiškia pavadinimai skaitytiems literatūros kūriniais, matytiems spektakliams, filmams.
- 2. Temos aiškinimas.** Mokiniai į vieną lapą surašo klausimus, kuriuos norėtų tirti. Jie apibendrinami išryškinant svarbiausias tyrimo kryptis, tyrimo prioritetus. Suformuluojamas tyrimo tikslas: ištirti vietos įmonių pavadinimų raišką ir turinį, ryšį su literatūros ir meno tradicija, galimą poveikį adresatui.
- 3. Potemių pagal tiriamojo objekto tipus įvardijimas.** Pristatomi pavadinimų tipai pagal įmonių veiklos pobūdį:

transporto priemonės;

biuro ir buitinė technika, įranga;

finansai, draudimas, teisė;

kompiuteriai, komunikacijos, paštas;

komunalinės ir buitinės paslaugos;

lengvoji pramonė;

maisto produktai;

medicinos paslaugos ir įranga;

nekilnojamasis turtas, sauga;

pramogos ir poilsis;

pramonės įranga;

statyba ir statybinės medžiagos;

švietimas, mokslas, kultūra;

transporto paslaugos, sandėliavimas;

žaliavos, kuras, energetika;

žemės ūkio produktai ir technika;

žiniasklaida, reklama, leidyba.

4. Tiriamųjų grupių sudarymas atsižvelgiant į įmonių veiklą arba į literatūros ir meno epochą (ir/arba į mitologijos sritis), su kuria bus ieškoma sąsajų pavadinimuose. Siūloma kelis artimesnius tipus priskirti tirti vienai tyrėjų grupei.

III. Planavimas

- Kiekviena tyrėjų grupė suformuluoja sau uždavinius, kurie padės pasiekti numatytą tikslą (pavyzdžiui, ištirti su transportu siejamų įmonių pavadinimų raišką ir turinį).
- Kiekviena tyrėjų grupė planuoja savo veiklą: mokytojo konsultuojami numato darbo etapus, pasiskirsto veiklas, atlikimo ir atsikaitymo terminus, šaltinius, numato visos grupės veiklos vertinimo kriterijus. Grupės sudaro savo veiklos planą ir narių atsakomybės aprašus.

IV. Tyrimas

- **Parengiami ir vykdomi kiekvienos tyrimo dienos planai.**
- **Renkama ir sisteminama informacija iš įvairių šaltinių.** Informacija renkama ne tik iš internetinių katalogų, bet ir iš savivaldybės, įmonių egzistavimo faktas gali būti patvirtinamas nufotografuojant fotoaparatais ar mobiliais telefonais veikiančių įmonių iškabas. Apie įmonių pavadinimų darybą ir jų galimas reikšmes galima apklausti įmonės savininkus ir darbuotojus (interviu, anketa ir kt.).
- **Duomenų analizė ir įvertinimas. Žinių taikymas.** Grupės nariai įvertina, kurie surinkti duomenys yra reikšmingiausi tyrimui, pastebi pasikartojančius atvejus, būdingiausius jų atrastų pavadinimų bruožus ir

išimtis. Apibūdina surinktų pavadinimų raišką ir turinį. Klasifikuoja pavadinimus pagal jų darybą ir raišką: tiesioginiai/netiesioginiai, vienažodžiai/keliažodžiai, nurodantys įmonės veiklą/neturintys ryšio su įmonės veikla (pavyzdžiui, dariniai iš įmonės savininkų vardų), metoniminiai/metaforiniai/mišrūs, rimti/komiški. Aiškinasi perkeltinės reikšmės pasakymus įmonių pavadinimuose. Pastebi pavadinimų autorių tikslus (informuoti, sudominti, įtikinti). Įvertina įmonių pavadinimų estetinį matmenį, ryšį su kolektyvine įmonės tapatybe. Aiškinasi įmonių pavadinimų sociokultūrinį kontekstą, sąsajas su kolektyvine vaizduote ir stereotipais, pavadinimuose deklaruotas vertybes, nustato pavadinimų ryšius su vietos tarpe, žargonu, kitomis kalbomis.

- **Refleksija ir įsivertinimas.** Grupės nariai apibendrina savo veiklos rezultatus, įvertina kiekvieno indėlį į tyrimą ir visos grupės darbą.

V. Organizavimas

- **Ataskaitos būdo pasirinkimas.** Grupė kartu su mokytoju nusprendžia, kaip klasei pristatys savo tyrimų rezultatus: kaip pateiks pranešimą (kokias tezes pateiks, kokios gali būti skaidrės, kita vaizdinė medžiaga).
- **Ataskaitos planavimas ir rašymas.** Grupės nariai aptaria kiekvieno vaidmenį rengiant pranešimą ir vykdo pasirinktas užduotis. Numato, kas ir kaip turėtų pasisakyti klasėje atsižvelgiant į duotą pranešimui laiką (apie 10 min.). Pranešimo išvadose išryškinama tai, ką pati grupė laiko svarbiausiu ir įdomiausiu savo atradimu.

VI. Pristatymas

- **Ataskaitos pristatymas.** Grupės įgalioti pranešėjai pristato tyrimų rezultatus.
- **Reagavimas į ataskaitą.** Kitų grupių nariai įvertina pranešėjus ir grupės darbą, pateikia klausimų.
- **Visų grupės narių atsakymai į pateiktus klausimus ir savo veiklos įsivertinimas.**

- VII. Įvertinimas.** Mokytojas su klase aptaria grupių veiklą ir jų įsivertinimą bei bendruosius vertinimo aspektus: kiekvienos grupės tiriamosios veiklos eiga ir jos pristatymas, jos tyrimų išsamumas, aktualumas, išvadų formulavimas.
- VIII. Tyrimų pateikimas plačiajai visuomenei.** Mokytojas su mokiniais (remdamasis grupių pranešimais) sukuria trumpą informacinį straipsnį, skirtą publikuoti mokyklos internetiniame puslapyje/vietos spaudoje, išryškinantį įmonių pavadinimų sąsajas su lietuvių kalbos dabartimi ir visuomeniniu gyvenimu, literatūros ir meno tradicija, aptariantį įmonių pavadinimuose atsispindinčias globalizacijos kalbai keliamas grėsmes ir teikiamas galimybes.

4.5. Laisvai pasirenkamo modulio aprašas ir detalaus plano projektas

4.5.1. Modulio aprašas

D. Žmogus, žodis ir vaizdas

I. Modulio metrika

Žmogus, žodis ir vaizdas (35 val.)

Paskirtis. Laisvai pasirenkamas modulis „Žmogus, žodis ir vaizdas“ skirtas vaizdiniam raštingumui ugdyti 9 arba 10 klasėse pasirinktinai. Jame analizuojami vaizdinės raiškos ypatumai, lyginamos vaizdinės ir žodinės raiškos būdų galimybės, vaizdinės ir žodinės raiškos sąsajų požiūriu domimasi komunikacijos strategijomis, įvairiomis šiuolaikinės kultūros formomis, tapatybės klausimais.

Tikslas. Sudaryti sąlygas mokiniams suprasti vaizdus kaip vieną iš informacijos perteikimo būdų, suvokti vaizdinės ir žodinės komunikacijos sąsajas bei vaizdinės komunikacijos svarbą visuomenės gyvenime; išmokti kritiškai vertinti įvairiais būdais pateiktą informaciją; derinti vaizdinės ir žodinės komunikacijos priemones.

Uždaviniai. Modulio programa siekiama, kad mokinys:

- suprastų vaizdinių (pvz., fotografijos, paveikslo) ir mišrių (pvz., reklamos, kino) tekstų ypatumus;
- suprastų žodinių, vaizdinių ir mišrių tekstų sąveiką ir vaidmenis šiuolaikinėje kultūroje;
- kritiškai vertintų informaciją, atpažintų vaizdinių tekstų prasmę keičiančius elementus;
- ugdytųsi kultūrinį sąmoningumą: atpažintų tautinės, kultūrinės, religinės tapatybės ženklus, suprastų stereotipų vaidmenį visuomenės gyvenime;
- susipažintų su išraiškos galimybių įvairove, suprastų stiliaus ir stilizacijos ryšį;
- ugdytųsi vaizdinės informacijos pateikimo kompetencijas (pvz., „Power Point“ pranešimų, fotoreportažų, plakatų kūrimo).

Siekiami mokinių įgūdžiai: moduliui siekiama, kad mokiniai ugdytųsi kritišką santykį su įvairaus pobūdžio vaizdiniais ir mišriaisiais tekstais, ypač kasdieniame gyvenime juos supančiais masinės komunikacijos priemonių kanalais pasiekiančiais tekstais (žinių pranešimais, reklamomis, įvairaus tipo informacija, skelbiama internete ir pan.); kad suprastų vaizdinius tekstus kaip sukonstruotus ir išmanytų vaizdinių tekstų konstravimo principus, gebėtų atskirti informaciją nuo nuomonės (konotacijos). Mokiniai įgustų aptarinėti vaizdinius tekstus, lyginti juos su žodiniais tekstais ir nurodyti jų specifiką, šiuos įgūdžius jie pritaikytų kurdami pranešimus, parinkdami iliustracijas literatūros pamokose aptariamiems tekstams, konstruodami

savo vaizdinius/mišriuosius tekstus, bendraudami šiuolaikinėmis komunikacijos priemonėmis ir pan. Taip pat būtų ugdomas tautinis / kultūrinis / rasinis sąmoningumas, korektiškos raiškos ir bendravimo įgūdžiai.

Planuojamos žinios: vaizdinių tekstų sandaros elementų žinojimas; vaizdinių (mišriųjų) ir žodinių tekstų specifikos supratimas, kultūrinio ir komunikacinio konteksto svarbos supratimas, masinės komunikacijos priemonių įtakos pasaulėžiūrai ir vertybėms supratimas.

II. Modulo integracija. Modulis gali būti integruotas tiek vertikaliai, tiek horizontaliai. Iš turinio apimties pasirenkant nagrinėjamus tekstus ir svarstomus aspektus, rekomenduojama visų pirma atsižvelgti į literatūros dėstymo poreikius, nes šis modulis suteikia galimybę skirti papildomo laiko programiniams dalykams. Taip pat rekomenduojama atsižvelgti į mokiniams įdomias istorijas, dailės istorijas ir kitų programų temas, jas susieti su literatūros programa.

III. Modulo dalykinės realizacijos galimybės. Modulis skatina tarpdalykines studijas, ugdymo visumos matymą; suteikia kultūrinio ir socialinio ugdymo, komunikacinių kompetencijų tobulinimo galimybes.

IV. Modulo didaktinės realizacijos kryptys. Siūloma moduliui mokymąsi organizuoti bendradarbiavimo principu, suteikiant nemažai iniciatyvos mokiniams, kad jie siūlytų jiems aktualius tekstus turinio apimtyje numatytoms temoms, aktualias ir reikalingas vaizdinės raiškos priemones. Kad būtų išlaikyta korektiška mokslinė distancija ir išvengta psichologinių įtampų, **rekomenduojama vengti analizuoti asmeninio pobūdžio vaizdinę medžiagą** (nuotraukas, vaizdo siužetus ir pan.), ypač moduliui mokymosi pradžioje.

V. Modulo pasiekimų vertinimo metodika. Rekomenduojamas formuojamasis ir sumuojamasis vertinimas

VI. Modulo dalykinės realizacijos gairės

VI.1. Rekomenduojamas moduliui planas (privalomos turinio apimties temos pažymėtos pilkai)

Valandų skaičius	Turinio apimtis
1 val.	Įvadas – supažindinimas su moduliui; moduliui aktualumo išryškėjimas; mokinių turimų nuostatų, gebėjimų vaizdinės medžiagos suvokimo ir naudojimo srityje atskleidimas.
1 val.	Vaizdinių tekstų samprata ir tipai, jų svarba kultūroje ir visuomenės gyvenime (paveikslai, nuotraukos, filmai, schemas, iliustracijos ir kt.).
1 val.	Vaizdinių tekstų sandara (formalusis, turinio, kultūrinis-socialinis lygmenys).
7 val.	Vaizdinio teksto komponavimo principai: rėmas, kadravimas,

	kompozicija, formos ir spalvos; nuo jų priklausomi prasmės niuansai (pvz., tas pats motyvas (natiurmortas, gyvenimo scena ar pan.) paveiksle, spalvotoje ir nespaltvotoje nuotraukoje, filmuotoje medžiagoje).
3 val.	Istoriniai ir kultūriniai vaizdinių tekstų naudojimo ypatumai, sąsajos su žodiniiais tekstais (pvz., simboliai; piktogramos; neraštingųjų Biblija – pasakojimas vaizdais; iliustruoti leidiniai; radijo ir televizijos žinios).
3 val.	Įprasti vaizdų naudojimo būdai šiuolaikinėje Lietuvoje, Europoje (pvz., fotoreportažai, videonaujienos Lietuvos ir Europos žiniasklaidoje).
2 val.	Informacijos ir vertybių perteikimo žodžiu ir vaizdu būdai, jų specifika ir veiksmingumas (pvz., knyga ir jos ekranizacija, eilėraščių ir iliustracija, nuotrauka ir jos pavadinimas).
2 val.	Žiniasklaidos, reklamos ir išžymybių vaidmuo įtvirtinant ir laužant stereotipus (pvz., „žvaigždės“ komercinėse ir socialinėse reklamose, straipsniai populiariuose leidiniuose).
4 val.	Asmens tapatybė, formuojama ir atskleidžiama vaizdinėmis ir žodinėmis raiškos priemonėmis: išvaizda, kalbėsena, savęs reprezentavimu nuotraukomis, įrašais (pvz., žurnalo straipsnis apie išžymybę; videoreportažas; socialinio tinklalapio profilis ir kt.).
1 val.	Tautinės, kultūrinės ir rasinės tapatybės ženklai (pvz., dailėje, žiniasklaidoje ir reklamose).
1 val.	Autoportretas ir autobiografija (klasikinės epochos kūrėjų ir šiuolaikinių kūrėjų).
2 val.	Vaizdų kultūros įtaka pažiūroms, asmeninei ir socialinės grupės pozicijoms (žinių reportažai, reklama).
1 val.	Būdai ir priemonės, padedančios adresatui geriau suvokti informaciją (nuotraukos, „Power Point“ pranešimai).
2 val.	Vaizdiniai ir žodiniai tekstai kaip žmonių santykių (kartų, lyčių, socialinių sluoksnių) dokumentai (tapyti portretai, nuotraukos, laiškai).
1 val.	Savo ir svetimo samprata, nepakantumas ir tolerancija (pvz., straipsniai ir jų komentarai internetiniuose dienraščiuose).

2 val.	Stilius, tradicija ir naujovė vaizdiniuose tekstuose (pvz., senoji ir naujoji fotografija, stilizacijos; videomenas).
1 val.	Refleksija, pasiekimų įvertinimas, žinių pritaikymo gyvenime aptarimas.

VI.2. Rekomenduojamos vertinimo gairės

Pasiekimų sritys	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Žinios ir supratimas	<p>supranta pagrindines sąvokas, vartojamas kalbant apie vaizdinius tekstus</p> <p>supranta vaizdinio teksto sandarą</p> <p>atpažįsta vaizdinius stereotipus, tautosakos tipažus, Biblijos, įvairių epochų kultūros ženklus vaizdiniuose tekstuose</p>	<p>supranta ir vartoja pagrindines sąvokas, reikalingas aptariant vaizdinius tekstus</p> <p>supranta vaizdinio teksto sandarą, geba atskirti informaciją nuo nuomonės</p> <p>atpažįsta vaizdinius stereotipus, tautosakos tipažus, Biblijos, įvairių epochų kultūros ženklus vaizdiniuose tekstuose; nusako jų naudojimo tikslus</p>	<p>supranta, vartoja ir geba paaiškinti pagrindines sąvokas, reikalingas aptariant vaizdinius tekstus</p> <p>supranta vaizdinio teksto sandarą, geba atskirti informaciją nuo nuomonės; geba palyginti su žodinių tekstų sandaros principais;</p> <p>atpažįsta vaizdinius stereotipus, tautosakos tipažus, Biblijos, įvairių epochų kultūros ženklus vaizdiniuose tekstuose; nusako jų naudojimo tikslus ir poveikį</p>
Analizė ir kūryba	<p>aptaria, kaip vaizdo priemonėmis siekiama tam tikro išpūdžio</p> <p>atpažįsta ir skiria atvirus vaizdinių bei mišrių tekstų autoriaus tikslus</p> <p>aptaria vaizdinių ir mišrių tekstų pagrindinę mintį</p> <p>atpažįsta vaizdinių tekstų toną</p> <p>supranta vaizdinių ir žodinių tekstų vietą šiandienėje Vakarų visuomenėje</p>	<p>aptaria, kaip vaizdo priemonėmis siekiama tam tikro išpūdžio, nusako, kokio poveikio skaitytojui siekiama</p> <p>atpažįsta ir skiria atvirus ir paslėptus vaizdinių bei mišrių tekstų autoriaus tikslus</p> <p>aptaria vaizdinių ir mišrių tekstų pagrindinę mintį, keliamas problemas, reiškiamus požiūrius</p> <p>atpažįsta vaizdinių tekstų toną, susieja jį su komunikacijos situacija</p> <p>supranta vaizdinių ir žodinių tekstų vietą šiandienėje Vakarų visuomenėje, vaizdo įtaką šiuolaikinio žmogaus pasaulėvaizdžiui</p>	<p>aptaria, kaip vaizdo priemonėmis siekiama tam tikro išpūdžio, nusako, kokio poveikio skaitytojui siekiama; pagrindžia savo nuomonę</p> <p>atpažįsta ir skiria atvirus ir paslėptus vaizdinių bei mišrių tekstų autoriaus tikslus; pagrindžia savo nuomonę</p> <p>aptaria vaizdinių ir mišrių tekstų pagrindinę mintį, keliamas problemas, reiškiamus požiūrius; pagrindžia savo nuomonę</p> <p>atpažįsta vaizdinių tekstų toną, susieja jį su komunikacijos situacija, įvertina jo tinkamumą</p> <p>supranta vaizdinių ir žodinių tekstų vietą šiandienėje Vakarų visuomenėje, vaizdo įtaką šiuolaikinio žmogaus pasaulėvaizdžiui, paaiškina, kaip tai veikia nuostatas, vertybes, tapatybę</p>

	kurdamas pranešimą pasirinkta tema, naudoja vaizdines priemones	kurdamas pranešimą pasirinkta tema, motyvuotai pasirenka būdus ir priemones, padedančius adresatui geriau suvokti informaciją	kurdamas pranešimą pasirinkta tema, motyvuotai pasirenka būdus ir priemones, padedančius adresatui geriau suvokti informaciją; geba pateikti tą pačią informaciją keliais stiliais
--	---	---	--

VI. 3. Vaizdinių (mišriųjų) tekstų analizės principai

Analizė susideda iš trijų etapų, kiekviename aptariamos skirtingos analizuojamo teksto plotmės. Išsami analizė turėtų vesti nuo formaliojo aptarimo (I), vėliau aptariant turinį (II) ir galiausiai svarstant apie kultūrinius bei socialinius ženklus analizuojame tekste (III). Tačiau, pagal poreikį ar siekiant konkrečių dalinių tikslų ir norint išryškinti konkretų aspektą, galima pasirinkti konkrečioje situacijoje reikalingą analizės plotmę.

- I. *Formalusis vaizdinio (mišriojo) teksto aptarimas.* Įvardijami ir analizuojami formalieji vaizdinio (mišriojo) teksto bruožai: kompozicija ir plastinės išraiškos priemonės (linijos, spalvos, šviesa, šešėliai ir kt.). Atkreipiamas dėmesys į tai, kas išryškinta kompozicinėmis priemonėmis (dydžiu, vieta, spalvomis, apšvietimu, kitomis priemonėmis).
- II. *Vaizdinio (mišriojo) teksto turinio aptarimas.* Aptariamos figūros ir figūrinės grupės, atpažįstamos emocijų išraiškos, pasakojimo elementai (jei tokių yra), tai susiejama su kompozicijos akcentais. Aptariami žodiniai vaizdinio teksto komponentai, jei tokių yra (pavadinimas, užrašai vaizde ir kt.), jų reikšmės susiejamos su vaizdo reikšmėmis, įvardijama pagrindinė analizuojamo vaizdinio (mišriojo) teksto mintis.
- III. *Kultūrinių ir socialinių vaizdinio (mišriojo) teksto reikšmių aptarimas.* Svarstoma, ar kuriant analizuojamą tekstą panaudoti stereotipai, simboliai, ar jame yra kultūrinių, tautinių, rasinių nuorodų, stiliaus ženklų. Atkreipiamas dėmesys į tai, kokį emocinį įspūdį kuria analizuojamas tekstas, koks jo tonas, ieškoma subjektyvumo ženklų jame; teiginius bandoma pagrįsti konkrečiais vaizdinio (mišriojo) teksto elementais (apšvietimu, kompozicija, spalvine gama, kadravimu, pavadinimu, užrašais, simbolių, stereotipų naudojimu ir pan.). Analizuojama komunikacinė situacija, kurioje vaizdinis (mišrusis) tekstas pasiekia žiūrovą (pvz., viešoji ar privačioji erdvė, komunikacijos priemonės (lauko stendas, TV, spausdintinis leidinys ir pan.), aptariama, kaip teksto pobūdis dera su komunikacijos situacija (pvz., viešumo/privatumo, auditorijos amžiaus, pažiūrų ir pan. požiūriais).

VI. 4. Analizei reikalingų sąvokų žodynėlis

Kompozicija [lot. *compositio* – sudėstymas, sukūrimas] – vaizdinio teksto elementų išdėstymas, jų tarpusavio ryšys ir santykis su visuma. Kompozicija sukuriama priešpriešinant, derinant ir išryškinant plastinės išraiškos priemones (linijas, plokštumas, tūrius, spalvas, šviesą, šešėlius), nustatant vaizdo dalių proporcijas ir ritmą. Kompozicijos pobūdis priklauso nuo vaizdinio teksto paskirties ir medžiaginių savybių, individualių autoriaus tikslų ir laikotarpio stiliaus ar krypties principų. Skiriamos dvi pagrindinės kompozicijos rūšys: *uždaroji* ir *atviroji*.

Uždaroji kompozicija yra statiška, racionali, taisyklinga (dažnai simetriška, centriškoji); jos elementai grupuojami centriškai apie pagrindines vaizdo ašis bei taškus, ja kuriamas darnos, stabilumo, užbaigtumo įspūdis.

Atviroji kompozicija yra ekspresyvi, dinamiška (dažnai asimetriška, grįsta įstrižu elementų komponavimu), jos elementai išdėstomi išcentrinėmis kryptimis arba tolygiai, nepabrėžiant svarbiausios dalies. Dėl to vaizdas atrodo neužbaigtas, žiūrovas skatinamas jį pratęsti vaizduotėje.

Topologinis išdėstymas – kompoziciją sudarančių elementų išsidėstymas erdvėje: *viršuje/apacioje, kairėje/dešinėje, centre/periferijoje; ritimiškai/neritimiškai, kryptingai* (pvz., įstrižaine arba vertikale) arba *nekryptingai* (pabirai).

Proporcijos [lot. *proportio* – santykiavimas] – kūrinio dalių arba visumos ir dalies dydžių santykiai, vienas svarbiausių kompozicijos elementų. Proporcijos susijusios su kūrinio ritmika, harmonine struktūra.

Ritmas [gr. *rhythmos* – taktas, darnumas, proporcingumas] – kūrinio kompozicijos priemonė; vaizdinių tekstų atveju – plastinių ir vaizdinių elementų kaitaliojimo bei kartojimo tvarka. Lemia formų, linijų, spalvų, šviesos ir šešėlių, figūrų, ornamentų motyvų išdėstymą. Ritmas vaizdui suteikia vienovės, darnos, pusiausvyros, formos ir prasmės akcentus, padeda sukurti nuotaiką. Ritmas gali būti *aiškus, tolydus* (būdingas dekoratyvinėms, ornamentinėms kompozicijoms) ir *laisvas, sudėtingas*.

Linija – išraiškos priemonė, kuria apibrėžiamas daikto siluetas, modeliuojama forma, kuriama erdvė, linijinė perspektyva, atspindimas autoriaus požiūris į vaizduojamą objektą. Būna *tiesi, lenkta, vingri, laužyta, nutrūkstanti, stora, plona*; emociniu požiūriu – *rami, ekspresyvi, šiurkšti, subtili* ir kt.

Spalva – daiktų savybė sukelti regos pojūtį, atitinkantį tų daiktų skleidžiamos, atspindimos arba praleidžiamos šviesos spektrinę sudėtį ir intensyvumą. Spalva apibūdinama trim parametrais: *tonu, šviesiu* ir *sodrumu*. *Tonas* yra spalvinė charakteristika, t.y., tai, kuo viena spalva skiriasi nuo kitos (pvz., raudona nuo mėlynos ar violetinės); *šviesis* – spalvos šviesumo ar tamsumo laipsnis; *sodrumas* – spalvos grynumas, ryškumas. Pagal žiūrovui sukeliama tariamą

temperatūros pojūtį spalvos skirstomos į *šiltas* (artimas oranžinių spalvų grupei) ir *šaltas* (artimas mėlynomis spalvoms).

Spalvų simbolika – sutartinių reikšmių priskyrimas spalvoms. Spalva gali rodyti žmogaus luomą, profesiją, rangą (visuomenėse, kur spalvoms suteikiama tokio kodo reikšmė, pvz., viduramžių drabužiai ir aksesuarai); išreikšti religines idėjas, vaizdinius (*liturginės spalvos*), turėti maginę paskirtį (veido ir kūno dekoravimas pirmykštėse bendruomenėse), kelti įvairias asociacijas (žalia – gyvybė, ramybė, viltis; juoda – mirtis, skausmas, blogis ir pan.). Įvairiais laikotarpiais skirtingos rasės, kultūros, religijos, tautos turėjo skirtingas spalvų sistemas. Nuo XIX a. vaizduojamajai dalei ir Vakarų visuomenei būdinga subjektyvi spalvų samprata.

Forma [lot. išvaizda, pavidalas] – vaizdinės išraiškos priemonių (linijų, spalvų, šešėliavimo ir kt.), visuma, vaizdavimo būdas. Formą lemia istorinės epochos ar laikotarpio bendrosios pažiūros, individuali kūrėjo vaizduotė ir profesiniai įgūdžiai, pasirinktos technikos ir medžiagos savybės.

Rėmas – fakultatyvinis kompozicijos elementas, atibojantis kūrinių nuo aplinkos. Rėmas yra paties kūrinio dalis ir nėra tapatus rėmams, meninės apdailos priemonei, fiziškai atibojančiai kūrinių nuo aplinkos ir suteikiančiai jam nepriklausomumo statusą; bet gali su jais sutapti.

Kadravimas [pranc. *cadre* – rėmas, apybraiža] – komponavimo būdas, pagrįstas fotografinio kadro principu – laiko ir vietos momento fiksavimu. Būdingas fragmentiškumas, rėmu nukirsti figūrų ir daiktų pavidalai, kuriantys atsitiktinai mesto žvilgsnio įspūdį.

Planas – sąlygiška, žiūrovo žvilgsniui statmena plokštuma paveiksle, skulptūros kompozicijoje, fotografijoje, teatro dekoracijoje ar kitame perspektyvos principais grįstame kūrinyje. Skiriamas *artimasis*, *vidurinysis* ir *tolimasis*, arba *pirmasis*, *antrasis* ir t.t. planas.

Motyvas [pranc. *motif* < lot. *motivus* – judantis] – pagrindinis, lengvai atpažįstamas kūrinio kompozicijos elementas.

Stilius [lot. *stilus* – rašymui vartojamas pagaliukas; rašysena] – išraiškos vienovė, būdinga meno kūriniui ar kūrinių grupei (dailininko, tautos, regiono, istorinės epochos kūriniams). Stilius formuojasi veikiamas socialinių, kultūrinių, religinių veiksnių bei paties meno raidos dėsnų. Istorinis stilius plėtojasi ilgą laiko tarpsnį, dažniausiai visose meno šakose, todėl jam būdingas santykinis patvarumas ir universalumas, nurodantis istorinio periodo kūrinių savitumą (pvz., *antikos*, *bizantiškasis*, *romaninis*, *gotikos*, *renesanso*, *baroko*, *klasicizmo* ir kt. stilius).

Stilizacija – sąmoningas kokio nors stiliaus ar jo elementų imitavimas. Stilizacijai būdingas paviršutiniškumas: sekant forma, viename kultūriniame kontekste susiklosčiusios raiškos priemonės perkeliamos į kitą kultūrinį kontekstą.

VII.1. Pamokų gairės

VII.1.1. Tema. Įprasti vaizdų naudojimo būdai šiuolaikinėje Lietuvos žiniasklaidoje (pvz., fotoreportažai, videonaujienos).

Tikslas – aptarti informacijos pranešimų pobūdį, vaizdų naudojimą juose, objektyvumo laipsnį; bandyti konstruoti informacinis pranešimus

Įvadas. Žinios – įprastas, kasdienis šiuolaikinės visuomenės informavimo būdas. Radijo, televizijos žiniose, laikraščių straipsniuose supažindinama su svarbiausiomis dienos ar keleto dienų naujienomis, apžvelgiami įvykiai, pateikiami komentarai, pranešama apie artimiausiu metu planuojamus įvykius, renginius ir pan.

Informacinių pranešimų tipai

Žinutė – glaustas pranešimas apie įvykį, dažniausiai grįstas ne žurnalisto matyta, o naujienų agentūrų pateikiama informacija. Žinutėje pateikiami faktai neanalizuojami, jų vertinimas nepateikiamas, veikėjai nėra plačiai apibūdinami. Televizijos žinių laidose žinutės kartais pateikiamos tik žodine forma, rodant fone su žinute susijusią nuotrauką ar be jos. Informacija dažniausiai pateikiama atsakant į klausimus kas? kur? kada?

Žinutė laikoma pačia objektyviausia informacijos pateikimo forma, paremta konkrečiais faktais bei jų detalėmis. Ją lydinti vaizdinė medžiaga paprastai būna dalykiška ir glausta.

Galimi pavyzdžiai:

- pranešimas apie į jūros krantą išmestas žuvis // delfi.lt:
<http://tv.delfi.lt/video/ICYW7Voc/>;
- pranešimas apie „Auksinių scenos kryžių“ įteikimo vietą // 15 min.:

<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/teatras/auksiniu-scenos-kryziu-ceremonija-grizta-i-nacionalini-dramos-teatra-283-141080>

Ataskaita – toks žinių pranešimo tipas, kuriame pateikiama informacija apie renginius, kur veiksmas reiškiamas žodžiu (posėdžius, konferencijas, susitikimus, mitingus ir pan.). Čia pagrindinis informacijos šaltinis yra pranešėjų kalbos. Ataskaitoje apie renginį informuojama išsamiau ir detaliau nei žinutėje, pateikiama daugiau žinių apie tai, kaip jis vyko ir kokie jo rezultatai. Ataskaita siekiama sudaryti aiškų vaizdą apie renginio pobūdį, tikslą bei svarbą.

Tai yra mažiau objektyvus žanras, nes joje pateikiama tam tikras požiūris į renginį, apie kurį pranešama. Ataskaitą lydinti vaizdinė medžiaga taip pat būna dalykiška.

Galimi pavyzdžiai:

- pranešimas apie 2010 m. „Auksinių scenos kryžių nominantus“ // 15 min.:
<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/teatras/paskelbti-2010-uju-metu-auksiniu-scenos-kryziu-nominantai-283-142690>;
- pranešimas apie pasikeitimus „Chorų karuose“ // 15 min.:
<http://www.15min.lt/naujiena/zmones/tv/choru-karai-projekta-paliko-smaragdinis-telsiu-choras-vadovaujamas-deivydo-zvonkaus-nuotraukos-39-142564>

Reportažas yra žurnalistikos kūrinys, glaustai ir vaizdžiai pranešantis apie įvykį, kurio liudininkas yra pats reportažo autorius. Reportažas – tai tam tikro įvykio istorija. Reportaže siekiama pateikti įvykių raidą taip, tarsi žiūrovas būtų pats juos stebėjęs: pasitelkiama faktų, būdingų, savitų detalių, vaizdinę medžiagą siekiama pateikti nuosekliai, taip sukuriant tiesioginio stebėjimo ir dalyvavimo efektą. Dėl šio siekio reportažai kuriami gyvai, dinamiškai, juose pateikiama nauja ir svarbi informacija.

Kadangi reportaže stengiamasi įvykius perteikti „liudininko akimis“, jame ypač svarbus autoriaus vaidmuo: jis ne tik atkuria įvykį, bet ir bando jį analizuoti, sudėlioja, jo nuomone, svarbiausius akcentus. Todėl reportažui būdingas didesnis asmeniškumas: vaizdų gausa, kuriais siekiama perteikti kuo daugiau informacijos, dėmesys specifinėms detalėms, jų sąsajų ieškojimas. Reportažą dažnai įtraukiami interviu.

Galimi pavyzdžiai:

- pranešimas apie NASA išbandytą kosminį kostiumą //delfi TV:

<http://tv.delfi.lt/video/7yGp9oHi/>

- pranešimas apie didžiausią „Skruzdėlyną“ //delfi TV: <http://tv.delfi.lt/video/gvsa6ECF/>
- fotoreportažas apie studentų mitingą //balsas.lt:

<http://www.balsas.lt/naujiena/242545/fotoreportazas-is-mitingo-pries-aukstojo-mokslo-reforma/rubrika:naujienos-lietuva-politika>

Interviu – žurnalistikos žanras, kai žurnalistas kalbina visuomenei svarbų, su naujiena susijusį asmenį. Interviu ypač patogus būdas ne tik pateikti informaciją, bet ir sužinoti visuomenei žinomo asmens požiūrį į ją. Žurnalistui čia tenka aktyvus vaidmuo – jis veda pokalbį, gali pakreipti jį norima linkme. Vaizdiniu požiūriu interviu derina kalbinamo žmogaus atvaizdą su vaizdais, susijusiais su pokalbyje pateikiama informacija.

Galimi pavyzdžiai:

- interviu su krepšininke E. Steikūnaite // delfi TV: <http://tv.delfi.lt/video/XEywQCod/>;
- interviu su legvaatlete A. Skujyte // 15 min.lt:
<http://www.15min.lt/naujiena/zmones/zurnalas-zmones/austra-skujyte-prie-starto-linijos-visada-lieki-vienas-159-143328>

Užduotys:

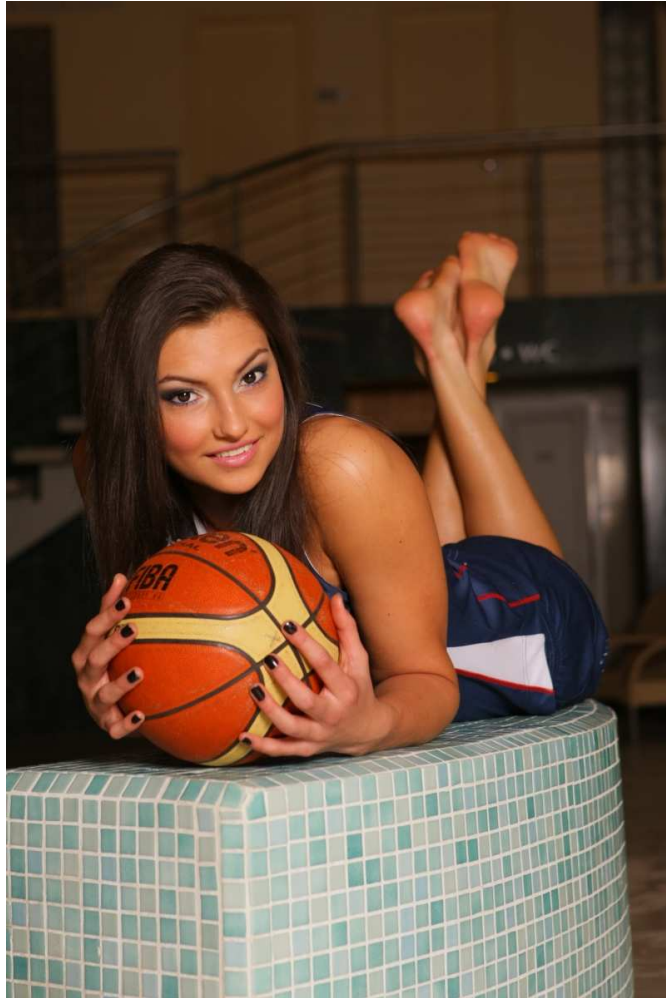
- pamokos metu aptarti keturis žinių pranešimų tipus, atkreipiant dėmesį į išsamumą, įtikinamumą, asmeniškumą, intrigavimą;
- atkreipti dėmesį į tai, kokia funkcija pranešimui tenka vaizdai: iliustravimo, išsamaus papildymo, naujos medžiagos pateikimo, asmeninės pozicijos parodymo ir pan.;
- suskirstyti mokinius į grupes, kurios turės parengti po žinių pranešimą su vaizdine medžiaga (pagal galimybes fotografuota/ filmuota); formuluojuant grupelėms užduotis, galima arba (A) duoti visiems tą pačią temą ir skirti skirtingus pranešimų tipus kiekvienai grupei, arba (B) leisti pasirinkti temą ir jai tinkamą pranešimo tipą;
- paskirti pakankamai laiko parengtiems pranešimams aptarti klasėje, prašant motyvuoti pasirinkimus: (A) kaip atrinko medžiagą informaciniam pranešimui duota tema, kodėl rinkosi būtent tokią vizualinę medžiagą arba (B) kodėl pasirinko tokį pranešimo tipą, kaip ir kodėl atrinko jam informaciją ir vaizdinę medžiagą.

Literatūra

V. Urbonas. *Žurnalistikos teorija*. Klaipėdos universiteto leidykla, 2002 m.

Siūloma informacinė medžiaga iš: www.15min.lt; www.balsas.lt; www.delfi.lt

VII.1.2. Tema. Asmens tapatybė, formuojama ir atskleidžiama vaizdinėmis ir žodinėmis raiškos priemonėmis: išvaizda, kalbėseną, savęs reprezentavimu nuotraukomis, įrašais (pvz., žurnalo straipsnis apie įžymybę; videoreportažas; socialinio tinklalapio profilis ir kt.).

Krepšininkė Eivilė Steikūnaitė

Tikslas – aptarti, kaip vaizdinė medžiaga prisideda kuriant asmens portretą, į ką svarbu atkreipti dėmesį, naudojant vaizdinę medžiagą.

Galima potėmė: Asmens portretas

Įvadas. Asmens tapatybė – pažiūru, gyvenamos, elgsenos, išvaizdos ir kitų asmeninių savybių visuma. Tapatybė nėra baigtinis, nekintantis reiškinys: nepaisant to, ar ji formuojama sąmoningai, ar ne, keičiantis žmogui, atsiranda ir tapatybės poslinkių. Tam tikroms žmonių grupėms – įžymybėms, politikams ir pan. – nuolat besirūpinant tapatybės išraiška, jau kalbama apie kryptingai formuojamą įvaizdį.

Anot lietuvių liaudies išminties, „Pagal išvaizdą sutinkama, pagal protą palydima“. Išvaizda yra vienas iš pamatinių žmonių komunikacijos elementų: ji suteikia pirminės

informacijos apie asmens amžių, lytį, emocinę būklę, gali suteikti žinių apie sveikatą, socialinę padėtį, profesiją ir t. t.

Pavyzdys: interviu su žaviausia LMKL krepšininke Eivile Steikūnaite:

<http://tv.delfi.lt/video/XEywQCod/>

Užduotys:

- pažiūrėkite šį videointerviu be garso ir aptarkite, ką sužinojote apie rodomą merginą vien iš vaizdo. Ar galima iš to ką nors spręsti apie jos charakterį, skonį, įpročius? Kokie vizualieji bruožai tai atskleidžia?
- palyginkite iš videointerviu susidarytą portretą su merginos nuotrauka: ar susidarytas įspūdis sutampa? Kokie bruožai atrodo svarbiausi?
- pažiūrėkite videointerviu dar kartą ir atidžiai paklauskite, ką E. Steikūnaitė kalba interviu. Kokios papildomos informacijos sužinojote iš jos žodinio pasakojimo apie save? Ar iš vaizdo susidarytas įspūdis pasitvirtino? Pasidalykite nuomonėmis;
- atkreipkite dėmesį į tai, kaip nufilmuota mergina: kartasi jos veidas rodomas iš labai arti. Techninės galimybės leidžia labai priartinti kito asmens veidą; realybėje toks prisikišimas būtų laikomas asmeninės erdvės pažeidimu ir nepadorumu. Padiskutuokite, ar priimtinas toks filmavimo būdas, ar jis nepažeidžia asmens teisės į privatumą?
- pasirinktu būdu (žodiniu aprašymu, nuotrauka su komentaru, videointerviu ar kt.) sukurkite kieno nors portretą. Klasėje aptarkite, kokius bruožus labiausiai norėjote perteikti ir kaip tai pavyko.

Nuotrauka iš: http://www.google.com/imgres?imgurl=http://blog.lrytas.lt/miskrepsinis/files/2010/12/Kauno-Laisv%C4%97-Krs-Eivil%C4%97-Steik%C5%ABnait%C4%97-184-cm.jpg&imgrefurl=http://miskrepsinis.lrytas.lt/laisve/eivile-steikunaite/&usq=__n65K7E1uV9uu2Bm4ZD1cIThjUNM=&h=1200&w=800&sz=548&hl=lt&start=0&sig2=x1AGxZs5cVzLg0LTHemhxw&zom=1&tbnid=EnWjVrGiYYRgBM:&tbnh=160&tbnw=159&ei=sYiOTcVEhqHxA6LIsKAP&prev=/images%3Fq%3De.%2Bsteikunaite%26um%3D1%26hl%3Dlt%26sa%3DN%26rls%3Dcom.microsoft.lt:IE-SearchBox%26biw%3D1362%26bih%3D612%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=920&vpy=48&dur=3057&hovh=275&hovw=183&tx=129&ty=181&oei=sYiOTcVEhqHxA6LIsKAP&page=1&ndsp=20&ved=1t:429,r:5,s:0

VII.1.3. Tema. Būdai papasakoti apie save: autobiografija ir autoportretas

Tikslas – panagrinėti literatūros ir dailės siūlomus savęs pristatymo būdus, suprasti žodinės ir vaizdinės informacijos skirtumus, galimybes ir ribas, lavinti vaizdingo kalbos įgūdžius.

Sąvokos:

autobiografija – savo gyvenimo aprašymas;

autoportretas – savo paties portretas.

Galimi nagrinėjami tekstai:

- Balio Sruogos *Autobiografija* (1921 m.);
- Petro Kalpoko *Autoportretas* (1921 m.);
- Antano Samuolio *Autoportretas su patefonu* (1929 m.).

Užduotys:

- Aptarkite, kokius bruožas leidžia išryškinti žodinis pasakojimas ir kokius – vaizdinis? Kuriame savęs pristatyme daugiau dokumentinių faktų, kokie jie?
- Padiskutuokite tokiais klausimais, stengdamiesi savo poziciją argumentuoti konkrečiais aptariamų žodinių ir vaizdinių tekstų elementais (bruožais):
 - ar kuris nors iš šių savęs pristatymo būdų atrodo objektyvesnis? Jei taip, kodėl? Ar galima kurią nors raiškos priemonę laikyti „objektyvesne“ už kitą?
 - ar kuris nors iš šių tekstų kelia didesnio asmeniškumo įspūdį, kodėl?
 - iš kurio daugiau sužinome apie save pristatančią asmenybę, jo užsiėmimą, laikmetį?
- Apibendrinami diskusiją, pasidalykite mintimis, koks prisistatymas įdomesnis / priimtinesnis – ar suteikiantis daugiau objektyvios dokumentinės informacijos, ar perteikiantis daugiau asmeninių savybių, nuotaikų? Kada koks prisistatymas tinkamesnis?
- Pasvarstykite, kokius savo bruožus aprašytumėte autobiografijoje, kokius perteiktumėte autoportretu? Kodėl?
- Namų darbas: žodžiais sukurti autoportretą.

Balys Sruoga. **AUTOBIOGRAFIJA**

Gimęs 1896 metais.

Laukinis liūdnumas ir laimė, kalėjimas amžiuos ir pašėlusis valia, gyvenimo padugnė, piktas kerštas ir pasiryžimo šventumo nekaltybė, požemio klaikumos rauda ir begalinis beprotingas džiaugsmas, – visa gyvenimo disonansų aidija, turbūt, ne mano vieno išpažinties verta.

Ir jeigu aš esu, tai todėl, kad žinau kiekviename pakeleivingame broly ir sesery gyvenančią sielą mano.

Ir jeigu aš būsiu, tai tik todėl, kad mūsų niekas nemiršta.

Todel aš ir einu į gyvenimą mylėdamas žemę, tą žiaurią, rūsčią, drėgną. Todel ir negailestingai suskaitytos mano dienos man yra palaimos žemė. Ir ištremty iki dugno išsemdamas aš maną dalią, laiminu žemės sultis ir amžinai grįžtančią dainą.

Iš naujienosios poezijos antologijos „Vainikai“. Kaunas, 1921 m.

Kalba autentiška

Petras Kalpokas, *Autoportretas*, 1921 m., drobė, aliejus, 80x64 cm

Antanas Samuolis, *Autoportretas su patefonu*, 1929 m., drobė, aliejus 106,5x75,5 cm

VIII. Mokytojos Kristinos Rudzevičienės parengtas planavimo pavyzdys

ĮVADAS

Kadangi šiais intensyvios vaizdų kultūros laikais ypač svarbu ugdyti kritišką santykį su vaizdais, sudaryti sąlygas mokiniams suvokti vaizdinio teksto sandarą ir jos įtaką vaizdu perteikiamam pranešimui, ši laisvai pasirenkamo modulio programa yra skirta 9 klasės mokiniams, norintiems analizuoti žodinę ir vaizdų kalbą, bandantiems atsakyti, kas yra svarbiau, informatyviau, aktualiau – žodis ar vaizdas – mūsų visuomenėje, siekiantiems įgyti kompetencijos vertinti, pasirinkti informaciją, pateikiamą ne tik verbaliniu būdu, žodinius, rašytinius tekstus sieti su vaizdine medžiaga, o fotografiją, kiną, dailės kūrinius perskaityti kaip tekstą.

Taigi modulis „Žmogus, žodis ir vaizdas“ skirtas vaizdinės raiškos ypatumams aptarti, vaizdinės ir žodinės raiškos būdų galimybėms palyginti bei vaizdinės ir žodinės raiškos sąsajų požiūriu domėtis komunikacijos strategijomis, įvairiomis šiuolaikinės kultūros formomis, tapatybės klausimais. Jis suteikia galimybę derinti įvairių humanitarinių sričių žinias, pasitelkiant vaizdinius tekstus aptarti literatūros temas bei klausimus, kuriems neužtenka laiko privalomosios programos metu, ugdyti mokinių kūrybiškumą ir visumos suvokimą. Kadangi šis modulis sudaro galimybes įtraukti autentiškas mokinių kasdienybės situacijas ir jiems įprastas bei svarbias komunikacijos formas, jis gali padėti aktualizuoti literatūros kūrinius ir motyvuoti skaityti.

Moduliu siekiama ugdyti kritišką nuostatą, išmokyti pagrindinių vaizdinių, mišriųjų tekstų analizės principų ir formuoti kultūrinių ir visuomeninių reiškinių vientisumo suvokimą. Medžiaga derinama su privalomųjų literatūros ir kalbos modulių „Kultūros ištakos: *tautosaka, Antikos literatūra, Biblija, senovės Rytų poezija*“, „Kultūros raida: *viduramžiai, Renesansas, barokas, klasicizmas*“, „Pasaulėvaizdžio kontrastai: *šviečiamasis amžius, romantizmas, realizmas*“ bei „Kalbos gyvenimas: *kalbų kilmė ir raida*“, „Žodis ir ženklas: *aiškinamojo ir argumentacinio pobūdžio tekstų rašymas*“ medžiaga. Todėl modelio turinio apimtyje nurodomi tekstai derinami su tuo metu kituose moduluose dėstoma medžiaga.

Uždaviniai

- Ugdytis kritišką požiūrį į vaizdinį tekstą;
- Išmokti aptarti vaizdinės raiškos ypatumus;
- Turimas literatūros teorijos žinias taikyti aptariant su vaizdinius, mišriuosius tekstus, praplečiant jų analizės bei interpretacijos ribas;
- Ugdytis kūrybiškumą;
- Savarankiškai domėtis, skaityti vaizdinius ir žodinius tekstus;
- Taikyti įvairias komunikacijos strategijas.

DIDAKTINĖS NUOSTATOS

Pažįstant savo mokinius, jų individualius gebėjimus, siekiama padėti jiems atrinkti, susisteminti turimą medžiagą bei ją pagrįsti praktinėmis užduotimis. Ši modulio programa paremta bendradarbiavimo įgūdžių metodikos tobulinimu, aktyviais mokymo(si) metodais, savarankišku darbu, lavinant mokinių ne tik akademinis, praktinius, bet ir socialinius įgūdžius.

Mokiniai bus mokomi ne tik vertinti žodinių, vaizdinių tekstus, juos sieti, bet ir taikydami vaizdinės ir žodinės raiškos būdus parodyti savo asmenybės išskirtinumą, vertinti vieni kitus. Bus naudojami šie pagrindiniai darbo metodai: „Minčių lietus“, „Blyksnis“, „Trijų dalių dienoraštis“, spontaniška diskusija ir pan. Organizuojant ugdymo(si) procesą bus remiamasi šiomis nuostatomis:

- **smalsumo nuostata:** ugdymosi procesas skatina norą pažinti, suprasti ir sąmoningai vertinti vaizdinę komunikaciją;
- **bendradarbiavimo nuostata:** aktualių temų aptarimas ir grupinė kūryba ugdo socialinius gebėjimus, stiprina diskutavimo ir formuoja darbo grupėje įgūdžius;
- **integracijos nuostata:** žodinių ir vaizdinių raiškos formų, įvairių kultūrinių ir socialinių temų nagrinėjimas sudaro sąlygas suvokti komunikacijos proceso kompleksiskumą, lyginti atskirų jo dalių specifika;
- **kūrybiškumo nuostata:** skirtingų raiškos būdų ir strategijų išmanymas suteikia galimybes rinktis tinkamesnį komunikavimo būdą, skatina kūrybingumą ir saviraiškos įvairovę, padeda išmokti kritiškai vertinti tekstus;
- **interpretacijos nuostata:** skirtingų kultūros reiškinių analizė plečia kultūrinį akiratį, skatina išvelgti skirtumus ir analogijas, ugdo sąmoningumą ir kritinį mąstymą, padeda formuoti asmeninę nuomonę.

TURINYS IR PASIEKIMAI

Modulio elementų seka	Modulio pagrindinių etapų sudedamųjų elementų temos ir didaktiniai siekiai/uždaviniai	Modulio sudedamojo elemento konkrečios realizacijos idėjos: a) kalbėjimo ir klausymo, skaitymo ir literatūros (kultūros) pažinimo, rašymo ir kalbos (kultūros) pažinimo veiklos nuorodos; b) rekomenduojami mokymo(si) metodai; c) rekomenduojamos vertinimo formos; d) rekomenduojama mokymo(si) medžiaga

1.	Įvadas (1 val.) Vaizdinių tekstų samprata ir tipai, jų svarba kultūroje ir visuomenės gyvenime (paveikslai, nuotraukos, filmai, schemas, iliustracijos ir kt.). <i>(H. Grigaitienės straipsnis „Firmos leidinio vaizdo kalba“, kita teorinė medžiaga)</i>	„Minčių lietaus“ metodu diagnozuojamos mokinių turimos žinios apie vaizdinius tekstus, supažindinama su sąvokomis braižant temos žemėlapi. Mokiniai pradeda rašyti trijų dalių dienoraštį: pirmoje dalyje užrašoma mokinio reakcija į medžiagą, pateiktą nuo pamokos pradžios, antroji dalis skirta mokinių mintims ar asociacijoms nagrinėjama tema. Trečia dalis bus skirta vėlesniam darbui, kada bus prašoma parašyti laišką mokytojui: pakomentuoti darbą pamokose, pateikti klausimų, pasidalyti tuo, ko išmoko, su kokiomis kliūtims susidūrė ir t. t.
2.	Fotonovelės kūrimas „Mano didžiausia svajonė“ (1 pamoka)	Mokiniai atsipalaidavę, užsimerkę bando įsivaizduoti pačią didžiausią savo svajonę. Mintyse suteikia jai „formą“, į ką ji galėtų būti panaši – į realų daiktą ar fantastišką būtybę. Antras darbo etapas – bando aprašyti svajonę žodžiais savo dienoraštyje. Trečias etapas – vizualizuoti svajonę, nesvarbu kokia forma. Ketvirtas etapas – vaizdu išreikštą svajonę pristatyti klasės draugams be žodinio apibūdinimo. Klasėje bandoma aptarti, atspėti, kokia svajonė pavaizduota. Refleksija – aptarti, kaip sekėsi, kokie būdai yra priimtinesni, ar visi tinkami ir t. t.
3.	„Eglė Žalčių karalienė“ (siejimas su tautosakos pamokose nagrinėjama pasaka) (2–3 pamokos)	Kadangi literatūros modelyje nagrinėjama pasaka „Eglė Žalčių karalienė“ bei jos atspindžiai įvairiuose tekstuose, mokiniams rodomas A. Selenio 2003 metais sukurtas animacinis filmas. Mokiniai turi progą šią pasaką pamatyti, negirdėdami pasakos teksto, kadangi foną sudaro muzikos kūriniai. Po peržiūros mokiniai išsako savo nuomonę apie žodinį ir vaizdinį pasakos variantą, jų skirtumus, pranašumus, perteikiamas idėjas ir t. t. Paliekama laiko dienoraščio rašymui. Pateikiamas dar vienas pasakos variantas, kuris mokiniams jau yra žinomas, t. y. S. Nėries „Eglės Žalčių karalienės“

		<p>teksto klausymas. Kiek įmanoma, siūloma mokiniams klausyti užsimerkus ar kitu būdu atsipalaidavus ir bandyti pagal klausomą tekstą įsivaizduoti reginius.</p> <p>Tada papasakojama, kaip žodį, muziką, vaizdą galima sieti ir gauti dar kitokį šio kūrinio variantą. Mokiniam demonstruojamas J. Janulevičiūtės 1981 metų filmas.</p> <p>Ruošiamasi rašyti recenziją modulyje „Žodis ir ženklas“</p>
--	--	---

VEIKLOS IR PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Šios programos besimokantys mokiniai bus vertinami pagal šias pagrindines vertinimo nuostatas: teisingumą, lygybę, reikalingumą. Mokiniai bus mokomi patys įsivertinti, įvertinti grupės darbą pagal pačių iš anksto susikurtus kriterijus, taip pat vertinamas rašomas dienoraštis. Kad įgytų vaizdinio raštingumo gebėjimų, mokiniai turėtų išsiugdyti **šias nuostatas**: suvokti vaizdų kalbą kaip svarbią, savus dėsnius turinčią komunikacijos formą; minčių raišką vaizdais vertinti kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį, sudarančią prielaidą veiksmingai sakybinei ir rašytinei saviraiškai.

Mokiniai turėtų gebėti:

- suprasti ir vartoti pagrindines sąvokas, reikalingas kalbant apie vaizdinius tekstus;
- aptarti, kaip vaizdo priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro išpūdžio, poveikio skaitytojui;
- suprasti informacijos ir nuomonės pateikimo vaizdų kalba būdus; gebėti juos palyginti su žodinių tekstų kūrimo būdais;
- atpažinti ir skirti atvirus ir paslėptus vaizdinių bei mišrių tekstų autoriaus tikslus (informuoti, sudominti, įtikinti).
- aptarti vaizdinių ir mišrių tekstų pagrindinę mintį, keliamas problemas, reiškiamus požiūrius; gebėti nusakyti nuo išraiškos priklausomus jų ypatumus;
- atpažinti vaizdinių tekstų toną (iškilmingas, neutralus, humoristinis, ironiškas, kandus); susieti jį su komunikacijos situacija;
- atpažinti vaizdinius stereotipus, tautosakos tipažus, Biblijos, įvairių epochų kultūros ženklus vaizdiniuose tekstuose;
- diskutuoti apie vaizdinių ir žodinių tekstų vietą šiuolaikiniame Vakarų pasaulyje, apie vaizdų įtaką žmogaus pasaulėvaizdžiui, nuostatoms, vertybėms; asmeninei, tautinei ir kultūrinei tapatybei;

- pasirinkti būdus ir priemones, padedančius adresatui geriau suvokti informaciją.

VII. Mokytojui ir mokiniams rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

- Arlauskaitė N., „Ekranizacija kaip literatūros provokacija“, in *Literatūra*, 2008, Nr. 50
- *Dailės žodynas*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 1999
- Gombrich E.H., *Meno istorija*. Vilnius: Alma littera, 1995
- Korsakaitė I., „Nykštuko įvaizdis lietuvių vaikų knygų iliustracijose“ in *Knygotyra*, 2004, Nr. 42
- Lapinas O., „Gero kino anatomija“ in *Psichologija tau*, 2009 m. liepa–rugpjūtis
- *Lietuvos dailės istorija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2002
- Nikolajeva M., „Paveikslėlių knygų interpretavimo kodai ir implikuotasis skaitytojas“; in *Rubinaitis*, internetinė prieiga: <http://rubinaitis.lnb.lt/index.php?616407716>

<http://www.tekstai.lt>

<http://www.ciurlionis.lt/xx-a-pr-lietuviu-dailės-ekspozicija>

Vaizdo siužetų archyvas

<http://portalas.emokykla.lt/Puslapiai/vaizduarchyvas.aspx>

4.5.2. Laisvai pasirenkamo D modulio pamokos gairės

Kaip aptarti literatūros kūrinio ekranizaciją („Riešutų duona“ pagal S. Šaltenio apysaką)

Ekranizacija – meninis filmas pagal literatūros kūrinį ar jo fragmentus. Ekranizacijos ir pirminio šaltinio – literatūros kūrinio – santykiai gali būti įvairūs: nuo detalios, labai ištikimos ekranizacijos, kuria siekiama kuo išsamiau perkelti literatūros kūrinį į audiovizualinę terpę, iki atvejų, kai literatūros kūrinys tėra pretekstas kurti filmą, iš jo skolinamasi pirminė idėja, vienas kitas konkretus bruožas, ir daugiau nieko bendra tarp jų nebeįmanoma rasti. Kuriant ekranizaciją, istorija sutraukiama arba išplečiama, ko nors atsisakoma ir pridedama naujų dalių ir detalių.

Kad ir koks būtų literatūros kūrinio ir jo ekranizacijos santykis, kino filmas yra naujas, savitą kalbą turintis meno kūrinys, kurio suvokimas reikalauja ne mažiau pastangų negu literatūros teksto suvokimas. Todėl „žiūrėti“ filmą nėra tas pats, kas jį „skaityti“, t. y. interpretuoti atsižvelgiant į kino kalbos specifiką.

Kinas labiau suvienija nei literatūros kūrinys – žiūrėdami kino filmą kartu, žmonės tuo pačiu metu išgyvena panašias emocijas, patenka į tokį patį ar labai panašų emocinį lauką. Tai palengvina dalijimosi nuomonėmis ir išklausymo procesą.

„Skaitant“ bet kokį filmą, svarbu ieškoti atsakymų į tokius klausimus:

- Kur vyksta veiksmas (ar vieta abstrakti, fantastinė, ar konkreti, atpažįstama)?
- Koks laikas vaizduojamas, iš ko jį atpažįstame?
- Kokia istorija pasakojama, kokie pagrindiniai pasakojimo taškai?
- Kaip pasakojama istorija, kas yra pasakotojas? Ar istorija pasakojama nuosekliai chronologiškai, ar įvykių eiga supinama, peršokant ir vėl grįžtant, įterpiant scenas vieną į kitą?
- Kiek lygmenų turi pasakojimas (pvz., pagrindinė istorija, sapnai, svajonės, prisiminimai, ekskursai), kokiomis priemonėmis jie atskiriami (skirtingų spalvų filtrais, muzikos skirtumais, užsklandomis, žodiniiais paaiškinimais ir kt.)?
- Kokie svarbiausi epizodai, kodėl?
- Kokie personažai vaizduojami filme, kokios jų charakteristikos? Iš ko susidarome nuomonę apie juos – jų išvaizdos, veiksmų, pasakotojo apibūdinimų, muzikos, kuri su jais siejama?
- Kokia pagrindinė filmo perteikiama žinia – ką filmu norima pasakyti ir kaip? Ar filmas labiau veikia emociškai, ar kognityviai?
- Kokį įspūdį palieka filmas: nuteikia pakiliai, slegia, moralizuoja, linksmina, kviečia susimąstyti, pateikia aiškius atsakymus ar palieka dviprasmybės jausmą? Kokie filmo bruožai lemia tokį įspūdį?
- Koks garso takelio vaidmuo filmo reikšminėje visumoje? Ar muzika tik kuria emocinę atmosferą, ar ir suteikia žinių apie epochą, veikėjus, kultūrinių nuorodų ir pan.?
- Filmas – kolektyvinis kūrinys. Koks įvairių jo kūrėjų (scenarijaus autoriaus, režisieriaus, operatoriaus, kompozitoriaus, kostiumų ir šviesų dailininkų, grimuotojo, aktorių ir kt.) indėlis, kiek jis matomas?
- Kokie filmo epizodai įsimintiniausi ir kodėl?

Parengta pagal Gonsalves Peter SVB. *Exercises in Media Education*. Don Bosco Communications, Mumbai, 1995.

**S. Šaltenio apysaka „Riešutų duona“ ir
A. Žebriūno filmas „Riešutų duona“ pagal S. Šaltenio scenarijų**

Tai – dvi gana skirtingai papasakotos to paties jaunuolio Andriaus Šato istorijos, kuriose skiriasi dalis veikiančiųjų asmenų (pvz., filme nepasirodo du Andriui Šatui labai svarbūs vyrai – dėdė Boleslovas ir pionierių vadas Aliukas Šovinis), skiriasi veikėjų profesijos ir istorijos, svarbūs motyvai (filme labai svarbus muzikavimo, muzikinės klausos motyvas apysakoje labai fragmentiškas, o filme neplėtojamas apysakoje nuolat pasikartojantis degimo, karščio motyvas). Aptariant šiuos du kūrinis reiktų ne ieškoti viena kitą atitinkančių scenų ir epizodų, o klausti, kaip – nuosekliau ar fragmentiškiau – vienu ir kitu atveju papasakojama Andriaus Šato subrendimo istorija, kokie kertiniai įvaizdžiai grindžia apysakos, ir kokie – filmo logiką, kiek jie sutampa ir kuo skiriasi, kokios specifinės informacijos apie jį ir kitus pagrindinius veikėjus suteikia apysaka ir kokios – filmas, ar, nepaisant pakeitimų, Andrius Šatas ir vienur, ir kitur atrodo tas pats žmogus ir kodėl taip atrodo.

Esant galimybėms, gretinant apysaką ir filmą būtų galima padalyti klasę į dvi grupes, vienai pavedant perskaityti apysaką, kitai – pažiūrėti filmą; abi grupės turėtų pasirengti kalbėti tais pačiais klausimais, pvz., kokia pagrindinė kūrinio mintis? Kaip apibūdintumėt pagrindinį veikėją, kokie žmonės jam svarbiausi, kodėl? Kokie ženklai rodo laikotarpį, apie kurį pasakojama? Ar kūrinyje svarstomi klausimai aktualūs ir šiandien? Atsakymai į klausimus, diskusija ir dalijimasis nuomonėmis padėtų išryškinti kiekvienos iš išraiškos priemonių specifiką. Skatinant sintetinti ir bendradrabiauti, galima sudaryti mišrias mokinių grupes (žiūrėjusių filmą ir skaičiusių apysaką) ir duoti užduotį sukurti, pvz., bendrą Andriaus Šato portretą (aprašymą), kuris apimtų tiek apysakoje, tiek filme išryškintus bruožus. Vėliau apysaką skaičiusi grupė pažiūrėtų filmą, o žiūrėjusi filmą – perskaitytų apysaką ir diskusijoje aptartų, kaip prieš tai išryškinti skirtumai paveikė jų susipažinimą su kita kūrinio versija, ar klasės draugų išsakyta nuomonė turėjo įtakos apysakos/filmo suvokimui.

Darbo gairės: įžanginio pasakojimo savitumas (fragmentai iki riešutų duonos atsiradimo pasakojime).

Užduotis: sugretinti informacijos pateikimą apysakoje ir filme, atkreipti dėmesį į pasakojimo savitumą, išplėtimus ar susiaurinimus.

Galimi klausimai: Kokią nuotaiką kuria apysakos pradžia ir kokią – filmo? Kuo jos panašios ir kuo skiriasi, kodėl? Iš kurio pasakojimo daugiau sužinome apie veikėjus, kuo ta informacija ypatinga? Ką sužinome iš apysakos, bet to nėra filme, kaip tai keičia pasakojimą?

Figūra/motyvas/aspektas	Apysaka „Riešutų duona“: I	Filmo „Riešutų duona“
--------------------------------	-----------------------------------	------------------------------

	sk. „Škac, mirtie, škac“	pradžia
Pasakojimo pradžia	Pasakojimas pradedamas nuo kataklizmų: gaisro ir apendikso sproginimo (karščio, intensyvumo motyvas).	Pasakojimas pradedamas ramiais peizažo ir kaimelio vaizdais, tačiau vaizdo ramybę drumsčia intensyvūs varpo dūžiai ir pasakotojo balsas, kalbantis apie nepaprastą ir aistringą miestelio gyvenimą (karščio, intensyvumo motyvas).
Pasakotojas	Pasakotojas – Andrius Šatas; iš skaičiavimo įgūdžių suprantame, kad tai – vaikas.	Pasakotojas prisipažįsta, kad jis „dar nesenas“; vėliau glaustai parodoma pasakotojo atsiradimo istorija, kūdikis įvardijamas kaip Andrius Šatas; paskui parodomas jis pats – ilgokų plaukų šviesiaplaukis, mėlynakis berniukas, save apibūdinantis taip: „vaikystėj atrodžiau didelis ir galingas“; pasakotojas parodomas kažką kramsnojantis.
Pasakotojo šeimyna	Be dėdės Boleslovo, kuriam skiriama daug vietos, paminimas senelis, tėvas ir motina.	Parodoma pasakotojo šeimyna, kurioje jo dar nėra (karvė, tėvai, senelis); ypač vizualiai ryškus senelio portretas.
Tėvo brolis Boleslovas	Brėžiama tam tikra analogija tarp tėvo brolio Boleslovo Šato (<i>pasistatė apykaklę ir šoko į liepsnos nasrus</i>) ir Andriaus Šato (<i>įkvėpiau chloroformo ir nė nemirktelėjau, kai man išpjovė apendiksą...</i>); dėdė Boleslovas parodomas kaip labai svarbus berniukui asmuo.	Užuomina apie jį – tėtis sergančiam Andriukui užsega dėdės Boleslovo medalį, nes Andriukas „irgi didvyris“ (brėžiama analogija).

Senelis	Paminimas.	Skiriama daug dėmesio: berniukas tik atsibudęs šaukia senelį, rūpinasi jo duotu pažadu, senelis dažnai rodomas stambiu planu – vienas pagrindinių portretų.
Kaimynas Kaminskas	Berniuko kaimynas Kaminskas, kurio tvartas sudegė, yra nedraugiškai nusiteikęs jo šeimos atžvilgiu (elgesys su Boleslovu).	Parodomas „amžinas ir labai mielas kaimynas ponas Kaminskas“, kuris Štatus „karštai mylėjo“; vėliau nedraugiškas Kaminskas išvaro gaisro gesinti atėjusius Štatus.
Liuka	Beveik nieko nesužinome apie kaimyno Kaminsko dukrą Liuką, tik kad ji krizena paduodama Boleslovui degtinę ir ji paglosto jai galvą.	Pateikiama Liukos atsiradimo priežastis: kad jam „nebūtų per daug liūdna ir nyku vienam“, mieli kaimynai susilaukia Liukos; kuri vėliau parodoma daili baltaplaukė mergaitė ir apibūdinama kaip pasakotojo „karalaitė“.
Peliūkštis	Tik paminimas kaip vienas iš Kaminskių vaikų.	Detaliai papasakojama, kaip atsirado Liukos brolis Peliūkštis.
Riešutų duona	Riešutų duonos berniukui duoda Boleslovas, paaiškinęs, kad nevalia numirti jos neparagavus (<i>Atstok, mirtie [...] – juk jis dar nevalgė riešutų duonos</i>).	Gaisro metu pas po operacijos gyjantį Andriuką atbėga kaimynų vaikai, Liuka jam („ištrūkusiam iš mirties nagų“) duoda riešutų duonos, sakydama, kad pavalgęs pasveiks.
Karvė	Paminima, kad senelio Kaminskams parduota karvė netrukus nudvėsė.	Detaliai pasakojama karvės istorija: Kaminskas perka iš Šatų karvę, kuri vėliau nudvesia ir dėl to perbėga karvės („ne katino“) šešėlis tarp kaimynų; karvės motyvas susiejamas su

		kaimynų vaikais, seneliu, Andriuku ir gaisru.
Muzikavimas	Boleslovas groja sveikstančiam Andriukui lūpine armonikėle.	Fone skamba orkestrėlio ir dainininko atliekama liaudies daina, o Šatų ir jų karvės muzikalumas įvardijamas kaip galima kaimyno meilės priežastis; tėtis smuiku griežia sveikstančiam Andriukui.
Pasikartojantys motyvai	Karštis, katinas.	Tvoros, muzikavimas, karvė, duona.

Kaip matome, palyginti su labai glausta apysakos pradžia, filmo pradžia išplečia beveik visus pasirodančius motyvus ir suteikia detalios informacijos apie Šatų ir Kaminskių šeimas, išsamiau parodomi jų santykiai, aiškiai nusakomas Liukos vaidmuo Andriaus Šato pasaulyje. Tuo tarpu apysakos pradžioje pabrėžiama berniuko ir jo dėdės santykio svarba; pradedama besiformuojančios berniuko asmenybės santykių su vyrais siužetinė linija. Filmu išangoje pasakojimas nuoseklesnis, išsamesnis; jame labai aiškiai parodomi pagrindiniai klausimai, gvildinami visame filme (užsidarymas ir atvirumas, meilė ir priešiškus, pagarba ir patyčios ir kt.), kuriuos apima *karvės* figūra.

Gretinant visą apysaką ir visą filmą, reiktų sekti, kaip plėtojami pradžioje išryškinti motyvai, kokie veikėjų keliai, kaip jie keičiasi, ar sutampa jų trajektorijos apysakoje ir filme; kuo jos papildomos ar kas iš jų dingsta.

Svarbiausia – ne atrasti kuo daugiau pažodžiui ekranizuotų vietų, o stebėti kiekvieno iš pasakojimų savitumą, nuotaikos kaitą, laiko ženklus jame, suprasti, nuo ko tai priklauso.

Filmo ištrauka: <http://www.youtube.com/watch?v=DErDNER4itQ> iki 7:15 min

Tekstas: http://www.lituanistica.ru/library_materials/Saltenis,%20Saulius%20-%20Riesutu%20Duona.doc

Rekomenduojama literatūra ir šaltiniai

- Aktyvaus mokymosi metodai: Mokytojo knyga. (1998). Vilnius: Garnelis.
 Buehl D. Interaktyviojo mokymosi strategijos (2004). Vilnius: Garnelis.
 Bennet B., Rolheiser-Bennet C., Stevahn L. Mokymasis bendradarbiaujant (2000).
 Vilnius: Garnelis

Charlton B.C. Neformaliojo vertinimo strategijos (2007). Vilnius: Tyto alba.

Easley S-D. Vertinimo aplankas: kur, kada, kodėl ir kaip jį naudoti? (2007). Vilnius: Tyto alba.

Jensen E. Tobulas mokymas (1999). Vilnius

Jucevičienė P. Modulinio mokymo teorija // Edukologijos idėjos Lietuvos švietimo sistemos modernizavimui. Kaunas, 1998.

Kaip pakeisti mokymo praktiką. Ugdymo turinio diferencijavimas atsižvelgiant į moksleivių įvairovę (2006). Vilnius: Žara.

Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata. PATVIRTINTA Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ĮSAK-256 // <http://www.smm.lt>

Mokymas šiandien. Ugdymo turinio diferencijavimas pritaikant skirtingiems mokiniams (2005). Vilnius: Žara.

Motiejūnienė E., Purlienė M. Ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas: www.mokomes5-8.pedagogika.lt

Petty G., Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. (2006). Vilnius: Tyto alba.

Petty G., Įrodymais grįstas mokymas. Praktinis vadovas. (2008). Vilnius: Tyto alba..

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. www.pedagogika.lt

Sėkmingo mokymosi link. Sudarė Motiejūnienė E., Pranckūnienė E., Vildžiūnienė M. (2004). Vilnius

Šiaučiukėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. Šiuolaikinės didaktikos pagrindai (2006). Kaunas: Technologija.

Vertinimas ugdymo procese (2006). Vilnius

Weeden P., Winter J., Broadfoot P. Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms? (2005). Vilnius: Garnelis.